

An Biúró um Shócmhainní Coiriúla Tuarascáil Bhliantúil

[illegible]

2017

An Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla
Cearnóg Fhearchair
Sráid Fhearchair
Baile Átha Cliath 2
D02 PT89
Éire

Teil: +353 1 666 3266
Ríomhphost: info@cab.ie
Twitter: [criminalassets](https://twitter.com/criminalassets)
Facebook: www.facebook.com/criminalassetsbureau

www.cab.ie
www.anbiúroumschómhainnícoiriúla.ie

Tá an tuarascáil seo ar fáil i mBéarla freisin.
This report is also available in English.

© Cóipcheart Rialtas na hÉireann.

Coiste an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla maidir le Tuarascáil Bhliantúil 2017 a thiomsaigh agus a dhear an tuarascáil seo.

Clár Ábhair

Clár Ábhair.....	i
Litr ó Choimisinéir an Gharda Síochána chuig an Aire Dlí agus Cirt agus Comhionannais ...	v
Litr ó Phríomh-Oifigeach an Bhiúró chuig Coimisinéir an Gharda Síochána	vii
Réamhrá	xi

Cuid a hAon: Forbhreathnú ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh & a Fhoireann

<i>An Biúró.....</i>	<i>1</i>
<i>Airgeadas</i>	<i>1</i>
<i>Cuspóirí agus feidhmeanna</i>	<i>1</i>
<i>Príomhoifigeach an Bhiúró</i>	<i>2</i>
<i>Oifigeach Dlí an Bhiúró</i>	<i>2</i>
<i>Comhlacht corpraithe.....</i>	<i>2</i>
<i>Struchtúr an Bhiúró</i>	<i>3</i>
<i>Oifigigh agus Foireann an Bhiúró</i>	<i>3</i>
<i>Leibhéil Údaraithe Foirne</i>	<i>4</i>
<i>Neamhainmníocht</i>	<i>4</i>
<i>Tascfhórsa Speisialta Coireachta</i>	<i>4</i>
<i>An Oifig um Bainistíocht Sócmhainní</i>	<i>5</i>
<i>An Oifig um Fhaisnéis & Measúnú</i>	<i>5</i>
<i>Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit</i>	<i>6</i>
<i>Comhchoistí Póilíneachta</i>	<i>6</i>
<i>Próifíleoirí Rannach um Shócmhainní</i>	<i>7</i>
<i>Cás 1.....</i>	<i>8</i>
<i>Cás 2.....</i>	<i>8</i>
<i>Cás 3.....</i>	<i>9</i>
<i>Cás 4.....</i>	<i>9</i>
<i>Seisiún Faisnéise um Straitéis Náisiúnta an Rialtais</i>	<i>10</i>
<i>Oiliúint agus Forbairt</i>	<i>10</i>
<i>TACTIC</i>	<i>10</i>
<i>Oiliúint Foirne</i>	<i>11</i>
<i>Airgeadra Fíorúla</i>	<i>11</i>
<i>Cairt Eagraíochta</i>	<i>12</i>

Cuid a Dó: Imscrúduithe an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla

<i>Imscrúduithe.....</i>	<i>13</i>
<i>Alt 14</i>	<i>13</i>
<i>Alt 14A.....</i>	<i>14</i>
<i>Iarratais a rinneadh le linn 2017</i>	<i>14</i>
<i>Alt 17</i>	<i>15</i>

Clár Ábhair

Cuid a Trí: Gníomhartha faoin Acht um Fháiltas ó Choireacht 1996 go 2016

<i>Réamhrá</i>	17
<i>Athbhreithniú ar Alt 1A</i>	18
<i>Coinneáil 1</i>	19
<i>Coinneáil 2</i>	19
<i>Cásanna Tosaithe</i>	19
<i>Athbhreithniú ar Alt 2(1)</i>	19
<i>Briseadh Síos Luachála</i>	20
<i>Athbhreithniú ar Alt 3</i>	21
<i>Alt 3(3)</i>	21
<i>Cur Síos Tíreolaíochta</i>	22
<i>Readmhaoín</i>	23
<i>Feithiclí</i>	23
<i>Alt 4(1) agus 4A</i>	24
<i>Alt 6</i>	25
<i>Alt 7</i>	25

Cuid a Ceathair: Gníomhaíochtaí Ioncaim an Bhiúró

<i>Forléargas</i>	27
<i>Feidhmiú Cánach</i>	27
<i>Measúnuithe Cánach</i>	27
<i>Achomhairc Chánach</i>	27
<i>Achomhairc chuig na Coimisinéirí Achomhairc Chánach</i>	27
<i>Achomhairc chuig an gCúirt Chuarda</i>	28
<i>Bailiúcháin</i>	28
<i>Gnóthaithe</i>	28
<i>Éilimh</i>	28
<i>Socrúithe Ioncaim</i>	28
<i>Cúirt Chuarda</i>	28
<i>Ard-Chúirt</i>	28
<i>Breithiúnas</i>	29
<i>Ionchúisimh</i>	29
<i>John Tobin v. an Biúró um Shócmhainní Coiriúla</i>	29
<i>An Biúró um Shócmhainní Coiriúla v. J. McN.</i>	29
<i>Feidhmithe Custaim & Máil</i>	29
<i>Táblaí Ioncaim</i>	33

Cuid a Cúig: Aicsein um Leasa Sóisialta an Bhiúró

<i>Forléargas</i>	35
<i>Sábhálacha</i>	35
<i>Ró-íocaíochtaí</i>	35
<i>Athshlánuithe</i>	35
<i>Achomhairc</i>	36

<i>Cuid 5(1)(c) an Achta 1996</i>	36
<i>Cás 1</i>	36
<i>Cás 2</i>	37
<i>Cás 3</i>	37
<i>Cás 4</i>	37
<i>Cuid 5(1)(d) an Achta 1996</i>	37
<i>Cás 1</i>	37
<i>Táblaí um Leasa Shóisialaigh</i>	38

Cuid a Sé: Imscrúduithe Tábhachtacha an Bhiúró

<i>Réamhrá</i>	39
<i>Imscrúdaithe Láimhseáilte le linn 2017</i>	39
<i>Cás 1</i>	39
<i>Cás 2</i>	39
<i>Cás 3</i>	39
<i>Cás 4</i>	39
<i>Cás 5</i>	39
<i>Operation Thor</i>	40
<i>DPP v. Thomas Murphy</i>	40

Cuid a Seacht: Breithiúnais Shuntasacha ó na Cúirteanna le linn 2017

<i>Murphy & Anor v. Gilligan</i>	41
<i>An Biúró um Shócmhainní Coiriúla v. J.McN</i>	98

Cuid a hOcht: Forbairtí Idirnáisiúnta

<i>An Pheirspictíocht Idirnáisiúnta</i>	111
<i>An Oifig um Aisghabháil Sócmhainní (ARO)</i>	111
<i>Oibríochtaí Idirnáisiúnta</i>	111
<i>Europol</i>	111
<i>Interpol</i>	111
<i>CARIN</i>	112
<i>ALEFA</i>	112
<i>An Coláiste Idirnáisiúnta um Imscrúdú Airgeadais (ICOFI)</i>	113
<i>Comhdhálacha ar Airgeadra Fíorúil</i>	113
<i>Siompóisiam ar Airgeadra Fíorúil</i>	113
<i>8ú Chomhdháil Réigiúnach um Chumann Idirnáisiúnta</i> <i>d'Ionchúisitheoirí Oirthear na hEorpa agus Lár na hÁise</i>	114
<i>Comhdháil SENTER</i>	114
<i>Caidreamh le Gníomhaireachtaí Forfheidhmithe Dlí Seachtracha</i>	114
<i>Comhdháil um Choireacht Eagraithe Trasteorann</i>	114
<i>Tascfhórsa Comh-Ghníomhaireachta Trasteorann (JATF)</i>	115
<i>Cuairteanna ar an mBiúró</i>	115
<i>Cathaoirleach agus Coimisinéir na gCoimisinéirí Ioncaim</i>	116

Clár Ábhair

<i>An tAire Dlí agus Cirt agus Comhionannais, Charlie Flanagan</i>	<i>116</i>
<i>Coimisinéir Gníomhach an Gharda Síochána, Dónall Ó Cualáin .</i>	<i>117</i>

<i>Cuid a Naoi: Tuarascáil Bhliantúil um Nochtuithe Cosanta.....</i>	<i>119</i>
--	------------

<i>Cuid a Deich: Conclúidí</i>	<i>121</i>
--------------------------------------	------------

<i>Aguisín: Cuspóirí agus feidhmeanna an Bhiúró.....</i>	<i>123</i>
--	------------

Litir ó Choimisinéir an Gharda Síochána chuig an Aire Dlí agus Cirt agus Comhionannais

A Aire, a chara,

I gcomhréir le forálacha Alt 21 den Acht fán mBiúró um Shócmhainní Coiriúla 1996, is cúis áthais dom é Tuarascáil Bhliantúil 2017 de chuid an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla a chur faoi do bhráid.

Leagtar amach sa tuarascáil seo gníomhaíochtaí an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla i rith 2017 d'fhonn a shainchúram reachtúil a bhaint amach, agus tugtar sonraí inti freisin mar gheall ar na caingne a tionscnaíodh in 2017 faoin reachtaíocht um fháltais ó choireacht, faoin reachtaíocht ioncaim agus faoin reachtaíochta leasa shóisialaigh, agus an Biúró ag iarraidh díriú go héifeachtach ar fháltais amhrasta ó iompar coiriúil. Is léiriú í an tuarascáil seo go bhfuil an Biúró fós ina dhlúthchuid den fhreagairt forfheidhmithe dlí ar an iompar coiriúil in Éirinn.

Is léir dom go raibh bliain thar a bheith gnóthach ag an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla in 2017. Ba mhór an pléisiúr dom cuireadh a fháil cuairt a thabhairt ar an mBiúró i mí na Nollag 2017, áit ar cuireadh an-fhálte romham. Tugadh chuig na hoifigí uile mé agus mothaím go bhfuil mioneolas agam ar ghníomhaíochtaí an Bhiúró anois dá bharr sin. Bhí mé tógtha go speisialta le gairmiúlacht oifighigh agus fhoireann an Bhiúró. Luaim go háirithe an méadú atá tagtha ar líon na gcaingne i ngach réimse gníomhaíochta de chuid an Bhiúró. Is cúis áthais dom go bhfuil méadú tagtha ar líon na bpróifílí sócmhainní ó sé cinn go 101. Ba mhaith liom aitheantas a thabhairt freisin ar an méadú suntasach atá tagtha

ar líon na gcás um fháltais ó choireacht atá os comhair na hArd-Chúirte, ó thrí chás déag in 2016 go 28 cás in 2017.

Tugaim faoi deara go bhfuil méadú tagtha freisin ar an méid airgid a tugadh ar ais don Stát; €3.8 milliún in 2016 i gcomparáid le €4.3 milliún in 2017. Is léiriú iad na figiúirí go bhfuil méadú ann ó thaobh fáltais ó choireacht, cánach agus caingne leasa shóisialaigh.

Le linn 2017, chaith an Biúró um Shócmhainní Coiriúla an-dua ar fad le dul i ngleic le fáltais ó choireacht a gineadh ó réimse leathan gníomhaíochta coiriúla, agus díríodh ar gach cineál coireachta i ndáil le maoin. Chuige sin, d'oibrigh an Biúró i ndlúthchomhar le gníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí i dTuaisceart na hÉireann, lena n-áirítear Seirbhís Póilíneachta Thuaisceart Éireann, Coimisinéirí Ioncaim agus Custaim na Banríona agus an Gníomhaireacht Náisiúnta Coiriúlachta.

Go hidirnáisiúnta, leanann an Biúró d'idirchaidreamh agus imscrúduithe a dhéanamh le húdaráis forfheidhmithe dlí agus údaráis bhreithiúnacha ar fud na hEorpa agus an domhain, ar mhaithe le teacht ar shócmhainní a eascraíonn ó iompar coiriúil.

Is ball gníomhach de Ghréasán Idirghníomhaireachta Camden um Aisghabháil Sócmhainní (CARIN) é an Biúró, agus feidhmíonn sé go héifeachtach freisin ag an leibhéal idirnáisiúnta ina ról mar Oifig um Aisghabháil Sócmhainní (ARO) in Éirinn.

Litr ó Choimisinéir an Gharda Síochána chuig an Aire Dlí agus Cirt agus Comhionannais

Agus a chuspóirí á chomhlíonadh ag an mBiúró, bíonn dlúth-idirchaidreamh aige leis an nGarda Síochána, le hOifig na gCoimisinéirí Ioncaim, leis an Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí, leis an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais agus leis na gníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí uile sa Stát chun straitéis shoiléir a fhorbairt maidir le díriú ar na sócmhainní agus brabúis a eascraíonn ó iompar coiriúil.

Déanann an Biúró an-dul chun cinn maidir le dul i ngleic le coirpigh mhóra, lena náirítear iad siúd a bhíonn páirteach i ngáinneáil agus díol drugaí, rud a chruthaíonn fadhbanna móra inár bpobal. In 2017, rinne an Biúró 142 cuardach i gcúig chontae déag agus fuair sé Orduithe Ard-Chúirte faoin Acht um Fháiltais ó Choireacht 1996 maidir le maoin in dhá chontae déag.

Le linn 2017, bhain dhá fhócas le hobair an Bhiúró: ar an gcéad dul síos, bhí sé mar aidhm aige gach gníomh is féidir a chur i bhfeidhm chun srian a chur ar ghníomhaíochtaí grúpaí coireachta eagraithe; agus ar an dara dul síos, bhí sé mar aidhm ag lucht an Bhiúró díriú go háirithe ar ghníomhaíochtaí dronganna coiriúla a bhíonn páirteach i mbuirgléireachtaí agus robálaithe ar fud an Stáit.

Tá an Biúró tar éis a naisc le pobail áitiúla a fhorbairt trí thacú le Bainistíocht an Gharda Síochána maidir le ról na bPróifíleoirí Rannach um Shócmhainní a fheabhsú. Is cúis áthais dom é a lua go bhfuil an Biúró tar éis oiliúint a chur ar fáil do Phróifíleoirí Rannach um Shócmhainní breise agus tá gealltanas tugtha go

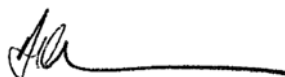
gcuirfear tuilleadh oiliúna ar fáil le linn 2018.

Is cúis áthais dom freisin go bhfuil seisiúin faisnéise á reáchtáil ag an mBiúró do na Comhchoistí Póilíneachta ar mhaithe le feabhas a chur ar an sreabhadh faisnéise. Tugaim faoi deara freisin go bhfuil tacaíocht mhór tugtha ag na Comhchoistí Póilíneachta do ghníomhaíochtaí an Bhiúró agus go dtugann an tacaíocht atá léirithe ag na hionadaithe pobail a toghadh go háitiúil an-mhisneach ar fad do lucht an Bhiúró.

Cuirim fáilte roimh an ngealltanas atá tugtha sa Chlár um Rialtas Comhpháirtíochta 2016 chun reachtaíocht nua a sholáthar, rud a chinnteoidh acmhainní leordhóthanacha agus go gcuirfear na bearta riachtanacha i bhfeidhm chun déileáil le spriocanna coiriúla áitiúla. Táim sásta go gcinntíonn forbairt Ghréasán na bPróifíleoirí um Shócmhainní go n-oibríonn an Biúró i ndlúthchomhar leis an nGarda Síochána agus leis na pobail áitiúla chun príomhchuspóir an Bhiúró a chur ar aghaidh, i.e. sócmhainní a dhiúltú do choirpigh, agus sócmhainní a bhaint de choirpigh freisin.

Guím gach rath ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla amach anseo.

Is mise le meas,



DÓNALL Ó CUALÁIN
COIMISINÉIR
AN GHARDA SÍOCHÁNA

Litr ón bPríomhoifigeach Biúró chuig Coimisinéir An Gharda Síochána á cur ar aghaidh leis an tuairisc

A Choimisinéir, a chara,

Is mór an pléisiúir dom é an 22ú Tuairisc Bhliantúil den Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla don bhliain féilire 2017 a chur faoi do bhráid. Tá an tuairisc seo curtha faoi bhráid an Aire Dlí agus Cirt agus Comhionannais de bhun fhorálacha Alt 21 d'Acht an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla, 1996. Ag teacht lena dhualgais reachtúla, leagtar amach gníomhaíochtaí an Bhiúró sa tuairisc a bhí dírithe ar fháltais ó choireacht le linn na bliana.

Le linn na bliana, lean an Biúró ar aghaidh ag díriú ar fhorbairt an Lónra Próifíleora Rannaigh um Shócmhainní. Tugadh sraith faisnéisithe ag cruinnithe Bainistíochta Réigiúnaí an Gharda Síochána taobh amuigh de Bhaile Átha Cliath. Tugadh faisnéisithe den chineál céanna ag na cruinnithe Bainistíochta Roinne i Réigiún Cathrach Bhaile Átha Cliath. Reáchtáladh cruinnithe le fócas speisialta leis na Ceannfoirt Bhleachtairí agus próifíleoirí sócmhainní traenáilte ar fud an Stáit. Dá bharr seo, tá méadú tagtha ar an méid spriocanna a cuireadh faoi bhráid an Bhiúró.

Bhí toradh de bhreis agus €4.3 milliún ar na fáltais ó ghníomhachtaí coire, chomh maith leis na gníomhaíochtaí faoi fhorálacha Ioncaim agus Coimirce Sóisialta don Státchiste in 2017.

Le linn 2017, cuireadh ocht n-iarratas is fiche nua faoi bhráid na hArd-Chúirte faoi reachtaíocht um fháltais ó choireacht, i gcomparáid le trí iarratas déag in 2016. Arís, tógadh an chuid is mó

de na gníomhaíochtaí seo mar gheall ar fháltais de gháinneála drugaí.

Chomh maith leis sin, tugadh bearta in aghaidh daoine a bhfuil amhras ann go raibh siad páirteach i réimse leathan iompair choiriúil, go háirithe maidir le fáltais coire ag éirí as grúpaí coireachta eagraithe a bhíonn i mbun buirgléireachta maidir le grúpaí coireachta atá ag feidhmiú i gceantair tuaithe na tíre. Maidir leis seo, tá an Biúró um Shócmhainní Coiriúla ag cur tacaíochta ar fáil do thionscnaimh na nGardaí a dtugtar Oibríocht Thor air.

Mar a luadh i dtuairisc 2016, cuireadh cumhachtaí nua ar fáil don Bhiúró faoin Acht (leasaithe) um Fháltais ó Choireacht 2016. Ón 31ú Nollaig 2017 ar aghaidh, d'úsáid Oifigigh de chuid an Bhiúró an chumhacht faoi Alt 1(A) den Acht (leasaithe) um Fháltais ó Choireacht 1996 go héifeachtach ar chúig ócáid. I gcomparáid leis seo, níor úsáideadh an chumhacht seo ach faoi dhó in 2016. Meastar go bhfuil an chumhacht seo úsáideach maidir le sócmhainní a d'fhéadfadh a bheith curtha de láimh murach í.

Faoin reachtaíocht nua, tá an tairseach chun an tAcht um Fháltais ó Choireacht a thoghrú laghdaithe ó €13,000 go €5,000. Aithníonn an Biúró, de réir beartas poiblí, go bhfuil sé riachtanach anois freisin díriú ar shócmhainní de luach níos ísle. Beidh tionchar aige seo trí luath-idirghabháil a dhéanamh ar choirpigh mheánleibhéil ag súil le cosc a chur ar a ndul chun cinn. In 2017, bhí luach na sócmhainní faoi na cásanna nua de fháltais choiriúla idir €9,000 agus €2.7milliún.

Litr ón bPríomhoifigeach Biúró chuig Coimisinéir An Gharda Síochána á cur ar aghaidh leis an tuairisc

Sheol an Biúró um Shócmhainní Coiriúla breis agus €1.6 milliún chuig an Státchiste ag úsáid na reachtaíochta cuí um Fháлтаis ó Choireacht, , breis agus €2.3 milliún faoi fhorálacha loncaim agus d'athshlánaigh an Biúró breis agus €319,000 chomh maith maidir le ró-íocaíochtaí faoi fhorálacha Leasa Shóisialaigh.

Leanadh ar aghaidh le straitéis an Bhiúró chun comhordú a dhéanamh ar a ghníomhaíochtaí ar bhealach a aithníonn Pleananna Polasaithe An Gharda Síochána agus straitéisí na gCoimisinéirí loncaim, na Roinne Dlí agus Cirt agus Comhionannais, agus na Roinne Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí in 2017.

Le linn 2017 cuireadh le tiomantas leanúnach an Bhiúró le blianta beaga anuas maidir le cur leis an leibhéal saineolais atá ar fáil trí sholáthar traenálaí ábhartha don fhoireann.

Chomh maith leis sin, i rith na bliana, i gcomhar le Coláiste na nGardaí, rinneadh dul chun cinn ar an gCúrsa Coigistithe agus Rianaithe Sócmhainní d'Imscrúdaitheoirí (TACTIC). Dearadh an cúrsa seo go speisialta le riachtanais an Bhiúró a chomhlíonadh sa todhchaí agus go háirithe le feabhas a chur ar a chumas na dúshláin imscrúdaitheacha atá roimhe a chomhlíonadh i gcomhthéacs rialú sócmhainní coiriúla.

Leanann an Biúró ar aghaidh ag forbairt a chaidrimh le Interpol, le Europol agus le Gréasán Idirghníomhaireachta Camden um Aisghabháil Sócmhainní (CARIN).

Go hidirnáisiúnta, leanann an Biúró ar aghaidh ag déanamh ionadaíochta ar Éirinn ar ardán na nOifigí um Aisghabháil Sócmhainní.

Tá tacaíocht iontach faighte ag an mBiúró ón tús ó achtóirí, ó bhaill an phobail agus ó na meáin. Ba mhaith liom aitheantas a thabhairt don chabhair phroifisiúnta a thug Oifig Preasa An Gharda Síochána don Bhiúró.

Tá feabhas curtha ag an mBiúró ar a chumas cumarsáide tríd úsáid a bhaint as na meáin shóisialta.

Thar na blianta, bhí ar an mBiúró athchóiriú agus athruithe a dhéanamh mar fhreagra ar na patrúin mhalartaithe iompraíochta coiriúla. Tá méadú tagtha ar an riachtanas maidir le comhoibriú idirnáisiúnta idir gníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí go dtí an pointe go bhfuil gné idirnáisiúnta éigin ag baint le beagnach gach imscrúdú atá ar siúl faoi láthair.

Trína ghníomhaíochtaí, ach go háirithe, tá páirt glactha ag an mBiúró in aghaidh a thabhairt ar an mbagairt do shochaí na hÉireann tríd an achran mór coiriúil idir na dronga coireachta eagraithe Kinahan agus Hutch.

Ba mhaith liom mo bhuíochas a ghabháil agus aitheantas a thabhairt don tacaíocht agus don chomhoibriú a fuair an Biúró le linn na bliana ón nGarda Síochána, ó na Coimisinéirí loncaim, ón Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí, ón Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais, ón Roinn Airgeadais, ón Roinn Caiteachais Phoiblí agus

Athchóirithe, ó Oifig an Ard-Aighne agus ó Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí.

Ba mhaith liom aitheantas a thabhairt ach go háirithe do shaineolas agus do dhíograis na n-aturnaetha agus na foirne a chur an Príomh-Aturnae Stáit ar fáil d'obair an Bhiúró. Ní féidir dóthain béime a chur ar luach na comhairle inmheánaí neamhspleáiche dlí agus na tacaíochta a cuireadh ar fáil chun cur le rath an Bhiúró. Chomh maith leis sin, ba mhaith liom aitheantas a thabhairt d'abhcóide dlí a fuair an Biúró.

Le linn na bliana, tharla go leor athruithe pearsanra taobh istigh den Bhiúró de bharr gur fhág cuid den fhoireann mar gheall ar ardú céime, dul ar scor agus aistriú. Is réadúlacht dosheachanta é seo ag tabhairt struchtúr an Bhiúró san áireamh agus mar gheall air seo, tá níos mó béime curtha ar chóras láidir agus ar acmhainní cuí a chur ar fáil d'oiliúint foirne a cuireadh i bhfeidhm le roinnt blianta anuas.

Ba mhaith liom a aithint gur cuireadh níos mó acmhainní ar fáil don Bhiúró in 2017. Tháinig ardú ar líon na nGardaí ó tríocha seacht go ceathracha trí. Tháinig ardú ar líon na foirne loncaim ó dhá dhuine dhéag go seacht nduine dhéag. Cé gur coinníodh líon iomlán foirne sa Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí, d'éirigh leis an mBiúró roinnt folúntais thábhachtacha a líonadh i.e. Cuntasóirí oilte Fóiréinseacha agus Anailísithe Coire Airgeadais. Líonadh an folúntas d'Oifigeach Feidhmiúcháin don Oifig Riaracháin le linn na bliana.

Ba mhaith liom aitheantas a thabhairt do dhíograis na foirne agus don obair chrua a rinne gach ball foirne de chuid an Bhiúró san am atá thart agus atá á déanamh faoi láthair. Is é nádúr na hoibre ná, i go leor cásanna, nach féidir aitheantas poiblí a thabhairt dó mar gheall ar riachtanais neamhainmníochta agus riachtanais slándála don fhoireann a bhaineann lena gcuid oibre. Ba mhaith liom fáilte a chur roimh baill foirne nua atá tar éis teacht isteach sa mBiúró le linn na bliana agus gach rath a ghuí orthu sa todhchaí.

Faoi dheireadh, ba mhaith liom aitheantas a thabhairt don ardleibhéal gairmiúlachta, díograise agus tiomantais a léirigh Oifig an Bhiúró agus foireann an Bhiúró.

Is mise le meas

PATRICK CLAVIN
B/ARD-CHEANNFORT
PRÍOMHOIFIGEACH an BHIÚRÓ

Litr ón bPríomhoifigeach Biúró chuig Coimisinéir An Gharda Síochána á cur ar aghaidh leis an tuairisc

Fágadh an leathanach seo bán d'aon turas

Réamhrá

Tuairisc ar Alt 21

Is é seo an 22ú Tuarascáil Bhliantúil de ghníomhaíochtaí an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla (a nglaoitear “an Biúró” air ina dhiaidh seo síos) agus a chlúdaíonn an tréimhse ón 1ú Eanáir 2017 go dtí an 31ú Nollaig 2017, an dá lá sin san áireamh.

Leasaíodh Acht an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla 1996 agus an tAcht um Fháлтаis ó Choireacht 1996 go minic ach rinneadh na leasuithe seo go príomha mar gheall ar an Acht (Leasaithe) um Fháлтаis ó Choireacht, 2005.

Sa tuairisc seo, glaofar “an tAcht” ar Acht an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla 1996 go 2005 ina dhiaidh seo síos agus “An tAcht PoC ar an Acht um Fháлтаis ó Choireacht 1996 go 2016. Cuireann Acht 1996, i gcuideachta leis na hAchtanna 2005 agus 2016, teideal comhchoiteann leasuithe ar fáil ag rialú chumhachtaí agus fheidhmeanna an Bhiúró.

Ullmhaítear an tuairisc seo de bhun Alt 21 den Acht a iarrann ar an mBiúró tuairisc a chur ar fáil, trí Choimisinéir An Gharda Síochána, don Aire Dlí agus Cirt agus Comhionannais ag tabhairt achoimre ar a ghníomhaíochtaí le linn na bliana 2017.

Réamhrá

Fágadh an leathanach seo bán d'aon turas

Cuid a hAon Forbhreathnú ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh agus a Fhoireann

An Biúró

Ar an 15 Deireadh Fómhair 1996, bunaíodh an Biúró go foirmiúil le hachtú an Achta. Déantar foráil leis an Acht le haghaidh na nithe seo a leanas (i measc nithe eile):

- cuspóirí an Bhiúró
- feidhmeanna an Bhiúró
- Príomh-Oifigeach an Bhiúró
- Oifigigh an Bhiúró
- foireann an Bhiúró
- Oifigeach Dlí an Bhiúró
- neamhainmníocht fhoireann an Bhiúró
- cionta agus pionóis i ndáil le foireann an Bhiúró agus a dteaghlaigh a ainmniú
- cionta agus pionóis i ndáil le cosc agus imeaglú
- barántas cuardaigh an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla, agus
- orduithe táirgthe an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla.

Airgeadas

I rith na bliana, chaith an Biúró an t-airgead arna chur ar fáil ag an Oireachtas tríd an Aire Dlí agus Cirt agus Comhionannais, d'fhonn a chuid feidhmeanna reachtúla a chomhlíonadh agus a chuspóirí reachtúla a bhaint amach.

Mar a fhoráiltear faoin Reacht, déanann an tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste iniúchadh ar an airgead ar fad arna chur ar fáil ag an Oireachtas mar a leagtar amach sa tábla.

Tá “Comhaontú um Rialachas Corparáideach a Dhearbhú” maidir leis na blianta 2017-2019 sínithe ag Príomh-

Oifigeach an Bhiúró agus an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais. Leagtar amach sa chomhaontú sin an creat leathan um rialachas agus cuntasacht ina bhfeidhmíonn an Biúró agus sainmhínítear ann na róil agus freagrachtaí rithabhachtacha atá ina mbonn agus taca ag an gcaidreamh atá ann idir an Biúró agus an Roinn.

Tugann an tAonad Iniúchóireachta Inmheánaí de chuid na Roinne Dlí agus Cirt agus Comhionannais tacaíocht don Bhiúró maidir le monatóireacht agus athbhreithniú a dhéanamh ar éifeachtúlacht shocruithe an Bhiúró i ndáil le rialachas, bainistíocht riosca agus rialuithe inmheánacha.

Déanann an tAonad Iniúchóireachta Inmheánaí iniúchadh neamhspleách ar bhonn bliantúil ar nósanna imeachta agus próisis an Bhiúró.

Comparáid idir Cuntais 2016 agus Cuntais 2017

Bliain	Tuairisc	Méid €	
		Buiséad curtha ar fáil	Méid iomlán a caitheadh
2016	Pá	5,341,000	5,418,000
	Neamhphá	1,701,000	1,268,000
	Méid iomlán a caitheadh	7,042,000	6,686,000
2017	Pá	5,884,000	6,102,000
	Neamhphá	1,701,000	2,157,000
	Iomlán	7,585,000	8,259,000

* Tháinig méadú ar Chaiteachas an Bhiúró in 2017 mar thoradh ar acmhainní breise a fháil, amhail tuilleadh foirne, feithicilí, feabhsúchán TFC, costas dlí agus athchóirithe foirgnimh.

Cuspóirí agus feidhmeanna

Tá cuspóirí agus feidhmeanna an Bhiúró leagtha amach faoi seach in Alt 4 agus 5 den Acht. Leagtar amach na cuspóirí agus

Cuid a hAon

Forbhreathnú ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh agus a Fhoireann

feidhmeanna reachtúla sin ina n-iomláine san Aguisín agus is féidir achoimre a dhéanamh orthu mar seo a leanas:

1. Fáltais ó iompar coiriúil a aithint agus a imscrúdú;
2. Gníomhartha a dhéanamh faoin dlí chun sochar ó shócmhainní ar fáltais ó iompar coiriúil iad a dhiúltiú do dhaoine agus a choinneáil ó dhaoine, trí na sócmhainní sin a chalcadh, a chaomhnú agus a choigistiú.
3. Gníomhartha a dhéanamh faoi Achtanna na gCoimisinéirí Ioncaim chun a chinntiú go gcuirfear na fáltais ó iompar coiriúil faoi cháin; agus
4. Éilimh a dhéantar faoi na hAchtanna Leasa Shóisialaigh a imscrúdú agus a chinntiú.

Príomh-Oifigeach an Bhiúró

I gceannas ar an mBiúró tá Príomh-Oifigeach an Bhiúró arna cheapadh ag Coimisinéir an Gharda Síochána as na baill ar fad atá ag céim an Ard-Cheannfoirt san fhórsa. Is é Ard-Cheannfort Bleachtaire Patrick Clavin atá ina Phríomh-Oifigeach anois ó bhí 4 Lúnasa 2016 ann.

Faoi Alt 7 den Acht, tá freagracht fhoriomlán ar Phríomh-Oifigeach an Bhiúró i ndáil leis an mBiúró a bhainistiú agus a rialú, agus as riaradh ginearálta an Bhiúró freisin. Tá Príomh-Oifigeach an Bhiúró freagrach do Choimisinéir an Gharda Síochána as feidhmeanna an Bhiúró a chomhlíonadh.

Déantar foráil san Alt seo freisin do Phríomh-Oifigeach Gníomhach an Bhiúró a cheapadh chun feidhmeanna Phríomh-Oifigeach an Bhiúró a chomhlíonadh i gcás éagumais de dheasca tinnis nó asláithreachta, nó ar chúis éigin eile.

Oifigeach Dlí an Bhiúró

Tuairiscíonn Oifigeach Dlí an Bhiúró go díreach chuig Príomh-Oifigeach an Bhiúró agus é de dhualgas air faoi Alt 9 den Acht cabhair a thabhairt don Bhiúró i ndáil lena chuspóirí agus feidhmeanna a chomhlíonadh.

Comhlacht corpraithe

Is comhlacht corpraithe neamhspleách é an Biúró mar a fhoráiltear dó faoi Alt 3 den Acht. Rinneadh breithniú den chéad uair ar stádas an Bhiúró in 1999 nuair a pléadh san Ard-Chúirt é mar chuid de chás *Murphy -v- Flood* [1999] IEHC 9.

Thug an Breitheamh Onórach McCracken breithiúnas na Ard-Chúirte ar an 1 Iúil 1999. Tá an breithiúnas sin ríthábhachtach chun cineál an Bhiúró a thuiscint.

Is mar seo a leanas a leag an Chúirt amach:

“Tá an Biúró um Shócmhainní Coiriúla ina chomhlacht corpraithe a bhfuil comharbas suthain aige. Cé go gcaithfear Príomh-Oifigeach an Bhiúró a cheapadh ó bhaill an Gharda Síochána atá ag céim an Ard-Cheannfoirt, tá an Biúró um Shócmhainní Coiriúla fós neamhspleách ar an nGarda Síochána, cé go bhfuil roinnt mhaith de na cumhachtaí a thugtar don chomhlacht sin aige.

...

Leis an Reacht a bunaíodh an Biúró um Shócmhainní Coiriúla, ní brainse den Gharda Síochána é. Ba é an tOireachtas a bunaíodh é mar chomhlacht corpraithe príomhúil d'fhonn a áirithiú nach mbainfeadh duine ar bith sochar as aon sócmhainní a fhaigheann siad trí ghníomhaíocht choiriúil. Tugtar cumhacht don Bhiúró gach gníomh a dhéanamh chun sócmhainní ar bith a fhaightear trí ghníomhaíocht choiriúil a urghabháil agus a choimeád; cumhachtaí áirithe chun a áirithiú go gcuirtear faoi cháin fáltas óna leithéid de ghníomhaíocht; agus cumhachtaí i leith na nAchtanna Leasa Shóisialaigh freisin. Ní comhlacht iomchúisimh é, áfach, ná údarás póilíneachta. Is údarás imscrúdúcháin é a iarrann ar an gCúirt cúnamh a thabhairt dó a fheidhmeanna a fhorfheidhmiú, i ndiaidh dó imscrúdú a dhéanamh agus a chumhachtaí imscrúdúcháin nach beag a úsáid. Agus an Biúró sin á bhunú, is léir go raibh an tOireachtas den tuairim gur gá comhlacht a bhunú, ar leas an phobail, a bheadh neamhspleách ar an nGarda Síochána, agus a fheidhmeodh ar bhonn imscrúdaitheach. Ní cheapaim, áfach, gurb ionann é agus an Garda Síochána a dhéanann imscrúdú d'fhonn dhaoine a ionchúiseamh i leith cionta. Déanann an Biúró um Shócmhainní Coiriúla imscrúdú d'fhonn sócmhainní a fhaightear mar thoradh ar ghníomhaíocht choiriúil a fháil agus, ar deireadh, na sócmhainní sin a íoc leis an Stáit."

Struchtúr an Bhiúró

Tá sé de bhuntáiste ag struchtúr ilghníomhaireachta an Bhiúró, a

dtarraingíonn tacair éagsúla sainscileanna an phearsanra ar fad le chéile, a chumas imscrúdúcháin a fheabhsú d'fhonn sainchúram reachtúil an Bhiúró a bhaint amach. Is féidir é sin a dhéanamh faoi Alt 5 den Acht ina mionsonraítear feidhmeanna an Bhiúró.

Oifigigh agus foireann an Bhiúró

Déantar foráil in Alt 8 den Acht d'oifigigh an Bhiúró a cheapadh. Ceaptar foireann an Bhiúró faoi Alt 9 den Acht.

I measc oifigigh an Bhiúró, tá:

- A. Baill an Gharda Síochána;
- B. Oifigigh na gCoimisinéirí Ioncaim; agus
- C. Oifigigh na Roinn Coimirce Sóisialaí.

Fostaítear oifigigh an Bhiúró ar iasacht óna máthairghníomhaireachtaí.

Cuimsítear i bhfoireann an Bhiúró:

- I. Oifigeach Dlí an Bhiúró;
- II. Baill ghairmiúla;
- III. Baill riaracháin agus teicniúla

Coinníonn oifigigh an Bhiúró na cumhachtaí agus na dualgais a ndílsítear iontu, d'ainneoin a gceapachán sa Bhiúró.

Is é 82 duine an leibhéal údairithe foirne sa Bhiúró faoi láthair, idir Oifigigh an Bhiúró agus baill eile foirne.

I ndiaidh arduithe céime agus daoine ag dul ar scor le linn 2016 agus 2017, tá trí fholúntas foirne fós sa Bhiúró ag deireadh na bliana 2017. I measc na bhfolúntas sin, tá dhá fholúntas le haghaidh Bleachtairí Cigire agus folúntas amháin le haghaidh Anailísí an Gharda Síochána.

Cuid a hAon

Forbhreathnú ar an mBíúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh agus a Fhoireann

Fógraíodh comórtas in 2017 chun na folúntais reatha le haghaidh Bleachtairí Cigire a líonadh agus táthar ag súil go gceapfar daoine sna poist sin in 2018 mar thoradh ar an gComórtas sin.

Mar a tuairiscíodh i dTuarascáil Bhliantúil 2016, reáchtáladh comórtas chun dhá fholúntas in Aonad Anailíse an Bhiúró a líonadh. Líonadh post amháin i mí Dheireadh Fómhair 2017 agus táthar ag súil go líonfar an post eile i mí Eanáir 2018.

Leibhéil Údaraithe Foirne

Leibhéil údaraithe ilghníomhaireachta

	43
	6
	16
	17

Neamhainmníocht

Ar mhaithe le slándáil Oifigigh agus bhaill foirne áirithe de chuid an Bhiúró a áirithiú, leagtar amach neamhainmníocht le haghaidh na mball sin in Alt 10 den Acht. Faoi Alt seo, cuireann oifigigh agus foireann an Bhiúró a gcuid dualgas chun feidhme in ainm an Bhiúró.

Déanann Alt 11 den Acht foráil do chionta coiriúla a bhaineann le hOifigigh agus foireann áirithe an Bhiúró, agus a dteaghlaigh, a ainmniú.

Ní bhaineann an cosc sin ar ainmniú le Príomh-Oifigeach an Bhiúró, Príomh-Oifigeach Gníomhach an Bhiúró, Oifigeach Dlí an Bhiúró nó Oifigigh an Bhiúró atá ina mball den Gharda Síochána.

Tascfhórsa Speisialta Coireachta

Le linn 2016, bhunaigh Coimisinéir an Gharda Síochána Tascfhórsa Speisialta chun díriú ar roinnt dronganna coireachta eagraithe atá bunaithe i mBaile Átha Cliath, agus béim faoi leith a chur ar choirpigh an dara agus an tríú leibhéal. Mar chuid de bhunú an aonaid seo, atá faoi rialú Bhiúró an Gharda Síochána um Dhrugaí agus Coireacht Eagraithe, tugadh 6 Gharda agus Sáirsint amháin ar iasacht don Bhiúró chun cabhrú le himscrúduithe a dhéanamh i ndáil leis na daoine a aithnítear, ionas gur féidir leo díriú ar shócmhainní ar bith a gineadh mar thoradh ar iompar coiriúil a rianú agus a fháil.

Le linn 2017, aithníodh 53 sprioc agus thug an fhoireann sin laistigh den Bhiúró a mbaineann leis an Tascfhórsa Speisialta Coireachta faoi imscrúduithe a

dhéanamh. Mar thoradh air sin, aithníodh agus rinneadh imscrúdú ar 109 sprioc faoi dheireadh na bliana.

An Oifig um Bainistíocht Sócmhainní

Bunaíodh an Oifig um Bainistíocht Sócmhainní in 2017 chun na sócmhainní uile faoi rialú an Bhiúró a bhainistiú. Is gá go leor acmhainní a úsáid chun an réimse leathan sócmhainní atá faoi chúram an Bhiúró a bhainistiú ar bhealach a áirithíonn go gcoinnítear a luach, a chomhlíonann oibleagáidí dlíthiúla an Bhiúró, agus a áirithíonn an luach is fearr don sócmhainn nuair a íoctar a luach réadaithe don Státchiste.

Éilíonn an tAcht um Fháiltais ó Choireacht go gcoinnítear sócmhainn ar feadh tréimhse seacht mbliana i ndiaidh chinneadh an Ard-Chúirte (ach amháin má fhaightear comhaontú ó na páirtithe lena mbaineann maidir le diúscairt láithreach). Sa chleachtas, is féidir leis an tréimhse sin a bheith i bhfad níos faide mar gheall ar achomhairc ar orduithe mar sin agus agóidí ina gcoinne. I gcás sócmhainní áirithe, amhail ionaid réadmhaoine, féadfaidh acmhainní leanúnacha a bheith i gceist chun iad a choinneáil, agus i roinnt cásanna, bíonn ar an mBiúró feidhmiú mar thiarna talún.

Chomh maith le sócmhainní inláimhsithe arna gcoinneáil ag an mBiúró, is ann freisin do roinnt mhaith sócmhainní maidir le fiachais ó cháin agus aisíoc ar éilimh leasa shóisialaigh atá iníoctha don

Bhiúró. Déanann an Oifig um Bainistíocht Sócmhainní na fiachais seo a bhainistiú freisin d'fhonn réadú a dhéanamh ar a bhfiúchas, agus íoctar na cistí don Státchiste.

An Oifig um Fhaisnéis & Measúnú

Bunaíodh an Oifig um Fhaisnéis agus Measúnú i mí Iúil 2017 in ionad an Oifig um Fhaisnéis Choiriúil a bhí ar an bhfód roimhe sin. Bunaíodh an Oifig um Fhaisnéis agus Measúnú chun a bheith ina ionad faisnéise agus chun réamh-mheasúnú a dhéanamh ar an bhfaisnéis ar fad a fhaightear sa Bhiúró.

Tá naisc bhunaithe ag an Oifig sin le gníomhaireachtaí eile Stáit agus le gníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí idirnáisiúnta ar mhaithe le malartú faisnéise a fhorbairt. Tá freagracht ar an Oifig sin freisin maidir le déileáil le hiarratais náisiúnta agus idirnáisiúnta a chuirtear chuig gníomhaireachtaí eile, agus a fhaightear ó ghníomhaireachtaí eile freisin, lena n-áirítear Gréasán Idirghníomhaireachta Camden um Aisghabháil Sócmhainní (CARIN) agus an Oifig um Aisghabháil Sócmhainní (ARO).

Tá an Oifig um Fhaisnéis agus Measúnú freagrach as measúnú a dhéanamh ar fhaisnéis a fhaigheann an Biúró agus as réamhfhiúsrúcháin a dhéanamh chun a chinntiú an dtagann an t-ábhar faoi shainchúram reachtúil an Bhiúró nó nach

Cuid a hAon

Forbhreathnú ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh agus a Fhoireann

dtagann. Bunaithe ar an measúnú sin, déantar moltaí maidir leis na gníomhartha is féidir a dhéanamh.

Ina theannta sin, tá an Oifig um Fhaisnéis agus Measúnú freagrach as oiliúint a chur ar an 259 Próifíleoir um Shócmhainní ar fud na tíre, agus idirchaidreamh a dhéanamh leo freisin.

Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit

Cuireann Rannóg na Sócmhainní Coiriúla de chuid Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit comhairle dlí agus seirbhísí dlíodóra ar fáil don Bhiúró.

Déanann Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit ionadaíocht ar an mBiúró ó thaobh dlíthíocht a thionscnamh agus a chosaint i ngach dlínse cúirte go príomhúil, ach ní go heisiach, le cabhair Abhcóide. Ina theannta sin, cuireann Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit ionadaíocht ar fáil maidir le cúrsaí uile cánach agus leasa shóisialaigh os comhair na gcomhlachtaí achomhairc faoi seach agus os comhair na Cúirte Cuarda agus na hArd-Chúirteanna freisin.

Chomh maith leis sin, cuireann Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit comhairle dlí agus seirbhísí dlíodóra ginearálta ar fáil ag gach céim den phróiseas cáis, ó imscrúdú go diúscairt, lena n-áirítear seirbhísí dréachtaithe conartha agus seirbhísí tíolachta.

D'oibrigh an fhoireann seo a leanas in Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit le linn 2017:

- 2 dhlíodóir;
- 2 feidhmeannach dlí; agus
- 2 oifigeach cléireachais.

Comhchoistí Póilíneachta

Le linn na ráithe deireanaí in 2017, reáchtáil an Biúró seisiúin faisnéise do roinnt Comhchoistí Póilíneachta i mBaile Átha Cliath. Baineann dhá chúis leis na seisiúin faisnéise sin; tuarascáil faoi na dálaí a thabhairt do phobail áitiúla maidir le conas is féidir leis an mBiúró cabhrú chun gréasáin choiriúlachta a bhaint as a chéile ina gceantair; agus faisnéis a lorg ó phobail áitiúla chun cabhrú leis an mBiúró spriocanna nua a roghnú. Is féidir faisnéis a thuairisciú go díreach chuig an mBiúró ar an teileafón, tríd an ríomhphost, ar leathanach Facebook agus leathanach Twitter an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla, trí Crimestoppers nó trí na próifíleoirí um shócmhainní a oiltear go háitiúil agus atá lonnaithe i Stáisiún Gardaí áitiúla.

Tá sé beartaithe go reáchtálfaidh an Biúró seisiúin faisnéise do na Comhchoistí Póilíneachta eile i mBaile Átha Cliath le linn na chéad ráithe in 2018. Ina dhiaidh sin, reáchtálfaidh an Biúró seisiúin faisnéise do na Comhchoistí Póilíneachta in Údarás Áitiúla Iasmuigh de Bhaile Átha Cliath. Is léir go mbaineann tairbhe leis

na seisiúin faisnéise seo agus is mór an aird atá léirithe iontu ag daoine go háitiúil agus ag na meáin freisin.

Grianghraf d'Ard-Cheannfort Bleachtaire Patrick Clavin ag Comhchoiste Póilíneachta Chomhairle Bhaile Átha Cliath.



Próifíleoirí Rannach um Shócmhainní

In 2017, lean an Biúró lena chlár rannpháirtíochta le Próifíleoirí Rannach um Shócmhainní. Le linn na bliana, chuir an Biúró oiliúint ar 108 Próifíleoir Rannach um Shócmhainní breise chun folúntais a líonadh laistigh de Ranna an Gharda Síochána éagsúla a dtáinig chur chun cinn mar thoradh ar arduithe céime agus daoine ag dul ar scor. Ag deireadh na bliana, ba é 279 líon iomlán na bPróifíleoirí Rannacha um Shócmhainní, lena n-áirítear:

- 259 Garda
- 15 Oifigeach de chuid na gCoimisinéirí Ioncaim a mbíonn gafa le dualgaís Custam agus Mál; agus

- 5 Oifigigh de chuid na Roinne Coimirce Sóisialaí

Ina theannta sin, cuireadh oiliúint ar 7 duine ó Earnáil an Cheartais maidir le próifíliú um shócmhainní a dhéanamh.

Le linn 2017, reáchtáil Oifigigh Shinsearacha an Bhiúró seisiúin faisnéise d'Fhoirne Bainistíochta Réigiúnacha uile lasmuigh de Réigiún Cathrach Bhaile Átha Cliath agus d'Fhoirne Bainistíochta Rannacha uile laistigh de Réigiún Cathrach Bhaile Átha Cliath. Áirítear leis sin seisiúin mhionfaisnéise a reáchtáil do gach Ceannfoirt Bleachtaireachta a bhfuil freagracht air/uirthi maidir leis na Próifíleoirí Rannacha um Shócmhainní a thascáil go réamhghníomhach laistigh dá Réigiúin/Ranna faoi seach, ar mhaithe le comhordú a dhéanamh maidir le spriocanna áitiúla a aithint, a phróifíliú agus a imscrúdú. Is é is cuspóir do na seisiúin mionfaisnéise sin ná ról na bPróifíleoirí Rannacha um Shócmhainní a fheabhsú, ón gcur chuige atá bunaithe ar fhaisnéis a bhailiú i dtreo sócmhainní na gcoirpeach áitiúil a aimsiú go réamhghníomhach trí fhianaise a bhailiú, rud a dhéanann gníomhaíocht leantach an Bhiúró a chumasú.

Feidhmeoidh an beart seo ar deireadh chun próifíl na ngníomhaíochta urghabhála sócmhainní a fheabhsú i bpobail áitiúla, trí phróifíliú agus imscrúdú réamhghníomhach a bheith á ndéanamh ag Próifíleoirí Rannacha um Shócmhainní ar choirpigh áitiúla agus trí

Cuid a hAon

Forbhreathnú ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh agus a Fhoireann

ghníomhaíocht leantach a bheith ar siúl ag an mBiúró.

In 2017, fuarthas 101 próifíl shócmhainní ó Phróifíleoirí Rannacha um Shócmhainní ar fud na hÉireann i gcomparáid leis an 66 próifíl shócmhainní a fuarthas ó Phróifíleoirí Rannacha um Shócmhainní in 2016. Tá sé beartaithe seisiúin faisnéise eile a reáchtáil do Cheannfóirt Bleachtairí Réigiúnacha agus Rannacha agus a gcuid foirne in 2018 chun a chinntiú go mbainfear leas as cumhachtaí an Bhiúró chun fáiltais a dhiúlú dóibh siúd, agus a choinneáil uathu siúd, a ghlacann páirt i ngníomhaíocht choiriúil.

I ndiaidh na rannpháirtíochta seo leis an mbainistíocht Rannach agus Réigiúnach, reáchtáladh roinnt cúrsaí oiliúna athnuachana ar fud na tíre.

Le linn 2017, lean Próifíleoirí Rannacha um Shócmhainní ó Réigiún éagsúla orthu teagmháil a bheith acu leis an mBiúró chun imscrúduithe a imríonn mórthionchar airgeadais ar choirpigh áitiúla a fhorbairt agus a chur chun cinn, agus dá thoradh sin, aiseolas dearfach a thabhairt laistigh de na pobail áitiúla sin a dtéann gníomhaíochtaí na gcoirpeach áirithe sin i bhfeidhm orthu.

In 2018, beartaítear go ndéanfar Gréasán na bPróifíleoirí Rannacha um Shócmhainní a fhorbairt tuilleadh le hoiliúint a chur ar Próifíleoirí Rannach um Shócmhainní breise. Is iad seo a leanas roinnt samplaí de chásanna a ndéileáil an Biúró leo in 2017 agus a thosaigh le

Próifíleoirí Rannacha um Shócmhainní sa chéad ásc:

Cás 1

Bhí an Sprioc sa chás seo i mbun drugaí rialaithe a dhíol agus a sholáthar i gceantar Bhaile Átha Cliath Thoir/Chill Mhantáin Thuaidh. Rinne Próifíleoir Rannach um Shócmhainní oilte atá ag obair le hAonad Bleachtairí Rannach an chás seo a thuairisciú don Bhiúró. Mar thoradh ar a bhreathnóireacht, cuireadh próifíl ar shócmhainní faoi bhráid an Bhiúró, áit a sannadh ar Fhoireann Imscrúdaithe í.

Rinne foireann an Bhiúró idirchaidreamh dlúth leis an bPróifíleoir Rannach um Shócmhainní ar mhaithe leis an próifíl ar shócmhainní a fhorbairt tuilleadh. Mar thoradh air sin, rinne an Biúró oibríocht chuardaigh le tacaíocht ón nGarda Síochána áitiúil.

Mar thoradh ar ghníomhaíochtaí san imscrúdú sin, fuair an Biúró Orduithe de bhun Ailt 2, 3, 7 agus 4A den Acht um Fháiltais ó Choireacht, arna leasú i leith ionad réadmhaoine i mBaile Átha Cliath Theas.

Cás 2

Baineann an chás seo le duine a bhí ciontuithe aige cheana féin mar gheall ar dhrugaí a dhíol agus a mheastar go bhfuil mór-oibríocht ceannaíochta drugaí á rith aige i mbruachbhaile de chuid Bhaile Átha Cliath. Le blianta beaga anuas, thóg sé teach mór in oirdheisceart na tíre agus chuaigh a theaghlach chun cónaí ann. Tháinig an Próifíleoir Rannach um Shócmhainní áitiúil chun bheith ar an eolas go raibh sé sa phobal agus tosaíodh

ar réamh-imscrúdú a dhéanamh maidir lena shócmhainní. Mar thoradh ar fhiosrú an Oifigigh sin, fuarthas amach go raibh an duine i gceist i ndiaidh dua a chaitheamh lena úinéireacht ar an teach a cheilt agus go raibh sé tar éis na conraitheoirí tógála a íoc ar an láithreán le hairgead tirim.

Rinne an Próifíleoir Rannach um Shócmhainní an cas a tharchur chuig an mBiúró lena bhreithniú tuilleadh, áit a sannadh ar Fhoireann Imscrúdaithe é. I ndiaidh tuilleadh imscrúduithe a dhéanamh, lena n-áirítear oibríochtaí cuardaigh ar fud na tíre, táthar tar éis cúig ionad réadmhaoine a aithint a bhfuil amhras ann gur fáltas ó choireacht iad. Ina theannta sin, táthar tar éis beirt laistigh de “theaghlach na coireachta” sin a aithint a bhfuil amhras ann go bhfuil siad tar éis calaois mhór a dhéanamh ar an Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí.

Táthar ag súil leis go dtionscnóidh an Biúró imeachtaí fáltas ó choireacht san Ard-Chúirt in 2018 i gcoinne na n-ionad réadmhaoine i gceist.

Cás 3

Aithníodh 6 bhall de ghrúpa coireachta eagraithe, ar bhaill den Lucht Siúil iad, as iad a bheith páirteach in obair faoi bhun an chaighdeáin a dhéanamh ar fud na tíre, ag díriú den chuid is mó ar dhaoine scothaosta agus as modhanna imeaglaithe a úsáid chun airgead mór a fháil as an obair, praghsanna nár comhaontaíodh leis an gcustaiméir sular tosaíodh ar an obair. Rinne Próifíleoir Rannach um Shócmhainní oilte i Réigiún an Oirdheiscirt an cas seo a thuairisciú

don Bhiúró. Chuir an Próifíleoir Rannach um Shócmhainní próifíl shócmhainní faoi bhráid an Bhiúró, áit ar sannadh í ar Fhoireann Imscrúdaithe.

Rinne foireann an Bhiúró idirchaidreamh dlúth leis an bPróifíleoir Rannach um Shócmhainní ar mhaithe leis an próifíl ar shócmhainní a fhorbairt tuilleadh. Mar thoradh air sin, thug an Biúró agus an Garda Síochána áitiúil faoi chomhoibríocht chuardaigh. Urghabhadh roinnt sócmhainní le linn an chuardaigh sin, lena n-áirítear feithiclí, airgead, seodra agus doiciméid.

Cás 4

Bhí an Sprioc sa chás seo i mbun gluaisteáin ina raibh clog athshocraithe iontu á ndíol do chustaiméirí soineanta. Bhí an Garda Síochána i Réigiún an Iarthar tar éis an duine seo a ionchúiseamh os comhair na Cúirteanna Coiriúla mar gheall ar an míleáiste ar ghluaisteáin a bhí á ndíol aige a athshocrú. Rinne an Próifíleoir Rannach um Shócmhainní sa réigiún imscrúdú ar dhá theach ar leis an duine i gceist iad, agus fuarthas amach gur ceannaíodh an dá theach sin le hairgead tirim agus go ndearnadh athchóiriú nach beag ar an dá theach acu. Bhí an Próifíleoir Rannach um Shócmhainní den tuairim gurbh fháltais ó choireacht an duine sin iad an dá ionad réadmhaoine. Cuireadh próifíl ar shócmhainní faoi bhráid an Bhiúró, áit a sannadh ar Fhoireann Imscrúdaithe í.

I ndiaidh imscrúdú agus oibríocht chuardaigh a dhéanamh, deimhníodh gur ceannaíodh an dá ionad réadmhaoine i gceist le hairgead tirim. Sa chás seo, d’aithin an Biúró go raibh

Cuid a hAon

Forbhreathnú ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh agus a Fhoireann

mórfhadhbanna cánach ag an duine i gceist agus seirbheáladh measúnú cánach air mar thoradh ar cháin neamhíoctha. Táthar ag súil go bhfaighidh an Biúró focaíocht chánach ón duine is ábhar don imscrúdú seo.

Seisiún Faisnéise um Straitéis Náisiúnta an Rialtais

I mí Feabhra 2017, i dteannta le hoifigigh ón Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais, reáchtáil Príomh-Oifigeach an Bhiúró seisiún faisnéise do Choiste Stiúrtha na Straitéise Náisiúnta maidir le Drugaí ag cruinniú a bhí ar siúl sa Roinn Sláinte. Ag an gcruinniú sin, thug Príomh-Oifigeach an Bhiúró cuntas ar chuspóirí agus feidhmeanna an Bhiúró. Leag sé amach struchtúr agus comhdhéanamh an Bhiúró, chomh maith le heolas a chur ar fail maidir le ról Phróifíleoirí an Gharda Síochána um Shócmhainní a cuireadh oiliúint orthu go háitiúil.

Oiliúint agus Forbairt

TACTIC

(Cúrsa d'Imscrúdaitheoirí um Shócmhainní a Choigistiú agus a Rianú)

Rinne an Biúró anailís ar riachtanais oiliúna ar mhaithe le riachtanais chriticiúla oiliúna bhaill an Bhiúró a aithint. Mar thoradh air sin, rinne an Biúró an Cúrsa d'Imscrúdaitheoirí um Shócmhainní a Choigistiú agus a Rianú (TACTIC) a fhorbairt chun sain-oiliúint a chur ar fáil d'fhoireann an Bhiúró maidir le Sócmhainní a Rianú / a Choigistiú agus Imscrúduithe Airgeadais. Dearadh an cúrsa seo i bhformáid a ligeann don

chúrsa a theagasc do dhaoine i ngníomhaireachtaí eile iad nach Oifigigh de chuid an Bhiúró iad.

Reáchtáiltear TACTIC i gcomhar le Coláiste Oiliúna an Gharda Síochána sa Teampall Mór, Co Thiobraid Árann agus i measc na n-ábhar a chumhdaítear ann, tá:

- Nósanna Imeachta um Shócmhainní / Fáltais ó Choireacht a Aithint
- Próifíliú & Anailísiú Airgeadais
- Sciúradh Airgid (Trasteorainn / Sceimhlitheoireacht)
- Teicnící Próifílithe agus Glanfhiúchais
- Fóiréinsic Dhigiteach / Cibear-Airgeadraí
- Coireacht an Bhóna Bháin / Breabaireacht & Caimiléireacht

Cuirtear an cúrsa i láthair i gColáiste Oiliúna an Gharda Síochána i gceithre mhodúl a mhaireann seachtain amháin an ceann. Go dtí seo, tá an cúrsa curtha i gcrích ag 4 oifigeach de chuid an Bhiúró. Tá na chéad dá mhodúl curtha i gcrích ag 13 oifigeach eile agus críochnóidh siad sin an cúrsa oiliúna TACTIC i mí na Bealtaine 2018. Faoi láthair, tá an Biúró agus Coláiste an Gharda Síochána i mbun lánchreidiúnú a bhaint amach don chúrsa le hinstitiúid tríú leibhéal chun cáilíocht ghairmiúil a thabhairt d'imscrúdaitheoirí. Ina bhall den rang atá i mbun an chúrsa oiliúna TACTIC a dhéanamh faoi láthair tá imscrúdaitheoir a bhaineann le hOifig an Stiúrthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach. Is é sin an chéad oifigeach atá ag tabhairt faoin oiliúint seo nach oifigeach é de chuid an Bhiúró.

Oiliúint Foirne

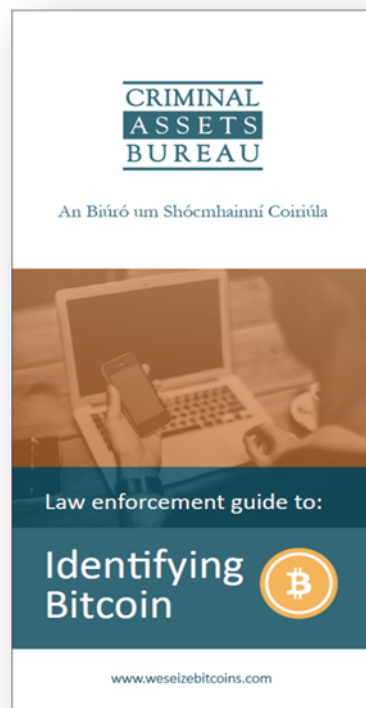
Le linn 2017, tá an Biúró ag leanúint ar aghaidh le riachtanais oiliúna Oifigeach agus Fhoireann an Bhiúró a uasghrádú agus a fheabhsú. Chuige sin, tá maoiniú curtha ar fáil ag an mBiúró le haghaidh rannphairtíochta foirne sna cúrsaí seo a leanas:

- Ard-Diplóma i gCoireacht Chomparáideach an Bhóna Bháin & sa Choireacht Rialála
- Máistreacht sa Cheartas Coiriúil
- SANS SEC 504
- Uirlisí, Teicnící agus Láimhseáil Tarluithe a bhaineann le Haiceálaithe
- Dioplóma sa Dlí Cuideachtaí
- Dioplóma Idirnáisiúnta sa Fhrithsciúradh Airgid & Fhrithsceimhlitheoireachta
- Ard-Dioplóma sa Dlí um Chosaint Sonraí
- Teistiú Gairmiúil agus Dioplóma sa Chomhlíonadh
- Máistreacht sa Ríomhfhoiréinsic & in Imscrúdú na Cibearchoireachta
- Dioplóma in Imscrúdú na Calaoise Corparáidí

Airgeadra Fíorúla

Is ábhar iontais sách nua do ghníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí é réimse na gcriptea-airgeadraí nó na n-airgeadraí malartacha. Tá roinnt imscrúduithe leantacha ar siúl faoi láthair ag an mBiúró a bhaineann le criptea-airgeadraí. Tá cabhair á cur ar fáil aige freisin do ghníomhaireachtaí eile an Gharda Síochána maidir le himscrúduithe a bhaineann le criptea-airgeadraí. Urghabhadh Bitcoin agus Ethereum mar

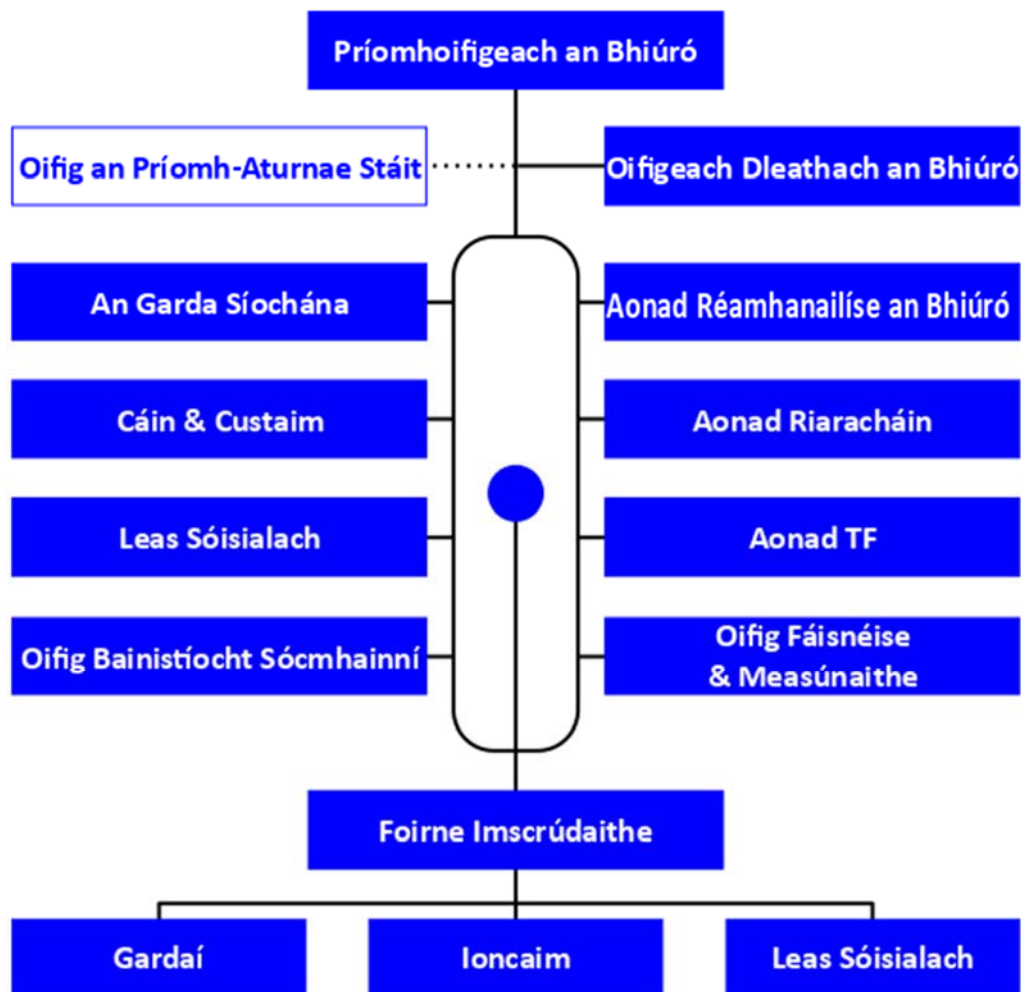
thoradh ar imscrúduithe an Bhiúró. Nuair a urghabhadh an Biúró Ethereum, ba é sin an chéad uair riamh a d'urghabh aon ghníomhaireacht forfheidhmithe dlí ar fud an domhain é. Cé go bhfuil a shaineolas agus a gcumas sa réimse seo á bhforbairt ag an mBiúró, tá sé gafa freisin le cabhair a chur ar fáil do ghníomhaireacht forfheidhmithe dlí eile ar fud an domhain ós rud é go n-aithnítear an Biúró mar cheannródai maidir le criptea-airgeadraí a fhaightear gur fáltas ó choireacht iad a urghabháil, a imscrúdú agus a fhorghéilleadh. Go dtí seo, tá an Biúró tar éis luach €39,503 i Bitcoin forghéillte a fháil. Tá méideanna eile de chriptea-airgeadraí ina n-ábhar imscrúduithe nó ina n-ábhar imeacht os comhair na hArd-Chúirte faoi láthair.



Cuid a hAon

Forbhreathnú ar an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, a Oifigigh agus a Fhoireann

Léaráid: Eagraíocht an Bhiúró



Cuid a Dó

Imscrúduithe an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla

Imscrúduithe

Le linn 2017, lean Oifigigh an Bhiúró ar aghaidh ag cleachtadh na gcumhachtaí agus na ndualgas atá orthu faoi Alt 8 den Acht.

Tá sé tábhachtach a nótaíl go gcuireann an tAlt seo béim ar Oifigigh an Bhiúró a gcuid dualgas agus cumhachtaí a bronnadh orthu tríd an mbuntáiste a bheith mar bhall de mháthaireagraíochtaí faoi seach.

Chomh maith leis na cumhachtaí seo, tá cumhachtaí áirithe ar fáil don Bhiúró, is iad sin:

1. Barántais Chuardaigh CAB; agus
2. Orduithe le hábhair a chur ar fáil do CAB.

Coinnítear na cumhachtaí seo in Alt 14 agus Alt 14A den Acht agus an Acht PoC, faoi seach.

Stiúir an Biúró a chuid imscrúduithe i rith 2017 le comhoibriú agus cabhair ó phearsanra An Gharda ó Rannáin na nGardaí agus ó aonaid náisiúnta an Gharda Síochána freisin mar shampla Biúró Náisiúnta an Gharda Síochána um Choireacht Eacnamaíoch (GNECB), Biúró Náisiúnta Drugaí agus Coireachta Eagraithe an Gharda Síochána (GNDOCB), Biúró Náisiúnta um Imscrúdú Coiriúil an Gharda Síochána (GNBCI), an tAonad Speisialta Bleachtaireachta (SDU) agus an Roinn Slándála agus Faisnéise, Ceanncheathrú an Gharda Síochána.

Thacaigh pearsanra ó Oifigí na gCoimisinéirí Ioncaim le himscrúduithe ó

na réigiúin seo a leanas: Réigiún Bhaile Átha Cliath (Calafort & Aerfort); Réigiún na Teorann, Lár na Tíre agus an tIarthar; Réigiún Thiar Theas agus an tOirthear, Réigiún Thoir Theas agus ón Rannán Imscrúduithe agus Ionchúisimh freisin.

Lean an Biúró ar aghaidh ag comhoibriú le hAonaid Speisialta Imscrúdaithe na Roinne Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí maidir lena imscrúduithe in 2017.

Bhí an chabhair seo ríthábhachtach ar mhaithe le díriú ar fháltais iompair choiriúil le linn 2017.

Alt 14

Cuireann Alt 14 den Acht barántais chuardaigh ar fáil do CAB. Faoi Alt 14(1), is féidir le hOifigeach Biúró atá mar bhall den Gharda Síochána iarratas a dhéanamh chuig an gCúirt Dúiche le haghaidh barántais le fianaise a chuardach maidir le sócmhainní nó le fáltais a bhaineann le hiompar coiriúil.

Soláthraíonn Alt 14(2) & (3) don tsaincheist do bharántas cuardaigh den chineál céanna i gcúinsí a bhfuil práinn ag baint leo agus a bhfuil iarratas don Chúirt Dúiche dofheidhmithe. Is féidir le hOifigeach de chuid an Bhiúró ar ball den Gharda Síochána é/í agus nach ísle a g(h)rád ná Ceannfort an barántas seo a eisiúint.

Le linn 2017, rinneadh gach iarratas faoi Alt 14 chuig an gCúirt Dúiche agus níor eisíodh aon bharántas de bhun Alt 14(2).

Cuid a Dó

Imscrúduithe an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla

Oibríonn barántas cuardaigh Alt 14 trí chead a thabhairt d'Oifigeach ainmnithe de chuid an Bhiúró atá mar bhall den Gharda Síochána, in éineacht le daoine eile a mheasann an tOifigeach de chuid an Bhiúró a bheith riachtanach, chun ábhair a chuardach, a urghabháil agus a choinneáil ag an láthair ainmnithe. Is fiú é seo a nótaíl mar go gceadaíonn dtugann sé do bhall An Gharda Síochána a bheith in éineacht le daoine eile a mheasann an tOifigeach de chuid an Bhiúró a bheith riachtanach agus daoine atá cáilithe go teicniúil agus/nó go proifisiúnta chun cabhrú leis/léi sa gcuardach.

Breathnaítear ar na barántais seo mar uirlisí tábhachtacha a ligeann don Bhiúró tabhairt faoi imscrúduithe de bhun a dtéarmaí tagartha reachtúla. Le linn 2017, forghníomhaigh an Biúró roinnt barántas a dhírigh ar ghrúpaí coireachta eagraithe. Dhírigh an Biúró ach go háirithe ar ghrúpa aitheanta coireachta eagraithe i nDeisceart na tíre. Úsáideadh na barántais faoi Alt 14 chun go leor tithe príobháideacha chomh maith le hoifigí proifisiúnta agus gnólachtaí eile a chuardach. Dá bharr seo gabhadh go leor airgid, seodra agus feithiclí.

Alt 14A

Chuir an tAcht um Fháltas ó Choireacht 1996 (PoC) isteach Alt 14A a sholáthraíonn go gcaithfidh Oifigeach de chuid an Bhiúró ar ball é/í chomh maith den Gharda Síochána iarratais a dhéanamh roimh an gCúirt Dúiche d'Ordú atá dírithe ar dhuine ainmnithe chun an t-ábhar a chur ar fáil d'Oifigeach an Bhiúró.

Úsáideadh Orduithe ar Aird faoi Alt 14A go príomha chun fianaise a ardú ó roinnt institiúidí airgeadais taobh istigh den Stáit. Baineann an t-eolas a fuarthas le sonraí bainc agus, i go leor cásanna, aistrithe go leor airgid idir chuntais.

Mar thoradh ar an eolas a fuarthas, bhí an Biúró in ann an t-eolas seo a úsáid in imscrúduithe leanúnacha ar roinnt daoine aonair ag creideadh go raibh sócmhainní a léiríonn, go díreach nó go hindíreach, fáltas coiriúla ina seilbh acu.

Iarratais déanta le linn 2017

Le linn 2017, rinneadh na hiarratais seo a leanas faoi Alt 14 agus faoi Alt 14A den Acht agus den Acht PoC, faoi seach:

[Iarratais faoin Alt 14 & 14A d'Acht CAB, 1996 & 2005](#)

Cur Síos	Iarratais	
	2016	2017
Barántais Chuardaigh faoi Alt 14 d'Acht CAB, 1996 & 2005	153	165
Orduithe chun ábhar a chur ar fáil faoin Alt 14A d'Acht CAB, 1996 & 2005	241	275

Alt 17

An tAcht um Cheartas Coiriúil (Sciúradh Airgid agus Maoiniú Sceimhlitheora), 2010

ceistiúchán os comhair na cúirte faoi láthair.

Ceadaíonn an tAlt 17(2) den Acht um Cheartas Coiriúil (Sciúradh Airgid agus Maoiniú Sceimhlitheora), 2010 do bhaill an Gharda Síochána Orduithe a fháil tríd an gCúirt Dúiche chun srian a chur legluaiseacht airgid atá coinnithe i gcuntais bhainc.

Le linn 2017, d'úsáid an Biúró an tOrdú seo ar trí chéad agus a deich ócáid.

Fuarthas na hOrduithe seo mar gheall ar scór sprioc éagsúil atá faoi imscrúdú ag an mBiúró faoi láthair.

Fanann na hOrduithe seo i bhfeidhm ar feadh tréimhse ceithre seachtaine a thugann am don Bhall Imscrúdaithe oibriú amach an bhfuil an t-airgead seo in úsáid do sciúradh airgid nó do chionta maoinithe sceimhlitheoirí. Ina dhiaidh seo, is féidir leis an Ordú sin dul i léig nó is féidir leis an mBall Imscrúdaithe athnuachan a dhéanamh air sa gCúirt Dúiche.

Is ionann an méid iomlán de chistí atásranta agus breis agus €4.8 milliún. Tá thart ar €3.5 milliún i gceist le cás amháin, áfach. Mar a dúradh, tá na cásanna seo faoi imscrúdú.

Is féidir Ordú faoi Alt 17(2) a rinne an Chúirt Dúiche a cheistiú trí iarratas a dhéanamh de bhun Alt 19 nó 20 d'Acht 2010. Le linn 2017, cuireadh tús leis an bpróiseas seo uair amháin agus tá an

Cuid a Dó
Imscrúduithe an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla

Fágadh an leathanach seo bán d'aon turas

Cuid a Trí

Gníomhaíochtaí faoin

Acht um Fháltas ó Choireacht 1996 go 2016

Réamhrá

Cuireann an tAcht um Fháltas ó Choireacht 1996 go 2016 (“Acht PoC”) meicníocht ar fáil le go mbeidh an Biúró in ann iarratas a dhéanamh don Ard-Chúirt le hordú (“ordú eachtramach”) a dhéanamh ag cur cosc ar dhuine / eintitis deileáil le sócmhainn ar leith, i bhfocail eile, calcaítear an tsócmhainn ar leith.

Ligtear don Ard-Chúirt faoin Acht PoC chomh maith a dhearbhu, ar chrúthanas d’iompar sibhialta, má léiríonn nó nach léiríonn sócmhainn fáltas d’iompair choiriúla go díreach nó go hindíreach.

In 2005, leasaíodh an tAcht PoC chun cead a thabhairt do na himeachtaí a bheith tugtha faoi ainm an Bhiúró in áit Phríomhoifigeach an Bhiúró. Ar an ábhar sin ó 2005, tugadh gach iarratas a rinne an Biúró in ainm an Bhiúró.

Cuirtear tús le himeachtaí na hArd-Chúirte trí iarratas a dhéanamh faoi Alt 2(1) den Acht PoC atá bunaithe ar mhionscríbhinn nó mionscríbhinní faoin mionfhianaisí cuí, lena n-áirítear baill den Gharda Síochána, Oifigigh an Bhiúró eile agus i gcásanna cuí foireann ó ghníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí ó thaobh amuigh den dlinse.

Fórlann an tAcht PoC gur féidir leis an tairiscint tosaithe a thabhairt do ex-parte. Cialaíonn sé seo go ndéanann an Biúró a iarratas faoi Alt 2(1) den Acht PoC gan an riachtanas chun an duine lena mbaineann (an freagróir) a chur ar an eolas. Maireann an t-ordú faoi Alt 2(1) ar feadh fiche haon lá mura mbíonn

iarratas faoi Alt 3 den Acht PoC bogtha / tugtha. Fórlann Alt 2 den Acht PoC chomh maith gur cheart don té lena mbaineann a bheith curtha ar an eolas le linn an ama seo.

Le linn 2017, cuireadh tús le himeachtaí Alt 3 i ngach cás a thug an Biúró nuair a rinneadh ordú faoi Alt 2(1). Ceadáíonn Alt 3 faoi Acht PoC do thréimhse níos faide chun sócmhainní a chalcadh. Caithfear a nótáil gur féidir tús a chur le himeachtaí faoin Acht PoC gan ordú calctha faoi Alt 2(1) trí thairiscint tosaithe a eisiúint de bhun Alt 3(1).

Cé go gcaithfear tús a chur le cásanna faoi Alt 3 taobh istigh d’fhiche haon lá d’Ordú Alt 2, i gcleachtas, is féidir go dtógfaidh sé am fiúntach sula mbeadh éisteach tagtha os comhair na hArd-Chúirte faoi Alt 3. Tugtar fógra don duine lena mbaineann (an freagróir) d’éisteacht faoi Alt 3 agus tá an duine sin i dteideal freastal ar an éisteacht agus an tabhairt faoin gcás maidir le sócmhainn ar leith.

I gcásanna ina mbíonn acmhainní suntasacha ag an bhfreagróir le híoc as uiríoll dleathach, is féidir leis an bhfreagróir iarratas a dhéanamh don chúirt ar chúnamh dlí faoin Scéim um Chúnamh Dlí atá i bhfeidhm don chuspóir. Cinntíonn sé seo go mbíonn cearta an frheagróra léirithe go hiomlán go dtí an caighdeán is airde.

Má thaispeántar faoi dheireadh go sásamh na hArd-Chúirte tar éis éisteacht faoi Alt 3 go léiríonn an tsócmhainn, go díreach nó go hindíreach, an fáltas d’iompair choiriúla, déanfaidh an chúirt

Cuid a Trí

Gníomhaíochtaí faoin Acht um Fáltais ó Choireacht 1996 go 2016

ordú leis an tsócmhainn a chalcadh. Maireann an t-ordú ar a laghad seacht mbliana ar feidir leis an bhfreagróir nó le haon pháirtí eile atá ag éileamh úinéireachta maidir leis an réadmhaoin, iarratais a dhéanamh leis an ordú cúirte a dhéanamh ilchinéalach maidir leis an réadmhaoin.

Ag deireadh na tréimhse seacht mbliana, is féidir leis an mBiúró ansin tús a chur le himeachtaí chun an tsócmhainn a aistriú don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe nó daoine eile fhad agus atá an chúirt ag dearbhú faoi Alt 4 den Acht. I rith na n-imeachtaí seo, bíonn gach páirtí cuí nótáilte agus d'fhéadfaidís iarratais a dhéanamh chuig an gcúirt.

Nuair nach mbíonn deireadh tagtha leis an tréimhse seacht mbliana, is féidir le hordú toilithe diúscartha faoi Alt 4A den Acht a bheith curtha i gcrích le toiliú an fhreagróra agus na cúirte.

Abhreithniú ar Alt 1A

Leasaíodh an tAcht PoC faoin Acht PoC (Leasú), 2016. Forálann an leasú seo nuair a bhíonn Oifigeach an Bhiúró in áit phoiblí, nó in áit eile atá sé údaraithe nó a bhfuil cuireadh faighte aige, nó áit ina bhfuil sé ag déanamh cuardach, agus go bhfaigheann sé réadmhaoin a cheapann sé atá ina fáltais choiriúla le luach nach lú ná €5,000, is féidir leis an Oifigeach an réadmhaoin a urghabháil do thréimhse nach mó ná fiche ceathair uair an chloig.

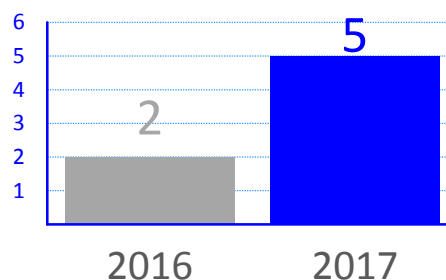
Is féidir le Príomhoifigeach an Bhiúró, le linn na tréimhse fiche ceathair uair an chloig, an réadmhaoin a chur faoi

choinneáil do thréimhse suas le fiche lá, ar choinníoll go bhfuil sé:

- Sásta go bhfuil forais réasúnta ann a bheith amhrasach go sáraíonn an réadmhaoin, an réadmhaoin ar fad nó cuid de, go díreach nó go hindíreach, fáltais choiriúla.
- Sásta go bhfuil forais ann a bheith amhrasach nach bhfuil luach iomlán an réadmhaoin faoi €5,000.
- Sásta go bhfuil an Biúró ag déanamh imscrúdú ar cé acu an bhfuil nó nach bhfuil forais shuntasacha ann chun iarratais a dhéanamh don chúirt d'ordú eatramhach nó ordú idirbhreitheach maidir leis an réadmhaoin, agus
- Sásta go bhfuil forais réasúnta ann le creidiúint go bhfuil an réadmhaoin, ina hiomlán nó cuid de, a d'fhéadfadh, in éagmais údaraithe, a bheith curtha de láimh nó láimhseáilte ar bhealach eile, nó a luach a bheith laghdaithe, sula ndéantar iarratas mar seo.

Le linn 2017, thograigh an Biúró a chumhachtaí faoi Alt 1A den Acht PoC ar chúig ócáid, tugtar dhá shampla de seo thíos.

Alt 1A Coinneáil



Coinneáil 1

Thóg an Bhiúró seilbh ar charr ar le ball de Ghrúpa Coiriúil Eagraithe é a bhí lonnaithe in Iarthar Bhaile Átha Cliath. Le linn na tréimhse fiche haon lá, bhí an Bhiúró sa seasamh chun fiosrúcháin a dhéanamh maidir le ceannach na feithicle agus d'éirigh leis an mBiúró iarratas a thabhairt faoi Alt 2 & 7 den Acht PoC le linn na tréimhse fiche haon lá.

Ag éisteacht den cás, fuair an Bhiúró ordú faoi Alt 3 den Acht, a bhí ina chinntiú deiridh go raibh an fheithicil ina fáлта coiriúil.

Coinneáil 2

Thóg an Bhiúró chomh maith seilbh ar fheithicil a bhí i seilbh duine a creideadh a bhí mar chuid d'iompar coiriúil i gceantar Bhaile Átha Cliath Thuaidh.

D'éirigh leis an mBiúró iarratas a thógáil faoi Alt 2 & 7 den Acht PoC le linn na tréimhse fiche haon lá.

Mar a bhí ar an 31 Nollaig 2017, tá an cás seo os comhair na cúirte agus tá iarratas déanta d'ordú faoi Alt 3 den Acht PoC.

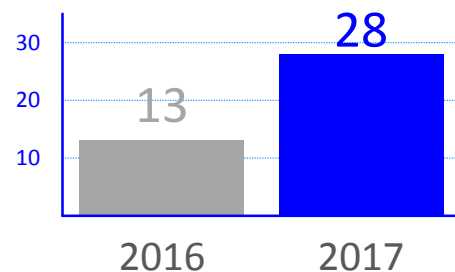
Cásanna tosaithe

Thosaigh fiche ocht cás nua le linn 2017. De na cásanna seo a thosaigh, cuireadh tús le fiche seacht trí imeachtaí a eisiúint trí thairiscint tosaithe faoi Alt 2 den Acht PoC agus ceann go díreach faoi fhorálacha Alt 3.

Nótálann an Biúró gurbh é seo an méid is mó cásanna fáлта d'iompar coiriúil a

tosaíodh in aon bhliain amháin ó bunaíodh an Biúró. Tá an Biúró i mbun obair fhorleathan na n-imscrúduithe seo a réiteach chun cead a thabhairt na cásanna seo a thabhairt in 2017.

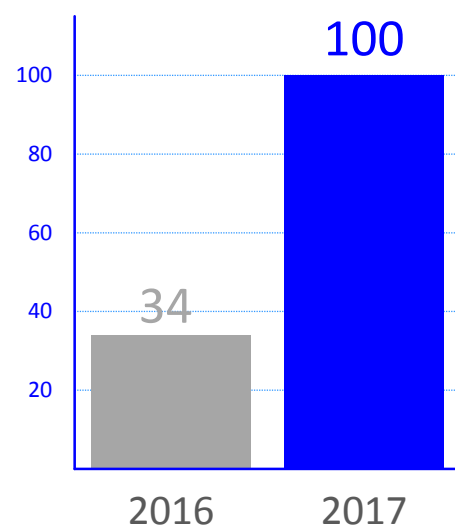
Cásanna PoC nua a tugadh os comhair na hArd-Chúirte.



Athbhreithniú ar Alt 2(1)

Nuair a rinneadh anailís air, tháinig méadú ar an méid sócmhainní a fuair ordú faoi Alt 2(1) i gcomparáid le 2016 ó tríocha ceathair sócmhainn go céad sócmhainn.

Sócmhainní a fuair Orduithe faoi Alt 2(1)



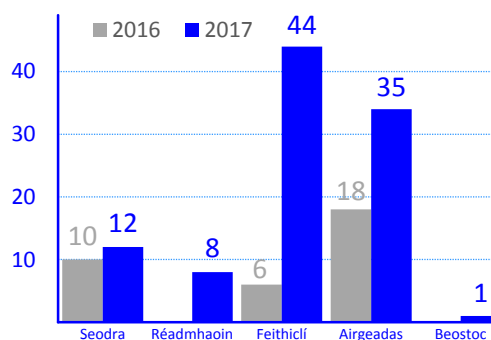
Cuid a Trí

Gníomhaíochtaí faoin Acht um Fháiltais ó Choireacht 1996 go 2016

Le linn 2017, thóg an Biúró imeachtaí i leith réimse cineálacha sócmhainní. Do chuspóirí próifílithe, bristear síos na sócmhainní i seodra, réadmhaoin, feithicilí, airgeadas agus cúrsaí beostoic.

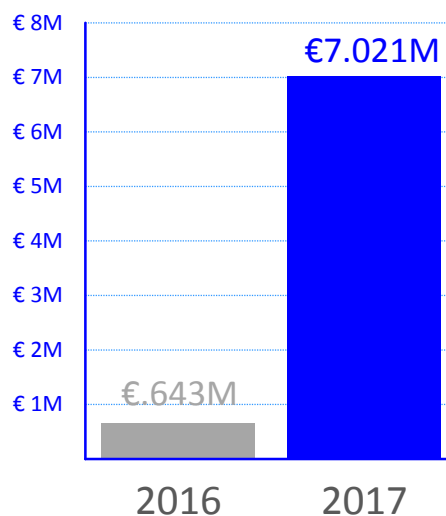
Sócmhainní a fuair Orduithe faoi Alt 2(1)

Briseadh síos ar shócmhainní de réir Chinéal na Sócmhainne



Tá na figúirí maidir le seodra, réadmhaoin, feithicilí agus beostoc bunaithe ar luach measta a chuir an Biúró ar an tsócmhainn ag an am a ndearnadh an t-iarratas faoi Alt 2(1) den Acht PoC.

Luach ar Shócmhainní calctha faoi Alt 2(1)



Briseadh Síos Luachála

Is é luach an chéad sócmhainn calctha faoi Alt 2 den Acht PoC le linn 2017 ná €1,020,539.20. Is féidir leis an bhfigiúir seo a briseadh síos sa tábla thíos.

Anailís ar Orduithe faoi Alt 2 de réir Chinéal na Sócmhainne

Cur Síos	€
Seodra	126,270.00
Réadmhaoin	2,449,012.50
Feithicil	838,960.00
Airgeadas	3,576,660.70
Beostoc	29,636.00
Iomlán	7,020,539.20

Taispeántar i dtorthaí 2017 i gcomparáid le 2016 gur tháinig ardú ar luach na sócmhainní a calcadh faoi Alt 2(1) ón mbliain roimhe sin a raibh a luach €643,000. Athraíonn luach sócmhainní ag brath ar shócmhainní a ndírítear orthu i ngach cás atá in ann athrú ó shócmhainní de raon ard go sócmhainní de raon íseal.

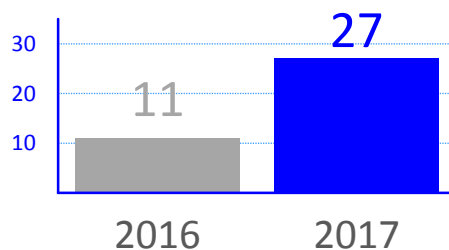
An figiúir seo, a léiríonn méadú de níos mó ná deich n-uaire i dtearmaí luacha, caithfear breathnú ar seo i gceangal le níos mó ná dúbailt líon na gcásanna ar cuireadh tús leo sa tréimhse chéanna.

Athbhreithniú ar Alt 3

Déantar Orduithe faoi Alt 3(1) ar cé acu an léiríonn sócmhainn nó nach léiríonn, fáiltais d'iompair choiriúla ag deiridh na héisteachta. Mar sin, tá dáta agus fad na héisteachta taobh amuigh de smacht an Bhiúró.

Le linn 2017, rinneadh fiche seacht cás ordaithe os comhair na hArd-Chúirte faoi Alt 3(1) de luach €2,105,487.86. Is méadú é seo ar fhigiúir 2016.

Líon na gcásanna a rinne Orduithe faoi Alt 3(1).



Tháinig méadú ar líon na n-orduithe a rinne an Ard-Chúirt mar gheall ar shócmhainní de bhun Alt 3(1) ó tríocha sé sócmhainn in 2016 go caoga haon sócmhainn in 2017.

Sócmhainní a ndearnadh Orduithe faoi Alt 3(1) orthu.

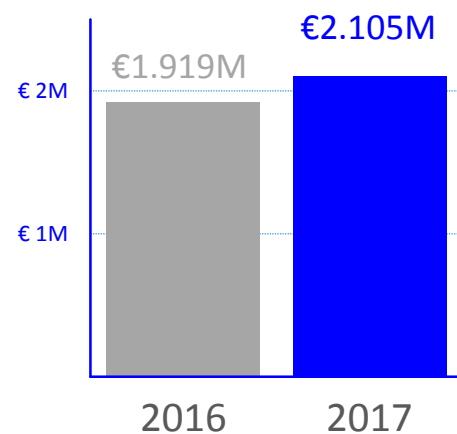
Ardú ar shócmhainní ar a raibh Ordú faoi Alt 3(1) déanta in 2017 agus dá bharr sin tháinig ardú ar luach na n-orduithe a rinneadh. Tháinig ardú ar orduithe dá

leithéid ó €1.9milliún in 2016 go €2.1 milliún in 2017.

Anailís ar Ordú faoi Alt 3 de réir Chinéal na Sócmhainne

Cur Síos	€
Seodra	19,563.00
Réadmhaoin	677,528.00
Feithicil	173,350.00
Airgeadas	1,235,046.76
Iomlán	2,105,487.76

Luach Sócmhainní Calctha faoi Alt 3(1)



Alt 3(3)

Fóralann Alt 3(3) den Acht PoC d'iarratas a bheith déanta don chúirt fhad agus atá ordú faoi Alt 3(1) i bhfeidhm chun an t-ordú a athrú nó a chomhlíonadh. Is féidir leis an bhfreagróir na hiarratais a dhéanamh i gcás tógtha ag an mBiúró nó a thóg ag aon duine eile ag éileamh úinéireachta ar réadmhaoin. Cé go ndéantar machnamh in Alt 3(3) ar an bhfreagróir iarratas a thabhairt i gcás, fóralann sé freisin gur féidir le híospartach coireachta suim dhílisithe a léiriú i sócmhainn chalctha agus iarratas

Cuid a Trí

Gníomhaíochtaí faoin Acht um Fáltais ó Chuireacht 1996 go 2016

a dhéanamh chun an rud céanna a fháil ar ais.

Forálann Alt 3(3) do dhuine éileamh a dhéanamh maidir le sócmhainn a raibh ordú faoi Alt 3(1) déanta a bhfuil an duine sin in ann athrúchán nó comhlíonadh d'ordú caltha a iarraidh más féidir a thaispeáint do shásamh na cúirte nach fáltais d'iompar coiriúil an tsócmhainn atá i gceist. Ní dhearnadh orduithe dá leithid faoi Alt 3(3) den Acht PoC le linn 2017.

Cur Síos Tíreolaíochta

Clúdaíonn sainchúram an Bhiúró imscrúdú ar chásanna fáltais choiriúil is cuma cén áit a bhfuil na sócmhainní.

Le linn 2017, fuair an Biúró Orduithe ar shócmhainní maidir le fáltais choiriúla sna ceantair mhóra uirbeacha ar fad, pobail tuaithe agus dlínsí eachtracha.

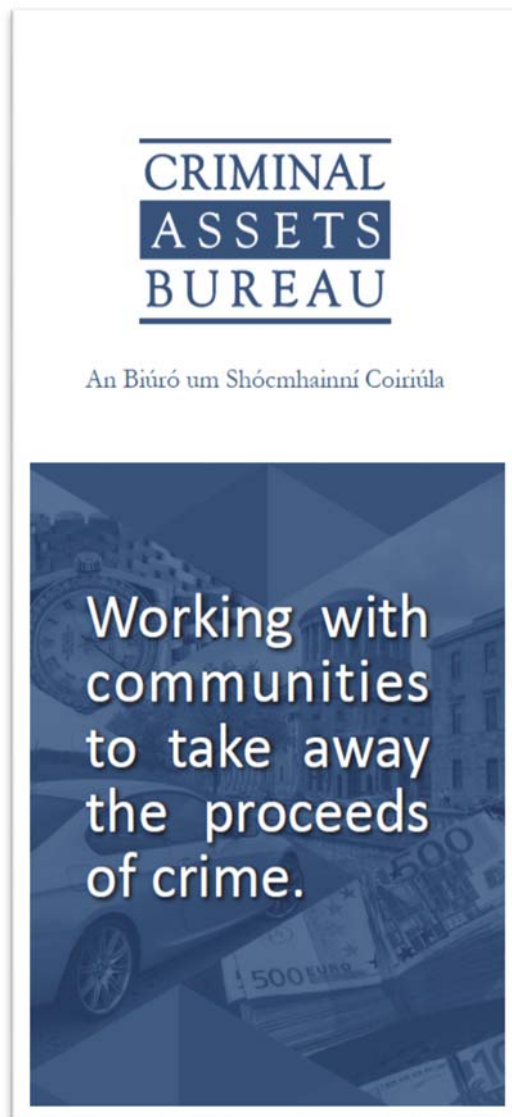
Fanann an Biúró tiomanta do dhíriú ar shócmhainní atá mar fháltais d'iompair choiriúla agus go deimhin aon áit a bhfuil siad lonnaithe go dtí an fhairsing iomláine faoin Acht PoC.

Tá an Biúró ag feabhsú a chlúdaigh náisiúnta tuilleadh trí pholasaí athbhreithnithe Choimisinéir An Gharda Síochána ar Thascáil de Phróifíleoírí um Shócmhainní Coiriúla. Cinnteoidh sé seo go bhfuil fócas ar thargáidí coiriúla áitiúla ar fud an Stáit le go mbeidh an Biúró in ann na gníomhaíochtaí a bhaint amach.

D'oibrigh an Biúró go cóngarach chomh maith le pobail áitiúla trí pháirt a

ghlacadh agus faisnéisiú a thabhairt do Phobail Chomhphóilínithe (JPC) ar fud na tíre. Tá an Biúró tiomanta casadh le gach JPC sa tír le linn 2018.

D'fhorbair an Biúró bróisiúir le dáileadh ar bhaill an JPC ar a dtugar "Ag obair le Pobail chun fáltais choiriúla a thógáil". Bhí an t-aiseolas maidir leis seo an-dearfach.



Réadmhaoin

Tá sé de dhualgas ar an mBiúró faoina spriocanna agus aidhmeanna go dtógann an Biúró gníomhaíochtaí cuí chun cosc a chur ar dhaoine aonair, atá bainteach le coiriúil eagraithe thromchúiseach dháiríre, agus atá ag fáil buntáiste as an gcoiriúil sin.

I gcásanna ina dtaispeántar go bhfuil an réadmhaoin i bhfáltais d'iompair choiriúla, an fhoráil reachtúil a bhfuil duine aonair ag baint sult as an mbuntáiste d'fháltais, is féidir leis an duine sin a bheith díoltach nó a bheith séanta den bhuntáiste sin, lena n-áirítear go mbeadh sé/sí dídhílsithe den réadmhaoin sin.

Trí pholasaí an Bhiúró, d'fhéadfadh sé go gcaithfí dul sa tóir ar réadmhaoin, aineoinn na fírice go bhfanann an réadmhaoin i gcothromas diúltach i gcásanna áirithe.

Tá sé seo deartha le cinntiú nach bhfuil na daoine i gceist i gcoiriúil eagraithe thromchúiseach curtha in áit bhuntáisteach trí bheith in ann fanacht sa réadmhaoin agus dá bhrí sin buntáiste a bhaint as fáltais choiriúla.

Feithiclí

Leanann an Biúró ar aghaidh ag nótáil suim na ndaoine atá i gceist i gcoiriúil eagraithe thromchúiseach dáiríre i bhfeithiclí ar ardluach. I rith 2017, áfach, dhírigh an Biúró ar líon feithiclí de luach meán-raon go huas-raon. Is, mar chuid, freagra ar ghníomhaíochtaí a thógann na daoine i gceist i gcoiriúil chun feithiclí le

luach níos ísle a cheannach le hiarracht a dhéanamh braith a sheachaint.

Sampla de na cineálacha feithiclí a urghabhann an Biúró faoi Alt 2(1) den Acht PoC le linn na bliana 2017 ná:

- Yamaha 250X Motorcycle
- Dune Buggy
- Lexus
- Audi A1, A3 agus A5
- Mercedes CLK220, E20, CLA220AMG
- BMW 740, M6, X5
- Volkswagen Golf



Faoi Alt 3(1) den Acht PoC, fuair an Biúró orduithe in aghaidh dó dhéag feithicil, mar shampla iad seo a leanas:

1. Volkswagen Golf
2. BMW 520
3. Gluaisrothar Kawasaki Ninja
4. BMW X5
5. Audi A1
6. Audi A5
7. Cirtoen Nemo

Cuid a Trí

Gníomhaíochtaí faoin Acht um Fháiltais ó Choireacht 1996 go 2016



Alt 4(1) agus 4(A)

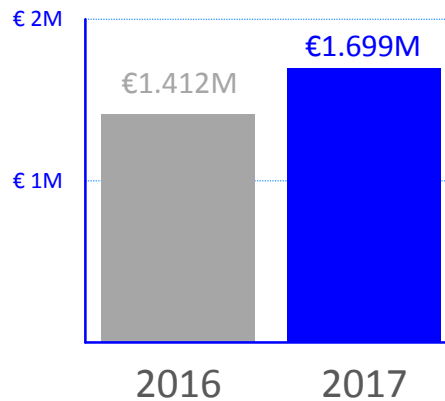
Forálann Alt 4(1) d'aistriú réadmhaoin don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe. Déanann an tAlt seo tagairt do shócmhainní a mheastar gur fáiltais d'iompar coiriúil iad, do thréimhse nach lú ná seacht mbliana, agus ní dhearnadh aon éileamh bailí faoi Alt 3(3) den Acht PoC thar an tréimhse sin.



Ligtear cead in Alt 4A don fhreagróir ordú toilithe diúscartha a dhéanamh i gcás CAB, agus mar sin ag ligean cead don réadmhaoin a bheith aistrithe don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i dtréimhse níos giorra ná seacht mbliana. Tugadh é seo isteach in Acht 2005.

Críochnaíodh agus cuireadh i gcrích fiche dó cás faoi Alt 4(1) agus 4A in 2017.

Luach Sócmhainní calctha faoi Alt 4(1) agus 4A



Le linn 2017, aistríodh €1,698,721.08 ina iomlán go dtí an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe faoin Acht PoC ag éirí as diúscairtí faoi Alt 4(1) agus 4(A).

Alt 4(1) & 4A Cur Síos

Cur Síos	Líon Cásanna	€
Alt 1	6	673,853.85
Alt 4A	16	1,024,867.23
Iomlán	22	€1,698,721.08

Thug an Chúirt Uachtarach breithiúnas i gcás Gilligan i mí Feabhra 2017, i bhfabhar an Bhiúró. Is buaic é seo de fiche bliain de dlíthíocht fhorleathan agus chonspóideach láidir idir na páirtithe. Is é tionchar deiridh an rialaithe ná seasamh le breithiúnas na hArd-Chúirte in 2011 ar feithicil dílseacháin amháin, feithicil tráchtála amháin agus ceithre réadmhaoin chónaithe ar leis na freagróirí iad roimhe seo a dhílsiú don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe faoi Alt 4 den Acht.

Shocraigh an Ard-Chúirt roimhe seo nach raibh cuid de cheann de réadmhaoin

chónaithe Gilligan mar fháiltais choiriúla. Ag éirí as seo, rinneadh ordú faoi Alt 3(3) ag stiúradh go mbeadh fiche faoin gcéad de ghlanfháiltais de dhíolachán an réadmhaoin tugtha ar ais do Treacy Gilligan. Cheap an Ard-Chúirt glacadóir chun seilbh a ghlacadh ar an réadmhaoin ar fheithemh ordú faoi Alt 4 a dhílsiú don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.

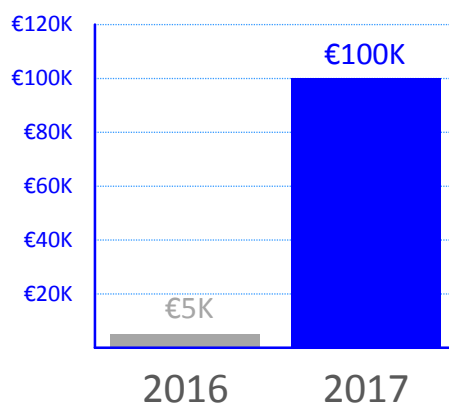
Alt 6

Forálann Alt 6 do dhéanamh ordú ag an gcúirt le linn na tréimhse fhad agus atá ordú faoi Alt 2(1) nó 3(1) i bhfeidhm chun an t-ordú a athrú le cead a thabhairt don fhreagróir nó d'aon pháirtí eile:

1. Maireachtaíil réasúnta nó aon chostas riachtanach eile a chomhlíonadh; nó
2. Leanúint ar aghaidh le gairm gnó, trádála nó le haon ghairm eile a dhéanann trácht den réadmhaoin.

Le linn 2017, rinneadh ordú mar seo le luach de €100,000.

Luach ar orduithe sócmhainní faoi Alt 6



Léiríonn an €100,000 seo airgead a scaoileadh i gcás amháin. Úsáideadh an t-airgead seo le dlíteanais chánacha gan íoc a bhí dlite ag na Coimisinéirí Ioncaim a chomhlíonadh.

Alt 7

Forálann Alt 7 do choinne, tríd an gcúirt, de ghlacadóir a bhfuil dualgais air lena a n-áirítear an luach a choinneáil, nó fáil réidh le réadmhaoin atá cheana féin caltha faoi Alt 2 nó orduithe faoi Alt 3.

In 2017, fuair an Biúró orduithe glacadóireachta maidir le seachtú dó sócmhainn. I ngach cás is é an glacadóir a cheap an chúirt ná Oifigeach Dleathach an Bhiúró. Bhí réadmhaoin, airgead tirim, airgead i gcuntais bhainc, mótarfheithiclí agus uaireadóirí i gceist sna cásanna seo. I gcuid de cásanna glacadóireachta, rinne an Ard-Chúirt orduithe go mbeadh sheilbh agus díolachán ag an nGlacadóir. Ní féidir ordú glacadóireachta a dhéanamh mura bhfuil Alt 2 nó Alt 3 i bhfeidhm cheana féin.

Cuid a Trí

Gníomhaíochtaí faoin Acht um Fháiltais ó Choireacht 1996 go 2016

Ráiteas de Chuntais Ghlacadóireachta

	Euro€	Stg£	US\$
larmhéid tosaigh de chuntais ghlacadóireacha 01/01/2017	11,567,808.29	471,002.09	652.125/66
Méid aitheanta, lena n-áirítear réamhíocaíochtaí suime agus oibriúcháin	1,171,488.91	2.03	1,459.95
Íocaíochtaí amach, lena n-áirítear íocaíocht chuig an Státchiste agus caiteachas oibriúcháin ghlacadóireachta	1,556,569.52	262,960.74	556.04
larmhéid deiridh de chuntais ghlacadóireachta 31/12/2017	11,182,727.68	208,043.38	653,029.57

Cuid a Ceathair

Gníomhaíochtaí Ioncaim an Bhiúró

Forléargas

Is é ról Oifigigh an Bhiúró Ioncaim atá ceangailte don Bhiúró ná a ndualgais a chomhlíonadh de réir na nAchtanna agus na Rialúcháin Ioncaim ar fad le cinntiú go bhfuil fáiltais choiriúla nó coireachta amhrasta, faoi réir cánach. Is éard atá i gceist leis seo ná an t-eolas uile atá ar fáil ó na gníomhaireachtaí eile a chomhdhéanann an Biúró a bhailiú, lena n-áirítear Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim agus is féidir le heolas ón oifig seo a fháil de réir Alt 8 d'Acht 1996.

Feidhmiú Cánach

Is achoimre é seo ar na gníomhaíochtaí a ghlac an Biúró le linn 2017 agus uasdátú ar stádas na n-achomharc a tógadh.

Measúnuithe Cánach

Tá an chumhacht ag Oifigigh an Bhiúró measúnuithe a dhéanamh ar cháin faoi Alt 58 den Acht Comhdhlúite Cánacha 1197 (ar a nglactar TCA 1997 air ina dhiaidh seo thíos) – an t-alt muirir.

Mar chuid d'aon imscrúdú de chuid an Bhiúró, déanfaidh Oifigigh an Bhiúró Ioncaim imscrúdú ar staid cánach gach duine atá nasctha leis an imscrúdú sin lena ndliteannas cánach a mheas, más cuí. Athraíonn imscrúduithe de réir saghas agus castacht.

Le linn 2017, measadh tríocha seacht duine aonair ina n-iomlán faoi cháin agus is é an toradh a bhí ar sin ná figiúir iomlán cánach de €6m faoi chinnteidil chánacha éagsúla.

Achomhairc Chánach

Tháinig Oifig an Choimisiúin um Achomhairc Chánach (TAC) a glaoth Oifig na gCoimisinéirí Achomhairc air roimhe seo i bhfeidhm ó 21 Márta 2016 tar éis achtú an Achta Airgeadais (Achomhairc Chánach) 2015. D'athraigh sé seo an chaoi a mbainistítear achomhairc chánach go mór mar a léirítear i Tuairisc Bhliantúil 2016.

Is é 2017 an chéad hbliain féilire a bhfuil TAC i bhfeidhm. Ar chúiseanna éagsúla, bhí gníomhaíochtaí an TAC maidir le héisteachtaí íseal.

Achomhairc chuig na Coimisinéirí Achomhairc Chánach

Déanann na Táblaí Ioncaim 1, 2 agus 3 atá ag deireadh na caibidle seo achoimre ar na gníomhaíochtaí achomhairc do 2017.

Ar 1 Eanáir 2017, cuireadh tríocha dó cas os comhair an TAC do bhreithniú. Le linn na bliana, chuir an TAC dháiaratas achomhairc déag ar aghaidh chuig an mBiúró le plé. Go ginearálta le linn na bliana, ghlac an Coimisiún le sé achomharc ach diúltaíodh do sheacht gcinn, bhí ceann acu sin curtha sna figiúirí oscailte do 1 Eanáir 2017.

Mar a bhí ar an 31 Eanáir 2017, bhí tríocha seacht cas ina n-iomlán ag fanacht ar éisteacht / ar chinneadh.

Mar a bhí ar an 1 Eanáir 2017, bhí ceithre achomharc maidir le cásanna ar diúltaíodh d'achomhairc ag fanacht ar

Cuid a Ceathair

Gníomhaíochtaí loncaim an Bhiúró

chinneadh. Dhiúltaigh an Cigire Cánach do na ceithre iarratas achomhairc seo roimh an 21 Márta 2016.

Le linn 2017, tharraing iarrthóirí siar péire de na hachomhairc seo. Ar an 31 Nollaig 2017, tá dhá chás fós sa bpróiseas achomhairc.

Achomhairc chuig an gCúirt Chuarda

Mar a bhí ar an 1 Eanáir 2017, bhí dhá chás ag fanacht ar éisteacht roimh an gCúirt Chuarda.

Éistíodh le ceann de na cásanna seo agus seasadh le cinneadh an Choimisinéara Achomhairc. Maidir leis an dara cás, tharraing an t-achomharcóir siar a achomhairc. Níl aon chás d'éisteacht chúirte faoi láthair sa gCúirt Chuarda.

Bailiúcháin

Tá an chumhacht ag Oifigigh an Bhiúró loncaim gach gníomhaíochta riachtanaí a thógáil chun dliteanais chánach a bhailiú mar a ndéantar measúnú orthu agus atá iomlán agus dochloíte. Tá cumhacht an Bhailitheora Chúnta ag Oifigigh an Bhiúró loncaim agus rachaidh siad sa tóir ar fhiachais chánach trí gach bealach atá ar fáil. Cuimsíonn modhanna bailiúcháin:

- An tsaincheist d'éilimh – Alt 961 TCA 1997;
- Tionchar Astaithe – Alt 1002 TCA 1997;
- Gníomhú Sirriam – Alt 960(L) TCA 1997; agus
- Imeachtaí Ard-Chúirte – Alt 960(I) TCA 1997.

Gnóthaithe

Tháinig an méid cáin a d'aisghabháil an Bhiúró le linn 2017 go dtí €2.374m ó caoga daoine aonair / eintitis.

Éilimh

Le linn 2017, tháinig na héilimh chánacha (ús san áireamh) a cuireadh isteach de réir Alt 961 TCA 1997 i leith triúr aonair / eintitis go €14.18m.

Socruithe loncaim

Le linn 2017, ghlan cúigear aonair dliteanais chánacha gan íoc leis an mBiriú trí chomhaontú a dhéanamh ar fiú €904m é ina iomlán.

Cúirt Chuarda

Cuireadh tús le himeachtaí na Cúirte Cuarda sa gCúirt Chuarda maidir le cás amháin ar fiú €18m é.

Freagróir	Méid Euro
Cás 1	18,038
Iomlán	18,038

Ard-Chúirt

Chuir imeachtaí na hArd-Chúirte tús le haisghabháil cánach agus úis ar fiú €2.328m é i gceithre chás.

Freagróir	Méid Euro
Cás 1	1,626,261
Cás 2	477,086
Cás 3	116,333
Cás 4	108,468
Iomlán	2,328,148

Breithiúnas

Fuarthas Breithiúnais na hArd-Chúirte in aghaidh ceathrar aonair do dhliteanais chánacha ar fiú €1,027,883 iad.

Freagróir	Méid Euro
Waldemar Chlopek	111,704
Thomas Finnegan	140,838
Karl Reilly	162,588
Wesley Williams	612,753
Iomlán	1,027,883

Ionchúisimh

Mar a thuairiscítear i dtuarascáil bhliantúil 2016, d'achomharc an tUasal Thomas Murphy as Baile Binibe, Crois an Mhaoir, Dún Dealgan, Co. Lú cinneadh na Cúirte Coiriúla Speisialta a bhreith ciontach é i gcionta a bhaineann le cáin i mí Dheireadh Fómhair 2015 maidir leis na blianta 1994/95 go 2004. Rinneadh an achomhairc chuig an gCúirt Achomhairc a d'éist leis in 2016. Ar an 30 Eanáir 2017, tugadh cinneadh na Cúirte Achomhairc agus sheas an chúirt le cinneadh na Cúirte Coiriúla Speisialta (féach ar Chuid a Sé le tuilleadh eolais a fháil).

John Tobin v. an Biúró um Shócmhainní Coiriúla [2017] IEHC 855

I gcás *John Tobin v. an Biúró um Shócmhainní Coiriúla*, rinne an Ard-Chúirt measúnú ar chinneadh an Chúirt Chuarda seasamh leis an bhfreagróir diúltú glacadh le hachomhairc deireanach an achomharcóra faoi Alt 933(7)(a) TCA 1997. I mí na Nollaig 2017, ag déanamh measúnú ar an míniú reachtúla de na focail “neamhláithreach, tinneas nó trúig

réasúnach eile” a bhí in Alt 933(7)(a) TCA 1997, d'imigh an Ard-Chúirt óna seasamh roimhe seo nuair a bhí sé riachtanach go mbeadh “trúig réasúnach” i gcoincheap nasctha le neamhláithreach nó tinneas de réir an bhreithiúnas i *CAB v. K.D.* Chuaigh an rialúchán seo i bhfeidhm ar na forálacha reachtaíochta den phróiseas achomhairc roimhe seo faoi Alt 933(7)(a) TCA 1997. Tar éis achtú an Acht (Achomhairc Chánacha) Airgeadais 2015, tháinig an córas nua chun achomhairc chánacha a phróiseáil i bhfeidhm ar an 21 Márta 2016.

An Biúró um Shócmhainní Coiriúla v. J.McN [2017] IESC 30

I gcás *An Biúró um Shócmhainní Coiriúla v. J.McN*, rinne an Chúirt Uachtarach measúnú ar achomhairc maidir le dliteanas féideartha cánach. Sháraigh an t-achomharcóir cruthaithe nó nach raibh má bhí cead ag an bhfreagróir imeachtaí achoimre a thabhairt leis ina ainm féin in áit in ainm an Bhailitheora Ghinearálta. I mí Bealtaine 2017, tháinig an Chúirt Uachtarach ar an tuairim nach raibh an fhianaise dóthanach agus, dá bharr sin, ceadaíodh an t-achomharc agus ionadaíodh ordú ag díbhiú na n-imeachtaí. Ar chos bhreithiúnas na Cúirte Uachtaraí, tá imeachtaí achoimre an Bhiúró ar fad tugtha in ainm an Bhailitheora Ghinearálta.

Feidhmithe Custaim & Máil

Tacaíonn feidhmeanna Chustaim agus Máil sa mBiúró le gach uile himscrúdú trí aon saincheist maidir le bainteacht Custaim a aithint taobh istigh de raon

Cuid a Ceathair

Gníomhaíochtaí Ioncaim an Bhiúró

bhord C&E de reachtaíocht ghaolmhar, rialúcháin, eolas agus intleacht.

Déanann grúpaí coireachta eagraithe i ngach uile dhlínse iarracht rialúcháin chustaim agus rialúcháin Máil a shárú ina n-iarrachtaí brabús suntasach a dhéanamh agus iad ag baint de chistí an Státchiste agus drochthionchar ar an tsochaí go ginearálta. Oibríonn Custaim ag calafoirt agus ag aerfoirt, a thacaíonn le himscrúduithe an Bhiúró i ngéithe trasdhlínsiúla coireachta agus brabúis choiriúla, ach go háirithe. I rith 2017, i gcaitheamh imscrúduithe an Bhiúró, rinneadh monatóireacht ar líon coirpeach agus a gcomhghleacaithe agus fuarthas greim orthu ag na calafoirt agus ag na haerfoirt.

In Éirinn, mar atá i go leor tíortha eile, de bharr go bhfuil teorainn talún le dlínse eile ann, áit a bhfuil rátaí cánacha ar earraí éagsúla difriúil, spreagann sé seo na grúpaí choiriúla eagraithe tromchúiseacha tabhairt faoi smugláil agus faoi ghníomhaíochtaí gaolmhara eile. Is é an toradh atá ar an gcoireacht seo ná caillteanas suntasach ar an Státchiste agus ag an am céanna ag cur gnóthachain shuntasacha ar fáil do na grúpaí choiriúla sin.

I rith 2017, lean an Biúró ar aghaidh ag monatóireacht gníomhaíochtaí eagraíochtaí choiriúla a bhí bainteach le trádáil aindleathacha in olaí mianracha, i gcomhar le Seirbhís Custam na gCoimisinéirí Ioncaim agus An Garda Síochána, mar bhealach leis an dea-thoradh a chuir isteach ar an gníomhaíocht choiriúil áirithe sin le roinnt blianta anuas a choinneáil. In 2017, chuir an Biúró tacaíochtaí oibriúcháin ar fáil do

Sheirbhís Custam na gCoimisinéirí Ioncaim ar shé oibriúchán calaois ola éagsúla.

In 2017, lean an Biúró ar aghaidh ag tabhairt faoi imscrúduithe sa réimse VRT údarúcháin a ceadáíodh do mhargairí cairr (Alt 136 Acht Airgeadais, 1992). D'aithin an Biúró ardú ar líon na n-ionad carranna athlámhe a bhí á reáchtáil ag grúpaí choiriúla eagraithe nó ar a son. I dtrí chás inar cruthaíodh baint agus ina raibh rialúcháin sáraithe, aisghairm an Bhiúró VRT údarúcháin agus d'ordaigh dúnadh na n-ionad seo. Ghabh agus thóg an Biúró stoic feithiclí freisin. I dtrí chás eile nár éirigh le grúpaí choiriúla eagraithe na hionaid carranna athlámhe áirithe a bhunú, rinne an Biúró idighabháil agus dhiúltaigh siad VRT údarúcháin a cheadú, agus arís stoic feithiclí gaolmhara a thógáil agus a ghabháil a bhí coinnithe in aghaidh rialacháin VRT. Ag deireadh na bliana, fanann líon cásanna eile mar ábhar imscrúdaithe ghníomhaigh agus diongbháilte an Bhiúró.

Trí chur i bhfeidhm na reachtaíochta VRT, lean an Biúró ar aghaidh, i rith 2017, feithiclí luachmhara a bhaint do dhaoine aonair faoi leith a bhí ina sheilbh acu agus sháraigh siad faoi reachtaíochtaí VRT (Alt 141, Acht Airgeadais 2001). Ag deireadh na bliana, bhí tríocha sé cás ag seasamh amach ina raibh an Biúró tar éis tús a chur le daorbhreitheanna imeachta na hArd-Chúirte (Cuid a 2, Acht Airgeadais 2011, arna leasú le hAlt 46(1) den Acht Airgeadais 2011). Déanann na himeachtaí seo tagairt d'urghabháil feithiclí ar ardluach ar leith ó choirpigh aonair chomh maith le stoic feithiclí ó

ionaid ina bhfuil grúpaí coiriúla eagraithe á bhfeidhmiú go neamhdhleathach. Ag tacú le spriocanna reachtúla an Bhiúró (Alt 4 den Acht), tá na gníomhaíochtaí seo tar éis sócmhainní feithiclí ar fiú breis agus €1 milliún iad a bhaint de na daoine atá i gceist.

Thóg an Biúró i gcoinne oibrithe lompair Feithiclí a bhí aitheanta ag cur doiciméid fhalsaithe ar fáil do choirpigh a bhí in úsáid acu agus iad ag clárú feithiclí ag na hionaid TNG agus le linn na n-iarratas aisíocaíochta TNG freisin. Tá an Biúró ag déanamh imscrúdú ar chásanna de dhoiciméid fhalsaithe faoi láthair d'fhonn dul sa tóir ar ionchúisimh choiriúla.

Leanfaidh an Biúró ar aghaidh ag déanamh monatóireachta, ag déanamh athbhreithniú agus ag tógáil na ngníomhaíochtaí riachtanacha i gcásanna a bhfuil grúpaí coiriúla eagraithe tar éis, nó atá ag déanamh iarracht an trádáil dhlísteanach carranna a insíothlaigh nó dul i bhfeidhm air, le cailteanas féideartha iarmhartach de VRT don Státchiste.

Tá comhoibriú idir údarais inniúla ag teastáil ar an dá thaobh den teorainn chun troid in aghaidh grúpaí coiriúla eagraithe ag oibriú thar an teorainn. Leathnaíonn comhoibriú mar seo thar eagna chinn a roinnt agus tabharfainn sé san áireamh an phleanáil agus cur i bhfeidhm comhoibriúcháin ar leith ar leibhéal ilghníomhaireachta agus ildisciplíneach idirnáisiúnta. I gcásanna dá leithéid, baineann an Biúró úsáid as gach gné de reachtaíocht

chomhcúnaimh, más ó Chustaim go Custaim é, nó ó Phóilíní go Poilíní. Is gníomhaireacht ghníomhach é an Biúró taobh istigh den Ghrúpa Trasteorann um Chalaois Ola agus den Ghrúpa Trasteorann um Chalaois Tobac.

In 2017, nótáil an Biúró arís idirchaidreamh láidir leis na Coimisinéirí loncaim agus Custam na Banríona (HMRC) agus fuarthas iniamh an Bhiúró i bhforálacha d'Acht Coireachta Dáiríre 2007 (Alt 85) na Ríochta Aontaithe tairbheach ach go háirithe. Rinne an t-iniamh reachtaíochta seo foráil fianaise ón HMRC níos láidre nuair a bhí réadmaoin de chuid an UK, sócmhainní nó sinsir i gceist in imscrúduithe CAB. Leanann an comh-chomhaontú a síníodh i mBaile Átha Cliath in 2016 idir HMRC agus an Biúró ar aghaidh ag cur tacaíocht faoin gcúnamh fíorthábhachtach seo a tugadh d'fheidhmithe imscrúduithe idirnáisiúnta an Bhiúró.

Tógann Oifigigh Chustaim atá ceangailte leis an mBiúró gach uile dheis le teagmháil a dhéanamh agus le hoibriú le comhghleacaithe i Seirbhísí Custaim eile go hidirnáisiúnta chun éifeacht in aghaidh grúpaí coiriúla eagraithe a fheabhsú. Ar an gcuma chéanna, oibríonn an Biúró go dlúth i ndlínse le Seirbhís Custam na gCoimisinéirí loncaim, chun úsáid a bhaint as acmhainní an Stáit ar an mbealach is éifeachtaí chun dul i ngleic le gníomhaíocht choiriúil.

In 2017, chur an Biúró fáilte roimh chúnamh oibriúcháin a chur Seirbhís Cumas na gCoimisinéirí loncaim ar fáil ar seacht n-oibriúcháin mhóra éagsúla CAB.

Cuid a Ceathair

Gníomhaíochtaí Ioncaim an Bhiúró

Admhaíonn an Biúró an réimse leathan saineolais agus tacaíochta seo atá ag méadú lena n-áirítear na hIonaid Custam Mhadraí (drúgaí agus airgead tirim), na hIonaid Muirí Custam, scanóirí X-Gha agus foirne oibriúcháin ag Calafóirt agus ag Aerfoirt.

Tábla 1: Toradh ar na hachomhairc ag Céim na gCoimisinéirí Achomhairc

Cur Síos	Méid Cásanna
Achomhairc Oscailte mar a bhí ar an 01/01/2017	32
Achomhairc Déanta chuig TAC	12
Achomhairc Ceadaithe ag an TAC	6
Achomhairc Diúltaithe ag an TAC	7
Achomhairc a Tarraingíodh siar	2
Achomhairc Socraithe ag an TAC	0
* Achomhairc Oscailte mar a bhí ar an 31/12/2017	35

**Níl na hachomhairc Ceadaithe ag an TAC san áireamh mar go bhfuil an figiúr seo san áireamh sa bhfigiúr d'achomhairc déanta don TAC.*

Tábla 2: Toradh ar na hachomhairc a dhiúltaigh an Bhiúró (roimh an 21/03/2016)

Cur Síos	Méid Cásanna
Achomhairc Oscailte mar a bhí ar an 01/01/2017	4
Achomhairc a Tarraingíodh siar	2
Achomhairc Oscailte mar a bhí ar an 31/12/2017	2

Tábla 3: Toradh ar Achomhairc na Cúirte Cuarda

Cur Síos	Méid Cásanna
Achomhairc Oscailte mar a bhí ar an 01/01/2017	2
Achomhairc Socraithe ag an gCúirt Chuarda	1
Achomhairc a Tarraingíodh siar	1
Achomhairc Oscailte mar a bhí ar an 31/12/2017	0

Cuid a Ceathair
Gníomhaíochtaí Ioncaim an Bhiúró

Tábla 4: Measúnuithe Cánach

Ceannteideal Cánach	Cáin €M 2016	Cáin €M 2017	Méid Measúnuithe 2016	Méid Measúnuithe 2017
Cáin Ioncaim	10.403	4.761	190	216
Cáin Ghnóthachan	0.254	0.041	5	4
Caipitiúil				
Cáin Bhreislúacha	0.241	1.114	4	8
ÍMAT/ÁSPC	0.165	-	1	-
RCT	0.085	-	3	-
CAT	-	0.086	-	3
Mál	-	-	-	-
Iomlán	11.148	6.002	203	231

Tábla 5: Cáin agus Ús Bailithe

Ceannteideal Cánach	Cáin €M 2016	Cáin €M 2017	Méid Bailiúcháin 2016	Méid Bailiúcháin 2017
Cáin Ioncaim	1.914	1.833	35	41
Cáin Ghnóthachan	-	0.017	-	1
Caipitiúil				
Cáin Chorpáraide	-	0.021	-	1
ÍMAT / ÁSPC	-	0.224	-	3
Cáin Bhreislúacha	0.192	0.279	3	5
Iomlán	2.106	2.374	38	51

Tábla 6: Cáin agus Ús Éilithe

Ceannteideal Cánach	Cáin €M		Ús €M		Iomlán €M		Méid Cásanna	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Cáin Ioncaim	3.079	8.000	1.489	3.917	4.568	11.917	12	22
CGT	0.063	0.082	0.057	0.078	0.120	0.160	2	3
CAT	-	0.046	-	0.014	-	0.060	-	2
ÍMAT/ÁSPC	0.006	0.165	0.002	0.037	0.008	0.202	1	1
CBL	0.224	1.368	0.103	0.344	0.327	1.712	3	5
RCT	-	0.085	-	0.044	-	0.129	-	1
Iomlán	3.372	9.746	1.651	4.434	5.023	14.180	18	34

Cuid a Cúig

Aicsin um Leasa Sóisialta an Bhiuró

Forléargas

Is ról leis na hOifigigh Bhiuró Leasa Sóisialaigh gach beartas riachtanach a ghlacadh faoi réir an Achta Leasa Sóisialaigh (Comhdhlúthú) 2005, i gcomhréir leis na feidhmeanna leagtha amach i gCuid 5(1)(c) an Achta 1996. Le linn na feidhmeanna sin a dhéanamh, déanann Oifigigh Bhiuró Leasa Sóisialaigh imscrúdú agus cinneadh ar incháilitheacht chun íocaíochtaí leasa shóisialaigh ag aon duine a ghlacann páirt i ngníomhaíocht chóiriúil.

Tá cumhacht ag Oifigigh Oifige Leasa Shóisialaigh freisin, faoi réir Coda 5(1)(d) an Achta, chun imscrúdú a dhéanamh má bhíonn cúiseanna réasúnacha ann chun creidiúint gur féidir le hoifigigh an Aire Fostaíochta agus Coimirce Shóisialaí faoi réir bagairtí nó cineálacha eile imeaglaithe.

Mar thoradh ar scrúdú ar chásanna ag Oifigigh Bhiuró Leasa Sóisialaigh, cuireadh tús le beartais i gcomhréir le sainchúram Leasa Sóisialaigh an Bhiuró in aghaidh dhá dhuine agus ochtó i 2017.

Mar thoradh díreach ó na himscrúdaithe déanta ag Oifigigh an Bhiuró Leasa Sóisialaigh, cuireadh deireadh nó laghdú ar íocaíocht do dhaoine áirithe i 2017. Mar thoradh ar na beartais sin, bhí €2,376,377.91 sábháilte. Is féidir é sin a bhreacadh síos níos faide mar a leanas:

Sábhálacha

I ndiaidh imscrúduithe déanta ag Oifigigh Bhiuró Leasa Sóisialaigh i 2017, ba é €471,183.60 an t-iomlán sábháilte mar thoradh ar dheireadh agus scor ar

íocaíocht chuig daoine nach raibh i dteideal íocaíochta. Tá liosta ar fáil leis na ceannteidil faoina raibh na sábhálacha sin bainte amach ag deireadh an chaibidil seo.

Ró-íocaíochtaí

Mar thoradh ar na himscrúduithe déanta, aithníodh agus rinneadh measúnú ar ró-íocaíochtaí in aghaidh daoine aonair mar gheall ar ghníomhaíocht chalaoiseach. Déantar cur síos ar ró-íocaíocht mar aon íocaíocht faighte ag duine aonair thar tréimhse nó tréimhsí ama nach raibh siad i dteideal nó nach raibh go leor teidil acu chuige, agus mar sin, is fiachas é aon íocaíocht faighte mar gheall ar an mhaoíomh chuig an Roinn Fostaíochta agus Coimirce Shóisialaí. Mar thoradh ar na himscrúduithe déanta ag oifigigh ó Bhiuró Leasa Sóisialaigh, eisíodh éilimh in aghaidh go leor daoine aonair chun aisíocaíochta ar fhiacha leasa shóisialaigh i luach indibhidiúil ó €626.70 go dtí €160,462.10.

Le linn 2017, ba é €1,585,474.00 iomlán na ró-íocaíochtaí measúnaithe agus éilithe. Tá breacadh síos dóibh sin ar fáil ag deireadh an chaibidil seo.

Athshlánuithe

Tá cumhacht ag Oifigigh an Bhiuró Leasa Sóisialaigh chun ró-íocaíochtaí leasa shóisialaigh a athshlánú ó dhaoine aonair. Glactar le ró-íocaíocht mar fhiach don Státchiste. Úsáideann an Bhiuró go leor bealaí chun fiacha a athshlánú, lena n-áirítear íocaíochtaí trí mheán cnapshuime agus/nó comhaontaithe maidir le tráthchuid.

Cuid a Cúig

Aicsin um Leasa Sóisialta an Bhiuró

Rinne Cuid 13 an Achta Leasa Sóisialaigh 2012 leasú ar an Acht Leasa Sóisialaigh (Comhdhlúthú) 2005 maidir le hathshlánú ró-íocaíochtaí leasa sóisialaigh trí mheán asbhaintí ó theidlíocht an duine chun leasa sóisialaigh. Ceadáíonn an leasú sin asbhaintí ar suas go dtí 15% den ráta pearsanta míosúil iníoctha gan chomhthoil an duine.

Bhí an Biuró spriocdhírthe nuair a chuir sé cumhachtaí breise i bhfeidhm chun fiacha leasa sóisialaigh a athshlánú trí mheán nósanna imeachta le Fógra Cheangail. Tugann an tAcht um Leasa Sóisialach agus Pinsin 2013 cumhacht don Roinn Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí chun suimeanna ó íocaíochtaí coinnithe in institiúid airgeadais nó ar fhiach ó fhostóir chuig duine a raibh i bhfiach don Roinn. Mar thoradh ar bheartais ag Oifigigh an Bhiuró Leasa Sóisialaigh, athshlánaíodh suim iomlán €319,720.31 chuig an Státchiste i 2017. Tá liosta thíos le breacadh síos dóibh sin ag deireadh an chaibidil seo.

Achomhairc

Oibríonn Oifig Achomhairc um Leasa Sóisialaigh (SWAQ) go neamhspleách ón Roinn Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí, agus tugann sé seirbhís achomhairc chuig daoine aonair nach bhfuil sásta leis na cinntí déanta ag Oifigigh na Roinne ar cheisteanna maidir lena n-incháilitheacht chun íocaíochtaí leasa sóisialaigh. Tá an gníomhaí sin faoi cheannas ag Príomhoifigeach Achomhairc (CAO).

I 2017, cuireadh tús le dhá achomharc leis an SWAO in aghaidh moltaí déanta ag

Oifigigh Bhiuró Leasa Sóisialaigh. Diúltaíodh dlínse d'achomharc amháin agus seoladh é chuig an gCúirt Chuarda, agus mar gheall ar fhianaise nua, bhí an dara achomharc aistarraingthe.

De réir Tuairisce Bhliantúil 2016, d'iarr achomharcóir Athbhreithniú Breithiúnach ar chinneadh an CAO chun a hachomharc a sheoladh chuig an gCúirt Chuarda. Rinne an tArd-Chúirt cinneadh gur chóir an cas a sheoladh ar ais chuig an CAO. Bhí an cas sin breithnithe mar is cuí ag an Oifig Achomhairc i 2017. Rinne CAO an cinneadh i bhfábhar an achomharcóra.

Cuid 5(1)(c) an Achta 1996

Cás 1

Rinne an Biuró oibriúchán cuardaigh i Réigiún Iarthair Bhaile Átha Cliath. Cuireadh duine aonair faoi agallamh le hOifigeach Bhiuró Leasa Sóisialaigh lá an chuardaigh. Dúirt sé gur oibrigh sé le comhlacht díolachán carranna ar bhonn páirt-aimseartha agus d'admháil sé go bhfuair sé Liúntas Cuardaitheora Post chomh maith. Fuair sé comhairle chun a ainm a chur leis ach ní dhearna sé amhlaidh. Seachas sin, dúirt sé go raibh sé ag obair lá in aghaidh na seachtaine ar bhonn ócáideach. Mar thoradh ar an ndallamulóg sin, rinneadh imscrúduithe breise. Cuireadh é faoi agallamh arís le hOifigeach Bhiuró Leasa Sóisialaigh eile agus rinneadh athbhreithniú ar a chuid incháilitheachta chun Liúntais Cuardaitheora Post i gcomhair tréimhse iomlán a mhaímh. D'ainneoin iarratais i scríbhinn, níor thug sé a thuilleadh sonraí maidir lena thuilleamh óna fhéin-fhostú mar dhíoltóir carranna ó 2009 go dtí mí Eanáir 2017.

Mar thoradh ar an imscrúdú, fuarthas ró-íocaíocht €79,000 air agus cuireadh deireadh lena Liúntas Cuardaitheora Post. Tugadh fógra dó maidir leis an gcinneadh sin.

Cás 2

Rinneadh imscrúdú ar “teaghlach coiriúla” comhdhéanta le ceithre thargaid an Bhiuró ó Réigiún an Mheániarthair. Bhí na daoine aonair sin bainteach le go leor cásanna chalaois aitheantais sa Ríocht Aontaithe sna 1990idí. Bhí os cionn GBP £1.5 milliún “goidte” mar thoradh ar an gcoireacht sin agus níor athshlánaíodh iad riamh.

Rinneadh athbhreithniú ar incháilitheacht chun leasa sóisialaigh do bheirt sa “teaghlach” sin, agus mar thoradh cuireadh deireadh le híocaíocht, le measúnú ar ró-íocaíochtaí ar an dá chás. D’eascaigh ceann den dá chás sin i ró-íocaíocht os cionn €169,000. D’eascaigh an dara chás i ró-íocaíocht os cionn €117,000.

Cás 3

Sa chás sin, fuair céile thargaid athbhreithniú ar a hiarratas ar íocaíocht Teaghlach Aontuismitheora. Le linn oibriúcháin cuardaigh, fuarthas go raibh cónaí uirthi mar aonad teaghlaigh lena céile. Tar éis go leor agallaimh, bhí a híocaíocht Teaghlach Aontuismitheora dícheadaithe agus rinneadh measúnú go raibh ró-íocaíocht os cionn €105,000 ina coinne.

Cás 4

Le linn athbhreithnithe ar imscrúdú thoradh coiriúla, fuarthas nár glacadh aon bheartas maidir le hathbhreithniú ar

theidlíocht duine aonair chun leasa sóisialach ag an am. Bhí sé ag fáil Liúntais Cuardaitheora Post le linn tréimhse ó 2007 go dtí 2010 agus iarradh air freastal ar an agallamh, ach ní dhearna sé amhlaidh. Rinneadh comhfhreagras lena aturnae, a raibh lasmuigh den dlínse seo. Níor thug sé sonraí chuntas bainc nó sonraí ioncaim ó fhéin-fhostaíocht. Mar thoradh ar an imscrúdú seo, rinneadh measúnú os cionn €32,000 ró-íocaíochta ina choinne. Tá sé ag déanamh aisíocaíochtaí seachtainiúla faoi láthair chuig an Roinn Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí.

Cuid 5(1)(d) an Achta 1996

Cás 1

Seoladh cás Chuid 5(1)(d) chuig an mBiuró toisc go ndearna an duine aonair bagairt fhisiceach i gcoinne Iniúchóir Leasa Sóisialaigh. Rinneadh imscrúdú le hOifigeach Bhiuró Leasa Sóisialaigh ar theidlíocht an duine aonair chun Liúntais Cuardaitheora Post. Mar thoradh ar an imscrúdú sin, fuarthas go raibh an duine aonair sin ina chónaí lena bhean chéile, a raibh i bhfostaíocht íoctha. Bhí an bheirt leanaí ina gcónaí leo freisin agus thug sé cúram do na leanaí fad is a bhí a chéile ag obair. Níor thug siad na fíricí sin le fios don Roinn Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí riamh. Rinneadh measúnú athbhreithnithe ar acmhainn an duine aonair sin i gcomhair tréimhse an imscrúdaithe, ag cuir san áireamh acmhainní a bhean chéile. Mar thoradh air, rinneadh measúnú ar os cionn €19,000 ró-íocaíochta ina choinne. Ní dhearna an duine sin achomharc ar an gcinneadh.

Cuid a Cúig
Aicsein um Leasa Sóisialta an Bhiuró

Tábla 1: Sábhálacha Leasa Sóisialaigh

Cineál Scéime	Sábháil 2016 €	Sábháil 2017 €
Sochar Linbh	-	23,800.00
Liúntas Gairme	47,695	-
Liúntas Éagumais	25,568	52,496.00
Liúntas Cuardaitheora Post	106,578	173,802.80
Íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora	90,141	167,606.40
*BASI	-	53,478.40
Iomlán	269,982	471,183.60

Tábla 2: Ró-íocaíochtaí Leasa Sóisialaigh

Cineál Scéime	Ró-íocaíocht 2016 €	Ró-íocaíocht 2017 €
Sochar Linbh	-	10,960.00
Liúntas Gairme	161,258	30,565.11
Liúntas Éagumais	149,606	117,389.10
Liúntas Cuardaitheora Post	660,543	696,999.19
Íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora	81,379	468,190.30
*BASI agus Eile	1,375	261,370.33
Iomlán	1,054,161	1,585,474.00

Tábla 3: Leas Sóisialach Athshlánaithe

Cineál Scéime	Athshlánaithe 2016 €	Athshlánaithe 2017 €
Sochar Linbh	-	300.00
Liúntas Gairme	41,665	25,795.33
Liúntas Éagumais	50,487	77,212.60
Liúntas Cuardaitheora Post	153,425	156,424.27
Íocaíocht teaghlaigh aontuismitheora	50,853	59,616.79
Eile	1,000	371.32
Iomlán	297,430	319,720.31

*Tugann Liúntas Leasa Forlíontach Bunúsach (a nglaoitear BASI de ghnáth) liúntas seachtainiúil bunúsach do dhaoine incháilithe a bhfuil ioncaim ró-bheag acu nó gan ioncaim.

Cuid a Sé

Imscrúduithe Tábhachtacha an Bhiúró

Réamhrá

Mar thoradh ar imscrúduithe déanta ag an mBiúró, i gcomhréir lena shainchúram reachtaíochta, rinneadh imscrúduithe coiriúla agus seoladh comhaid imscrúdaithe chuig an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí (a nglaoitear anseo “an DPP”) i gcomhair treoracha maidir le cúisimh coiriúla.

Le linn 2017, seoladh trí chomhad chuig an DPP chun stiúrthóireachta.

Imscrúdaithe Láimhseáilte le linn 2017

Cás 1

Mar thoradh ar atreorú ó Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim, rinneadh imscrúdú ar chúrsaí cánacha maidir le cúig theaghlach gaolta ón Réigiún Iardheiscirt.

Mar thoradh ar aicsin an Bhiúró, bhí ar iomlán €3.8m bailithe i measúnuithe cánach i gcoinne trí bhall teaghlaigh. Tá dul chun cinn déanta ar ullmhúchán na measúnuithe agus beidh sé freastalaithe ar na daoine sin ag tús 2018.

Cás 2

Mar chuid d’aicsean an Bhiúró ag réigiún an teorainn, dhírigh siad ar dhuine aonair a bhfuil mar chuid de dhronga coirithe eagraithe (OCG) agus tá amhrasta go bhfuil siad ag smugláil toitíní go hÉirinn. Mar thoradh ar aicsin an Bhiúró, bronnadh orduithe faoi réir Codanna 3 agus 7 an Achta PoC thar €550,000.

Cás 3

Le linn gníomhaíochtaí a dhíriú de chuid duine aonair i ndíolachán agus soláthar drugaí rialaithe san Oirthear agus Iarthar, mar thoradh ar aicsin an Bhiúró, rinneadh urghabháil i bhfordheidhmiú an dlí domhanda den chéad uair riamh chun rochtana ar “Sparán Ceannais” agus urghabháladh an t-ábhar in airgeadra criptithe Bitcoin ar luach os cionn €800,000 (ag 31/12/2017).

Cás 4

Thosaigh an t-imscrúdú ag díriú OCG bunaithe ar an Iardheisceart. Tá baill an OCG sin amhrasta a bheith bainteach le buirgléireacht, lena n-áirítear trombhuirgléireacht sa dlínse seo agus in Eoraip.

Fuarthas orduithe faoi réir Codanna 3 agus 7 an Achta PoC ar an bhfeithicil 151 Audi A3. Tá an Biúró ag feitheamh ar éisteacht i gcomhair ordaithe faoi réir Coda 3 an Achta PoC ar dhá fheithicil Mercedes ar luach timpeall €62,000.

Cás 5

Thosaigh an t-imscrúdú ag díriú OCG bunaithe i mBaile Átha Cliath. Bhí baill an OCG sin amhrasta déileálaithe carranna dara láimhe a úsáid chun torthaí na gníomhaíochta coiriúla seo a cheilt agus a sciúradh.

I mí an Mheithimh 2017, rinne an Biúró cuardaigh ag áitribh le fiche gnó éagsúla ceangailte leis an OCG sin, agus mar thoradh, urghabháladh sé fheithicil déag agus bhí €322,393 reoite i gcuntais airgeadais.

Cuid a Sé

Imscrúduithe Tábhachtacha an Bhiúró

Operation Thor

Straitéis frith-chóiriúla is ea Operation Thor, seolta ag An Garda Síochána ar an 2ú Samhna 2015. Cuireann Operation Thor fócas ar bhuirgléireacht a chosc, mar aon le coirithe gaolmhara ar fud na hÉireann, ag úsáid straitéisí curtha in oiriúint do láithreacha uirbeacha agus faoin tuarh araon.

Tacaíonn an Biuró le “Operation Thor” tríd an aitheantas agus urghabháil ar thorthaí le gníomhaíocht chóiriúil féideartha aitheanta le linn “Operation Thor”. Tacaíonn an Biuró freisin le “Laethanta aicsin Operation Thor”. Chuige sin, soláthraíonn sé Oifigigh an Bhiúró chuig Ranna i gcomhair laethanta aicsin dá leithéid, más gá.

Mar thoradh ar imscrúduithe a bhfuil Targaid de chuid Thor, ghlac an Biuró aicsin faoi réir rialacháin PoC agus um Leas Sóisialta.

DPP v. Thomas Murphy

Rinne Thomas Murphy achomharc ar a chiontú ag an gCúirt Chóiriúil Speisialta ar an 17ú Nollag 2015 maidir le naoi gcion a mhaoíonn gur duine inmhuirir é, agus d’ainneoin sin theip air tuairisceáin cánacha loncaim a dhéanamh i gcomhair na blianta idir 1996 agus 2004. Ar Scor 1 go 4 sa chúisiú, rinneadh maoíomh nár éirigh leis na tuairisceáin a dhéanamh agus nár thug sé leithscéal réasúnach i gcoinne Coda 10 an Achta Airgeadais 1988. Tugadh Scor 5 go 9 faoi réir Coda 951 an TCA 1997 le maoíomh gur theip ar an gcúisí a thuairisceáin a dhéanamh.

Gearradh pionós 18 mí sa phríosún don chúisí i ngach scor le rith i gcomhthráth. I

ndiaidh éisteachta ar an achomharc, dhiúltaigh an Chúirt don achomharc in aghaidh ciontaithe.

Tá téacs iomlán an chinnte in DPP v. Murphy ar fáil ag www.courts.ie nó www.bailii.org/ie/cases/IECA/2017/CA6.html.

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

Le linn 2017, bhí breithiúnais seachadta ag na cúirteanna sna cásanna seo a leanas:

1. CAB v. Darren Byrne (An Ard-Chúirt, Gan Tuairisciú, 20ú Eanáir 2017)
2. Murphy & Anor v. Gilligan [2017] IESC 3 (1ú Feabhra 2017)
3. Jackson Way v. CAB [2017] IEHC 138 (24ú Feabhra 2017)
4. CAB v. Michael Stokes & Anor (An Ard-Chúirt, Gan Tuairisciú) (20ú Feabhra 2017)
5. Criminal Assets Bureau v. J.McN [2017] IESC 30 (25ú Bealtaine 2017)
6. CAB v. Edward McCarthy & Ors [2017] IEHC 139 (3ú Márta 2017)
7. John Tobin v. CAB [2017] IESC 825

Murphy & Anor v. Gilligan

1Ú Feabhra 2017, An Chúirt Uachtarach: Denham C.J., McKechnie J., MacMenamin J., Laffoy J., Dunne J. [2017] IESC 3

Fáltais ó Choireacht - An tAcht um Fháltais ó Choireacht 1996 - ECHR - an tAcht um Fháltais ó Choireacht 1996 - Codanna 2, 3 agus 4

BREITHIÚNAS AR MS. CÓIR DUNNE SEACHADTA AR AN 1Ú FEABHRA 2017

Tá go leor achomhairc roimh an chúirt seo tugtha ag cosantóirí/achomharcóirí sna himeachtaí. Déanfaidh mé tagairt dóibh mar “na Gilligans” ach más gá sa chomhthéacs, beidh siad luaite agam go hindibhidiúil. De réir léirithe ag teideal na bhfáltais sin, tagann na fáiltais ó shraith

iarratais déanta ag an ngearánaí/freagróir, an tArd-Cheannfort, Michael F. Murphy, a ndéanfar tagairt dó, chun tagairt a éascú, mar Mr. Murphy, nó, más cuí chun cur síos ar an gcomhlacht ina raibh sé, mar Bhiuró um Shóchmhainní Coiriúla (“CAB”).

Rinne na Gilligans achomharc ar thrí bhreitheamh an Ard-Chúirte (Feeney J.), a raibh an chéad cheann dóibh seachadta ar an 27ú Eanáir 2011 agus na breithiúnais eile ar an 20ú Nollag 2011. Bhain an breithiúnas ar an 27ú Eanáir 2011 ([2011] IEHC 62) leis na hiarratais tugtha ag gach ceann de na Gilligans, i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta um Fháltais ó Choireacht 1996 (a dtagraítear dó anseo thíos mar Acht 1996). Bhí an chéad bhreithiúnas eile ar an 20ú Nollag 2011 ([2011] IEHC 464) maidir le hiarratais Cuid 4 tugtha ag an CAB maidir le tograí faoi úinéireacht ag na Gilligans agus an breithiúnas deiridh a bhain le hagóid ar an Acht 1996 ar chúiseanna bunaithe ar an gCoinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna in imeachtaí tugtha ag Geraldine Gilligan agus John Gilligan. Is ábharach a thabhairt faoi deara go dtug John Gilligan imeachtaí in agóid ar bhunreachtúlacht an Achta 1996. Éisteadh leis na himeachtaí sin i dteannta le himeachtaí eile agus bhí siad faoi réir achomhairc chuig an gCúirt Uachtarach de réir tuairiscithe mar Murphy v. G.M. [2001] 4 IR

113. Ina dhiaidh sin, tugadh agóid eile chuig an Acht 1996 ag Geraldine Gilligan agus John Gilligan, ag déanamh agóide ar a bhailíocht agus ag iarraidh go mbeadh dearbhuithe déanta go raibh gach

nó codanna de Chuid 3 an Achta 1996 aimhréireach don Bhunreacht, i dteannta le héileamh go raibh an Acht 1996 neamh-chomhoiriúnach le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna laistigh de bhrí i gCuid 5 Achta Choinbhinsiúin Eorpaigh um Chearta Daonna 2003. De bhrí gur ghlac gach páirtí i gceirt leis na fadhbanna ó thaobh bunreachtúlachta de, mar a bhí cinntithe ag an gCúirt Uachtarach, níor bhain na himeachtaí sin ach ar bhunús na n-argóintí maidir le héilimh an Choinbhinsin. Dhiúltaigh Feeney J., ina dara bhreithiúnas ar an 20ú Nollag 2011 ([2011] IEHC 465), d'éilimh John agus Geraldine Gilligan maidir leis an gCoinbhinsiún.

Baineann na hábhair deiridh roimh an gCúirt seo le gluaisní eisithe thar ceann Gilligans, inar iarr siad chun breithiúnas a chur ar leataobh ón chúirt seo, seachadta ar an 19ú Nollag 2008 ([2009] 2 IR 271), a raibh seachadta ag staid níos luaithe de na himeachtaí sin agus tagróidh mé do na gluaisní sin go cnuasaitheach mar ghluaisní "Greendale".

I gcroílár an achomhairc sin, tá áitiú thar ceann Gilligans nach raibh aon trialach ar an ábhar sin chun a fháil amach an bhfuarthas an maoin ag eisiúint sna himeachtaí sin go díreach nó go hindíreach le fáiltais cóiriúla nuair a rinneadh ord na Coda oibriúcháin 3, a reoigh an maoin i lámha na Gilligans i

gcomhréir le hAcht 1996. Mar thoradh, maítear nach raibh aon ord ó Chuid 3; mar sin, bhí an éisteacht roimh Feeney J. Gan dhlínse agus ní raibh sé in ann seasamh. Ar deireadh, ní raibheadar in ann aon ord diúscartha a dhéanamh faoi réir Achta 1996 mar gheall ar an maoin.

An Breithiúnas Feeney J. Ar an 27ú Eanáir 2011

Molaím machnamh ar ghluaisní Greendale ar dtús baire. Chun ciall a bhaint as an gcúis gur tugadh na gluaisní Greendale chun cinn, is gá breathnú go tapa ar an mbreithiúnas Feeney J. Seachadta ar an 27ú Eanáir 2011, ag láimhseáil ceithre iarratais difriúla tugtha ag na Gilligans i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996. De réir tugtha le fios ag Feeney J. At para. 1.3 an bhreithiúnais seo:

"Is féidir le daoine faoi thionchar ó Chuid 3 iarratais faoi Chuid 3(3) an Achta [1996] a ghlacadh má bhíonn ord Chuid 3 i bhfeidhm."

Bhraigh sé ar chinneadh na Cúirte Uachtaraí ag staid níos luaithe sna himeachtaí sin i gcás Murphy v. Gilligan [2009] 2 IR 271. Go háirithe, rinne sé tagairt at para. 1.3 an bhreithiúnais seo mar a leanas:

"Is féidir le daoine faoi thionchar ó ord Chuid 3 iarratais faoi Chuid 3(3) an Achta [1996] a ghlacadh má bhíonn ord Chuid 3 i bhfeidhm." De réir leagtha amach sa bhreithiúnas Geoghegan J. Ar an gcinneadh déanta le déanaí ag an gCúirt Uachtarach (ag 294):

‘Níl sé san agóid agus ní féidir agóid go raibh ord oibriúcháin faoi Chuid 3(1) i bhfeidhm agus go bhfuil sé fós i bhfeidhm.’”

Lean Feeney J., ag para. 1.4, le rá:

“Tugann eiseadh an oird oibriúcháin sin dlínse don chúirt seo chun glacadh le hiarratas déanta faoi Chuid 3(3) é a thuiscint thar iarratas dá leithéid sin á ghlacadh i gcúinsí nuair a bhíonn ord idirbhreitheach, nó ord Chuid 3(1), i bhfeidhm. Bhí an tuairim sin aitheanta i mbreithiúnas Geoghegan J. Sa Chúirt Uachtarach nuair, in obiter dicta (ag 298), dúirt Geoghegan J.:

“... Tá mé go mór den tuairim gur féidir iarratas faoi Chuid 3(3) a thabhairt fós agus seans go bhfuil sé níos cuí mar leigheas ná ceisteanna a ardú in iarratas Chuid 4, ach baineann sé sin go léir ar chomhairleoirí na gcosantóirí.”

Dá bhrí sin, is féidir a thabhairt faoi deara gur bunaíodh dlínse na hArd-Chúirte déileáil le hiarratas i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996 ar ord a bhí ann, i gcomhréir le Cuid 3(1) an Achta 1996. Mura bhfuil ord bailí da leithéid ann, ní féidir éisteacht le haon imeachtaí i gcomhréir le Cuid 3(a) an Achta 1996. Tar éis gur theip ar na Gilligans ord a fháil i

gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996, bhí CAB ansin in ann leanúint leis ag lorg oird chun sóchmhainní a fhorghéilleadh i gcomhréir le Cuid 4 an Achta 1996. Ag an éisteacht roimh an chúirt sin, tugadh thar ceann na Gilligans, mura féidir a chruthú thar a gcinn go bhfuil ord oibriúcháin na Coda 3(1) leis an Acht 1996 neamhbhailí, ní bheidh aon chonstaic dosháraithe dá n-achomhairc ó orduithe Feeney J., go háirithe ag baint leis an ord déanta ar an 27ú Eanáir 2011. Chun ord Chuid 3(1) a ruaigeadh, beidh sé riachtanach a chruthú gur chóir cinneadh na Cúirte Uachtaraí 2008 a bheith cealaithe nó athraithe.

Ní gá a rá nach éasca breithiúnas deiridh nó ord na Cúirte Uachtaraí a chealú nó a athrú. Cinneadh na Cúirte Uachtaraí i bhForbairtí Greendale Limited (Uimh. 3) [2000] 2 I.R. Shocraigh 514 an suíomh amach chun breithiúnas ón Chúirt Uachtarach a chur ar leataobh. Dá bhrí sin, thug na Gilligans sraith gluaisní “Greendale” ag iarraidh an breithiúnas deiridh a chealú ón Chúirt Uachtarach. Bhí breithiúnas na Cúirte Uachtaraí tuairiscithe ag [2009] 2 I.R. 271.

Chun cúnamh a thabhairt i dtuiscint na n-argóintí déanta ar na hachomhairc roimh na cúirte seo, bheadh sé cabhrach sa chéad chéim forálacha an Achta 1996 a bhfuil ábharach dó a leagadh amach:

Cuid 2

“2(1) Má chruthaítear, chun sásaimh na cúirte ar iarratas chuici ex parte thar an chinn sin ag ball nó oifigeach údairithe -

(a) go bhfuil seilbh nó rialú ag duine ar –

(i) mhaoín sonraithe agus gur fáltais ó choireacht í an mhaoín sin go díreach nó go hindíreach, nó

(ii) Maoín sonraithe a raibh faighte, go hiomlán nó go páirteach, le nó i gceangal le maoín a raibh, go díreach nó indíreach, ina fáltais ó choireacht,

agus

(b) nach bhfuil luach na maoine nó, ag brath ar an gcás, luach iomlán na maoine a dtagraítear di i fo-alt (i) agus (ii), le paragraf (a), níos lú ná £10,000,

is ceadmhach don chúirt ord a dhéanamh (ord sealadach) a chuireann cosc ar an nduine nó aon duine eile sonraithe a bhfuil fógra den ord aige/aici ó dhiúscairt a dhéanamh nó déileáil ar bhealach eile leis an maoín go hiomlán nó, más cuí, le cuid sonraithe den mhaoín nó a luach a íslíú le linn tréimhse 21 lá ó dháta déanta an oird.

(2) Ord sealadach -

(a) seans go bhfuil forálacha dá leithéid sin, coinníollacha agus srianta,

de réir gá nó éifeachtach dar leis an gCúirt, agus

(b) tabharfar fógra don fhreagróir agus aon duine eile a bhfuil éifeacht aige sin air/uirthi go cinnte nó de réir dealraimh, seachas má bhíonn an Chúirt sásta nach féidir a s(h)uíomh a rá go réasúnach.

(3) Nuair atá ord sealadach i bhfeidhm, is ceadmhach don chúirt, nó iarratas chuici thar ceann freagróra nó aon duine eile ag éileamh úinéireachta ar aon mhaoín i gceist, má chruthaítear chun sásaimh na Cúirte -

(a) nach mbaineann fo-pharagraf (i) nó fo-alt (ii) leis an maoín i gceist, nó

(b) gur níos lú ná £10,000 luach na maoine lena mbaineann na fo-pharagraif sin,

an t-ord a dhíbhe nó, más cuí, a athrú.

(4) Déanfaidh an Chúirt, ar iarratas chuici thar a cinn ag aon am ag an bhfreagróir, ord sealadach a dhíbhe.

(5) Faoi réir fo-ailt (3) agus (4), beidh ord sealadach fós i bhfeidhm go dtí go dtagann an dáta éaga 21 lá ó dháta a dhéanta agus imeoidh sé ansin mura ndéantar iarratas chun oird idirbhreithigh maidir le haon mhaoín i gceist le linn an tréimhse sin, agus má thugtar

iarratas dá leithéid, imeoidh an t-ord sealadach i ndiaidh -

- (a) *dearbhú an iarratais,*
- (b) *dáta éaga ón ghnáth-am chun achomharc a thabhairt ón ndearbhú,*
- (c) *má thugtar achomharc dá leithéid sin, dearbhú tréigin air sin nó aon achomharc eile nó dáta éaga sa ghnáth-am chun achomharc eile a thabhairt,*

Cé acu is déanaí.

(6) *Tabharfar fógra maidir le hiarratas faoin chuid seo -*

- (a) *i gcás go ndéantar an t-iarratas faoi fo-chuid (3), ag an bhfreagróir nó duine eile a dhéanann an t-iarratas don iarrthóir,*
- (b) *i gcás go bhfuil an t-iarratas faoi fo-chuid (4), ag an iarrthóir chuig an bhfreagróir seachas má bhíonn an Chúirt sásta nach féidir go réasúnach a s(h)uíomh a fháil amach,*

Agus, in aon chás, d'aon duine eile a dtugann an Chúirt an fógra sin a bhaineann leis an iarratas chuici nó chuige.

Cuid 3

3(1)

Má dhealraíonn sé don Chúirt, in iarratas chuige sin thar a chinn sin ag an iarrthóir, ar fhianaise tairgthe ag an iarrthóir, comhdhéanta nó lena n-áirítear fianaise incháilithe mar gheall ar chuid 8 -

- (a) *go bhfuil seilbh nó rialú ag an nduine ar -*
- (i) *mhaoin sonraithe agus go gcomhdhéanann an mhaoin sin, go díreach nó go hindíreach, fáltais ó choireacht, nó*
- (ii) *maoin sonraithe a raibh faighte, go hiomlán nó go páirteach, le nó i gceangal le maoín a raibh, go díreach nó go hindíreach, ina fáltais ó choireacht,*

agus

- (b) *gurb ionann luach na maoine nó, ag brath ar an gcás, luach iomlán na maoine a dtagraítear di i fo-pharagraif (i) agus (ii) le paragraf (a) agus ar a laghad £10,000,*

Is ceadmhach don chúirt ord a dhéanamh (ord idirbhreitheach) ag cur coisc ar an bhfreagróir nó ar aon duine sonraithe nó aon duine eile a bhfuil fógra an oird faighte acu ó dhiúscairt nó déileáil leis an maoín ar bhealach eile ar iomlán nó, más cuí, cuid sonraithe na maoine nó a luach a íslíú, mura dtugtar chun sásaimh na Cúirte, ar fhianaise tairgthe ag an bhfreagróir nó ag aon duine eile -

- (I) nach gcomhdhéanann an mhaoín i gceist, go díreach nó indíreach, fáltais ó choireacht agus nach raibh sí faighte, go hiomlán nó go páirteach, le nó i gceangal le maoín a raibh, go díreach nó go hindíreach, ina fáltais ó choireacht, nó
- (II) gur níos lú ná £10,000 luach iomlán na maoine lena mbaineann an t-ord:
- I gcás, áfach, nach ndéanann an Chúirt an t-ord agus go bhfuiltear sásta nach mbeach riosca míchóir.
- (2) Ord sealadach -
- (a) seans go bhfuil forálacha dá leithéid sin, coinníollacha agus srianta, de réir gá nó éifeachtach dar leis an gCúirt, agus
- (b) tabharfar fógra don fhreagróir agus aon duine eile a bhfuil éifeacht aige sin air/uirthi go cinnte nó de réir dealraimh, seachas má bhíonn an Chúirt sásta nach féidir a s(h)uíomh a rá go réasúnach.
- (3) Má bhíonn ord idirbhreitheach i bhfeidhm, is ceadmhach don Chúirt, ar iarratas thar a cinn ag aon am ag an bhfreagróir nó aon duine eile a mhaíonn úinéireacht ar an maoín i gceist, má thaispeántar chun sásaimh na Cúirte go mbaineann an mhaoín nó cuid den mhaoín lena mbaineann paragraf (I) nó fo-alt (1), nó go spreagann an t-ord aon mhíchóir eile, an t-ord a dhíbhe nó, más cuí, a athrú.
- (4) Déanfaidh an Cúirt, ar iarratas chuici nó thar a cinn ag an iarrthóir ag aon am, ord idirbhreitheach a dhíbhe.
- (5) Faoi réir fo-alt (3) agus (4), beidh ord idirbhreitheach fós i bhfeidhm go dtí -
- (a) dearbhú ar iarratas chun ord a dhiúscairt maidir leis an maoín i gceist,
- (b) dáta éaga sa ghnáth-am chun achomharc a thabhairt ón ndearbhú sin,
- (c) má thugtar achomharc dá leithéid sin, nó má shonraítear nó má thréigtear aon achomharc eile nó má thagann an dáta éaga sa ghnáth-am chun achomharc a thabhairt,
- Cé acu is déanaí, agus ansin imeoidh sé.
- (6) Ní mór fógra a thabhairt ar iarratas faoin gcuid seo -
- (a) i gcás go bhfuil an t-iarratas faoi fo-alt (1) nó (4), ag an iarrthóir nó an freagróir, seachas má bhíonn an Chúirt sásta nach féidir go réasúnach a s(h)uíomh a aimsiú,
- (b) i gcás go bhfuil iarratas faoi fo-alt (3), ag an bhfreagróir nó duine eile ag déanamh iarratais don iarrthóir,

Agus, in aon chás, d'aon duine eile a dtugann an Chúirt an fógra sin a bhaineann leis an iarratas chuici nó chuige.

- (7) Má bhaineann ord forghéillte, faoi Acht um Cheartas Coiriúil, nó ord coigistithe faoin Acht um Mhí-Úsáid Drugaí, 1977, le haon mhaoín a bhfuil mar ábhar le hord sealadach, nó ord idirbhreitheach, atá i bhfeidhm, ('an mhaoín sonraithe'), déanfar an t-ord sealadach, ag brath ar an gcás -
- (a) má bhaineann sé le maoín sonraithe amháin, seasamh dífe, agus
- (b) má bhaineann sé le maoín eile, seasamh athraithe le díbirt uaidh sin a bhaineann leis an maoín sonraithe.

Cuid 4

- (1) Faoi réir fo-ailt (2), má bhí ord idirbhreitheach i bhfeidhm ar a laghad 7 mbliana i gcomparáid leis an maoín sonraithe, is ceadmhach don Chúirt, ar iarratas chuici thar ceann an iarrthóra, ord a dhéanamh ('ord diúscartha') ag stiúrthú go mbeidh an mhaoín, ar iomlán nó go páirteach sonraithe más cuí, faoi réir téarmaí agus coinníollacha a shonraíonn an Chúirt, don Aire nó d'aon duine a shonraíonn an Chúirt.
- (2) Faoi réir fo-ailt (6) agus (8), déanfaidh an Cúirt ord diúscartha maidir le haon mhaoín faoi réir

iarratais faoi fo-alt (1), seachas má chruthaítear chun sásaimh na Cúirte nach gcomhdhéanann an mhaoín sin, go díreach nó go hindíreach, fáltais ó choireacht agus nach raibh sí faighte, go hiomlán nó go páirteach, le fáltais ó choireacht.

- (3) Tabharfaidh an t-iarrthóir fógra don freagróir (seachas má bhíonn an Chúirt sásta nach féidir go réasúnach a s(h)uíomh a aimsiú), agus d'aon duine eile (más ann) de réir stiúrtha na Cúirte maidir le hiarratas ar an gcuid seo.

- (4) Oibreoidh ord diúscartha chun cearta a bhaint ón freagróir (más ann) in nó don mhaoín lena mbaineann sé agus, i ndiaidh déanta an oird, fanfaidh an mhaoín sin aistrithe chuig an Aire nó aon duine eile lena mbaineann sé.

- (5) Is ceadmhach don Aire aon mhaoín aistrithe chuige a dhíol nó a dhiúscairt ar bhealach eile faoin chuid seo, mar aon le haon fháltais ó choireacht agus ní mór aon airgid aistrithe chuige nó chuici faoin chuid seo a íocadh nó a dhiúscairt chun leasa an Státchiste ag an Aire.

- (6) In imeachtaí faoi fo-alt (1), sula ndéantar cinneadh chun ord diúscartha a dhéanamh, tabharfaidh an Chúirt deis chun éisteachta ag an gCúirt agus cúis a thaispeáint gan an t-ord a dhéanamh d'aon duine a éilíonn

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

úinéireacht ar aon chuid den mhaoín i gceist.

(7) Is ceadmhach don Chúirt, más cuí dar léi ar mhaithe le cóir, ar iarratas chuig an freagróir, nó mura féidir teacht ar shuíomh an fhreagróra, nó ina mian féin, an éisteacht a chur ar atráth faoi fo-alt (1) ar feadh tréimhse ar a dhéanaí 2 bhliana más réasúnach dar léi.

(8) Ní mór don Chúirt gan ord diúscartha a dhéanamh má bhíonn sí sásta go mbeadh riosca dáiríre míchóir ann.

Cuid 8

(1) Má deir ball nó oifigeach údaráithe -

- (a) in imeachtaí faoi chuid 2, ar mhionnscribhinn nó, faoi stiúir na Cúirte, i bhfianaise ó bhéal, nó
- (b) in imeachtaí faoi chuid 3, i bhfianaise ó bhéal,

(2) Beidh an caighdeán cruthúnais riachtanach chun aon cheist a chinneadh faoin Acht seo infheidhmithe d'imeachtaí sibhialta.

(3) Gheobhaidh imeachtaí faoin Acht seo éisteacht maidir le hord sealadach ar bhealach eile ná go poiblí agus is féidir le haon imeachtaí eile faoin Acht seo, má iarrann an freagróir nó aon pháirtí eile do na himeachtaí (seachas an t-iarrthóir) é sin, agus más cuí dar leis an gCúirt, éisteacht a fháil ar bhealach eile ná go poiblí.

Go gcreideann sé / sí rud amháin nó an dá rud a leanas:

- (i) go bhfuil seilbh nó rialú ag an bhfreagróir ar mhaoín sonraithe agus má chomhdhéanann an mhaoín sin, go díreach nó indíreach, fáltais ó choireacht,
- (ii) go bhfuil seilbh nó rialú ag an bhfreagróir ar mhaoín sonraithe agus

go raibh an mhaoín faighte, go hiomlán nó go páirteach, le nó i gceangal le maoín a raibh, go díreach nó indíreach, ina fáltais ó choireacht,

Agus go bhfuil luach ar an maoín, nó ag brath ar an gcás, luach iomlán na maoine a dtagraítear di i bparagraif (i) agus (ii) araon, ar a laghad £10,000, agus go bhfuil an Chúirt sásta go bhfuil bunús réasúnach chun a chreidiúint ar an méid thuasluaite, beidh an ráiteas mar fhianaise ar an ábhar a dtagraítear dó i bparagraf (i) nó i bparagraf (ii) nó an dá cheann, más cuí, agus luach na maoine.

(4) Is ceadmhach don Chúirt, níos cuí dar léi, cosc a chur ar fhoilseachán an eolais sin de réir

a sonraíochta féin maidir leis na himeachtaí faoin Acht seo, lena n-áirítear eolas a bhaineann le hiarratais, déanamh nó diúltú ar na hábhair a bhfuil ag oird faoin Acht seo agus na daoine a mbaineann siad leo.

- (5) *Nuair a dhéantar doiciméad don Chúirt le linn imeachtaí faoin Acht seo chun údarás a thabhairt do dhuine, a ndéantar tagairt air ansin mar oifigeach leis na Coimisinéirí Ioncaim, chun na feidhmeanna tugtha d'oifigigh údaráithe ag an Acht seo a dhéanamh agus le bheith sínithe ag Coimisinéir Ioncaim, seasfaidh sé sin mar fhianaise gur oifigeach údaráithe é an duine sin."*

Tá forálacha an Achta 1996, sonraithe thuas, leagtha amach sa bhealach ina raibh an tAcht achtaithe ar dtús. Rinneadh leasuithe ar an Acht ó 1996, nach bhfuil ábharacha do na hargóintí roimh an Chúirt. Ar deireadh, ba cheart dom tagairt gonta a dhéanamh do s. 6 an Achta, a cheadaíonn iarratais a dhéanamh don Chúirt ag freagróir chun caiteachais maireachtála réasúnacha agus costais riachtanacha eile (lena n-áirítear costais in nó ag baint le himeachtaí faoin Acht seo gearrtha nó le bheith gearrtha ag nó thar ceann an fhreagróra agus a c(h)leithiúnaithe). Is ceadmhach don Chúirt ord a dhéanamh lena n-áirítear coinníollacha agus srianta de réir gá. I rith tagartha d'ord Chuid 3 le linn an bhreithiúnais seo, déanaim tagairt d'ord a bhfuil i gcomhréir le Cuid 3(1). Seans go raibh an téarma sin in úsáid agam agus is é sin an téarma a úsáidtear

chun cur síos ar orduithe dá leithéid i go leor breithiúnais agus mionnscribhinní a dtagraítear dóibh le linn an bhreithiúnais seo.

Cúlra

Is gá cur síos a dhéanamh ar stair na n-imeachtaí le mionsonraí áirithe. Bhí an tAcht um Fháltas ó Choireacht achtaithe ar an 4ú Lúnasa 1996. Rinne an teideal fada cur síos ar "An tAcht a cheadaíonn an Ard-Chúirt, ó thaobh fáltas ó choireacht, chun orduithe a dhéanamh chun caomhnú agus, más cuí, diúscairt ar mhaoín i gceist agus chun foráil a thabhairt d'ábhair gaolmhara." Ní raibh aon fhoráil ar dtús i Rialacha na gCúirteanna Uachtaraigh ("RSC") maidir le conas ar chóir imeachtaí a chríochnú san Ard-Chúirt faoin Acht 1996. Dá bharr sin, mura bhfuil aon imeacht a soláthraíonn na himeachtaí RSC dó sa chás sin cuireadh tús leo ag toghairmeacha iomlánacha eisithe ar an 21ú Nollag 1996 (1996 Uimh, 10143P) ina ndearna an gearánaí éileamh ar ord i gcomhréir le Cuid 2 agus ina dhiaidh sin i gcomhréir le Cuid 3 an Achta um Fháilteas ó Choireacht 1996 a chuireann cosc ar chosantóirí le duine eile dá leithéid sin ar féidir leis an gCúirt ordú ó mhaoín a dhiúscairt nó déileáil le maoín a ndéantar cur síos air sa sceideal chuige sin agus aon chuid de sin ar féidir leis an gCúirt a thabhairt. Bhí faoiseamh cunta iarrtha, lena n-áirítear ord i gcomhréir le Cuid 7 ag ainmniú faighteora chun seilbh a ghlacadh ar an gcuid sin den mhaoín de réir orduithe na Cúirte agus ord i gcomhréir le Cuid 9 an Achta ag iarraidh ó na cosantóirí gealltanais a dhéanamh agus mionnscribhinn a thabhairt ag sonrú gach maoine a raibh i seilbh nó á rialú ag na

cosantóirí agus an ioncam nó foinsí ioncaim na gcosantóirí le deich mbliain anuas. Sna gairmí iomlánacha sin, bhí sceideal a leag amach cur síos den mhaoín á lorg le bheith gabháilte ag na horduithe iarrtha, a chuimsíonn naoi maoín agus cúig charr mótaí.

Tá moltaí áirithe sna gairmí iomlánacha a léiríonn go raibh sé freastalaithe go pearsanta ar Treacy Gilligan ar an 27ú Samhna 1996; Darren Gilligan go pearsanta ar an ndáta céanna; ar an 25ú Samhna 1996 Geraldine Gilligan tar éis di fíor-chóip a thabhairt dá haturnae, Michael Hanahoe, agus ina dhiaidh sin bhí na gairmí iomlánacha freastalaithe ag John Gilligan ar an 27ú Samhna 1996 ag Her Majesty's Prison, Belmarsh. Cuireadh chun príosúin é ar an 6ú Dheireadh Fómhair 1996 in Heathrow Airport agus £300,000 in airgead tirim faoi sheilbh aige. Chuaigh sé go dtí Uxbridge Magistrates Court ar chúiseamh fháilteas gháinneáil ar dhrugaí a aistriú i gcoinne Coda 4 an Achta um Gháinneáil Drugaí 1994 sa dlínse sin, agus dá bharr, bhí sé coinneáilte san am céanna agus a raibh na gairmí iomlánacha á bhfreastal.

Ag lá eisiúna na ngairmí iomlánacha, (an 21ú Samhna 1996), rinneadh ord sealadach, ar iarratas ex parte, i gcomhréir le forálacha Coda 2 an Achta 1996 ag srianadh na gcosantóirí go dtí tar éis an 12ú Nollag 1996 ó dhiúscairt a dhéanamh nó an maoín nó aon chuid de leagtha amach sa sceideal a dhéileáil. Chomh maith leis, tugadh saoirse do Mr. Murphy chun fógra gluaisne a fhreastal i gcomhair *“faoisimh idirbhreitheacha”* ar féidir a thabhairt ar ais ar an 5ú Nollag 1996.

Tháinig an t-ábhar ansin roimh Uachtarán na hArd-Chúirte ar an 5ú Nollag 1996 ar fhógra gluaisne a raibh bunaithe ar an mionnscribhinn mionnaithe ag Mr Murphy ar an 21ú Samhna 1996. Ag an éisteacht sin, ba í Geraldine Gilligan an t-aon bhall den teaghlach a tháinig go dtí an Chúirt. Dar leis an ord déanta ag an lá sin nach raibh an chéad, an tríú nó an cheathrú chosantóir i láthair. Ar an lá sin, rinne an Chúirt ord i gcomhréir le Cuid 3 an Achta um Fháilteas ó Choireacht. Chomh maith leis, chuir an Chúirt an gluaisne ar atráth chun éisteachta ag an nDéardaoin, 19ú Nollag 1996.

Bhí fógra gluaisne eile liostaithe chun éisteachta ar an 19ú Nollag, 1996, ina raibh orduithe áirithe iarrtha, lena n-áirítear ord i gcomhréir le Cuid 7 an Achta 1996 chun ceapacháin faighteora na maoine agus ord i gcomhréir le Cuid 9 an Achta i 1996. Leis sin, bhí ord iarrtha ar mhaithe le saoirse chun leasuithe a dhéanamh ar an ngairm iomlánach chun guí ar fhaoiseamh a chur leis sna téarmaí a leanas:

“Ord faoi Chuid 4 an Achta um Fháilteas ó Choireacht 1996 a deir nach mór an t-iomlán nó más cuí cuid sonraithe den mhaoín de réir leagtha amach sa sceideal sna gairmí iomlánacha seo a aistriú chuig an Aire Airgeadais nó duine eile de réir stiúrtha na cúirte.”

Ar an lá sin, an 19ú Nollag 1996, rinne Mr Paul McNally, aturnae, láithreas thar ceann John Gilligan. Rinneadh láithreas an lá roimhe sin thar ceann Geraldine Gilligan ag Michael E. Hanahoe &

Company, Aturnae. Ar an 19ú Nollag 1996, rinne Uachtarán na hArd-Chúirte ord eile i gcomhréir le Cuid 3 an Achta um Fháilteas ó Choireacht 1996 i dtéarmaí cosúla mar a bhí roimhe agus d'ordaigh sé atráth ar an ngluaisne go ginearálta, le saoirse chun ath-iontráil. Tugtar faoi deara san ord go ndearnadh ionadaíocht agus éiste ar abhcóide don chéad chosantóir ainmnithe, abhcóide don dara chosantóir ainmnithe agus abhcóide don cheathrú chosantóir ainmnithe ag éisteacht ghluaisne ar an 19ú Nollag 1996. Ní raibh aon láithreacht sa chúirt ag nó thar ceann an tríú chosantóra ainmnithe. Bhí an fógra gluaisne a raibh liostaithe don dáta sin ag cuardú ceapacháin faighteora i dteannta leis an bhfaoiseamh atráthaithe ansin go dtí an 24ú Eanáir.

Bhí sraith mionnscribhinn mionnaithe ansin ag Darran Gilligan agus Geraldine Gilligan, go dtí an dáta sin agus maidir le gluaisne eisithe acu i gcomhréir le s.6 an Achta 1996 chun cuspóra cead a thabhairt dóibh costais réasúnacha a shaorú ag baint le himeachtaí gearrtha nó le bheith gearrtha orthu. Bhí an gluaisne sin le bheith fillte ar an 30ú Eanáir 1997. Bhí mionnscribhinn mionnaithe freisin thar ceann Treacy Gilligan maidir le hiarratas, cé gur mhaoígh fógra gluaisne go raibh an t-iarratas á dhéanamh thar ceann Geraldine agus Darren Gilligan. Ina mionnscribhinn, d'iarr Treacy Gilligan freisin ord faoi s. 6 an Achta 1996. (Bhí láithreas déanta ansin thar a cinn ag Aturnaetha, Michael E. Hanahoe & Company, ar an 29ú Eanáir 1997).

Ní raibh mé in ann cóip a aimsiú d'aon ord déanta ar an 24ú Eanáir 1997, ach tá an

dáta sin tábhachtach mar gheall ar ghné amháin an ábhair. (Is féidir teacht ar thras-scribhinn den éisteacht sin ag Tab 32 Leabhar 1 imeachtaí Greendale). Le linn na héisteachta sin, bhí páirtithe áirithe i láthair, agus de réir cosúlachta ba é sin an chéad uair inar ardaíodh ábhar caiteachais réasúnacha maidir le costais dlíthiúla ag aon bhall de na Gilligans. De réir luaite cheana, eisíodh fógra gluaisne le bheith fillte ar an 30ú Eanáir maidir le feidhm fhoirmiúil faoi Chuid 6 an Achta 1996 ar an ábhar sin. Leis sin, bhí ionadaíocht ag Mr Grimes, ag airbheartú gurb é faighteoir maoiné a raibh eisithe sna himeachtaí. Rinneadh tagairt do chomhairliúchán a tharla le John Gilligan an oíche roimhe idir Mr Langwallner, abhcóid thar ceann John Gilligan, a tharla in Belmarsh Prison. Le linn na héisteachta, rinne Mr Peter Charleton, S.C. (ag an am), tagairt thar ceann CAB ó thaobh féidearthacht go ndéanfaí argóint gur chóir go mbeadh fianaise ó bhéal éiste ag an gCúirt i gcomhréir le Cuid 8 an Achta. Rinne sé tagairt do leathanach 8 an tras-scribhinn (leathanacg 204 le leabhar gluaisne Gilligan (cuid 3)) don fhíric go ndéanfaí argóint nach mbeadh dlínse ag an gCúirt chun ord idirbhreitheach a bhronnadh gan fhianaise ó bhéal. Bhí an t-ábhar atráthaithe ar an ndáta gan aon fhianaise ó bhéal a éisteacht.

Éisteachtaí ar Chostais

Tháinig an fógra gluaisne eisithe ar an 28ú eanáir 1997 maidir leis an iarratas i gcomhréir le s. 6 an Achta 1996 chun éisteachta roimh an Uachtarán ar an 30ú Eanáir 1997. Rinneadh ionadaíocht ar gach ball de na Gilligans, seachas John Gilligan, sa Chúirt ag abhcóid ar an ndáta sin. Rinneadh ord gur chóir do na Gilligans

“a gcostais réasúnacha a athshlánú, le bheith faoi cháin d’éagmais comhaontaithe le mionnscribhinní dréachta i dtaca lena n-iarratas chun oird cuardaithe ag fógra gluaisne agus gur chóir costais dá leithéid sin a íocadh ó fháltais díolacháin maoine nó ó aon cheann dóibh tagartha sa sceideal” agus go raibh an t-ábhar atráthaithe ansin chuig an 6ú Feabhra, 1997. Ina dhiaidh sin, rinneadh ord ar an 7ú Feabhra 1997 ina ndearna Uachtarán na hArd-Chúirte rud ar a gcuirtear síos mar orduithe sealadacha maidir leis na costais. Fuair an t-ord sin achomharc ón gCúirt Uachtarach.

Is suimiúil a thabhairt faoi deara gur freastalaíodh fógra cuspóra chun teisteoirí a chroscheistiú ag trialach thar ceann CAB ó thaobh Geraldine Gilligan, Darren Gilligan agus Treacy Gilligan maidir le mionnscribhinní mionnaithe acu le linn iarratais Chuid 6.

Leis sin, bhí mionnscribhinn mionnaithe thar ceann John Gilligan ar an 13ú Feabhra 1997 ag a aturnae Mr Paul McNally. Le linn an mhionnscribhinn sin, leag McNally amach go leor sonraí maidir leis na hionaid maoine a dtagraítear dóibh sa sceideal chuid na gairmí iomlánacha. Ina chonclúid, d’iarr sé ord ag saorú na hurghairí idirbhreitheacha deonaithe ar an 21ú Samhna agus ag diúltú d’iarratais i gcomhair ceapacháin faighteora thar shóchmhainní John Gilligan toisc go raibh na sóchmhainní sin ceannaithe ó chistí dlisteanacha agus ó bhuanna cearrbhachais. Bhí maíte freisin gurb ionann *“na hurghairí deonaithe anseo . . . agus ceapachán faighteora thar . . . Shóchmhainní John Gilligan agus sárú*

ar cheart bunreachtúil agus cearta eile an chéad chosantóra ainmnithe.”

Bhí mionnscribhinn eile mionnaithe ag Mr McNally ar an 13ú Feabhra 1997 ag iarraidh go mbeadh ord ann chun orduithe déanta ar an 21ú Samhna a shaorú agus ord ag diúltú don iarratas chun faighteoir a cheapadh le linn feithimh ar shocrú deiridh ó fháltais London High Court maidir le Mr Gilligan.

Ba chóir ag an staid sin ord a lua, déanta ag an gCúirt Uachtarach ar an 13ú Bealtaine 1997 ar achomharc ó orduithe Uachtaráin na hArd-Chúirte déanta maidir leis an iarratas i gcomhréir le Cuid 6 an Achta 1996. Bhí abhcóid i láthair don dara, tríú agus ceathrú chosantóirí ainmnithe don éisteacht sin agus tugadh cead don achomharc ina iomláine agus seoladh an t-ábhar ar ais chuig Uachtarán na hArd-Chúirte chun a thuilleadh machnaimh *“ar aon fhianaise cuí dar leis”*. Déanfaidh mé tagairt don bhreithiúnas ar an achomharc sin níos déanaí le linn an bhreithiúnais seo.

An t-ord Chuid 3 deiridh

Rinneadh ord a nglaoitear an tríú nó an t-ord Chuid 3 deiridh déanta ar an 16ú Iúil 1997 san Ard-Chúirt (Mortarty J.). Is léir ón ord i gceist anseo go ndearnadh ionadaíocht ar John Gilligan agus Geraldine Gilligan ar éisteacht an iarratais déanta an lá sin. Déanann an t-ord taifead ar an bhfíric go ndearnadh an t-ord i gcomhréir le Cuid 3 an Achta um Fháiltais ó Choireacht 1996 ag cur coisc ar chosantóirí nó aon cheann dóibh *“go dtí an chéad oird eile ón Chúirt”* ó dhiúscairt a dhéanamh ar an maoín nó más cuí cuid den maoín sin nó é a dhéileáil ar bhealach

eile, de réir leagtha amach sa sceideal, nó a luach a íslíú ar bhealach eile ná ord ón Chúirt. Tugadh fianaise ó bhéal ar an ndáta sin thar ceann an CAB. Bhí na himeachtaí atráthaithe ansin go dtí dé Luain 28ú Iúil ag 10.30 a.m.

Maítear thar ceann na Gilligans gur thuig gach páirtí na horduithe déanta i gcomhréir le Cuid 3 gur orduithe idirbhreitheacha iad, seachas orduithe deiridh. Gan amhras, tá a maíomh sin bunaithe ar go leor cúiseanna, lena n-áirítear cur síos ar na hoird faoi Chuid 2 an Achta mar “orduithe sealadacha” agus maidir le Cuid 3 an cur síos ar orduithe mar “orduithe idirbhreitheacha”, an fíric gur cuireadh tús leis na himeachtaí, gan Rialacha na gCúirteanna Uachtaraí ag soláthair a mhalairt, ag gairmí iomlánacha gur chóir ord a dhéanamh ar an 16ú Iúil 1997, má bhí sé chun leanúint go dtí an chéad ord eile. Is soiléir, i bhfianaise na gcinntí déanta ina dhiaidh sin, agus go háirithe cinneadh na Cúirte Uachtaraí i gcás *F. McK v. A.F.* [2002] 1 IR 242 (an cás McKenna), seans nach mairfeadh tuiscint dá leithéid sin cinneadh na Cúirte Uachtaraí sa chás McKenna a dúirt gur soiléir nach ord idirbhreitheach é an t-ord déanta i gcomhréir le Cuid 3, d’ainneoin curtha síos i gCuid 3 an Achta 1996, ach ord deiridh. Pléifidh mé an t-ábhar seo a thuilleadh le linn an bhreithiúnais. Bhí ábhar ardaithe maidir le bailíocht an oird déanta ar an 16ú Iúil 1997, ós rud é gurb é seo an tríú huair ina raibh ord i gcomhréir le Cuid 3(1) an Achta 1996 déanta agus déanfaidh mé tagairt freisin don ábhar sin níos déanaí.

Céimeanna eile

Bhí go leor iarratais agus imeachtaí déanta le linn an cháis seo mar aon le himeachtaí gaolmhara agus déanfaidh mé tagairt do chuid dóibh sin. An chéad chéim eile sna himeachtaí seo ná iarratas déanta ag fógra gluaisne ar an 28ú Iúil 1997. Bhí iarratas eile déanta i gcomhair oird i gcomhréir le forálacha i gCuid 6 an Achta 1996 chun cuspóra cead a thabhairt do na Gilligans fiacha réasúnacha a íocadh maidir leis na himeachtaí as fháltais na n-aonad maoiné a dtagraítear dóibh sna himeachtaí agus, in éifeacht, cheadaigh cinneadh níos luaithe na Cúirte Uachtaraí ar an 13ú Bealtaine 1997 an t-iarratas seo. Tá an Fógra Gluaisne i gceist ansin luaite sa Chúirt ar an 16ú Iúil 1997 agus tugadh dáta fillte dó ar an 28ú Iúil 1997.

Tugadh an gluaisne a raibh liostaithe don 28ú Iúil 1997 thar ceann teaghlaigh Gilligan, seachas John Gilligan. Maidir leis an ngluaisne sin, de réir cosúlachta cuireadh go leor mionnscríbhinní i gcomhad, is iad sin, cúig mhionnscríbhinn mionnaithe ag Geraldine Gilligan, dhá mhionnscríbhinn mionnaithe ag Darren Gilligan agus mionnscríbhinn eile mionnaithe ag Treacy Gilligan. Tagraíonn mionnscríbhinn mionnaithe ag Geraldine Gilligan ar an 28ú Iúil 1997 d’imeachtaí a tháinig roimhe, mionnaithe i gceangal leis an iarratas roimhe sin i gcomhréir le Cuid 6 an Achta 1996 éiste ag Uachtarán na Cúirte Uachtaraí agus fuair sé achomharc ar éirigh leis chuig an gCúirt Uachtarach. Go bunúsach, bhain an faoiseamh ar iarr sí lena sóchmhainní dílsithe inti a chur ar fáil, a raibh mar ábhar le hord Chuid 3 chun cosaint a mhaoiniú do na himeachtaí. Rinneadh orduithe ar fhógra

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

gluaisne ar an 31ú Iúil 1997. Beidh sé cuí díreach tagairt ghonta a dhéanamh do na horduithe maidir le Geraldine Gilligan, toisc go ndearnadh na horduithe maidir le Darran agus treacy Gilligan i dtéarmaí cosúla. Dúradh nach mbeadh aon íocaíocht ar chostais ag an am. Dúradh ansin, dá mbeadh an maoín a dtagraítear dó sa chéad sceideal san ord díolta, ba chóir costais na n-imeachtaí gearrtha ar fháltais an díolacháin, lena n-áirítear aon iarratais déanta roimhe sin sa Chúirt seo agus sa Chúirt Uachtarach, tomhaiste ag an mBreitheamh i gceannas ar an éisteacht nó an próiseas cánach a stiúrthú mar aon leis an mbunús ar chóir cáin a ghearradh orthu. Mura mbeadh an maoín díolta, ansin bheadh saoirse tugtha dóibh chun cur isteach arís ar an ord chun an luach maoine a ghearradh.

D’eisigh Geraldine Gilligan fógra gluaisne eile le filleadh don 10ú Samhna 1997, inar iarr sí faomhadh don chaiteachas ar sheirbhísí cuntasaíochta. Leis sin, d’iarr sí freisin ord ag iarraidh ar Mr Murphy ráiteas éilimh a sheachadadh. I gcomhfhreagras roimh eisiúna na gluaisne sin, is suimiúil litir a thabhairt faoi deara a raibh ar taispeáint i mionnscríbhinn de chuid Mr Michael Hanahoe, mionnaithe chun cúis a thabhairt don ghluaisne ar an 7ú Dheireadh Fómhair 1997 ó oifig an Ard-Aighne. Sa litir sin, deirtear a leanas:

De réir cosúlachta, ní chuimsíonn na himeachtaí faoin Acht um Fháltais ó Choireacht 1996 seachadach an ráitis éilimh. Is dócha go bhfuil gach leigheas faoin Acht ar fáil trí mheán gluaisne. Más mian le do chliant an t-ábhar a thabhairt os comhair na Cúirte ag an staid seo, is

dócha gur cuí é a dhéanamh trí mheán gluaisne ag lorg faoisimh i gcomhréir le Cuid 3, fo-alt

(3) Maidir le hAcht um Fháltais ó Choireacht 1996”

De réir cosúlachta, is é seo an chéad tagairt don fhéidearthacht go mbeadh an t-ábhar tugtha roimh an Chúirt trí mheán iarratais i gcomhréir le Cuid 3, subs. (3) an Achta 1996. Idir an dá linn, bhí mionnscríbhinní eile mionnaithe ag Mr Murphy agus thar a chinn maidir le buairtí a bhain le húsáid ó fheithiclí áirithe a dtagraítear dóibh sa sceideal chuig ord Chuid 3 agus maidir le hionaid maoine liostaithe sa sceideal. Bhain na buairtí le húsáid na bhfeithiclí gan árachas nó le linn dóibh siúd ag úsáid amhlaidh a bheith dícháilithe ó chead tiomána agus freisin stádas árachais ag ionaid maoine áirithe. Rinne an tArd-Chúirt ord (Shanley J.) ar an 19ú Nollag 1997, a dtagraíonn d’fhógra gluaisne an ghearánaithe eisithe ar an 5ú Nollag 1996 agus ar an ngluaisne eisithe thar ceann an dara, tríú agus ceathrú chosantóir i gcomhad ar an 7ú Samhna 1997, a bhfuil mar ghluaisne le filleadh ar an 19ú Samhna 1997. Deir an t-ord, i ndiaidh abhcóide a éisteacht don ghearánaí agus abhcóid don dara, tríú agus ceathrú chosantóir ainmnithe, *“ordaítear go ngearrfar táillí do cheantálaithe na gcosantóirí, ráite le bheith timpeall £1,000 ar mhaoín na gcosantóirí i gceist de réir ceangailte ar sceideal an oird”*. Ansin, deir an t-ord mar a leanas:

“Ordaítear freisin go mbeidh na gluaisní atráthaithe chuig an Aoine, 16ú lá d’Eanáir 1998 le comhthoil ó na horduithe sealadacha a leanann.”

Bhí fógra cuspóra freastalaithe chun teisteoir a chroscheistiú ag an Ard-Aighne maidir le Mrs Gilligan ar an 12ú Eanáir 1998 maidir leis na mionnscribhinní mionnaithe aici ar an 25ú Iúil 1997 agus an 28ú Iúil 1997.

Bhí gluaisne liostaithe ansin thar ceann Mr Murphy le bheith fillte ar an 16ú Eanáir 1998. Iarradh sraith oird chun earráidí a leasú in earraí áirithe ar a gcuirtear síos sa sceideal don ord ar an 16ú Iúil 1997, i dteannta le faoiseamh cosúil maidir leis na hionaid maoine a gcuirtear síos orthu sna sceidil ar na gairmí iomlánacha agus i go leor oird. I dtéarmaí praicticiúla, ní thagann aon rud ón bhfógra gluaisne sin. Rinneadh ord ar fhógra gluaisne ar an 30ú Eanáir 1998 ag tabhairt faoi deara nach raibh aon agóid ón chéad fhreagróir ainmnithe nó ón dara fhreagróir ainmnithe chun orduithe a dhéanamh i dtéarmaí fógra gluaisne. Bhí aturnae i láthair don tríú agus ceathrú fhreagróir ainmnithe.

Eisíodh fógra gluaisne eile ansin thar ceann Darren agus Treacy Gilligan ag lorg faoisimh i gcomhréir le Cuid 6 an Achta 1996. Bhí an fógra gluaisne le bheith fillte ar an 13ú Feabhra 1998 agus bhí sé bunaithe ar mhionnscribhinní de chuid Daren agus Treacy Gilligan. D'eascraigh an fógra gluaisne sin in ord déanta inar dheimhnigh an tArd-Chúirt (Shanley J.) cúnamh dlí maidir le Darren agus Treacy Gilligan. Bhí soláthraithe freisin go mbeadh Garrett Sheehan & Company, Solicitors, mar aturnae dóibh agus go mbeadh cead acu abhcóid sinsearach agus sóisearach a ainmniú.

Eisíodh fógra gluaisne ar an 26ú Feabhra 1998 thar ceann Geraldine Gilligan le bheith fillte ar an 6ú Márta 1998 ag lorg oird ag caitheamh amach maíomh an ghearánaithe nach raibh ráiteas éilimh seachadta chuici laistigh den teorainn ama ordaithe i Rialacha na gCúirteanna Uachtaracha nó ord ag caitheamh amach maíomh an ghearánaithe chun iarradh cúisimh.

Eisíodh fógra gluaisne eile thar ceann Geraldine Gilligan ar an 30ú Márta 1998 le filleadh ar an 3ú Aibreáin sa bhliain céanna. Sa bhfógra gluaisne sin, bhí iarrtha fógra gluaisne ón 26ú Feabhra 1998 a leasú, ag cur paragraif leis ag iarraidh ord na hArd-Chúirte a chur ar leataobh, déanta ar an 5ú Nollag 1997. *“Agus go mbeidh gach imeachtaí anseo de bharr neamh-chomhréireachta leis an ngearánaí anseo le Rialacha na gCúirteanna Uachtaracha agus cleachtas na nósanna imeachta ordaithe ansin maidir le pléadail agus imeachtaí a bhaineann leis an dá chás arna chuir tús lei trí mheán gairmí iomlánacha agus go háirithe nach raibh comhréireacht le hOrd 1 na Rialacha i gceist”.* Bhí sraith mionnscribhinní mionnaithe ag Geraldine Gilligan ag déileáil le hábhair amhail ceist cheapacháin faighteora, faoiseamh á iarraidh ag Mr Murphy sna himeachtaí, ábhair maidir le hárachas agus go leor ionaid maoine agus sonraí eile maidir le daoine a fuair go leor ionaid maoine. Leis sin, bhí Geraldine Gilligan ag iarraidh cáipéisí a aimsiú maidir le coimhlintí agus deimhnisc ag Mr Murphy sna himeachtaí. Bhí follasú ina ábhar ardaithe freisin thar ceann Darren agus Treacy Gilligan agus is féidir é a fheiceáil sa mhionnscribhinn ag aturnae Richard English, mionnaithe ar an

2ú Aibreán 1998. Dhiúltaigh Mr Murphy, i bhfreagra ar an mionnscríbhinn, follasú a dhéanamh ar a mhionnscríbhinn mionnaithe ar an 30ú Aibreán 1998. Láimhseáil sé freisin ábhair ardaithe ag Geraldine Gilligan i mionnscríbhinn eile mionnaithe aige ar an ndáta céanna. Is suimiúil líon na dtráchtanna a thabhairt faoi deara ag Mr Murphy le linn a mhionnscríbhinn. Maidir le follasú, thaispeáin sé gur dheimhnigh a abhcóid ionadaíocht a dhéanamh thar ceann Geraldine Gilligan agus *“nach ndéanfar aon fhollasú deonach. . .”*. Lean sé ar aghaidh ag rá gur thuig sé an cás á dhéanamh ina haghaidh i gcoinne a mianta agus de réir dealraimh nach raibh sí toilteanach treoracha bríoch a thabhairt dá comhairleoirí dlíthiúla, a d’fhéadfadh siad a cheadú dóibh a chinneadh an raibh sí in ann iarratas a thabhairt i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996. Fuair sé fadhb freisin le deimhneasc Geraldine Gilligan maidir lena *“heaspa ionadaíochta dlíthiúla”* agus léirigh sé nach raibh sí in ann treoracha a thabhairt d’abhcóid sinsearach nó sóisearach agus a haturnaetha chun feidhmiú thar a cinn maidir le himeachtaí loncaim san Ard-Chúirt i mí na Samhna 1996 agus gur fhan sí mar an gcéanna go dtí an dáta sin. D’áitigh sé gur iarracht é an t-iarratas ar fhollasú chun críoch an cheapacháin don fhaighteoir a ghéilleadh agus a mhoiliú sna himeachtaí.

Rinneadh ord ar an 9ú Iúil 1999 ag an Ard-Chúirt (O’Higgins J.) ag diúltú don ghluaisne thar ceann Darren agus Treacy Gilligan follasú a lorg.

Ina dhiaidh sin, ar an 16ú Iúil 1999 rinne O’Higgins oird ag díbheadh dhá ord

gluaisne tugtha ag Geraldine Gilligan ag iarraidh go mbeadh na himeachtaí díbeartha toisc nach raibh ráiteas éilimh seachadta nó iarradh ionchúisimh agus dhiúltaigh sé don iarratas déanta aici ar fhollasú. Bhí an t-ord sin faoi réir achomhairc ó Geraldine Gilligan don Chúirt Uachtarach.

Is fiú cuimhniú go raibh na hiarratais a ndearnadh maidir le ceapachán faighteora, ábhair bainteach le buairtí ó thaobh CAB, follasú agus cúnamh nó maoiniú dlí a thabhairt ag tarlú roimh chinneadh sa chás McKenna arna tagairt dó níos luaithe. Á chur sin san áireamh, is úsáideach breathnú ar thráchtanna ó Murphy J. Chun an breithiúnas a sheachadadh chuig an gCúirt Uachtarach (Murphy v. Gilligan (Gan Tuairisciú, An Chúirt Uachtarach, 13ú Bealtaine 1997, Murphy J.)) maidir le hachomharc ó chinneadh Uachtaráin na hArd-Chúirte a bhaineann leis an gcéad ord déanta maidir le Cuid 6 an Achta 1996 nuair a bhí na Gilligans ag lorg oird ag baint le maoiniú do na costais. Ina bhreithiúnas ar an ábhar sin, rinne Murphy J. Cur síos ar ord déanta i gcomhréir le Cuid 3 an Achta 1996 sna téarmaí a leanas (ag lch.4):

Cuirtear síos ar ord deonnaithe mar sin i gCuid 3 an Achta 1996 mar ‘ord idirbhreitheach’. Is féidir go spreagfaidh padrún na n-imeachtaí sibhialta san Ard-Chúirt do dhuine a thuar, chomh luath agus is féidir tar éis déanta an oird idirbhreithigh, agus faoi réir críche nó diúscartha ar aon ábhair foirmiúla nó nós imeachta, bheadh cinneadh déanta ar an ábhar maidir le an raibh an maoin i gceist ina fháltais ó choireacht nó an raibh sé faighte le maoin ar fháltais ó choireacht é,

in éisteacht iomlánach roimh an Ard-Chúirt. Ní bhaineann sé sin. Leanann an t-ord ar a gcuirtear síos san [Acht 1996] mar ‘urghaire idirbhreitheach’, seachas má dhéanann an cúirt aisghairm air, i bhfeidhm go hiomlán ar feadh ar a laghad seacht mbliana óna dheonaithe agus go dtí go ndéantar ‘ord diúscartha’ laistigh de bhrí i gCuid 4 an [Ahta 1996] ag an gcúirt ar iarratas ag an Iarrthóir. Ní sholáthraíonn an t-iarratas ar ord diúscartha deis dheiridh don duine a raibh seilbh nó rialú aige air a chruthú, ós rud é nach raibh sé in ann é a chruthú sna 7 mbliana seo caite, nach raibh an maoin a bhfuil i gceist faoi smál sa slí a gcuireann an tAcht síos air. Ach go háirithe is cuspóir agus éifeachta le hord diúscartha tréimhse fionraí a chur chun deiridh agus ar deireadh aon cheart a bhaint ón fhreagróir ar féidir a bheith aige nó aici ar an maoin, a mbeadh aistrithe ansin chuig an Aire Airgeadais nó aon duine eile a rialaíonn an cúirt chuige.

Ar feadh tréimhse teoranta ina bhfuil ord sealadach i bhfeidhm nó le linn an tréimhse fada ina maireann ord idirbhreitheach, fanann an maoin agus an t-ábhar a bhaineann leis faoi sheilbh agus riail ag an bhfreagróir, faoi réir cumhachta tugtha don Chúirt chun go leor orduithe a dhéanamh chun é a chaomhnú. Go háirithe, is ceadmhach don chúirt, fad is a bhfuil aon ord dá leithéid i bhfeidhm, gníomhú sa chumhacht tugtha dó ag Cuid 7 an Ahta 1996 chun faighteoir a cheapadh chun seilbh a ghlacadh ar an maoin agus, i gcomhréir le treoracha na cúirte chun an maoin sin a bhainistiú, a choinneáil nó diúscairt a dhéanamh air nó déileáil ar

bhealach eile leis.” (Cló Iodáileach ar an mbunchóip)

Is cur síos úsáideach é seo ar na príomh-fhorálacha a bhaineann le hAcht 1996

Ag leathanach 8 leis an mbreithiúnas céanna, thosaigh Murphy J.:

“Cé go bhfuil seans ann nach bhfuil sé ábharach do na himeachtaí reatha, is cuí an comhairle a thaifead thar ceann an Achomharcóra i gceist, cé gur ghlac a chliaint leis, rinneadh an rud a nglaoitear ‘ord reoite’ air maidir leis an maoin sa sceideal agus tá sé in oibriúchán faoi láthair maidir leis sin agus ba mhaith leis a mhaíomh, ag staid cuí, nach raibh ord idirbhreitheach mar an gcéanna sonraithe ag Cuid 3 an Ahta 1996 déanta ag cur nádúir na fianaise san áireamh i dtaca leis an iarratas chuige.” (Cló Iodáileach ar an mbunchóip)

De réir an tráchta déanta ag Murphy J., is soiléir an tuiscint a bhain na páirtithe ón achomharc sin, agus is é sin, cheap siad go mbeadh an t-achomharc ina dheis ag staid níos déanaí (pé slí a thagann sé) chun agóid a dhéanamh ar ord Chuid 3 bunúsach ach gan a bheith i gcomhthéacs éisteachta iomlánaí roimh an Ard-Chúirt mar a thuigtear an téarma sin de ghnáth. Dár ndóigh, bhí na tráchtanna sin déanta roimh dhéanamh an oird ar an 16ú Iúil 1997. Is soiléir ó na tráchtanna sin go raibh tionchar ar pháirtí ag ord Chuid 3 agus choimeád sé deis chun a chruthú nach fáлтаis ó choireacht é an maoin i gceist le linn an iarratais i gcomhair oird

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

diúscartha i gcomhréir le Cuid 4 an Achta 1996.

Agóid Bunreachtúil don Acht 1996

Gné eile den ábhar sin ná go mbaineann leas éigin le hiarratas ag Mr Murphy chun ceapacháin faighteora thar na sóchmhainní, suibiacht ó ord Chuid 3.

Tharla éisteacht maidir le ceapachán faighteora san Ard-Chúirt roimh Laffoy J. Ar an 13ú Feabhra 1997. Ag an éisteacht sin, rinneadh ionadaíocht ar John Gilligan ag Mr David Langwallner agus fuair baill eile teaghlaigh Gilligan ionadaíocht ag Mr Adrian Hardiman, S.C. (ag an am). Tháinig Mr Peter Charleton, S.C. (ag an am) thar ceann Mr Murphy. De réir cosúlachta ag tús na héisteachta go raibh gairm iomlánach eisithe ag an lá céanna ag John Gilligan, in agóid ar bhunreachtúlacht an Achta 1996. Ós rud é go raibh agóid bunreachtúil déanta ar an Acht 1996, níor iarr abhcóid thar ceann Mr Murphy a iarratas a dhéanamh ar an lá sin chun faighteoir a fháil ceaptha chun maoin a dhíol ag eisiúint agus fáltais an díolacháin a choimeád, ar feitheamh ar dhiúscairt dheiridh tar éis tréimhse reachtaíochta seacht mbliana. Ag an éisteacht roimhe, dhéileáil Laffoy J. Leis an scála ama a bhain le seachadadh na pléadála in imeachtaí agóide bunreachtúla. Thug abhcóid thar ceann na Gilligans eile tacaíocht d'iarratas chun iarratas a atráth i gcomhréir le Cuid 7 agus bhí sé soiléir ag an am gur dhírigh siad fócas ar an achomharc chuig an gCúirt Uachtarach maidir le hiarratas i gcomhréir le Cuid 6 an Achta. Tugadh faoi deara le linn na héisteachta, cé go raibh meicniúlacht sa rialachán i gcomhair “díreo nuair a dhéantar ord reoite”, tugadh faoi deara

freisin nach raibh an mheicníocht sin iarrtha. Mar thoradh ar an éisteacht sin, bhí iarratas déanta thar ceann Mr Murphy chun ceapacháin faighteora agus bhí sé sin atráthaithe agus tugadh treoracha maidir le seachadadh pléadála san aicsean bunreachtúil agus bhí an t-iarratas roimh an chúirt atráthaithe ansin.

Ag an bpointe sin, bheadh sé críonna tagairt d'imeachtaí bunreachtúla eisithe thar ceann John Gilligan. Bhí na himeachtaí sin eiste roimh an Ard-Chúirt (McGuinness J.) ag tosú ar an 18ú Márta 1997 (1997 Uimh. 1667P). Bhí breithiúnas ar an ábhar sin tugtha ar an 26ú Mheithimh 1997 agus is féidir teacht ar thuairisc ar an mbreithiúnas sin ag [1998] 3 IR 185. I mionnscribhinn mionnaithe ar an 4ú Iúil 2014 sna himeachtaí sin, dúirt John Gilligan “an t-aon ábhar a rialaigh an Ard-Chúirt i m'agóid bunreachtúil ná an raibh an tAcht um Fháltais ó Choireacht 1996 sibhialta nó coiriúil i nádúr”. I bhfírinne, is soiléir ó bhreithiúnas na hArd-Chúirte sa chás sin go ndearnadh Gilligan agóid ar bhunreachtúlacht an Achta i go leor ábhair de réir leagtha amach i leathanach 195 an bhreithiúnais tuairiscithe, is é sin, an t-éileamh nár éirigh leis an Acht ceart chun trialach cóir nó chun nósanna imeachta cóir a chosaint nuair a rinne sé talamh slán gan chúiseamh, cúisiú, trialach nó ciontú go ndearnadh cion coiriúil agus iarrtar ar an ngearánaí a chruthú ar mhionnscribhinn nach bhfuil sé agus nach raibh sé ina choirpeach agus nach fáltais ó choireacht iad a shóchmhainní. Bhí maíte, le linn éilithe ar an ngearánaí cuntas a thabhairt ar a shóchmhainní, níor éirigh leis an Acht cosaint a thabhairt dá phribhléid in aghaidh féin-chiontaithe agus dá cheart

chun tost. Bhí maíte freisin, nuair a dhéantar talamh slán de, gan phróiseas cuí leis an dlí, go bhfuil sé ciontach as cion coiriúil, ní éiríonn leis an Acht seasamh le toimhde na neamhchiontachta. Bhí maíte, freisin, maidir le Cuid 6(1) an Achta, ag tabhairt rogha don Chúirt cinneadh a dhéanamh an ionann ghlacadh le cistí le bheith saoraithe chun caiteachais dlíthiúla agus sárú ar Airteagal 40.3 na Bunreachta agus nár thug an tAcht cosaint do chearta maoiné an ghearánaithe ó ionsaí míchóir, go háirithe le ceapachán faighteora agus diúscairt féideartha ar a mhaoín. Rinneadh tagairt freisin don scéal é go gcuireann an tAcht ualach ar an ngearánaí sna himeachtaí sin chun a chruthú nach coirpeach é, agus ansin ag iompú ualaigh normálta na fianaise, agus go raibh an tAcht go ginearálta ag sárú ceartais nádúrtha, ceartais bunreachtúla agus an méid ar cuireadh síos air mar “cheartas nádúrtha bunreachtúil” (ag lch. 196). Bhí fadhb ardaithe freisin nár thug an tAcht cosaint dá chearta faoi réir dlí Phobal na hEorpa, Airteagal 6 le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna agus Airteagal 1 an Chéad Phrótacail le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna. Rinneadh leasú freisin ar an ráiteas éilimh chun éileamh a chur leis gur cruthaíodh an tAcht chun go mbeadh éifeacht iarghabhálach aige agus dá bhrí sin go raibh an tAcht ag sárú Airteagail 15.5 agus Airteagail eile na Bunreachta.

Ceann de na fadhbanna ar chóir a bheith curtha san áireamh ansin ná an raibh na fáltais faoin Acht 1996 i bhfírinne trialach ar chion coiriúil gan fháltais ón trialach sin. De réir conclúide McGuinness J. (Ag lch. 224) go raibh fáltais forghéillte dá

leithéid sin in Acht 1996 sibhialta agus nach raibh siad coiriúil i nádúr. Rinne sé conclúid freisin nach raibh aon bhac bunreachtúil ar chinntiúchán i bhfáltais sibhialta nó eile le hábhair ar féidir leo eilimint le fáltais ó choireacht a chomhdhéanamh. Bhí sí den tuairim nach raibh na himeachtaí leagtha amach faoin Acht um Fháltais ó Choireacht 1996 coiriúla i nádúr. Chuige sin, dúirt sí gur féidir leis an gcaighdeán fianaise in imeachtaí faoin Acht 1996 a bheith ina chothromú féidearthachtaí, dá bharr. Dá réir sin, rinne sí conclúid (ag lch. 224):

“Ní bhaineann na cosanta tugtha ag Airteagal 38.1 na Bunreachta.”

Dhéileáil sí ansin le ceist malartaithe dualgais na fianaise agus ar conclúid, dúirt sí nach raibh bunús le hargóintí an ghearánaithe maidir leis sin. Dhéileáil sí ansin leis an agóid don Acht bunaithe ar an argóint gur sháraigh sé pribhléid in aghaidh féin-chiontaithe nó ceart chun tost. Arís, dhiúltaigh sí d’argóintí an ghearánaithe sna himeachtaí sin. Dhéileáil sí ansin leis na hábhair ardaithe ag Mr Gilligan maidir le forálacha Chuid 6 an Achta 1996. Ar conclúid, dúirt sí (ag lch. 235):

“Cuimsíonn Cuid 6(1)(a) córas comhuaineach, ina bhfuil rogha ag cúirt chun airgead a scaoileadh chun ionadaíochta dlíthiúla la freagróir. Ní mór a thoimhdiú go mbainfidh an chúirt úsáid as an rogha sin ar bhealach bunreachtúil agus nach mbeidh ionadaíocht dhlíthiúil bainte ó dhuine go míchuí.”

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

Dhéileáil sí ansin leis an ábhar ardaithe go raibh ionsaí déanta ar cheart an ghearánaithe chun maoinne príobháideach. Ar conclúid, dúirt sí (ag lch. 237):

“Cé gur féidir le forálacha an Achta, dár ndóigh, tionchar a imirt ar chearta freagróga, de réir cosúlachta don chúirt seo ní bhaineann siad le ‘hionsaí míchóir’ faoi Airteagal 40.3.2. de réir an scéil é gur chóir don Stát ar dtús a thaispeáint chun sásaimh na cúirte gur fáltais ó choireacht é an maoin agus dá bharr, prima facie, nach bhfuil teidlíocht ag an bhfreagróir chuige, agus leis sin de réir forálacha cothromaithe i gCuid 3 agus 4 mar a leagtar amach thuas.

Ba mhaith leis an gCúirt seo glacadh leis na riachtanais dea-thola comónta agus gan amhras beartais a chur leis deartha chun carnadh agus úsáid sóchmhainní a chosc má thagann siad go díreach nó go hindíreach ó ghníomhaíochtaí coiriúla. Ní féidir áit tosaíochta chomh hard a thabhairt don cheart chun úinéireachta príobháideach ó thaobh tábhachta na gceart go gcosnaíonn sé áit na sóchmhainní faighte agus coinneáilte go mídhleathach.”

Ansin, dhéileáil McGuinness J. Leis an éileamh déanta maidir le háitiú an Achta 1996 go raibh sé cúlghabhála in éifeacht,

agus dá bharr, ag sárú Airteagail 15.5 na Bunreacht. Dhiúltaigh sí don argóint sin. Ar deireadh, dhéileáil sí le hábhar comhréireachta agus thug sí conclúid (ag lch. 423) “ag breathnú ar fhorálacha an Achta i bhfianaise a gcomhréireachta chun na bagairte déanta ar an leas coiteann”, bhí sí sásta nár bunaíodh go raibh forálacha an Achta um Fháltais ó Choireachta 1996 neamhbhailí maidir le forálacha na Bunreacht. Dá réir, níor éirigh le cás an ghearánaithe.

Ansin, rinneadh achomharc ar chinneadh McGuinness sna himeachtaí chuig an gCúirt Uachtarach agus tugadh cinneadh na Cúirte Uachtaraí in éineacht le breithiúnas ar chás eile faoi theideal *Murphy v. G.M.* [2001] 4 IR 113. Rinneadh ionadaíocht ar Mr Gilligan sna himeachtaí sin ag Dr. Michael Forde S.C. Agus Mr Donal O'Donnell S.C. (ag an am) thar ceann cosantóirí an Stáit.

Le linn an bhreithiúnais ag an gCúirt Uachtarach (Keane C.J.), bhí luaite ag leathanach 18 mar a leanas:

“Ní raibh aon rialacha na cúirte déanta ag soláthar nós imeachta le leanúint sna hiarratais faoin Acht 1996 agus, go sonrach, ag rá ar chóir iad a thosú trí mheán gairmí iomlánacha, fógra gluaisne nó modh éigin eile. Dá bharr, ní raibh aon chúis i bprionsabal nár chóir na himeachtaí a thosú trí mheán gairmí iomlánacha ag éileamh an t-aon fhaoisimh a raibh riachtanach ag an staid sin, is é sin, oird faoi Chuid 2, 3, 7 agus 9. Bheadh sé ar a laghad mar ábhar

le plé ar chóir iarratas chun oird diúscartha a chur leis ag an staid sin, ós rud é, mar is eol, nach féidir leis an gcúirt an faoiseamh sin a thabhairt ag an am go dtí dáta éaga le tréimhse seacht mbliana ó dháta déanta an oird idirbhreithimh. D’ainneoin sin, i gcás, mar a léirigh Breitheamh léannta na hArd-Chúirte lena thuairim, gur chóir na gairmí iomlánacha a leasú chun éileamh a chur leo faoi Chuid 4 agus go ndearnadh an t-iarratas sin, agus gur bhronnadh é, i ndiaidh breithiúnais ar an iarratas idirbhreithimh.”

Lean an chúirt léi ag machnamh ar an agóid bunreachtúil agus ar conclúid, rialaigh sí gur bhain Acht 1996 leas as toimhde bunreachtúlachta agus go raibh an t-ualach ar na hachomharcóirí, agus go raibh sé neamhbhailí i gcomhréir le forálacha na Bunreacht. Dúradh freisin gur féidir orduithe faoi Chuid 3 nó 4 a dhéanamh fiú mura raibh sé ar taispeáint go raibh mens rea ó thaobh an duine a raibh an maoin faoi sheilbh nó faoi rialú aige. Ní chuirfeadh an scéal maidir leis an nduine a raibh an maoin faoi sheilbh nó riail aige, a raibh ord iarrtha ina choinne, nach mbeadh sé bainteach in aon slí le gníomhaíocht choiriúil agus nach mbeadh sé eolach go raibh an maoin bainteach le fáлтаis ó chuireacht, cosc ón chúirt ó ord a dhéanamh ag reo na maoine faoi Chuid 2 nó 3, seachas má bhíodar sásta nach mbeadh “riosca mór míchóir” ann. D’fhéadfadh an chúirt diúltú d’ord i gcás go raibh an duine a raibh seilbh nó riail aige chun a bhunú gur cheannaigh sé nó sí maoin ar leith in dea-thoil chun

machnaimh luachmhaire: d’fhéadfadh sé, ar an lámh eile, an t-ord a dhéanamh faoi chúinsí nach ndearna faighteoir neamhchiontach na maoine aon íocaíocht ar a son. Dá réir sin, dhíbhgh an Chúirt Uachtarach na hachomhairc ó agóid bunreachtúil tugtha ag Mr Gilligan.

Iarratais Eile

De réir luaite roimhe, rinneadh go leor iarratais eile ar na príomh-ghnáthaimh fad is a bhí an agóid bhunreachtúil don Acht 1996 á tarlú. Bhí gluaisne ag Geraldine Gilligan inar iarr sí go mbeadh ráiteas éilimh seachadta agus follasú chomh maith. Chomh maith leis, d’iarr sí ord le bheith déanta ag cur ar leataobh oird an 5ú Nollag 1996. Rinneadh liosta de na gluaisní a bhain leis sin ó am go ham in éineacht le gluaisní tugtha ag Mr Murphy chun go mbeadh faighteoir ceaptha. Diúltaíodh do na faoisimh iarrtha ag Geraldine Gilligan ag ord na hArd-Chúirte déanta ar an 6ú Iúil 1999. Diúltaíodh do ghluaisní follasaithe tugtha ag Treacy agus Darren Gilligan ar an 9ú Iúil 1999. De réir mionnscríbhinn ó Mr Gilligan i 2014, tháinig abhcóid thar a chinn ó am go ham roimh an mBreitheamh O’Higgins. Dúirt Mr Gilligan nár tháinig abhcóid ach chun cuspóra a thaispeáint nach raibh teoracha thar ceann John Gilligan maidir leis na hábhair roimh an Chúirt. I bhfírinne, ceapaim gur tharla, de réir cosúlachta, ó thaobh na hiarratais déanta thar ceann Darren agus Treacy Gilligan agus thar ceann Geraldine Gilligan, ní raibh aon chúis ann do John Gilligan ionadaíocht a iarradh maidir leis na hábhair sin ar leith. Gan amhras, bheadh maitheas ann dó sna gluaisní a raibh atráthaithe ó am go ham thar ceann

an ghearánaithe, Mr Murphy, ag lorg ceapacháin faighteora.

Iarratas úr

Ar an 18ú Feabhra 2000, rinneadh iarratas thar ceann an tríú agus an ceathrú faighteora don chéad ord i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996, ag urscaoileadh an oird déanta ar an 16ú Iúil 1997 maidir leis na hionaid maoiné ina raibh Darren agus Treacy Gilligan ina gcónaí. Iarradh freisin ord chun follasaithe déanta i gcoinne Mr Murphy maidir le húnireacht agus maoiniú na n-ionad maoiné sin. Eisíodh fógra gluaisne eile thar ceann John Gilligan ar an 21ú Feabhra 2000 ag iarraidh go mbeadh na himeachtaí dífe mar gheall go raibh diúltú ann chun ráiteas éilimh a thabhairt, nár iarradh faoiseamh ar bith sna gairmí iomlánacha a iarr faoisimh substainteacha nó sealadacha amháin de chineál amháin nó eile agus mar gheall go raibh Codanna 4 agus 8(1) an Achta 1996 neamhbhailí maidir le Bunreacht nó sárú ar Choinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna. Iarradh ord freisin chun an t-ord idirbhreitheach a athrú ionas gur féidir leis na sóchmhainní a bheith scaoilte chun maoiniú a thabhairt do chosaint John Gilligan agus achomhairc gaolmhara. Bhí an t-iarratas sin bunaithe ar mhionnscribhinn le Mr Paul McNally, aturnae le John Gilligan. Dhéileáil an Ard-Chúirt leis an iarratas sin ar an 4ú Márta 2000 agus de réir cosúlachta fuair abhcóid i gcomhair John Gilligan eolas ón Chúirt go raibh an t-aon fhaoiseamh iarrtha leagtha amach i bparagraf 1 an fhógra gluaisne. Bhí an gluaisne atráthaithe, ag feitheamh ar chinneadh ón Chúirt Uachtarach ar achomharc sna

himeachtaí bunreachtúla a raibh gan fóc ag an staid sin.

Ina dhiaidh sin, rinneadh iarratas thar ceann Mr Murphy chun saoirse chun gairmí iomlánacha a leasú agus éileamh a chur leo chun faoisimh faoi Chuid 4 an Achta um Fháiltas ó Choireacht 1996. Rinneadh ionadaíocht ar gach ball de na Gilligans ar an éisteacht sin. Bhronn an tArd-Chúirt an t-iarratas sin (O'Sullivan J.) ar an 19ú Bealtaine, 2000. Rinneadh ord chun costais i bhfabhar na Gilligans maidir leis an ngluaisne sin. Sheol Mrs Geraldine Gilligan achomharc in aghaidh déanta an oird ag fógra achomhairc ar an 7ú Mheithimh 2000. Tar éis iarratais eile roimh an Ard-Chúirt (O'Sullivan J.) ar an 8ú Mheithimh 2000, ag éisteacht ina raibh aturnae Mr Murphy i láthair agus abhcóid i gcomhair Darren agus Treacy Gilligan, diúltaíodh d'iarratas thar ceann Mr Murphy chun am a shíniú agus leasú a chur ar an ngairm iomlánach le saoirse chun cur isteach ar an ord déanta ar an 19ú Bealtaine, a raibh leasaithe chun foráil a chur leis go mbeadh an leasú á choinneáil i gcás achomhairc. Bhí fógra achomhairc seolta thar ceann Treacy agus Darren Gilligan ar an 8ú Iúil 2000. Eisíodh fógra gluaisne eile ag Mr Paul McNally, aturnae thar ceann John Gilligan, ar an 30ú Mheán Fómhair 2002. Ar an bhfógra sin, d'iarr John Gilligan ord ag urscaoileadh oird déanta ina choinne "toisc go ndearnadh iad (agus cláraíodh iad) ar bhonn go raibh Cuid 3 idirbhreitheach i bhfírinne agus ní substainteach ag trialach an aicsin". Bhí an t-iarratas sin bunaithe ar mhionnscribhinn Mr Paul McNally a bhraith ar shainmhíniú "idirbhreitheach". Is fiú paragraf 3 ón mhionnscribhinn a lua:

“Dá réir sin, le linn an t-iarratas a chosaint faoi Chuid 3:

- (a) Ní raibh aon iarratas déanta ó mhionnscríbhinní an ghearánaithe in aghaidh an ráfla cuimsithigh sin (nach mbeadh glacadh leis i dtrialach ar aon aicsean sibhialta faoi dhlíthe fianaise i bhfeidhm faoi láthair ar an Stát seo).*
- (b) Bhí cinneadh déanta gan na hábhair sin a chur leis, ós rud é gur féidir agóid a dhéanamh orthu ag an trialach, is é sin, an t-iarratas Chuid 4 nuair a bhí tuartha go mbeadh oibleagáid ag an ngearánaí ráiteas éilimh iomlán cuimsitheach a sholáthar, bheadh mo chliaint in ann follasú a fháil ar na cáipéisí ábharacha, glaoch a chur ar fhinnéithe, croscheistiú a dhéanamh ar fhinnéithe an ghearánaithe, subpoena a chur ar fhinnéithe agus cáipéisí agus diúltú do ráfla neamh-inghlactha (sa slí céanna le cosantóirí eile sna himeachtaí tosaithe trí mheán gairmí iomlánacha).”*

Rinneadh tagairt do chúrsa na mionnscríbhinní do chinenadh na Cúirte Uachtaraí a dtagraítear níos luaithe dó i gcás *Murphy v. G.M.* [2001] 4 IR 113 (an agóid Bhunreachtúil). Rinneadh tagairt freisin don chinneadh i gcás *McKenna*, inar rialaigh an Chúirt Uachtarach nach raibh ord Chuid 3 idirbhreitheach sa bhrí

ina dtuigtear an téarma “idirbhreitheach” de ghnáth, ach ina ord deiridh. Déantar ansin an trácht nach mbeadh míchóir spreagtha dá raibh ord Chuid 3 agus oird eile déanta sna himeachtaí sin gan a bheith urscaoilte. Dá raibh sé soiléir nach raibh iarratas Chuid 3 idirbhreitheach ach substainteach ag trialach an aicsin, bheadh sé agus an t-abhcóid in ann iarratas a chosaint ar bhealach go hiomlán difriúil.

Sin an chéad uair ina raibh buairt luaite maidir le conas a tháinig oird Chuid 3 le bheith déanta in aghaidh na Gilligans, ach de réir luaite ag Mr McNally, “Rinneadh cinneadh gan teacht leis na fíricí sin, toisc gur féidir iad a achrann ar an trialach, is é sin, in iarratas Chuid 4”.

Tháinig go leor achomhairc roimh an Chúirt Uachtarach ar an 13ú Aibreán 2005. Tugadh cead d’achomharc ag Geraldine Gilligan in aghaidh iarratais ag Mr Murphy chun leasú a dhéanamh ar na gairmí iomlánacha chun éileamh a chur leis ar fhaoiseamh faoi Chuid 4 an Achta 1996. (Ba é sin ord ó O’Sullivan J. déanta ar an 9ú Márta 2000). Chomh maith leis, dhéileáil an Chúirt Uachtarach le hachomhairc ó ord na hArd-Chúirte (O’Higgins J.) déanta ar an 16ú Iúil 1999 ag diúltú d’iarratas Geraldine Gilligan chun éileamh a dhíbhe maidir le teipeadh chun ráiteas éilimh a eisiúint i dteannta le hachomharc maidir le cinneadh na hArd-Chúirte chun diúltú do ghluaisne Geraldine Gilligan chun follasaithe. Dar leis an ord sin:

“Rialú na cúirte gurb ionann an ord na hArd-Chúirte (Breitheamh Moriarty) déanta ar an 16ú Iúil 1997 agus ord

deiridh faoi Chuid 3 an Achta um Fháлтаis ó Choireacht 1996.

Déantar ord agus breithniú go bhfanfaidh an t-achomharc seo dífe agus go bhfanfaidh an t-ord i gceist ón Ard-Chúirt deimhnithe.”

Bhí na hoird sin déanta de réir luaite agam i sraith achomhairc, Uimh. 15 ó 2000, Uimh, 252 ó 1999 agus Uimh. 253 ó 1999.

An chéad chéim eile sna himeachtaí ná fógra gluaisne eisithe ar an 27ú Iúil 2005 thar ceann Geraldine Gilligan. Le linn na gluaisne sin, iarradh ord i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996 ag urscaoileadh athrú ar ord Chuid 3 déanta ar an 16ú Iúil 1997. Go hailtéarnach, bhí ord iarrtha i gcomhréir le dlínse bunaidh na cúirte agus/nó i gcomhréir leis an mbunreacht agus/nó le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna, ag cur ar leataobh an oird sin go hiomlán nó go páirteach, i dteannta le faoiseamh iarmhartach. Bhí an t-iarratas sin bunaithe ar mhionnscribhinn le Terence Hanahoe, aturnae le Mrs Gilligan. Bhí ráite ar an mionnscribhinn gur soiléir go raibh “an Breitheamh Moriarty ag ceapadh go raibh sé ag déanamh oird idirbhreithigh nár thug dochar do bhunús an phrionsabail le tuairim an dara chosantóra.” Lean Mr Hanahoe ar aghaidh ag rá gur ord deiridh é fíor-nádúr dlíthiúil an oird á dhéanamh sna himeachtaí. Cuireadh in iúil ina dhiaidh sin, le linn déanta an oird, go raibh ar an Ard-Chúirt fós machnamh a dhéanamh ar dheontais le hord s. 6 eile chun achomhairc rathúla chuig an gCúirt Uachtarach maidir leis an ábhar sin. Dá bharr, bhí áitithe nach raibh aon fíor-

dheis shuntasach aici chun cur in aghaidh ord Chuid 3 agus ar an mbunús sin, go raibh iarrtha chun ord Chuid 3 a chur ar leataobh.

Agóidí ar Bhailíocht le hord Chuid 3 ar an 16ú Iúil 1997

Eisíodh gluaisne ansin ar an 6ú Feabhra 2006 thar ceann John Gilligan, ag iarraidh sraith oird agus dearbhuithe lena n-áirítear ord ag díchuir oird an 16ú Iúil 1997. Cuimsíonn an fógra gluaisne sin ábhair maidir le bunreachtúlacht leis an Acht um Fháлтаis ó Choireacht (Leasú) 2005, agus go háirithe Cuid 6 agus 10 leis. Iarradh dearbhú maidir lena leanas:

“I gcás, ina struchtúr cuí le codanna an Achta 2005 a bhaineann leis na himeachtaí sin, nuair a bhíonn siad i gcoinne na Bunreacht agus/nó neamh-chomhoiriúnach le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna, inter alia éifeacht cúlghabhálach agus scaradh ar na cumhachtaí.”

Bhí an mionnscribhinn a thugann bunús don ghluaisne mionnaithe ag Mr Paul McNally ar an 20ú Eanáir 2006 agus bheadh sé cabhrach tagairt do dhá pharagraf an mhionnscribhinne inar dúirt Mr McNally ag paragraf 5(e):

“Ar feadh na blianta tar éis d’éifeacht na hAchta [1996] teacht i bhfeidhm, thug abhcóid comhairle dom agus creidim go raibh caite le himeachtaí faoi Chuid 3 an Achta mar éisteachtaí idirbhreitheacha ag gach abhcóid a tháinig thar ceann Bhiúró um Shóchmhainní Coiriúla agus freisin ag gach breitheamh na hArd-Chúirte ag

déileáil leis na cásanna sin, lena n-áirítear beirt Uachtarán léannta na Cúirte, mar aon leis an Uasal, Breitheamh Moriarty ar an 16ú Iúil 1997.”

Lean Mr McNally leis:

“Ar an 16ú Iúil, ar na cúiseanna achoimrithe thuas, ní dhearna an t-iarrthóir seo agóid ar an ngluaisne idirbhreitheach. Seachas sin, chinn sé:

- (a) go ndéanfadh sé achomharc ar an agóid seo chun bunreachtúlachta na hAhta [1996];*
- (b) I gcás nár éirigh leis an agóid sin, déanfadh sé cosaint ar an gcá nuair a tháinig sé chun trialaigh i gcomhréir leis na nósanna imeachta de réir aicsin ó na gairmithe iomlánacha.”*

Ní mór cuimhniú go ndearnadh cinneadh ar cheistiú bunreachtúla ar an Ard-Chúirt ar an 26ú Mheithimh 1997 díreach sula ndearna Moriarty J. An t-ord ar an 16ú Iúil 1997 agus diúltaíodh dá achomharc ar an gCúirt Uachtarach ar an 18ú Dheireadh Fómhair 2001.

Rinne Mr McNally tagairt ina mhionnscribhinn do chinneadh na Cúirte Uachtaraí ina ndearnadh an bhreathnóireacht a leanas ([2001] 4 IR 113 ag 154):

“Maidir leis an maíomh go bhfuil an tréimhse seacht mbliana ar chóir imeacht sula ndéantar ord diúscartha

tíoránta go míchuí, tagann sé sin ón mhíthuiscint gur féidir le hiarratas ar ord diúscartha a bheith comhionann ar slí éigin le trialach ar aicsean maidir lena ndeir rialachán níos luaithe ó thaobh oird idirbhreitheacha á ndéanamh. Is soiléir nach é sin nádúr na scéime a dtugann an tAcht seo forálacha di. Is féidir le duine a fuair tionchar ó fhorálacha oird idirbhreithigh iarratas a chur isteach ag aon am roimh dháta éaga na tréimhse seacht mbliana i gcomhair oird ag díbhe nó ag athrú an oird idirbhreithigh.”

Lean Mr McNally ar aghaidh ansin ag maíomh nach féidir an léamh sin a dhéanamh toisc go raibh sé sroichthe ar bhealach a chuaigh in aghaidh Coinbhinsin Eorpaigh um Chearta Daonna agus gur sárú ar an gCoinbhinsiún é dá bharr. Mhaoigh sé go raibh diúltú ar audi alteram partem agus nár dúradh na cúiseanna “seachas go raibh míbhrí sa tuairim a ghlac an t-iarratas seo”.

Tháinig an gluaisne sin, i dteannta leis an bhfógra gluaisne eisithe thar ceann Geraldine Gilligan a dtagraítear dó thuas, isteach chun éisteachta roimh Uachtarán na hArd-Chúirte (Finnegan P.). Bhí páipéar eisiúna ullmhaithe agus curtha ar comhad ag Michael E. Hanahoe & Company, Aturnaetha do Geraldine Gilligan, a fuair comhaontú ag “an chéad, dara agus ceathrú chosantóir ainmnithe”. Bhí na príomh-cheisteanna mar a leanas:

- (1) An bhfuil ord Chuid 3 bailí ann faoi láthair, is é sin, an t-ord deiridh déanta tar éis na trialach ar an

- iarratas sin (cuirtear é sin in eisiúint ag an gcéad chosantóir ainmnithe).
- (2) Má bhíonn an freagra don cheist (1) “Tá”, ar chóir an t-ord anseo a chur ar leataobh go hiomlán nó go páirteach faoi Chuid 3(3) an Achta toisc go gcruthaíonn sé “míchóir eile”, ag cur san áireamh aon nó gach rud a leanas:
- i. Tá an cás déanta ag an Stát in aicsean bunreachtúil an chéad chosantóra ainmnithe go bhfuil oird Chuid 3 idirbhreitheacha sa bhrí is comónta tuiscint, agus gur “forghéilleadh” é an t-aicsean ó thaobh nádúir de (chuir an chéad chosantóir ainmnithe é sin i gceist).
 - ii. ní raibh aon éisteacht fhoirmiúil nó trialach i gcomhréir leis na Rialacha nuair a rinneadh an t-ord [sa chiall thuas];
 - iii. an scéal é gur cheap Moriarty J. go raibh sé ag déanamh oird idirbhreitheach amháin;
 - iv. an scéal é gur lean Moriarty J. Leis go raibh an t-ord ag baint le nós imeachta, ní substainteach;
 - v. ní raibh aon ord Chuid 6 nó ionadaíocht chuí dlíthiúla ann do na cosantóirí ag an am i gceist;
 - vi. ní raibh aon dheis shuntasach chun cur in aghaidh nó fiú achomharc a dhéanamh ar an ord i gceist ó thaobh am na n-
- ord déanta roimh an oird Chuid 6;
- vii. gach cúinsí an cháis.
- (3) Anuas ais nó seachas sin, ar chóir ord Chuid 3 a chur ar leataobh go hiomlán nó go páirteach i bhfeidhmiú dlínse na Cúirte féin agus/nó i gcomhréir leis an mBunreacht agus/nó le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna, ag cur san áireamh aon nó gach ceann de na cúinsí thuasluaite.”
- Ábhair cúnta ab ea na hábhair eile, ag brath ar na freagraí tugtha do na hábhair thuas.
- Déanaim sos ag an nóiméad seo chun machnamh ar na hábhair sin. Tá sé soiléir ag an am seo gurb é an cás á dhéanamh thar ceann gach ball de na Gilligans go ndearnadh an t-ord “deiridh” ar an 16ú Iúil 1997 ag Moriarty J. Ní raibh aon mholadh ann go raibh an nós imeachta a spreag déanamh an oird sin fabhtach in aon slí nó gurb ionann ord Chuid 3 “deiridh” agus aon cheann de na hoird déanta ag Costello P. mar a deir na Gilligans anois.
- Bhí tras-scríbhinn na héisteachta roimh Finnegan P. Maidir leis na hábhair seo ar taispeáint ag John Gilligan ina mhionnscríbhinn ar an 14ú Iúil 2014. Le linn a bhreithiúnais ex tempore, chuir Finnegan P. in iúil gur “ord deiridh” é Cuid 3 i bhfíorbhrí oird deiridh. Chuir sé in iúil ina dhiaidh sin dhá fhéidearthacht don

athbhreithniú, is é sin ar iarratas i gcomhréir le Cuid 4 nár thainig le linn iarratais roimhe ag an am agus freisin, ar iarratas i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996. Is tábhachtach a thabhairt faoi deara conas ar fhorbair an t-ábhar os comhair Finnegan P. agus conas ar tugadh an mhaíomh, ós rud é go dtugann sé sin faisnéis don rialú a rinneadh air. Léirigh Finnegan P. Ag leathanach 72 an tras-scríbhinn:

“Tá dhá chúinsí ann inar féidir leis an gCúirt an t-ábhar a ath-oscailt faoi Chuid 3(3); an freagróir ag aon am, d’ainneoin gur fáilteas ó choireacht é an t-ábhar aimsithe, is é sin aimsiú faoi pharagraf 1 le fo-alt (1) ar bhonn cruinnis:

‘ go gcomhdhéanann an maoin sonraithe agus an maoin fáilteas ó choireacht go díreach nó go hindíreach nó go bhfuarthas é go hiomlán nó go páirteach i gceangal leis an maoin nó go díreach nó go hindíreach fáilteas ó choireacht’.

Só is féidir iarratas a dhéanamh chun athbhreithnithe ar an ord ag brath ar an gcuid sin le Cuid 3(3). De réir mo thuisceana, beidh an ceathrú chosantóir ainmnithe ag brath ar an gcúis sin agus seans go mbeidh an tríú chosantóir ainmnithe ag brath air freisin, ach rinne mé atráth air sin. De réir mo thuisceana, níl an dara nó an chéad chosantóir ainmnithe ag brath air sin. Só dá bharr, níl uaim a chur san áireamh ach an

dtugann an chuid eile de Cuid 3(3) aon chumhacht nó dlínse don chúirt in éifeacht chun breathnú ar an bpróiseas lena bhfuarthas ord Chuid 3 agus, mura n-éiríonn leis sin, curtha isteach (sic) leis sin.

Tá mé sásta nach é sin cuspóir nó éifeacht le Cuid 3(3). Níl sé mar cheadúnas don chúirt rud éigin a ath-oscailt a raibh cinneadh déanta air ag ord deiridh agus é sin a dhéanamh go mór. Tá sé i gceist ag Cuid 3(3) go bhfuil ord bailí ann ach d’fhéadfadh leis a bheith ina chúis le míchóir. Agus de réir mo thuisceana, go spreagann sé míchóir toisc go bhfuil sé i bhfeidhm. Ansin, is féidir leis an gcúirt an míchóir sin a mhaolú más gá, ach an t-ord a dhíbhe nó a athrú. . . .

Ní dóigh liom gur cuí don chúirt, ar iarratas i gcomhréir le Cuid 3, tagairt in aon slí nó chun aon chuspóra d’imeachtaí a spreag déanamh an oird agus ní dhéanaim tairiscint dá leithéid ach oiread. Beidh mé ag déileáil leis na hiarratais ar bhonn aon ruda a tharla a spreag a oibriúchán ó lá déanta an oird nó lasmuigh de dhéanamh an oird agus lasmuigh d’aon fhadhb maidir le bailíocht nó gné an oird, agus is é sin an t-aon bhonn ina mbeidh mé ag déileáil leis.”

Lean an éisteacht ina dhiaidh sin le hargóintí maidir le hábhar urbhaic agus

ionchas dlisteanach. Ó thaobh ábhair ionchais, dúirt Finnegan P.:

“Ní féidir le ceist ionchais a bheith ann anseo toisc nach raibh aon ionadaíocht. Bhí mí-ghabháil comónta do na páirtithe leis an mbuniaratas Cuid 3. Tá sé chomh simplí sin.

Má tharlaíonn sé sin, is féidir leis an gcúirt seo ábhair a ath-oscailt ina ndearnadh ord deiridh agus nach raibh achomharc déanta air ansin i ngach cás, más i ndiaidh éisteachta ar chás go raibh an dlí léite mar is cuí i gcás eile, bheadh ar an ord a bheith ath-oscailte agus, go simplí, ní tharlaíonn sé sin agus ní féidir leis tarlú. Ní fheicim aon chúis gur chóir an t-ord deiridh ar an gcás seo a bheith difriúil, seachas má bhaineann Cuid 3(3) ina gceadaíonn foráil reachtaíochta cur chuige dá leithéid. Dúirt mé cheana nach mbaineann Cuid 3(3).”

Bhí achomharc seolta thar ceann Mr Gilligan ó rialuithe Finnegan P. Ar fhógra achomhairc ar an 10ú Aibreán 2006. Tamall ina dhiaidh sin, seoladh achomharc thar ceann Geraldine Gilligan. (Bhí síniú ama ag teastáil chun an t-achomharc sin a dhéanamh ach níl sonraí air sin).

Roimh déileáil le cinneadh na Cúirte Uachtaraí maidir le hachomharc ó chinneadh Finnegan P., ba cheart dom iarratais eile a lua a tháinig roimh an Chúirt. Bhí fógra gluaisne eile ar an 28ú Iúil, 2006 ina raibh ord á lorg thar ceann

John Gilligan agus Treacy Gilligan, ag iarraidh oird i gcomhréir le hOrd 27, rial 1 nó ord faoi Ord 122 rial 11 (ó Rialacha na gCúirteanna Uachtaracha) nó dlínse na cúirte féin chun na himeachtaí sin a dhíbhe. Bhí an t-iarratas bunaithe ar iarratas Mr Paul McNally mionnaithe ar an 19ú Iúil, 2006. Rinne Mr McNally gearán ar an mionnscríbhinn sin maidir leis an scéal é nach raibh ráiteas éilimh freastalaithe. Dúirt sé freisin gur ghlac Moriarty J leis an ábhar mar idirbhreitheach ar an mbrí forleathan, ó fhógra freastail maidir leis an éisteacht ar an 16ú Iúil 1997, níl sé sin deiridh ó thaobh an ábhair á éileamh, agus go raibh sé bainteach le nós imeachta seachas substainteach. Le freagra ar mhionnscríbhinn mionnaithe ag Oifigeach Dlíthiúil an Bhiuró ar an 6ú Dheireadh Fómhair 2006. Shocraigh sé stair na n-imeachtaí agus léirigh sé go raibh ord na hArd-Chúirte, arna dhéanamh ar an 16ú Iúil, 1997, fós in áit, agus nach raibh achomharc déanta air agus “más buan mo chuimhne” ní raibh aon iarratas déanta ar shíneadh ama chun achomharc a dhéanamh laistigh de in aghaidh déanta an oird. Bhí tugtha faoi deara go ndearnadh iarratas thar ceann Mr Murphy i mí Eanáir 1998 chun earráidí cló a cheartú ar ord an 16ú Iúil, 1997. Níor cuireadh in aghaidh an iarratais. Lean sé ar aghaidh ag rá:

“Bhí creideamh ann ar dtús go raibh seachadadh ráitis éilimh míchuí sna himeachtaí faoin PoCA. Léirigh an Cúirt Onórach seo an tuairim sin ach ar deireadh ní bhfuair sé tacaíocht ón Chúirt Uachtarach.”

Léirigh sé nár ardaíodh ábhar a bhaineann le seachadadh ráitis éilimh ag John Gilligan go dtí go raibh sé ag iarraidh na himeachtaí a dhíbhe toisc nach raibh ráiteas éilimh seachadta don chéad uair i mí Feabhra 2000. Tháinig sé sin roimh O'Sullivan J. Ar an 24ú Márta 2000. Bhí an gluaisne tugtha ag John Gilligan atráthaithe go dtí sonraíocht ag an gCúirt Uachtarach maidir le ceistiú bunreachtúil agus níor cuireadh isteach é riamh tar éis. De réir luaite níos luaithe, tugadh iarratas cosúil thar ceann Geraldine Gilligan agus rinneadh díbhe air tar éis i dteannta lena hiarratas chun follasaithe. Bhí achomhairc seolta chuig an gCúirt Uachtarach agus ba iad sin na hábhair éiste ar deireadh ar an 13ú Aibreán 2005. Ina mhionnscribhinn, rinne Oifigeach Dlíthiúil an Bhiuró cur síos ar an rialú de chuid na Cúirte Uachtaraí mar a leanas:

"Rialaigh an chúirt, i ndiaidh d'ord Chuid 3 bheith déanta (agus nach raibh ord Chuid 3 faoi achomharc), gur cheart d'achomhairc teipeadh agus léiríodh an tuairim go raibh imeachtaí ann i gcomhréir le Cuid 4 an PoCA inar féidir líomhaintí míchóir a ardú."

Bhí tagairt déanta freisin d'Oifigeach Dlíthiúil an Bhiuró don scéal é go ndearna an Chúirt Uachtarach tráchtanna chomh luath leis an 13ú Bealtaine 1997 ar nádúr oird faoi Chuid 3. Bhí sé sin láimhseáilte freisin ag an gCúirt Uachtarach ar chinntí ar chás M v G.M, tuairiscithe ag [2001] 4 IR 113 ina ndearnadh tagairt dó roimhe agus McK v. A.F tuairiscithe in [2002] 1 IR 242.

Níor ghlacadh leis an bhfaoiseamh ar an bhfógra gluaisne eisithe thar ceann John

agus Treacy Gilligan ag Uachtarán na hArd-Chúirte ar an 20ú Samhna 2006.

Bhí fógra gluaisne eile eisithe thar ceann Geraldine Gilligan roimh an Chúirt Uachtarach ag iarraidh oird chun am an achomhairc a shíneadh thar bhreithiúnais agus ord Moriarty J. déanta ar an 16ú Iúil 1997. Bhí an bunús leis an achomharc luaite le bheith ina bhotún a tharla, go raibh sí féin agus a comhairleoirí dlíthiúla (chomh maith le Mr Murphy, a chomhairleoirí dlíthiúla agus breitheamh léannta) ag oibriú fad is a cheap siad go raibh an t-ord idirbheitheamh amháin agus nach mbeadh sí faoi idirdhealú mura mbeadh achomharc ann.

Bhí an fógra gluaisne sin bunaithe ar mhionnscribhinn ag Mr Michael Hanahoe, Aturnae, mionnaithe ar an 21ú Feabhra 2008. Eisíodh gluaisne eile roimh an Chúirt Uachtarach thar ceann Mr Murphy le filleadh ar an 11ú Iúil 2008 ag lorg go leor achomhairc le ceangail, go mbeadh an cás faoi bhainistíocht agus ag lorg treoracha breise ón chúirt. Bhí an fógra gluaisne sin bunaithe ar mhionnscribhinn ó Oifigeach Dlíthiúla an Bhiuró mionnaithe ar an 9ú Mheithimh 2008. Bhí mionnscribhinn mionnaithe mar fhreagra ag Geraldine Gilligan ar an 19ú Mheithimh 2008, ag easaontú leis an moladh gur fágadh achomhairc áirithe ar stad ach níor chuir an moladh isteach uirthi go dtabharfadh an Chúirt Uachtarach treoracha dá leithéid maidir le bainistíocht nó liostáil ar chás más cuí dar leis an gcúirt. D'eisigh John Gilligan ansin fógra gluaisne ar an gCúirt Uachtarach ag lorg oird chun na himeachtaí a dhíbhe toisc gur mí-úsáid ar nós imeachta na hArd-Chúirte iad sin

agus gur *“lean an breitheamh ar aghaidh leis an gcás agus d’fhan an Chúirt Uachtarach ar Chuid 3 agus 4”*. De réir cosúlachta, bhí an fógra gluaisne sin thar ceann Mr Gilligan curtha i gcomhad aige féin. Sa chomhthéacs sin, thaispeáin John Gilligan ord déanta ag an gCúirt Uachtarach ar an 6ú Dheireadh Fómhair 2006 maidir le gluaisne eisithe thar ceann Geraldine Gilligan i gcomhréir le gluaisne ar an 25ú Iúil 2006 ag lorg oird a fhanann ar trialach iarratais Chuid 4 go mbeadh na gnéithe forghéillte le linn feithimh ar thoradh an achomhairc i gcoinne breithiúnais agus ord ó Uachtarán na hArd-Chúirte déanta ar an 21ú Feabhra 2006 maidir le Cuid 3(3) an Achta 1996. D’ordaigh an Chúirt Uachtarach go bhfanadh beartas na hArd-Chúirte ag feitheamh ar thoradh an achomhairc agus tugadh saoirse do go leor achomhairc éiste le chéile. Rinneadh ord cosúil leis sin ar an lá céanna maidir le gluaisne de chuid John agus Treacy Gilligan ar an 25ú Iúil 2006 ag iarraidh oird cosúla. Bhí an toradh céanna ar an iarratas sin. Ina mhionnscribhinn maidir le gluaisne eisithe ag John Gilligan agus a raibh bunaithe ar mhionnscribhinn mionnaithe aige féin agus a raibh faighte ag an Ard-Chúirt ar an 2ú Iúil 2008, theistigh Mr Gilligan i bparagraf 5 agus 6 mar a leanas:

“5. Ní aontaím go bhfuil fiú Cuid 3 dleathach i bhfírinne ag CAB, ós rud é go bhfuarthas an chéad cheann ar an 5ú Nollag 1996 gan aon bhall de na Gilligans i láthair agus níor dúradh leo fiú go raibh an CAB i gcúirt á lorg. Bhí mise i bpríosún i Sasana agus bhí mo mhac agus iníon curtha i bhfógra amhail is nach raibh mé, ní raibh

m’iníon agus mo mhac curtha i bhfógra go dtí mí Eanáir 1997, agus ag an am sin fuair CAB Cuid 3 eile ar an 19ú Nollag 1996 agus a thríú Chuid 3 ar an 16ú Iúil 1997, rinne Uachtarán léannta na hArd-Chúirte rialú nárbh ionann an méid a thug sé do CAB ar an 16ú Iúil 1997 agus ord Chuid 3 in aon chor.

6. Deirim go bhfuil gach ceann de na hoird cuid 3 (sic) go hiomlán difriúil ó fhíor-oird Chuid 3. Chun go bhfaighfeadh CAB ord Chuid 3 dleathach, bheadh orthu ráiteas éilimh a fhreastal agus ní dhearna siad amhlaidh i níos mó ná aon bhliain déag, agus tugann mo cheart bunreachtúil Eorpach ceart dom chun éisteachta iomláine sula féidir le haon chúirt ord Chuid 3 dleathach a thabhairt dom, agus go dtí an lá seo i mí an Mheithimh 2008 ní raibh amhlaidh déanta, só ní fíor-ord aon ord a bhfuil acu.”

Lean sé ar aghaidh ag maíomh gur mí-úsáid ar nós imeachta é leanúint leis an gcás roimh toraidh a achomhairc ar feitheamh, an Chuid 3 agus oird bactha á rialú. Rinne Mr Gilligan ionadaíocht air féin roimh an Ard-Chúirt maidir leis an iarratas sin, éiste roimh Feeney J. Ar an 17ú Iúil 2008. Tar éis éisteacht leis an iarratas, rinneadh ord ag diúltú don faoiseamh iarrtha sa bhfógra gluaisne. Bhí an t-ord faoi achomharc chuig an gCúirt Uachtarach ag fógra achomhairc ar an 23ú Iúil 2008.

Tugadh iarratas ansin chuig an gCúirt Uachtarach ar an 14ú Dheireadh Fómhair 2008 thar ceann Treacy Gilligan ag

iarraidh sínte ama chun achomhairc in aghaidh gach ord Chuid 3, is é sin, oird an 5ú Nollag 1996, an 19ú Nollag 1996 agus an 16 Iúil 1997. Bhí an gluaisne bunaithe ar mhionnscribhinn le Mr Paul McNally mionnaithe ar an 3ú Márta 2008 inar dúirt sé:

“Spreag oird Chuid 3 i gceist ‘míchóir’ laistigh de bhrí Coda 3 ó thaobh an gach nó páirt dá leanas:

- (a) Easpa éisteachta fhoirmiúla nuair a rinneadh na hoird.
- (b) An scéal é gur cheap na breithimh Costello, an tUachtarán ag an am agus Moriarty, le linn dóibh na hoird i gceist a dhéanamh, go raibh siad ag déanamh oird idirbhreithimh.
- (c) Nach raibh ionadaíocht dhlíthiúil ag mo chliaint le linn déanta an chéad dhá ord, agus le linn déanta oird an 16ú Iúil 1997, ní raibh cabhair ó abhcóid dlíthiúil aici ós rud é go ndearnadh an t-ord Chuid 6 tar éis an oird i gceist ar an 16ú Iúil 1997. Sna cúinsí sin, ní bhfuair mo chliaint deis chuí chun cur in aghaidh iarratais Chuid 3 tugtha ag an ngearánaí.
- (d) Téann cúinsí le linn déanta oird Chuid 3 salach ar chearta an chliaint i gcomhréir leis an mBunreacht agus le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna.”

Tugadh iarratais dlíthiúla don Chúirt Uachtarach i dtaca leis an iarratas agus is fiú a lua ó pharagraf 7 de na hiarratais sin ina ndúradh:

“Seoltar iarratas maidir le, sna cúinsí, ord Costello J. agus go raibh aon cheann de na hoird leanta 1997 ‘ag deimhniú/ag rá’ mar oird idirbhreitheacha agus ní oird ‘idirbhreitheacha’ deiridh, agus, de réir Coda 4, ní féidir imeachtaí bainteach leis an achomharc seo tosú go fóill (nó riamh). De réir tuisceana d’aon ghuth nuair a bhfuarthas iad agus an seasamh tógtha ag an CAB maidir le pléadail go dtí go raibh cinneadh déanta ar an gcás AF [2002] 1 IR 242, cuirtear bac ar an ngearánaí ó oird mar sin a ghlacadh mar ‘idirbhreitheacha’ deiridh. Cuireann nósanna imeachta bunúsacha cóir ag an mBunreacht agus ag Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna cosc ar na hoird sin ó bheith glactha mar oird deiridh faighte i ndiaidh trialaigh ar aicsean ó fhinné. Dá raibh glactha leis na hoird sin mar dheiridh seachas idirbhreitheacha ar thuiscint uilíoch an téarma, cuimhnítear ar an trácht déanta ag ECJ in Re Eurofoods Limited (Cás C341/04) [2006] Ch 508 ag paragraf 67, maidir le himeachtaí tugtha sa chúirt Parma: bhí siad ag ‘sárú suntasach ar chearta bunúsaigh chun éisteachta a bhfuil ag duine lena mbaineann imeachtaí dá leithéid’

Is féidir teacht ar na hiarratais sin ag Tab 96 le Leabhar 3 leis an leabhrán Greendale. Curtha le Tab 96 freisin, ná iarratais thar ceann Geraldine Gilligan maidir lena hachomharc chuig an gCúirt Uachtarach ó bhreithiúnas Uachtaráin na hArd-Chúirte ag díbhe iarratais déanta i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996. Le linn na hiarratais sin, bhí ráite ag paragraf 9 ar leathanach 13 mar a leanas:

“Tá sé tugtha go raibh fabht i nós imeachta na héisteachta a tharla os comhair Breitheamh Moriarty toisc nach raibh ionadaíocht déanta ar an dara chosantóir ainmnithe mar is cuí. Chuir Mr Moriarty, an Breitheamh, in iúil don dara chosantóir ainmnithe nach mbeadh míbhuntáiste aici mar gheall ar an scéal é gur ord le nós imeachta é agus dá bhrí sin ní raibh ionadaíocht dlíthiúil ag teastáil uaithe. Tugtar freisin go raibh fabht ag éisteacht Uachtaráin na hArd-Chúirte toisc nach raibh sé ag iarraidh nádúr éisceachtúil na héisteachta sin a chur san áireamh roimh an mBreitheamh Moriarty maidir leis na cúinsí uathúla ag na páirtithe le linn na héisteachta faoi Chuid 3(3) an Achta luaite.”

D’ardaigh Geraldine Gilligan go leor fadhbanna eile le linn na hiarrais sin. Bhí siad ag brath ar fhorálacha Oird 28, rialú 12 le Rialacha na gCúirteanna Uachtaracha, a dúirt:

“Is ceadmhach don Chúirt, ag aon am, agus ar téarmaí maidir le costais nó eile a cheapadh an Chúirt, aon fhabht nó earráid a leasú in aon imeachtaí, agus déanfar gach leasuithe ar mhaithe leis an fóir-cheist nó fadhb a aimsiú ag nó ag brath ar na himeachtaí.”

Ag brath ar fhorálacha na Rialacha, bhí áitithe go raibh sé oscailte don Chúirt ord deiridh a chur ar leataobh ón Chúirt. Maidir leis sin, rinneadh tagairt do Limerick VEC v. Carr [2001] 3 IR 480 agus do Re Greendale Developments Limited (Uimh. 3) [2000] 2 I.R. 514 i measc cinntí eile.

D’ardaigh Geraldine freisin fadhb maidir leis an gcaidreamh idir a cuid diúltaithe ar a teidlíocht le prionsabail audi alteram partem agus d’áitigh sí gur diúltáíodh dá ceart maidir leis sin. Ardaíodh fadhb freisin maidir le nósanna imeachta cóir. Dá bhrí sin, bhí áitithe, le linn iarrais faoi Chuid 3(3) an Achta 1996 go raibh an t-iarraitas leathan go leor chun buairtí ardaithe a cheadú amhail easpa nósanna imeachta cóir agus gan éisteacht leis an taobh eile. Bhí maíte gur féidir le héisteacht Chuid 3(3) breathnú ar aon mhíchóir eile agus nach bhfuil sé teoranta d’éifeacht an oird ach is féidir leis breathnú ar nádúr an oird féin.

Measaim gur mionchuntas é seo ar go leor céimeanna le nós imeachta, iarrais agus imeachtaí tugtha ag na páirtithe tar éis tús na himeachtaí i 1996 suas go dtí cinnte na Cúirte Uachtaraí i 2008, ach is dóigh liom gur cabhrach amhlaidh a dhéanamh chun pointí ardaithe agus argóintí déanta ag staideanna difriúla a mheasúnú leis na himeachtaí an-fhada seo. Baineann na hachomhairc reatha le hoird déanta ag an mBreitheamh Feeney de réir leagtha amach níos luaithe. Rinneadh na horduithe sin ar bhunús gur cinneadh bailí é a rinne an Chúirt Uachtarach i 2008 chun seasamh le déanamh na n-ord in aghaidh na Gilligans i gcomhréir le Cuid 3(1) an Achta 1996 agus 1997, agus dá bhrí sin, chun go mbeadh aon seans ratha sna hachomhairc roimh an Chúirt seo, is gá a chruthú gur gá cinneadh na Cúirte i 2008 a chealú nó a athrú chun cóir bunreachtúil a chosaint. Is ar an gcúis sin gur tugadh sraith gluaisní (na gluaisní Greendale) ag iarraidh cinneadh na Cúirte Uachtaraí i 2008 a chur ar leataobh i

[2009] 2 IR 271 ag na Gilligans. Dá bharr, tá dhá staid ann don achomharc reatha. Tá achomhairc ann ó chinntí Feeney J. Agus tá gluaisní Greendale ann chun cinneadh a chur ar leataobh ón Chúirt Uachtarach i 2008.

Na Gluaisní Greendale

Cuirim an staid seo ar sos chun machnamh ar bhreithiúnais áirithe a thagann ón chinneadh sa chás Greendale. Is féidir teacht ar thrácht úsáideach maidir le líne Greendale na húdaráir in Delany agud McGrath, Nós Imeachta Sibhialta sna Cúirteanna Uachtaracha, 3ú hEag., (Baile Átha Cliath, 2011) ag 24 - 55 et seq. Ansin ag 24 - 56, deir na húdáir:

“Tá achoimre úsáideach ar chúinsí ina féidir leis an ndlínse seo a bheith curtha i gcleachtas le fáil sna téarmaí a leanas ag Denham J in Re Greendale Developments Limited (Uimh. 3):

‘Tá dlínse ag an gCúirt Uachtarach chun cearta bunreachtúla agus cóir a chosaint. Tugann an dlínse seo dualgas bunaidh a leathnú chun cosaint a thabhairt do chóir bunreachtúil, fiú i gcás go raibh breithiúnas agus ord deiridh tugtha de réir cosúlachta. Tá go leor dualgais ar dhuine a iarrann chun dlínse dá leithéid a fheiceáil i ngnímh. Ní bheadh sé ach i gcúinsí an-éisceachtúla a chuirfeadh an Chúirt Uachtarach breithiúnas nó ord deiridh a chur san áireamh le bheith cealaithe nó athraithe. Braitheann dlínse dá leithéid ar riachtanas an chóir. Ní osclófar cás arís ach, gan chion ón pháirtí, go raibh sárú ar a c(h)earta bunreachtúla.’”

Bhí an cur chuige sin in úsáid i go leor cásanna. Ansin in *Bula Limited v. Tara Mines Limited* (No. 6) [2000] 4 I.R. Bhí athráite ag 41 Denham J. an méid a bhí ráite in Re Greendale. Cuireadh béim ar an scéal é go dtagann an dlínse amháin i gcásanna éisceachtúla ina raibh sárú soiléir ar cheart bunreachtúil nó cóir.

Ar bhealach cosúil, ina bhreithiúnas in *L.P. v. M.P.* [2002] 1 IR 219, Murray J. Sa Chúirt Uachtarach, dúirt sé (at p. 229):

“Bunaíonn breithiúnais na cúirte seo in In re Greendale Developments Ltd. (No. 3) [2000] 2 I.R 514 agus *Bula Ltd. v. Tara Mines Ltd.* (No. 6) [2000] 4 I.R. 412 gur féidir go mbeidh ord deiridh cealaithe nó athraithe ina n-urscaoileann páirtí ualach a bhaineann le cúinsí éisceachtúla a chruthú, ag taispeáint go bhfuil leigheas dá leithéid ag teastáil ar mhaitheas le cóir bunreachtúil.”

Mar a léiríonn na húdáir ag 24 - 61:

“Dúirt Murray J. Freisin go bhfuil dlínse bunaidh ag na cúirteanna chun leasú a dhéanamh nó ord deiridh a chur ar leataobh i gcúinsí éisceachtúla inar bunaítear go raibh diúltú bunúsach ar an gcóir, gan chion ó na páirtithe i gceist agus nuair nach raibh leigheas amhail achomharc ar fáil.”

Is léir ó na húdaráis a dtagraítear dóibh thuas nach gcuirfear breithiúnas arbh é ord deiridh ar leataobh ach i gcásanna annamh an-éisceachtúla agus ní mór do na cúinsí a mbeifear ag brath orthu a chruthú gur gá, ar mhaithe le cóir bunreachtúla nó chun ceart bunreachtúil a chosaint, gur gá ord deiridh a chur ar

leataobh. Le linn breithiúnais Murray J. In L.P. v. M.P., dúirt sé freisin ó thaobh na cúinsí éisceachtúla ar féidir leo dlínse bunaidh na Cúirte a chur i ngníomh, gur cheart dóibh a bheith ina “rud éigin seachtrach ag tarlú ag fréamh riaracháin breithiúnach cóir agus bunreachtúil” (ag Ich. 230). Is i bhfianaise na bprionsabal sin gur gá a chinneadh an dtagann an breithiúnas agus ord na Cúirte Uachtaraí i 008 laistigh de na cúinsí éisceachtúla, agus dá bharr go mbeadh gá le n-é a chur ar leataobh ar mhaithe le cóir bunreachtúla. Déanfaidh mé tagairt do na breithiúnais seo níos déanaí agus do na prionsabail tábhachtacha leagtha amach ansin.

Breithiúnas na Cúirte Uachtaraí i 2008

Chuaigh Geoghegan J., i mbreithiúnas na Cúirte, ar athbhreithniú cuimsitheach ar an Acht 1996 i dteannta le dlí cás ar an Acht. Bheadh sé úsáideach tagairt le mionchuntas do shleachta ón chuid sin den bhreithiúnas a dhéanamh. Tosaíonn athbhreithniú ar dlí cás ag paragraf 17 agus molaím tagairt gonta a dhéanamh do pharagraf 23 an bhreithiúnais ag leathanach 286. Tar éis tagartha do bhreithiúnas Fennelly J. Ag cás F. McK v. AF (Ráiteas Éilimh) [2002] 1 IR 242 rinne Geoghegan J. Tagairt dá bhreithiúnas féin sa chás sin agus dúirt sé mar a leanas:

“23. Bhí mo bhreithiúnas cosúil leis agus bhraith sé go mór ar an dá bhreithiúnas do Keane C.J. Luaite thuas. D’ainneoin sin, déanfaidh mé tagairt do shliocht ó shin mar gheall ar mheabhall a thug mé faoi deara maidir le brí le ráiteas ‘ord deiridh’ le tagairt do Chuid 3.

Deirim a leanas, ag Ich. 245 go 246: -

‘Tá sé go hiomlán soiléir, dá bharr, gur oird deiridh iar na hoird faoi Chuid 3, cé gur féidir iad a urscaoileadh agus nach oird sealadacha amháin iad. Níor chóir aon shainbhrí a thabhairt don ainm a dtug an tAcht dóibh, seachas b’fhéidir má bhíonn sé réasúnach don choiste déanta rialacha chun soláthar do nósanna imeachta inar féidir leis an ngearánaí teacht go dtí na cúirte tamall tar éis an cáipéis eisithe a thosú, toradh a mbaintear amach ag gnáth-nósanna imeachta urghaire idirbhreithimh. Tarlóidh sé sin dá raibh na Rialacha soláthraithe sa nós imeachta le bheith de réir gluaisne bunaithe ar fhógra nó ag gairmí speisialta. Ach cheal aon rialacha speisialta nó aon ord na hArd-Chúirte ag ceadú don nós imeachta ag gairmí speisialta, ní mór don ghearánaí leanúint mar a rinne sé sna gairmí iomlánacha.’”

Lean Geoghegan J. ansin:

“24. Is soiléir ón tsliocht sin cad a cheapaim sa chúirt, i gcásanna eile a chiallaíonn ‘ord deiridh’ sa chomhthéacs seo. Is ord é sin a chomhlíonann imeachtaí ó Chuid 3, cé gur féidir leis bheith athraithe nó cealaithe faoi Chuid 3(3). Bíonn sé urscaoilte má dhéantar ordú níos mó ná seacht mbliana níos déanaí ag cinneadh iarratais Chuid 4.”

Téann Geoghegan J. Ansin ar aghaidh chun tagairt don méid a chuireann sé síos air mar “an breithiúnas deiridh ar struchtúr an Achta 1996, is é sin breithiúnas Keane C.J. In *Murphy v. M.C.* [2004] IESC 70 (Gan Tuairisciú, An Chúirt Uachtarach, 8ú Márta 2004) ina dtagraíonn Keane C.J. Do chinneadh níos luaithe i gcás *F.McK v. F.C. (Fáltais ó Chuireacht)* [2001] 4 I.R. 521 ag lch. 8 go 9:

“Tá mé sásta go bhfuil an cinneadh go hiomlán i gceart sa dlí. Síneadh níos cuimsithí agus arna dhéanamh machnamh níos mó air ab ea é ar an méid ráite sa bhreithiúnas i gcúirt in *Murphy v. G.M.* [2001] 4 IR 113 ina raibh bunreachtúlacht an reachta ina fhadhb agus ina ndúradh sa bhreithiúnas seachadta agam, a raibh ina bhreithiúnas leis an gcúirt, ar an ábhar bunreachtúil chun a mhaíomh gur tíoránta gan chúis an tréimhse seacht mbliana ar chóir a bheith thart sula ndéantar ord diúscartha, go mbunaítear é sin ar mhíthuiscint an iarratais chun oird diúscartha, is é sin an t-ord faoi Chuid 4, gur chóir dó a bheith comhionann ar bhealach éigin le trialach ar aicsean maidir lena dtugann an reachtaíocht roimhe foráil do na hoird idirbhreitheacha á ndéanamh, gur soiléir nach bhfuil sé i nádúr na scéime a ndéanann an tAcht forálacha chuici. Ar an gcás a tháinig tar éis, *F.McK. v. F.C. (Fáltais ó Chuireacht)* [2001] 4 I.R. 521, dúirt mé gur de réir chreata reachtaíochta, is léir gurb ionann an t-ord idirbhreitheach nó feidhmiú oird idirbhreithigh agus trialach an fíor-ábhair sa chás.

Tá siad go hiomlán difriúil ó na nósanna imeachta a raibh i gcónaí bainteach le deonnú faoisimh idirbhreithigh ag na cúirteanna i dlíthíocht idir páirtithe agus níl aon amhras agam go raibh conclúid na cúirte in *F.McK. V. A.F. (Ráiteas éilimh)* [2002] 1 IR 242 go hiomlán i gceart agus diúltaím cuireadh gur chóir rialú ina n-aghaidh.”

Is áitiú leis na Gilligans gur thit an Chúirt Uachtarach in earráid le linn a bhreithiúnais i 2008 agus gur chóir é a chur ar leataobh. Cuireann siad paragraf 30 in iúl, le breithiúnas ina bhfuil ord déanta ag Costello P. Ar an 5ú Nollag 1996 curtha síos mar a leanas: “rud nach féidir a aicmiú ach mar ord Chuid 3 sealadach” mar gheall ar an scéal é go ndúradh ina haghaidh sin go raibh sé i bhfeidhm Déardaoín, an 19ú Nollag 1996, cé go ndúradh go mbeadh ord déanta i gcomhréir le Cuid 3. Chuir Geoghegan J. In iúl, i bparagraf 29, cé nach raibh foráil ar bith in Acht 1996 chun ord dá leithéid sin a dhéanamh, ní raibh sé in ann aon chúis a fheiceáil gan é a dhéanamh más cuí. Lean Geoghegan leis ag tagairt do pharagraf 30 an oird déanta ag Costello P. Ar an 19ú Nollag 1996 nuair a bhí ord déanta arís, i gcomhréir le Cuid 3 an Achta 1996 agus bhí an gluaisne “atráthaithe go ginearálta le saoirse chun ath-iontráil” ansin. Rinneadh cáineadh ansin ar an chéad chuid eile de pharagraf 30, ina dhéanann Geoghegan an trácht a leanas:

“Chuir mé cuid oibriúcháin an oird idir chomharthaí athfhríotail toisc, de réir cosúlachta i gcáipéisíocht a tháinig ina dhiaidh, nach raibh aon aontoilíocht shoiléir idir na páirtithe maidir le dáta an oird nó dáta oird Chuid 3 i ndiaidh

sin déanta ag Moriarty J., agus a ndéanfaidh mé tagairt dó, gur chóir glacadh leis mar dháta tosaigh chun cuspóra tréimhse seacht mbliana a oibriú amach. I gcás, ní cheapaim go dctiocfaidh aon rud ar an gceist sin. Má dhéanaim an cinneadh sin, bheadh sé de chonclúid agam gurb é ord oibriúcháin Chuid 3 an t-ord déanta ag Moriarty J. Níl sé soiléir ar cheadaigh Costello P. An gluaisne chun seasamh atráthaithe le saoirse chun ath-iontráil. De réir sin, is féidir a mheas gur thug sé féidearthacht ar ghnó gan chríoch faoi deara. Is féidir go bhfuair sé eolas go raibh seans ann gur tugadh cur síos níos cruinne ar na hionaid maoine sin níos déanaí, rud a tharla go fiú, nó seans go raibh sé bainteach leis an scéal é, de réir an oird, nach raibh aon fhreastal i gcúirt thar ceann an tríú chosantóra. Ag aon ráta, ní fheicim aon fhadhb ar an gceist seo.”

Dírítear cáineadh ar an gcuid sin ar an scéal é, ina dhiaidh sin, gur léirigh Geoghegan J. i bparagraf 48 go mbeadh sé “i gcoinne forálacha an Achta 1996 sraith iomlán oird sealadacha a dhéanamh”. Tá maíte thar ceann na Gilligans, d’ainneoin go bhfuarthas nach raibh aon fhoráil san Acht chun “ord Chuid 3(1) sealadach a dhéanamh”, níor lean an Chúirt ar aghaidh chun torthaí a chur san áireamh a tháinig uaidh sin i gcomhthéacs na Gilligans. Dúirt Geoghegan freisin le linn an pharagraif sin:

“Nuair a rinneadh na hoird le Costello P. Agus Moriarty J., bhain príomh-bhuairt na gcosantóirí le hord s. 6 cuí a fháil a chuirfeadh in

acmhainn dóibh íocadh as a dlíodóirí. Ní raibh ar an gCúirt Uachtarach a rá leis na dlíodóirí i mbreithiúnas amháin, nó breithiúnais eile, gur féidir iarratas a thabhairt faoi Chuid 3(3) agus dár ndóigh gur féidir fadhbanna maidir le húinéireacht a ath-oscailt in iarratas Chuid 4. Ach ní hamháin go mbeadh míchóir déanta go fadtréimhseach dá ndéanfaí ord Chuid 3 san am céanna go ndearnadh é, ach dár ndóigh, i mo thuairimse bheadh sé i gcoinne forálacha an Achta 1996 sraith iomlán oird sealadacha a dhéanamh. Tugann Cuid 2 agus 3 forálacha i gcomhair nósanna imeachta le bheith déanta go tapa ach leis an tuiscint gur féidir go mbeadh iarratas idirmheánach déanta. Tagraíonn foclaíocht ag tús Chuid 3(1) le hiarratas á dhéanamh chuig an gcúirt agus de réir cosúlachta dar leis an gcúirt ‘i bhfianaise á tairiscint ag an iarrthóir’ go bhfuil maoín faoi sheilbh nó rial ag duine, srl. Ní chiallaíonn sin, cinnte, nach féidir le duine leasmhar ord a sheasamh faoi Chuid 3(1), ach mura bhfuil acmhainn ar fáil chun dlíodóirí a íocadh, ní cúis í sin don chúirt ord a mhoilliú. Bhí Cuid 3(3) achtaithe d’aon ghnó chun aon earráid nó míchóir a chosc. Tá sleachta ann san iarratas bunúsach seolta thar ceann an ghearánaithe agus aontaím leis na sleachta sin go háirithe. Léirítear ann nár tugadh ‘aon achomharc in aghaidh oird Chuid 3 ag an am nuair a bhí sé déanta’.”

Déantar gearán freisin sna hiarratais thar ceann na Gilligans maidir leis an méid a gcuirtear síos air mar thuairimíocht ó thaobh a tharla ag tús na n-imeachtaí roimh Costello P. Agus Moriarty J. Agus go háirithe maidir lena tharla ar an 16ú Iúil 1997. Rinneadh pointe ansin, i rith déileála leis an ábhar sa chaoi sin, níor éist an Chúirt le haon argóint nó fianaise maidir le cúinsí ina raibh ord Chuid 3 “déanta go mícheart”. Rinneadh tagairt shonrach maidir leis sin do pharagraif 33 agus 37 le breithiúnas Geoghegan J. Is fiú cuimhniú ag an bpointe sin go raibh an Chúirt ag déileáil le rudaí a tharla aon bhliain déag níos luaithe. Chuir Geoghegan J. in iúl i bparagraf 35 a bhreithiúnas:

“Tugadh le fios go mór ag an éisteacht ar an achomharc seo, le linn déanta oird an 16ú Iúil 1997, nach raibh Moriarty J. á láimhseáil mar ord Chuid 3 ach gur cheap sé trí bhotún (botún, a léirítear, a rinne abhcóidí ar an dá thaobh freisin) go mbeadh éisteacht iomlánach de shórt éigin sula ndéanfaí ord Chuid 3.”

Lean sé ar aghaidh chun a léiriú, agus ceapaim gur tábhachtach é sin a thabhairt faoi deara, mar a leanas i bparagraf 36:

“Baineann ionsaithe féideartha anois leis an dá earra is tábhachtaí roimh an chúirt seo ar ord Moriarty J. Ní bhaineann achomhairc roimh an chúirt seo le hiarratas ar an gcúirt chun léamh difriúil a bhaint as an ord ó na téarmaí ráite san ord gan leasú. Seachas sin, déantar an príomh-achomharc roimh an chúirt seo in aghaidh oird Finnegan P. in iarratas faoi Chuid 3(3) an Achta 1996

chun go mbeadh ord an 16ú Iúil 1997 urscaoilte ar mhaithe le cóir.”

Lean sé ar aghaidh ag léiriú, dá mbeadh na hachomhairc sin urscaoilte, go n-iarrfaí ar an gCúirt síneadh ama a thabhairt d’ord Moriarty J. Glacfainn sos chun a thaispeáint gur tábhachtach cuimhniú ar ábhair a raibh, i bhfírinne, roimh an Chúirt Uachtarach sna hachomhairc sin.

An príomh-ghearán eile déanta ag na Gilligans in aghaidh breithiúnais ná an toradh (breathnaigh ar pharagraif 49 agus 51 sa bhreithiúnas) “nár féidir aon mhíchóir féideartha teacht” mura mbeadh síniú ama tugtha d’achomharc in aghaidh oird Chuid 3 toisc gur féidir déileáil le hábhair idir an dá pháirtí in iarratas Chuid 4 nó go haitéarnach i gcomhréir le Cuid 3(3). Déantar pointe thar ceann na Gilligans go mbeadh ualach na fianaise in éisteacht Chuid 3(3) ar na Gilligans agus leis sin, nach raibh aon tuiscint ag an gCúirt Uachtarach go mbeadh éifeacht ag imeacht ama ó ord Chuid 3 déanta ar an bhfianaise ar fáil dóibh. Bhí áitithe go gcuirfeadh an t-imeacht ama isteach ar infhaighteacht na fianaise ar fáil dóibh.

Agus ceapaim gur tábhachtach a chuimhniú go díreach cad a bhí ráite ag an gCúirt Uachtarach. Ag paragraf 39 an bhreithiúnais, le linn déileála leis an gcur chuige a d’fhéadfadh na Gilligans a ghlacadh, dúirt Geoghegan J. Mar a leanas:

“39. An deacracht ba mhó sa chás seo ná go bhfuil seans maith ann gur chreid na cosantóirí nó cuid acu agus gur

léirigh siad go mbeadh, de réir dealraimh, éisteacht iomlánach inar féidir ceisteanna úinéireachta a chur chun dlí, ach ní fíor é gur smaoinigh siad ag an gcéim cheart ina mbeadh sé sin déanta. D'fhéadfaí é a dhéanamh le cosaint ar iarratas faoi Chuid 3(1) ach d'fhéadfaí freisin é a dhéanamh ar bhealach chomh héifeachtach céanna trí mheán iarratais faoi Chuid 3(3), gan trácht ar chearta deiridh faoi Chuid 4. Dár ndóigh, seans go bhfuil fianaise ann gur féidir go raibh an t-iarratas le bheith in úsáid ag céim éigin, más féidir, mas fheithicil i gcomhair cur in aghaidh. Bhí follasú iarrtha chun cuspóra an iarratais sin. Tháinig sé roimh O'Higgins J., nár cheap go raibh sé ábharach don iarratas sin. An rud is soiléire ná, áfach, ó chéim an-luath sa phróiseas, is é sin, breithiúnas Murphy J. Sna himeachtaí son, gur thuig na comhairleoirí nó seans gur thuig siad struchtúr an Achta 1996 agus nádúr na n-ord le bheith déanta faoin acht sin."

Lean an cúirt ar aghaidh ansin ag déileáil leis na príomh-achomhairc, iad siúd in aghaidh na n-ord Finnegan P. Ní mór cuimhniú go raibh iarratas i gceist roimh Finnegan P. i gcomhréir le Cuid 3(3) chun oird ag urscaoileadh oird Moriarty J. Déanta ar an 6ú Iúil, 1997, ar bhonn nós imeachta. I bhfocail eile, ní raibh an t-iarratas sin roimh Finnegan P. chun an t-ord a urscaoileadh ar bhonn nach raibh an maoin i gceist faighte le fálaís ó choireacht ach go raibh sé ina iarratas chun déanamh oird a sheachaint ar bhonn "athbhreithnithe breithiúnaigh". Sa chás sin, is deacair a thuiscint conas is féidir leis an gCúirt Uachtarach cáineadh a fháil toisc nár déileáil sí le hábhair nár

tháinig chun solais ar na hachmhairc amhail éifeacht imeachta ama ar an bhfianaise ar fáil dóibh ar éisteacht Chuid 3(3).

Ar mhaithe le cuimsitheacht, ceapaim gur cabhrach tagairt a dhéanamh do chuid de pharagraf 43 i mbreithiúnas Geoghegan J. Ina ndearna sé an trácht a leanas:

"Seans gur fíor é, le linn oird Chuid 3 a dhéanamh, gur cheap Moriarty J., fiú laistigh de chreat ó Chuid 3(1), gur ord sealadach a mbeadh ann agus ag pointe eile níos déanaí gur féidir go mbeadh éisteacht iomlánach sula ndéanfaí ord deiridh Chuid 3(1) de short éigin. D'fhéadfadh sé gur spreag nó nár spreag pé rud a dúradh leis le comhairleoireacht don ghearánaí an cinneadh a ghlac sé, ach tá m'intinn go hiomlán oscailte ar an ábhar sin, mar gheall ar an gcomhfhreagras ina dhiaidh sin, a bhfuil tagairt déanta agam dó, agus fianaise níos déanaí i mionnscribhinn a thagann ón ghearánaí. Bheadh sé le tuiscint i gcónaí gur féidir iarratas a dhéanamh faoi Chuid 3(3) agus, gan amhras, gur féidir go mbeadh iarratas Chuid 4 ann. Is deacair a bheith cinnte, dá bharr, cad a cheap Moriarty J. I bhfírinne nó an ndearna sé míthuiscint ar pé rud a dúradh leis maidir leis an nó imeachta reachtaíochta. Ní dhéanfaidh mé a thuilleadh machnaimh ar an bhfadhb sin toisc gur léigh mé an tras-scribhinn maidir leis na himeachtaí roimh Finnegan P., bhí sé ullamh le ceapadh gur féidir gur chreid Moriarty J. agus gur féidir dár ndóigh go mbeadh sé faoi thionchar chun a chreidiúint go mbeadh éisteacht iomlánach ann sula

ndéanfaí ord oibriúcháin faoi Chuid 3(1). Tá mé ullamh chun cur chuige a ghlacadh ar an achomharc sa slí céanna toisc, de réir míniúcháin a dtabharfaidh mé níos déanaí, tá mé sásta nach bhfuil tionchar aige sin ar thoradh an achomhairc nó ar an ábhar a mbeidh mé ag déileáil leis níos déanaí ar an mbreithiúnas, ar chóir ord a dhéanamh ag tabhairt sínte ama i gcomhair achomhairc ar ord Moriarty J. Níl sé i gceist agus ní féidir leis a bheith i gceist go raibh ord oibriúcháin faoi Chuid 3(1) agus go bhfanann sé i bhfeidhm. Le “oibriúcháin”, dár ndóigh, chuimsigh an t-ord Cuid 3(1) an Achta 1996 leis an imeacht ama ar eascraigh as chun cuspóra an iarratais Chuid 4. De réir a léirigh mé cheana féin, ní raibh a fhios ar imigh an t-am ó ord Moriarty J. Nó ón ord sealadach trí airbheartú le bheith déanta faoi Chuid 3 ag Costello P. an tSamhain roimhe sin. Ní thagann aon toradh air sin anois, ós rud é gur rith an t-am ar an dá eachtra. Léirigh mé an tuairim cheana féin go ndearnadh an t-ord oibriúcháin Chuid 3 a thosaigh nuair a bhí ord déanta ag Moriarty J. Baineann an t-achomharc sin leis an amhras, ar chóir an t-ord sin a chur ar leataobh ar bhonn ‘míchóir’, agus an míchóir i gceist ag baint le nós imeachta. Tá mé sásta go leor, i ndiaidh machnaimh cúramaigh ar an ábhar, go raibh Finnegan P. i gceart ina thuairim nár bhréag iarratas Chuid 3(3) chun an chuspóra sin. Ní gá gur aontaím go hiomlán le gach rud a dúirt an tUachtarán a tháinig roimhe sin le linn a idirsteallta agus breithimh, ach tá mé cinnte go raibh an ceart aige ina

chonclúid agus ina chúid bhunúsach dó.”

Rinne Geoghegan J. Ansin tagairt chuimsitheach ar an mbreithiúnas ex tempore le Finnegan P. Mar chonclúid, dúirt Finnegan P. Nach raibh sé sin de chuspóir nó éifeacht ag Cuid 3(3) chun cumhacht dlínse a thabhairt don Chúirt chun breathnú ar an bpróiseas ina bhfuarthas ord Chuid 3 “agus mura bhfuilim sásta leis sin, curtha isteach leis sin”. Léirigh sé tuairim nár bh é sin cuspóir nó éifeacht le Cuid 3(3). Faoi na chúinsí sin, lean Geoghegan leis ag rá nach raibh sé in ann aon fhabht a aimsiú sa léamh a rinneadh ar an gcuid sin agus gur léir go raibh sé i gceart. Ní raibh sé de mhian, mar a dúirt sé, ag an Oireachtas nó breitheamh na hArd-Chúirte athbhreithniú breithiúnach a dhéanamh ar bhreitheamh eile na hArd-Chúirte i gcomhréir le Cuid 3(3) mar i bhfírinne ba é sin léamh de chuid na gcosantóirí.

In éifeacht, d’iarr na Gilligans ord ar na Gluaisní Greendale gur cheart don Chúirt an breithiúnas a chur ar leataobh nó a dhíchur, mar aon le hord ón Chúirt Uachtarach seachadta ansin ar an 19ú Nollag 2008 agus d’iarr siad freisin dearbhú nár tharla aon trialach ar an 16ú Iúil 1997 sna himeachtaí, agus anuas air sin, gurb é an t-aon ord déanta i gcomhréir le Cuid 3 an Achta 1996 é an ceann déanta ag an Ard-Chúirt ar an 5ú Nollag 1996.

Is tábhachtach cuimhniú, de réir a léiríonn an páipéir eisiúna leagtha amach níos luaithe, nuair a bhí an t-ábhar sin roimh Finnegan P., go raibh cás á dhéanamh ag na Gilligans gurb é an t-ord

deiridh é an ceann déanta ar an 16ú Iúil 1997 ag Moriarty J. Dá réir sin, rinneadh argóint ar thuairim roimh Finnegan P. Ar an mbonn sin, agus ina dhiaidh, nuair a léirigh Geoghegan an tuairim go raibh “aontoilíocht shoiléir idir na páirtithe” maidir leis an ord oibriúcháin ábharach (breathnaigh ar pharagraf 30 an bhreithiúnais sin), is deacair ag an mbaint seo déileáil leis an ábhar ar bhonn go ndearnadh an t-ord oibriúcháin ar an 5ú Nollag 1996 agus go bhfuil sé anois áitithe ag na Gilligans. Is cuid d’áitiú de chuid na Gilligans é go raibh dhá ord Chuid 3 déanta roimhe, nach raibh aon dlínse ag Moriarty J. Chun ord Chuid 3 eile a dhéanamh ar an 16ú Iúil 1997.

De réir curtha in iúil níos luaithe, is piosa neamhghnách rialacháin é an tAcht 1996 a dhéanann foráil do mhaoin faighte trí mheán fáltais .ó choireacht. Rinne Geoghegan J., ina bhreithiúnas, cur síos ar an scéim uathúil a bhain leis na himeachtaí ar tugadh forálacha dóibh faoin Acht. Seans go raibh amhras ar dtús faoin fáth go raibh an Acht le bheith oibrithe, ach de réir a chuir Geoghegan in iúil (paragraf 18), chomh luath leis an 13ú Bealtaine 1997, thug Murphy J. Faoi deara sna himeachtaí féin “nach gcuimsíonn na gairmí [sna himeachtaí seo] éisteacht iomlánach, fiú de réir leasuithe”. Ón chinneadh i gcás F. McK v. F.C. A ndéantar tagairt dó thuas, tá sé soiléir go leor gur ord “deiridh” é an t-ord i gcomhréir le Cuid 3. Is tábhachtach cuimhniú freisin cad a chiallaíonn an abairt “ord deiridh” sa chomhthéacs seo. De réir míniúcháin Geoghegan J níos luaithe le linn an bhreithiúnais, ní ord a chomhlíonann imeachtaí Chuid 3 é ord Chuid 3 (is é sin, imeachtaí Chuid 3(1)) ach

is féidir ord dá leithéid sin a athrú nó a urscaoileadh faoi Chuid 3(3). Anuas air sin, bíonn ord dá leithéid urscaoilte go huathoibríoch má dhéantar ord Chuid 4 níos mó ná seacht mbliana ina dhiaidh. De réir is féidir a thabhairt faoi deara ó stair fada na n-imeachtaí sin, ní chuireann déanamh ord Chuid 3 deireadh leis na himeachtaí.

Rinne Geoghegan go leor pointí eile nach mór tagairt a dhéanamh dóibh. Le linn an iarratais a chur san áireamh chun síniú ama a thabhairt chun achomharc ar ord Moriarty J. An 16ú Iúil 1997, dúirt sé ag para. 48 an bhreithiúnais nach raibh sé riachtanach don Chúirt Uachtarach a rá leis na dlíodóirí i mbreithiúnas amháin, nó breithiúnais eile, gur féidir iarratas a thabhairt faoi Chuid 3(3) agus gur féidir fadhbanna maidir le húinéireacht a athoscailt in iarratas Chuid 4. Rinne mé tagairt don bhreithiúnas sin níos luaithe ag Ich. 53 chuig para. 48 inar thug Geoghegan J. conclúid de réir léirithe ag CAB nár tugadh ‘aon achomharc in aghaidh oird Chuid 3 ag an am nuair a bhí sé déanta’.

Ansin, dhéileáil Geoghegan J. Leis an iarratas chun sínte ama i gcomhair achomhairc in aghaidh oird Chuid 3 de chuid Moriarty J. Rinne sé trácht ag deireadh pharagraif 49 et seq mar a leanas:

“Chun filleadh ar cheist an teorann, is cosúil go bhfuil an tuairim soiléir go leor. D’ainneoin an raibh amhras nó nach raibh amhras maidir le hord Moriarty J., bheadh sé fós indéanta iarratas chun síneadh ama a thabhairt i bhfad ó shin. Thar na blianta fada anois,

mhínigh an chúirt seo struchtúr an Achta 1996.

Ní bheadh aon chuspóir ann i síniú ama a thabhairt air anois.”

Lean sé ar aghaidh ag léiriú tuairime gur féidir le hiarratas faoi Chuid 3(3) a bheith tugtha go fóill agus gur “seans gur leigheas níos oiriúnaí é sin ná ceistanna a ardú in iarratas Chuid 4”, ach de réir a dúirt sé, ábhar i gcomhair comhairleoirí na Gilligans ab ea é. Dá bharr, thug sé conclúid go mbeadh ord chun sínte ama diúltaithe aige chun achomhairc ar ord Moriarty J. In éineacht le síntí ama maidir leis na hoird níos luaithe de chuid Costello P. (Ar na cúiseanna céanna).

Tháinig Geoghegan J. Ar ais arís ansin chuig struchtúr an Achta 1996. Tar éis machnaimh ar nádúr na n-iarratas tugtha faoi Chuid 3(1) agus tar éis a léiriú (ag para. 52):

“Ní bheadh sé i gceist nó ar intinn go mbeadh argóintí gan deireadh nó fiú oird Chuid 3 sealadacha nár tugadh forálacha dóibh ag an Acht 1996, cé b’fhéidir bliain ina dhiaidh sin nó níos faide go mbeadh an freagróir in ann agóid a dhéanamh ar an bhfianaise a bhraith an t-iarrthóir uirthi. Bhí sé intuairthe go héasca, i mo thuairim, gur seans nach bhfuil moill mar sin díreach ina thoradh ar chruthúnas a bhailiú amhail follasú, srl. Seans go bhfuil sé fiú níos dóchúlúla go mbaineann sé le riachtanas nó leis an riachtanas tugtha faoi deara maidir leis an bhfreagróir chun é féin nó í féin a chur i gciste chun na dlíodóirí a íocadh. Seans go mbeidh ord faoi Chuid 6 ag teastáil uaidh sin. Is

cuid é sin den chúis chun moille sa chás sin.”

Lean sé ar aghaidh ansin ag déanamh breathnóireachta a bhfuil tábhacht léi sin dom. Ag paragraf 53 et seq, dúirt sé:

“Tugann sé sin mé chuig an chuid eile den meaisínre. Ar an gcúis sin agus ag breathnú ar an mBunreacht, d’achtaigh an tOireachtas Cuid 3(3), a thugann cead don freagróir in iarratas faoin fo-alt sin agus i gcúinsí ina mbeadh ord faoi Chuid 3(1) i bhfeidhm cheana le cur le cúirt chun go mbeadh an t-ord sin urscaoilte nó athraithe. D’fhéadfaí ord dá leithéid sin a dhéanamh dá raibh an freagróir sin tar éis sásamh a thabhairt don chúirt gurb ionann maoin le páirtí sonraithe agus an maoin lena mbaineann paragraf (1) le fo-alt (1), nó i bhfocail eile, nach fáltas ó choireacht go díreach nó go hindíreach an maoin nó cuid de, nó má bhíonn an chúirt sásta go spreagann an t-ord faoi Chuid 3(1) ‘aon mhíchóir eile’. Sna himeachtaí ag iarraidh oird diúscartha faoi Chuid 4, tugtar deis eile fós.

Ní raibh agóid déanta ar aon cheann de na rudaí sin ag abhcóid don fhreagróir ag éisteacht na n-achomharc agus gluaisní, cé gur choimeád sé, uaireanta ar bhealach doiléir, a sheasamh. Ag aon ráta, is cosúil go nglacann comhfhreagras agus mionnscribhinní a thagann ón bhfreagróir leis go raibh leigheas faoi Chuid 3(3) ar fáil d’aon chosantóir. . . .”
Ar conclúid, dúirt Geoghegan nach féidir ceist urbhaic nó mí-úsáid próisis a bheith ann má thugann na Gilligans iarratas faoi Chuid 3(3) an Achta 1996 i gcúinsí, a dúirt sé, “má thagann siad chun solais, an bhfuil an maoin mar fháltas ar choireacht

nó nach bhfuil, ní raibh sé sin i bhfírinne curtha i gcúirt ag na cosantóirí ionas go mbeadh éileamh an ghearánaithe faoi agóid”.

Dá bharr, bhí an tslí fágtha ar oscailt chun gur féidir leis na Gilligans iarratais a thabhairt i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996, mar a rinne siad i bhfírinne. Ba iad sin na hiarratais éiste ag Feeney J. Ina raibh siad mar ábhar achomhairc ar an gCúirt.

Iarratais na Gilligans faoi na Gluaisní Greendale.

D’iarr na Gilligans chun go mbeadh breithiúnas na Cúirte seo in imeachtaí an 19ú Nollag 2008 curtha ar leataobh. Seo a leanas na hábhair ar chóir athamharc a thabhairt orthu dar leis na Gilligans:

- (A) An bhfuil an chumhacht ag an Ard-Chúirt chun oird Chuid 3 sealadacha a dhéanamh.
- (B) Mura bhfuil, cén saghas faoisimh ar chóir don Chúirt a bhronnadh? Más amhlaidh, an ndearna siad é mar is cuí agus/nó an ndearna an Chúirt na cinntí sin go míchuí mar gheall
 - i. nár tugadh fianaise roimh an gCúirt agus/nó
 - ii. nach raibh trialach ann.
- (C) Cé acu den trí ord Chuid 3 a raibh oibriúcháin, i gcúinsí ina raibh cinneadh ag an gCúirt (cinneadh nach bhfaigheann agóid) go raibh na hoird sin deiridh i nádúr agus ní idirbhreitheacha (mar a nglaoitear más cuí).

- (D) Ar chóir don Chúirt Uachtarach ord na hArd-Chúirte a chur ar leataobh ón 16ú Iúil 1997 agus roimhe sin na hoird Chuid 3 déanta ar an 5ú Nollag 1996 agus ar an 19ú Nollag 1996.

Críochnaitheacht na mBreithiúnas agus na nOrd

Chun machnamh ar chóir breithiúnas nó ord na Cúirte Uachtaraí a athamharc chun cuspóra breithiúnais nó ord a chur ar leataobh ar tugadh níos luaithe, ós rud é gur gá na cúinsí a chur san áireamh lena féidir breithiúnas nó ord deiridh na Cúirte Uachtaraí a chur ar leataobh. An pointe tosaigh i gcomhair machnaimh dá leithéid sin ná Airteagal 34.5.6 na Bunreacht (ar dtús, Airteagal 34.4.6 go dtí achtú an Tríocha-haonú Leasaithe le hAcht (Cúirt Achomhairc) na Bunreacht 2013), a thugann forálacha gur chóir do chinneadh na Cúirte Uachtaraí bheith i gcónaí deiridh agus dochloíte. Ní gá a lua, mar fhoráil ginearálta, nach féidir cinntí agus oird déanta le linn nó ag deireadh imeachtaí dlíthiúla a athamharc, seachas i gcás achomhairc nó i gcásanna ina féidir ábhar a athamharc chun earráid a cheartú faoin rial “sleamhnú”. Murar éirigh le páirtí sna himeachtaí, níl sé i dteideal teacht ar ais chun cúirte chun argóint a dhéanamh arís ar an gcás. Dá mbeadh sé sin ceadaithe, bheadh sé míchóir don pháirtí a éiríonn leis agus ciallaíonn sé sin nach mbeadh aon deireadh le dlíthíocht. D’ainneoin sin, aithníodh gur féidir go bhfuil cúinsí annamha nó éisceachtúla a spreagann athamharc ar chinneadh nó ord. Dá bharr, ní mór machnamh ar na cúinsí ina raibh dlínse ag an gCúirt Uachtarach chun ord níos luaithe a chur ar leataobh nó a athrú a chur le cúinsí a mbraitheann na

Gilligans air ar na gluaisní Greendale sa chás seo.

Le linn an bhreithiúnais seo, rinne mé tagairt cheana féin do chinneadh na Cúirte Uachtaraí i gcás *Re Greendale Developments Limited* (Uimh. 3) [2000] 2 I.R. 514 agus don sliocht ó bhreithiúnas Denham J. (Ag an am) ag leathanach 544 agus ceapaim go mbeadh sé cabhrach tagairt a dhéanamh don sliocht sin arís, inar dúradh:

“Tá dlínse ag an gCúirt Uachtarach chun cearta bunreachtúla agus cóir a chosaint. Tugann an dlínse seo dualgas bunaidh a leathnú chun cosaint a thabhairt do chóir bunreachtúil, fiú i gcás go raibh breithiúnas agus ord deiridh tugtha de réir cosúlachta. Tá go leor dualgais ar dhuine a iarrann chun dlínse dá leithéid a fheiceáil i ngnímh. Ní bheadh sé ach i gcúinsí an-éisceachtúla a chuirfeadh an Chúirt Uachtarach breithiúnas nó ord deiridh a chur san áireamh le bheith cealaithe nó athraithe. Braitheann dlínse dá leithéid ar riachtanas an chóir. Ní osclófar cás arís ach, gan chion ón pháirtí, go raibh sárú ar a c(h)earta bunreachtúla.”

Is soiléir ón mbreithiúnas sin nach mbainfear feidhm as an mbreithiúnas sin le dlínse chun ord déanta roimhe a chur ar leataobh ach i gcásanna an-éisceachtúla. Tá cúinsí eile ann inar aithníodh gur féidir ord deiridh a chur ar leataobh amhail cúinsí a bhaineann le calaois (breathnaigh mar shampla *Tassan Din v. Banco Ambrosiano SPA* [1991] 1 I.R. 569). Mar an gcéanna leis, tá dlínse ag an gCúirt chun aon earráid trí bhotún nó meancóg a cheartú i mbreithiúnas nó aon

earráid in ord de réir luaite thuas. Ag trácht ar Art. 34.5.6° na Bunreacht, thug Murray C.J. I rialú na Cúirte ar an 26ú Márta 2009 in *The People at the Suit of the Director of Public Prosecutions v. Michael McKevitt* [2009] IESC 29 a thuairim (ag para. 4):

“Gur ráiteas bunreachtúil soiléir é go bhfuil cinntí na Cúirte seo deiridh i bprionsabal. Prima facie níl dlínse ag an gCúirt seo chun éisteacht le hiarratas chun cinneadh a chur ar leataobh a chinneann na himeachtaí roimhe. I gcásanna éisceachtúla go leor, beidh dlínse ag an gCúirt chun athbhreithniú a dhéanamh ar chinneadh sna cúinsí speisialta a dtagraítear dóibh sa chásdlí ar achoimre thíos.”

Le linn machnaimh ar an ábhar a bhaineann le críochnaitheacht na mbreithiúnas maidir lena bhreithiúnas in *Re Greendale Developments Limited* (Uimh. 3) ag leathanach 539 ar an tábhacht le críochnaitheacht i mbreithiúnais. Dúirt sí mar a leanas:

“Má iarrann iarrthóir ar an gcúirt a dlínse a chur i ngnímh chun cearta bunreachtúla a chosaint, tá ualach an-mhór ann ar chruthúnas. Ní mór don chúirt cothromaíocht a fháil idir an iarratas agus dlí-eolaíocht, dlí comónta agus an Bhunreacht, ar sprioc le hord éigin. Cé go bhfuil an Chúirt Uachtarach mar shealbhóir ar chearta bunreachtúla, is gá di freisin bainistíocht a chosaint ar cheartas, lena n-áirítear coincheap na críochnaitheachta agus dlíthíochta.”

Lean sí ar aghaidh ag léiriú go bhfuil dlínse agus dualgas an gCúirt Uachtarach cearta bunreachtúla a chosaint. Tugadh machnamh arís ansin ar an ndlínse chun ord deiridh na Cúirte a chur ar leataobh i gcás *Bula Limited v. Tara Mines Limited* (No. 6) [2000] 4 I.R. 412. Ar an gcás sin, rinneadh achomharc ar chinneadh na hArd-Chúirte ar an 6ú Feabhra 1997, éisteadh leis an achomharc agus ansin bhí sé dífe ag an gCúirt, comhdhéanta le Hamilton C.J., Barrington J. Agus Keane J. Ina dhiaidh sin, d'iarr na hiarrthóirí maidir leis an ábhar roimh an Chúirt chun go mbeadh an breithiúnas curtha ar leataobh mar gheall ar chlaonadh oibiachtúil, ag maíomh go raibh naisc ag Barrington J. Agus Keane J. Leis na freagróirí, rud a spreag tuairim maidir le claonadh. I gcás Barrington J., bhí sé tar éis gníomhú don chúigiú freagróir déag in dhá charn imeachtaí ag baint le freagróirí Tara i gcás amháin agus na freagróirí i gceann eile. Thug sé comhairle freisin bunaithe ar athchóiriú reachtach i réimse mianadóireachta mianraí. Anuas air, d'achtaigh sé in aghaidh freagróirí Tara i gcás agus d'ullmhaigh sé dhá charn comhairle don chéad fhreagróir. Roimh a cheapacháin chuig an Bench, thug Keane J. Comhairle don chéad fhreagróir maidir le forbairt déanta faoin rialachán pleanála is déanaí agus ghlac sé le láithriú don chéad fhreagróir in éisteacht ionchais roimh An mBord Pleanála. I bhfírinne, ní dhearna sé amhlaidh ó rud é go raibh sé ceaptha chuig an Ard-Chúirt. Bhí sin áitithe thar ceann na n-iarrthóirí i gcás gur tháinig claonadh oibiachtúil ó na naisc le breithimh agus leis na freagróirí. Is suntasach a thabhairt faoi deara gur bhain an t-ábhar a tháinig chun solais ní leis an gcás, ach le cúinsí seachtracha ón

éisteacht san Ard-Chúirt agus An Chúirt Uachtarach. D'áitigh an Chúirt arís sa chás sin an cur chuige i gcinneadh i gcás *In Re Greendale Developments Limited* (No. 3) [2000] 2 I.R. 514.

Dúirt McGuinness, le linn a breithimh in *Bula Limited v. Tara Mines Limited* (No. 6) at page 478, mar a leanas:

“Aontaím agus tugaim meas don anailís déanta ag dlínse na cúirte seo de réir leagtha amach ag Denham J. agus Barron J. in *In re Greendale Developments Ltd.* (No. 3) [2000] 2 I.R. 514. I mbeagán focal, cé gur gá go leor tionchair a thabhairt do phrionsabal na críochnaitheachta agus do na forálacha in Airteagal 34.4.6, tá dlínse ag an gcúirt seo chun athbhreithniú a dhéanamh agus más gá cur ar leataobh aon ruda a bhfuil mar ord deiridh de réir cosúlachta i gcúinsí ina raibh sé de dhualgas ag an gcúirt cearta bunreachtúla a chosaint nó ceartas nádúrtha. Ní féidir leis na cúinsí sin ach a bheith éisceachtúla go mór, agus bíonn ualach mór go leor ar na hiarrthóirí má tharlaíonn cúinsí éisceachtúla mar sin.”

Tá dhá rud soiléir. Ceann dóibh ná gur gá go leor tionchair a thabhairt do chríochnaitheacht na mbreitheamh. Ní gá a lua go bhfuil páirtithe i ndlíthíocht i dteideal a bheith ar an eolas nach féidir cinneadh deiridh déanta ag cúirt ag pointe éigin a ath-oscailt ag páirtí nach bhfuil sásta le toradh an oird deiridh. D'ainneoin sin, is soiléir freisin, i gcúinsí

éisceachtúla a bhaineann le hábhar an cheartais bunreachtúla, gur féidir an t-ábhar a ath-oscailt. Sa chomhthéacs sin, is fiú cuimhniú ar an méid ráite ag Murray C.J. I gcás McKeivitt a dtagraítear dó thuas. Dúirt sé ag leathanach 4 an bhreithiúnais:

“Tá dhá fhachtóir tábhachtach ann le machnamh orthu nuair a bhíonn dlínse, i gcúinsí chás áirithe, chun cinneadh a ath-oscailt. Ar dtús, ní mór don iarratas bheith ag baint le buairt substainteach maidir le ceartas bunreachtúil, seachas leis an gcinneadh féin. Sa dara háit, ní mór don bhunús leis an iarratas a thaispeáint go raibh fadhb shubstainteach maidir le diúltú ar cheartas sna himeachtaí i gceist i gcomhréir le hualach cruthúnais an iarrthóra.”

Bheadh sé cabhrach tagairt do bhreithiúnas eile ar nádúr an dlínse éisceachtúla chun ord nó breithiúnas deiridh a chur ar leataobh. Sin breithiúnas le Murray J. (Ag an am) in *L.P. v. M.P.* [2002] 1 IR 219. Bhain an príomh-fhadhb sa chás seo le dlínse na Cúirte Uachtaraí chun machnamh a dhéanamh ar ord na hArd-Chúirte go raibh sé deiridh agus conclúideach mar gheall ar fhorálacha an Achta um Chúirteanna Breithiúnais 1936 (An tAcht 1936) agus dá bharr ní féidir achomharc air. D’ainneoin sin, tháinig fadhb chun solais freisin maidir le cúinsí ina féidir agóid a dhéanamh ar ord deiridh i gcúinsí ina dtugann an freagróir treoracha dá abhcóid nár mhian leis dul ar aghaidh lena achomharc roimh breithimh na hArd-Chúirte i bhfianaise na

n-áitithe déanta ag an mbreitheamh sin. Bhí seolta thar ceann an fhreagróra, le linn na n-áitithe ábharacha sin a dhéanamh, go ndeachaigh breitheamh na trialtaigh chomh fada agus réamh-bhreithiúnas a thaispeáint ar ábhar cothabhála imeachtaí dlí teaghlaigh roimh aon fhinnéithe a fuair glaoch ón bhfreagróir. Sna cúinsí sin, iarradh ar bhreitheamh na hArd-Chúirte é féin a dhícháiliú ó éisteacht a thabhairt don chás a thuilleadh maidir le ceist cothabhála agus dhiúltaigh an Ard-Chúirt dá leithéid. Dhiúltaigh an freagróir ansin ó leanúint leis an achomharc maidir le cothabháil. Ansin, d’iarr sé achomharc ar an ábhar sin chuig an gCúirt Uachtarach cé is moite de na forálacha a bhain le hAcht 1936 agus iarradh go dtabharfadh an Ard-Chúirt foirceannadh nár féidir ord na hArd-Chúirte a cheadú chun seasamh agus gur chóir é a chur ar leataobh agus athéisteacht a ordú. Sna cúinsí sin, thug Murray J., le linn a bhreithimh, athbhreithniú ar chinntí na Cúirte Uachtaraí i gcásanna *In Re Greendale Developments Limited* (No. 3) a dtagraítear dó thuas agus an cinneadh in *Bula Limited v. Tara Mines Limited* (No. 6) [2000] 4 I. R. 412 ag tagairt go háirithe don sliocht ó bhreithiúnas McGuinness J a ndearna mé tagairt dó cheana. Lean Murray J., ag leathanach 229 a bhreithiúnais:

“Leanann sé ó na breithiúnais roimhe seo go bhfuil dlínse bunaidh ag na cúirteanna chun leasú a dhéanamh nó ord deiridh a chur ar leataobh sna cúinsí éisceachtúla sin inar bunaítear go soiléir go raibh diúltú bunúsach ar an gcóir, gan chion ó na

páirtithe i gceist agus nuair nach raibh leigheas amhail achomharc ar fáil do na páirtithe sin. Ós rud é nach bhfuil an cúirt buartha sa chás seo leis an áitiú déanta thar ceann an fhreagróra nach raibh diúltú dá leithéid ar cheartas, nílím ag tairiscint go gcuirtear critéir eile san áireamh ina mbeidh dlínse dá leithéid bainteach leis. Cuirfinn leis, áfach, nach féidir le cúinsí speisialta dá leithéid sin rialuithe a chur san áireamh déanta ag an gcéad chéim ag cúirt maidir le hábhair dá leithéid sin mar ghlacacht san fhianaise sin, fiú dá raibh impleachtaí ann don chaoi ina gceadaítear do pháirtí mar sin a chás a thabhairt. Is ábhair iad rialuithe i gceisteanna dlí agus nós imeachta i gcomhair breithmheasa breithiúnaigh agus lán-rogha a bhfuil lánach in imeachtaí breithiúnacha agus a bhfaigheann rialú cuí ó phrionsabal críochnaitheachta i gcúirteanna chéim deiridh. Murach sin, ní deirim ach ó thaobh na cúinsí éisceachtúla ar féidir leo dlínse bunaidh na Cúirte, gur cheart dóibh a bheith ina rud éigin seachtrach ag tarlú ag fréamh riaracháin breithiúnach cóir agus bunreachtúil.

Is tábhachtach béim a chur ar an scéal é, ó thaobh na cúinsí éisceachtúla ar féidir leo dlínse bunaidh na Cúirte a chur i ngníomh, gur cheart dóibh a bheith ina rud éigin seachtrach ag tarlú ag fréamh

bainistíochta cóir agus bunreachtúil ceartais.

Plé

Cad is féidir a bhunú, ansin, ó ord na Gilligans chun an t-ábhar seo a thabhairt laistigh dlí-eolaíochta Greendale? Ar dtús baire, tá áitithe nach bhfuil aon “neamhiomláine” le breithiúnas Geoghegan J. Deirtear go raibh go leor cinntí sainráite déanta le linn an bhreithiúnais a bhaineann bonn ó oird Chuid 3 déanta ann ach nár éirigh leis an gCúirt leanúint ag machnamh ar thorthaí na gcinntí sin. Ní mór cuimhniú gur bhain an t-achomharc roimh an gCúirt Uachtarach go háirithe le hachomharc ó chinneadh Finnegan P. Leag mé amach an páipéar eisiúna cheana comhaontaithe ag na Gilligans a raibh roimh Finnegan P., ina mbeidh feicthe go raibh fócas roimh Finnegan P., agus ina dhiaidh ar achomharc chuig an gCúirt Uachtarach, ar ord Chuid 3 déanta ag Moriarty J. Anois deirtear in iarratais i scríbhinn seolta thar ceann na Gilligans nach raibh “aon fhoráil in Acht 1996[chun oird sealadacha Chuid 3 a dhéanamh chun síneadh a thabhairt ar an tréimhse ina bhfanann ord Chuid 2 bailí taobh thall den tréimhse a dtugann an tAcht 1996 forálacha dó.” Braitheann na Gilligans ar an dara phointe mar ábhar seachtrach “ag dul go dtí fréamh i gcroílár riaracháin breithiúnach cóir agus bunreachtúil.”

Is tábhachtach béim a chur ar an scéal, chun cuspóra iarratais Greendale, gan cheadú do pháirtí míshásta pointe nó ábhar a argóint a d’fhéadfaí a ardú roimhe, nach raibh ardaithe i bhfírinne, agus dár ndóigh, pointe a argóint arís nó ábhar eisithe roimhe. Dá raibh na

Gilligans ag iarraidh agóid a dhéanamh ar dhéanamh oird ag Moriarty J., le tagairt ar an scéal é go raibh dhá ord Chuid 3 déanta roimhe, ní raibh aon chúis ann gan é sin a dhéanamh na blianta ó shin. Tá an argóint maidir leis sin bunaithe ar an gcinneadh sa chás McKenna case 2002 (*F. McK. v. A.F.* [2002] 1 IR 242) inár riail an Chúirt Uachtarach gur ord deiridh é ord i gcomhréir le Cuid 3 an Achta um Fháiltais ó Choireacht 1996, agus ní ord idirbhreitheach agus ar thráchtanna Geoghegan J., ag para. 48 an bhreithiúnais 2008 go mbeadh sé i gcoinne forálacha déanta roimhe ag an Acht 1996 sraith iomlán oird Chuid 3 a dhéanamh. Ní mór cuimhniú go raibh fócas ar an téarmaíocht i gcás McKenna, in úsáid in Acht 1996 chun cur síos ar ord déanta faoi Chuid 3 mar ord idirbhreitheach, ord i ngnáth-chiall an fhocail sin, gur féidir é a thuiscint mar ord nach bhfuil ina ord deiridh de réir mínithe go cuí ag an gCúirt Uachtarach i gcás níos luaithe *McK. v. F.C.* [2001] 4 I.R. 521 (ag p. 523):

“De réir an chreata reachtaíochta, is léir, ar bhealach praiticiúil, gur trialach é ord idirbhreitheach ar iarratas chun oird idirbhreithigh ar an bhfíor-ábhar sa chás agus spreagann sé sin imeachtaí ar nádúr neamhghnách gan amhras.”

Ag cuimhniú brí le hord Chuid 3 mar líon sainráite breithiúnais, ag seasamh don “trialach ar an bhfíor-ábhar sa chás”, níl aon amhras gurb é sin cás leis an 5ú Nollag 1996, nach raibh aon trialach ar an bhfíor-ábhar i gcás nach bhfuil aon duine ag cuimhniú ar an scéal é gurb í Geraldine

Gilligan an t-aon bhall den teaghlach Gilligan roimh an Chúirt ag an am agus nach bhfuair sí ionadaíocht. Níl sé neamhréasúnach a thuiscint go raibh an t-ábhar atráthaithe chun am a cheadú do bhaill eile an teaghlaigh Gilligan bheith i láthair roimh an Chúirt. Ar an 19ú Nollag 1996, rinneadh ord Chuid 3 eile agus arís is cóir a rá nach raibh aon trialach ar an bhrí-ábhar ar an lá sin. Rinneadh go leor iarratais eile thar ceann Mr Murphy ar an dáta sin, agus bhí na hiarratais sin atráthaithe chuig mí Eanáir, agus i mí Eanáir 1997, rinne na Gilligans iarratais i gcomhréir le Cuid 6 an Achta 1996 maidir le ceist maoinithe chun ionadaíochta dlíthiúla. Spreag sé sin ord a raibh mar ábhar leis an gcéad achomharc chuig an gCúirt Uachtarach maidir leis na himeachtaí ag an teaghlach Gilligan. Sna cúinsí sin, ní bheadh aon duine faoi mhíthuiscint gur tuigeadh déanamh na n-ord ar an 5ú agus 19ú Nollag 1996 in aon slí mar ag leanúint trialach an fíor-ábhair sa chás. Is ar an gcúis sin go ndearna Geoghegan J., ina bhreithiúnas ar an ord s.3 ar an 5ú agus 19ú Nollag 1996, mar shealadach agus thug sé tuairim ina dhiaidh nach raibh aon fhoráil san Acht chun an cineáil sin oird, agus nach bhfaca sé an chúis gan é a dhéanamh más gá. (Breathnaigh ar para. 29 an bhreithiúnais seo.) Sna cúinsí sin, ní fheicim conas go raibh sé intuigthe go ndearnadh atráthú ar dhéanamh oird Chuid 3 i gcúinsí ina raibh Cuid 3 atráthaithe chun a cheadú do na Gilligans ar fad bheith i láthair nó faoi ionadaíocht roimh an chúirt in aghaidh forálacha an Achta 1996. Is soiléir nár chruthaigh déanamh na n-ord Chuid 3, a raibh ansin atráthaithe chun éisteachta eile, aon mhíchóir do na Gilligans. Tá a mhalairt fíor, rinneadh atráthuithe ar an

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

5ú Nollag agus 19ú Nollag chun a leasa amháin. Is dócha go raibh sé soiléir go leor nach raibh na hoird déanta ar an 5ú agus 19ú Nollag 1996 ceaptha le bheith ina n-oird “deiridh” sa slí ina ndéantar ord idirbhreitheach faoi Chuid 3 de réir tuisceana anois. Dá bhrí sin, ní fheicim aon bhunús ina féidir a bheith maíte gur bhain dhéanamh na n-ord sin ar an 5ú agus 19ú Nollag 1996 aon dlínse ón Chúirt chun ord a dhéanamh ar an 16ú Iúil 1997. Cé gur thug Geoghegan J le fios nach raibh aon fhoráil ar leith san Acht chun oird sealadacha Chuid 3 a dhéanamh, ní mór a aithint nach bhfuil aon fhoráil ar leith san Acht ag cur coisc ar dhéanamh an oird sin.

Dá bharr sin, déanfaidh mé trácht ar an iarratas ar an 16ú Iúil 1997. Ní bheadh sé míchóir a rá gur cheap gach páirtí sna himeachtaí sin gurb ionann an t-ord sin agus ord oibriúcháin Chuid 3 ar feadh na blianta agus lean siad leo ar an mbonn sin. Bhí cinneadh Finnegan P maidir le hagóid d’ord Moriarty J agus an t-achomharc chuig an gCúirt Uachtarach ó bhreithiúnas agus ord Finnegan P. Áitithe ar an mbonn sin.

Ar an 19ú Iúil 1997, tugadh éisteacht d’fhianaise ó bhéal i gcomhréir le Cuid 8 an Achta 1996. Ba shoiléir go raibh an Cúirt sásta go ndearnadh cás prima facie chun a bhunú gur chóir ord i gcomhréir le Cuid 3 a dhéanamh in aghaidh gach Gilligans. Ní gá cuimhniú ar an méid ráite roimhe ag Mr Paul McNally, aturnae do Mr Gilligan, i mionnscríbhinn mionnaithe ag Mr McNally ar an 30ú Mheán Fómhair 2002 maidir le gluaisne inar iarradh díbhe ar na hoird déanta in aghaidh Mr Gilligan ar bhonn go raibh siad “déanta (agus agóidithe gan rath) ar bhonn go raibh an

t-iarratas Chuid 3 idirbhreitheach i bhfírinne agus ní i substaint do thrialach an aicsin.” Bhí an t-iarratas bunaithe ar mhionnscríbhinn Mr McNally inar dúirt sé, le linn iarratas a chosaint faoi Chuid 3:

“Rinneadh cinneadh gan fhadhb a chur leis an bhfíric, ó nach féidir iad a agóid sa trialach, is é sin, bheadh an t-iarratas Chuid 4 nuair a raibheadar ag súil go mbeadh an gearánaí faoi oibleagáid ráiteas éilimh le mionchuntas iomlán a thabhairt, gur féidir le mo chliaint follasú a fháil ar na cáipéisí sin, glaoch a chur ar fhinnéithe, finnéithe an ghearánaithe a chroscheistiú, subpoena a chur ar fhinnéithe agus cáipéisí de réir agóidithe (mar a bhfeicim) chun ráfla neamh-inghlactha (sa slí céanna le gach cosantóir eile sna himeachtaí tosaithe trí mheán gairmithe iomlánacha).”

Is croílár an ghearáin déanta ag na Gilligans ná nár tugadh trialach dóibh ar an ábhar é an raibh an maoin ina fháltais ó chuireacht nó nach raibh. Is soiléir gur roghnaigh John Gilligan agus a aturnae gan agóid a chur ar dhéanamh oird Chuid 3 ag éisteacht an 16ú Iúil 1997. Ní dhearna aon bhall eile de theaghlach Gilligans agóid ar dhéanamh oird s.3 ag an am. Bhí sé sin de cheart acu. Níor cuireadh brú orthu sa slí sin. Dá raibh na Gilligans ag iarraidh, bheadh siad in ann croscheistiú a dhéanamh ar fhinnéithe CAB ar an 16ú Iúil 1997. Seans gur cheap siad go mbeadh sé míchuí é a dhéanamh ag an staid sin. Ní raibh siad tar éis cur isteach i gcomhair follasaithe go fóill agus

seans gur cheap siad gur féidir a gcumas chun croscheistiú éifeachtach a dhéanamh a bheith maoilthe ag easpa follasaithe. Seans nach raibh siad in ann fianaise a ghlaoch dá gcuid féin chun a thaispeáint nach bhfuarthas an maoin i gceist mar fháltais ar choireacht. Seans go raibh cúiseanna beartacha maithe acu gan agóid a chur ar dhéanamh oird Chuid 3. Pé chúis a bhí ann, an fhíric ná nár chuir teaghlach Gilligan in aghaidh iarratais chun oird Chuid 3 déanta ar an 16ú Iúil, 1996.

Rinne Geoghegan J, le linn a bhreithiúnais i 2008, cur síos ar na bealaí ar féidir le páirtí faoi réir oird Chuid 3 agóid a chur ar dhéanamh an oird sin. Sa chéad chéim, is féidir é a agóid ag éisteacht Coda 3 féin. Mura bhfuil páirtithe in ann amhlaidh a dhéanamh ag an am nó mura mian leo, tugtar deis ansin chun agóid a chur ar dhéanamh oird dá leithéid sin le linn iarratais i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996.. Ar deireadh, tugtar deis freisin do pháirtí faoi thionchar ó ord Chuid 3 agóid a chur ar dhéanamh an oird sin ag diúscairt na héisteachta i gcomhréir le Cuid 4 an Achta 1996. De réir na torthaí ar dhéanamh oird Chuid 3 dá leithéid sin agus maidir le cearta maoine an duine aonair faoin Bhunreacht, thug an reachtas sraith deiseanna chun a cheadú do dhuine le linn déanta oird Chuid 3. Gan trácht ar an gceart chun achomhairc. Is féidir ord Chuid 3 a achomharc i gcónaí má bhíonn páirtí míshásta.

Seoladh thar ceann na Gilligans gur féidir go raibh eilimint amhrais ann ó thaobh na ndaoine bainteach leis na himeachtaí sin ag an tús mar gheall ar chur síos an oird i gcomhréir le Cuid 3 mar ord

idirbhreitheach. D'ainneoin sin, fiú roimh chás McKenna, rinneadh cur síos ar nádúr agus struchtúr an Achta ar mhionchuntas ag Murphy J i gcinneadh na Cúirte Uachtaraí sna himeachtaí sin féin, de réir leagtha amach roimhe le linn an bhreithiúnais seo.

Cé is moite d'aicmiú maidir le nádúr oird Chuid 3 i gcás McKenna, ní raibh aon iarracht déanta ag aon bhall de na Gilligans chun achomharc ar oird Chuid 3 mar gheall ar an gcinneadh sin. Ní raibh sé ach i bhfad níos déanaí nuair a rinneadh iarratas chun síneadh ama a lorg agus achomharc a dhéanamh ó orduithe Moriarty J (ach ní na cinn ag Costello P.), agus dhiúltaigh an Chúirt an t-iarratas sin le linn cinnte 2008 nuair a eisíodh na himeachtaí sin.

Rinne na Gilligans pointe breise ná, mar gheall ar an scéal é nach raibh trialach ar bith ar an bhfíor-ábhar sa chás ag éisteacht Chuid 3, bhí siad curtha faoi mhíchóir mar gheall ar iarratas Chuid 3(3), agus go bhfuil an t-ualach orthu féin chun a chruthú nach raibh na hionaid maoine sin faighte acu mar fháltais ó choireacht. I mo thuairim, tá míthuiscint san argóint sin. Nuair a bhíonn fianaise prima facie le linn éisteachta Chuid 3 go raibh nó go bhfuil maoin ag eisiúint faighte le fáltais ó choireacht, ansin aistrítear an t-ualach go dtí an taobh eile chun an fhíric a bhréagnú go bhfuil nó go raibh an maoin i gceist faighte ina fháltais ó choireacht. Só cé acu an ndéantar agóid ar fianaise curtha chun cinn ag CAB ag éisteacht Chuid 3 nó éisteacht Chuid 3(3) ina dhiaidh, beidh an t-ualach i gcónaí ag aistriú ó fhreagróirí chun an fhíric a bhréagnú go bhfuarthas an maoin le

fáltais ó choireacht. Ansin, níl aon mhíbhuntáiste sa nós imeachta do na Gilligans mar gheall ar an scéal é nár thug siad agóid ar fhianaise CAB ag an éisteacht roimh Moriarty J.

Is úsáideach cuimhniú ar an bpointe déanta ag Geoghegan J. (Ag para. 11 an bhreithiúnais seo) mar gheall ar nádúr neamhghnách le Cuid 3 agus 4 an Achta 1996 “má thugann siad deiseanna soiléir do dhuine míshásta chun agóid a dhéanamh ar chinneadh, i gcás imeachtaí faoi Chuid 3(1), cinneadh tairiscinte gur fháltais ó choireacht é an maoín ábharach.” Seo gné tábhachtach leis an Acht 1996 a thugtar dóibh siúd faoi thionchar ó dhéanamh oird Chuid 3 nach bhfuil ar chúis amháin nó eile in ann agóid a chur ar dhéanamh oird Chuid 3(1) nuair a bhíonn deis acu chun agóid a chur ar ord dá leithéid sin ag go leor céimeanna sna himeachtaí.

Nuair a deirtear is a dhéantar uile, is dóigh liom nár chruthaigh na Gilligans teidlíocht chun breithiúnas na Cúirte seo i 2008 a athmharc ar bhonn aon ábhair a dtabharfadh dlí-eolaíocht Greendale dóibh. Tugadh cur síos ar an leigheas faoi iarratas Greendale mar cheann nach dtagann ach i gcásanna annamha éisceachtúla. Ansin d’áitigh Murray C.J. ag an am, gur féidir leis a bheith ina rud seachtrach leis na himeachtaí féin. Dá bhrí sin, rinne go leor cás amhail an cinneadh Bula a dtagraítear dó thuas, tháinig ceist chun solais a bhain le himeachtaí seachtracha, is é sin maíomh go raibh claonadh ann ó thaobh baill áirithe na Cúirte. Sa chás seo, bhraith siad ar argóint go raibh na himeachtaí go léir fabhtacha mar gheall ar argóint nach

raibh ceart chun trialach ag na Gilligans ar an ábhar ag éisteacht Chuid 3 agus an t-iarratas eile nach raibh aon dlínse ann chun oird Chuid 3 a dhéanamh ar an 16ú Iúil 1997, de réir na n-ord déanta roimhe ar an 5ú agus 19ú Nollag 1996. D’ainneoin sin, tá míthuiscint ansin ar nádúr agus struchtúr an Achta. Ceadaíonn an tAcht maoín de chuid saoránaithe a choigistiú. Tá sé soiléir go leor nach féidir le trasnaíocht le cearta maoine an duine aonair tarlú gan nósanna imeachta cuí agus cosanta Bunreachtúla. Tugann an tAcht 1996 go leor deiseanna do pháirtí faoi thionchar ó agóid, ar féidir maoín a choigistiú dá bharr. Fiú má smaointear gur diúltaíodh trialach do na Gilligans ar an bhfíor-ábhar a bhain leis an gcás ag éisteacht Chuid 3 roimh Moriarty J., (rud nach féidir a bheith i gceist i gcúinsí nach raibh agóid don ord), bhí teidlíocht óna gcuid chun achomharc a dhéanamh ar ord Moriarty J nó iarratas a thabhairt i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta 1996. Níl sé gan tábhacht gur iarr na Gilligans sa chás seo achomharc ó ord Moriarty J., ag staid an-dhéanach sna himeachtaí, na blianta tar éis don ord bheith déanta. Bhí Geoghegan, le linn a bhreithiúnais, an-soiléir agus é ag rá go raibh na Gilligans fós i dteideal iarratas a thabhairt i gcomhréir le Cuid 3(3), ós rud é go raibh iarratas a ndearnadh cheana faoin chuid sin níos mó ina athbhreithniú breithiúnach ar chinneadh Moriarty J., ná díreach agóid ar dhéanamh an oird le fianaise a thaispeánann nach fáltais ó choireacht é an maoín i gceist. Ní mór a athrá anois nach bhfuil dlí-eolaíocht Greendale ann chun a cheadú do pháirtí ábhar cinnte cheana féin a argóint arís.

Tá go leor ráite faoin míthuiscint a raibh ar na Gilligans agus, a deirtear, ar dhaoine eile, maidir le struchtúr an Achta 1996. Is Acht neamhghnách é. Ceadaíonn sé don Stáit sóchmhainní a bhfuil ag daoine aonair a reo má fhaightear amach gur fháltais ó choireacht iad. Tugann sé forálacha ansin ní hamháin do dheis amháin ach go leor deiseanna chun agóid a dhéanamh ar an gcinneadh. Chomh luath le Bealtaine 1997, tugadh míniúchán ar struchtúr an Achta le mionchuntas ag an gCúirt Uachtarach i mbreithiúnas Murphy J., achoimrithe níos luaithe. Ina dhiaidh sin, bhí an tAcht faoi réir agóide Bunreachtúla ag Mr. Gilligan, nár éirigh leis. Tugadh a thuilleadh soiléirithe maidir le nádúr an oird Chuid 3 i gcás McKenna agus i go leor breithiúnais eile a ndearna mé tagairt dóibh níos luaithe. Ós rud é gur cás é sin ar féidir leis na Gilligans déanamh oird Chuid 3 a achomharc ar an 16ú Iúil, 1997 nó iarracht a dhéanamh i gcomhréir le Cuid 3(3), tá mé sásta nach féidir sa chás seo dlí-eolaíocht Greendale a úsáid. Bhí deis ag na Gilligans chun leighis agus i bhfianaise cinnte Geoghegan J., d'úsáid siad leigheas roimh Feeney J., rud ar féidir leo a dhéanamh amháin mar gheall ar ord Chuid 3 a raibh i bhfeidhm. Bhain a gcuid cinneadh chun iarratas Chuid 3(3) a dhéanamh le bainistíocht ar chás agus, ina dhiaidh, éisteacht fhada roimh Feeney J.

Rinne mé tagairt cheana don tábhacht a bhaineann le críochnaitheacht na mbreithiúnas agus na n-ord ó thaobh na dlíthithe de chun críochnaitheacht a bheith acu ina n-imeachtaí agus riarachán cuí éifeachtach a chinntiú sa bhreithiúnas. Dá raibh dlíthithe in ann dul

chun dlí agus é sin a athdhéanamh ar phointí cinntithe ina gcoinne arís agus arís, stopfadh an córas dlíthiúil go luath mar thoradh! Ar an gcúis sin, is annamh na cúinsí faoina féidir breithiúnas nó ord deiridh a athrú nó a chur ar leataobh. De réir mínithe, is féidir oird agus breithiúnais deiridh a athrú nó a chealú mar gheall ar bhotún déanta faoin rial “sleamhú”, breithiúnais faighte trí chalaois nó curtha ar leataobh agus i gcásanna annamha éisceachtúla ag teacht ó dhlí-eolaíocht Greendale, is féidir breithiúnais nó oird a chur ar leataobh. Is fiú cuimhniú ag an bpointe seo ar na tráchtanna déanta ag Henchy J., a raibh an chéad cheann acu déanta sa chás *The State (Byrne) v Fawley* [1978] I.R. 326 ag p. 350 inar dúirt sé:

“Ós rud é go bhfuil an príosúnach tofa go saor agus ar an eolas ag a bhreithiúnas chun glacadh leis an ngiúiré paineálta mar in ann é a thriail, deirim go bhfuil sé cosctha ag an dtoghchán sin ag maíomh nach raibh bunreachtúlacht ag an ngiúiré: breathnaigh ar chinneadh na cúirte sin in *Corrigan v Irish Land Commission* [[1977] I.R. 317]. Bhí an príosúnach ceadaithe ag an ngiúiré mar gheall nár cheistigh sé an bhailíocht leis sin nuair a cheap sé bunúis chun achomhairc in aghaidh a chiontaithe agus pionóis, agus nuair a rinneadh argóint ar a iarratas chun fágadh chun achomhairc ar an gCúirt um Achomhairc Coiriúla. Ní raibh sé ach cúig mhí tar éis a thrialach gur chuir sé gearán ar aghaidh go

ndearnadh an giúiré ar bhealach míbhunreachtúil. Ní cheadaítear volte face dá leithéid. Tar éis dó, lena iompar, ceadú do na Cúirteanna, don ionchúiseamh (a raibh ag obair don phobal ar iomlán) agus d'údaráis an phríosúin leanúint leis ar bhonn gur ghlac sé le bailíocht an ghiúiré, anois tá an príosúnach i dteideal a mhalairt a rá. Bhí an ceart bunreachtúil chun giúiré ó bhuíon ionadaíoch ann chun a leasa. Tar éis dó a rogha a dhéanamh gan an ceart sin a éileamh, bheadh sé i gcoinne riarachán cuí ceartais faoin Bhunreacht dá raibh cead aige éileamh a ardú sna himeachtaí reatha nuair, trína rogha féin, fágadh é neamhdhearbhaithe ag an trialach agus ina dhiaidh sin i gCúirt um Achomhairc Coiriúla. Níor cailleadh i bpróiseas na n-imeachtaí an ceart faoi chosaint ag an mBunreacht ach cumas an phríosúnaigh chun éileamh a chur air i gcúinsí a cháis."

Is cosúil dar liom go bhfuil na tráchtanna sin tráthúla go leor nuair a thugtar stair na n-imeachtaí sin, ag cuimhniú go raibh an agóid d'ord Moiraty J., ar bhonn nach raibh dlínse aige chun ord dá leithéid a dhéanamh mar gheall ar an scéal é go ndearnadh dhá ord eile roimhe, ardaithe amháin don chéad uair sa Chúirt Uachtarach sna achomhairc ó Feeney J. Rinne na Gilligans iarratais ar Chuid 3(3) chuig Feeney J., i ndiaidh do chinneadh na Cúirte Uachtaraí a bheith déanta i 2008 agus an t-aon chúis gur tharla an

éisteacht sin ná, mar a deirtear roimhe, go raibh ord Chuid 3 bailí i bhfeidhm.

Dúirt Henchy J. sa chás eile *Murphy v Attorney General* [1982] I.R. 241 ag lch. 314-315:

"Ar chúiseanna éagsúla, aithníonn an dlí go leor cúinsí, is cuma mura bhfuil aon bhunús sa dlí ag iompar éigin, is cuma cé chomh gan údár a oibriúchán i gcás áirithe, tharla an rud a tharla agus ní féidir, nó níor chóir, é a scriosadh. Maidir leis na seichimh do-sháraithe agus fotháirgí ama, éigeantas ag baint le hord poiblí agus leas comónta, drogall an dlí ó éisteacht a thabhairt dóibh siúd a sleamhnaigh ar a gcearta, cáilíocht le dlíthiúlacht - fiú do-aisathraitheacht - a cheanglaíonn de ghnáth leis an méid a bhfuil do-athraithe nó a bhfuil glacadh ginearálta leis nó déanta air, an t-aitheantas gur féidir, go gearrthréimhseach, fiú an fíric faighte stádas do-sháraithe a ghlacadh, is féidir na fachtóirí sin agus eile an méid a bhí déanta a iompú faoi dhlí míbhunreachtúil, nó folamh ar bhealaí eile, agus glacadh a chruthú ar chuid de corpus iuris."

Dá bharr, feictear dom, fiú ó thaobh an nós imeachta a leantar sa chás seo, ina raibh oird Chuid 3 déanta ar trí ócáid difriúla, mura raibh sé ceadaithe faoin Acht, (nach nglacaim leis ar chúiseanna mínithe roimhe), chun focail Henchy J. A úsáid, tharla an méid a tharla agus ní féidir é a chealú ag an staid seo sna

himeachtaí i gcúinsí, i mo thuairim, nár shleamhnaigh na Gilligans ar a gcearta chun agóid a dhéanamh ar bhailíocht na gcéimeanna glactha ag CAB. Ní mór dóibh siúd a bhfuil an ceart acu chun agóide é a dhéanamh ar bhailíocht an oird déanta ina gcoinne gan mhoill, leis na meáin tugtha don agóid sin, amhail trí mheán achomhairc. Mura ndéantar amhlaidh, cruthaítear fasach do dhuine éigin a mbeadh bunús bailí acu ar bhealach eile chun ord a dhéanamh i gcoinne agus na hábhair sin a ardú arís na blianta tar éis.

Ar mhaithe le cuimsitheacht, ba mhaith liom labhairt ar bhealach gonta maidir le pointe déanta ag na Gilligans ó thaobh éisteachta Chuid 3 roimh Moriarty J. Rinneadh gearán thar a gcinn gur tharla an éisteacht ag tréimhse nuair “nach raibh cúnamh dlíthiúil ar fáil”. Níl aon amhras go raibh iarratais Chuid 6 fós ann ag an am agus dár ndóigh gur déileáil Moriarty J leis na hiarratais sin na blianta tar éis. Ní mór a thabhairt faoi deara nach iarratas chun cúnamh dlíthiúla é iarratas i gcomhréir le Cuid 6. Ní mór cuimhniú freisin go ndearnadh ionadaíocht ar John agus Geraldine Gilligan araon le hAbhcóidí agus Aturnaetha ag an éisteacht roimh Moriarty J. Sna cúinsí sin, go simplí, ní raibh sé ceart a mhaíomh go raibh aon bhac ar ionadaíocht dhlíthiúil ag an éisteacht sin mar gheall ar “gan chúnamh dlíthiúil bheith ar fáil”. Ní fheicim aon bhunús le rá go raibh an t-ord a ndearnadh ag an ócáid sin fabhtach mar gheall ar an bhfadhb maidir le hionadaíocht dhlíthiúil.

Sna cúinsí sin, tá mé sásta nár tharla aon shárú ar chearta bunreachtúil na Gilligans chun agóid a dhéanamh ar an gcinneadh

ar an bhfianaise *prima facie* CAB gurb ionann an maoin a dtagraítear dó i Sceideal na nGairmí Iomlánacha agus nó go raibh siad faighte le fáлтаis ó choireacht. Níl aon ábhar seachtrach “a théann go dtí fréamh riaracháin breithiúnach cóir agus bunreachtúil”.

Le linn na héisteachta ar an achomharc seo, ba shoiléir, seachas dá ndéarfaí go raibh na bunorduithe Chuid 3 neamhbhailí, nach raibh aon bhunús dlíthiúil chun agóid a dhéanamh ar bhreithiúnas Feeney J. Ní raibh aon argóintí curtha chun cinn roimh an Chúirt seo chun a chruthú gur earráid é an cinneadh. Dá bharr, ní mholaim athbhreithniú a thosú ar an gcinneadh sin, seachas chun a rá gur tharla éisteacht chuimsitheach roimh Feeney J., inar tugadh deis iomlán do na Gilligans déileáil le gach fadhb féideartha ar féidir samhlú chun aighneas a chruthú nach bhfuarthas an maoin i gceist le fáлтаis ó choireacht. Diúltaíodh dá gcás maidir leis sin. Níl aon bhunús chun teacht ar thuairim difriúil ag an staid seo.

Oird CHUID 4 agus an Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna

Ba chóir dom tagairt a dhéanamh ag an bpointe seo don bhreithiúnas le Feeney J., ar iarratais Chuid 4 ag CAB. An chéad phointe ná a thabhairt faoi deara go bhfuil uimhir tagartha 1996 Uimh 10143P ag an gcás seo agus tá sé i dteideal in ainm na bpáirtithe chun na gairmí iomlánacha bunaidh. Ba chóir go mbeadh sé i dteideal ainmneacha na bpáirtithe chuig imeachtaí na ngairmí speisialta eisithe i 2004 ina raibh uimhir tagartha 2004 Uimh. 536SP agus ina raibh Mr Felix McKenna mar ghearánaí agus na Gilligans

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

mar chosantóirí. Tá an uimhir tagartha ceart ag an ord déanta i ndiaidh seachadta an bhreithiúnais ar an 20ú Nollag 2011 ar na hiarratais Chuid 4 agus aithníonn sé na páirtithe d'imeachtaí Chuid 4 i gceart. Ní thagann aon rud ón phointe sin.

Leanann sé, ó scéal gur dhiúltaigh Feeney J. D'iarratais na Gilligans i gcomhréir le Cuid 3(3) go mbeadh CAB ag iarraidh a iarratais i gcomhair oird i gcomhréir le Cuid 4 an Achta. Lean Feeney J ar aghaidh ag déanamh oird i gcomhréir le Cuid 4 an Achta in aghaidh na Gilligans, ag aistriú gach maoine ag eisiúint chuig an Aire um Chaiteachas Poiblí agus Athchóirithe. (Ní mór a thabhairt faoi deara maidir leis an mbreithiúnas agus ord Feeney J ar iarratas Chuid 3(3), cé go ndearnadh ord i gcomhair díolacháin maoine ag 1 Plásóg Srutháin Liam, Leamhcán, Baile Átha Cliath, tugtha do Treacy Gilligan chun 20% de na fáлтаis ón ndíolachán a fháil ar an maoin sin).

Le linn iarratais thar ceann na Gilligans, rinneadh tagairt d'Airteagal 1 Prótacal 1 sa Choinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna, a sholáthraíonn mar a leanas:

“Tá gach duine nádúrtha i dteideal sult a bhaint as a c(h)uid maoine faoi shíochán. Ní bheidh aon duine díothaithe ó mhaoín seachas leas an phobail agus faoi réir na gcoinníollacha a dtugtar forálacha dóibh leis an ndlí agus ag prionsabail ginearálta dlí idirnáisiúnta.

Ní chuirfidh na forálacha roimhe sin, áfach, isteach in aon slí ar cheart an Stáit chun na dlíthe sin a chur i

bhfeidhm, amhail dlíthe riachtanacha chun rialú a dhéanamh ar úsáid maoine i gcomhréir le leas ginearálta nó chun íocaíocht a choinneáil i gcomhair cánach nó deonacháin nó pionóis eile.”

Ní dhearna na Gilligans agóid ar an scéal é go bhfuil aidhm dlisteanach ag scéim an Achta 1996 agus freisin go dtagann sé laistigh de bhrí “leasa an phobail” a dtagraítear dó in Airteagal 1 Prótacal 1 sa Choinbhinsiún. Pé slí a ndearnadh an argóint gur chóir don phróiseas a spreag diúscairt ar Chuid 4 bheith i gcomhréir le prionsabal dlíthiúlachta ag teastáil ó Airteagal 1 Prótacal 1 an Choinbhinsin. Tugadh go leor údaráis don chúirt ó Choinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna ar an bprionsabal dlíthiúlachta. (Breathnaigh mar shampla, *Latridis v Greece* (1999) 30 E.H.R.R. 97 ag para. 58.) Ag brath orthu siúd, tugadh gur cheart do CAB a thaispeáint gur sásaíonn ord faighte trí mheán Cuid 4 trial ar dlíthiúlacht. Rinneadh argóint ansin nach raibh an próiseas a spreag Cuid 4 dlíthiúil mar gheall ar na fabhta maidir le nós imeachta agus easnamh dlínse, de réir maíomh, in ord Chuid 3. I bhfocail eile, níor chomhlíon an nós imeachta a spreag bronnta oird Chuid 4 le prionsabal dlíthiúlachta riachtanach faoi Airteagal 1 Prótacal 1 leis an gCoinbhinsiún, agus dá bharr, bhí sé mídhleathach mar ord déanta a sháraíonn cearta an Choinbhinsin na Gilligans.

Ar na cúiseanna leagtha amach roimhe maidir leis na hargóintí a bhaineann le bailíocht oird Chuid 3, ní fheicim aon bhunús le rá go bhfuil CAB ag sárú prionsabail dlíthiúlachta ina ghníomhú ar

oird Chuid 4. Tá mé sásta go raibh Moriarty J i dteideal ord Chuid 3 a dhéanamh ar an 16ú Iúil 1997. Cé gur deireadh é ord Chuid 3, de réir mínithe leis an gcás McKenna, ar na cúiseanna leagtha amach roimhe, tá mé sásta gur cuí (agus dlíthiúil) an t-ord sin a dhéanamh ag an am sin. Ní raibh sé riamh i gceist go mbeadh na hoird a ndearnadh roimhe i gcomhréir le Cuid 3 chun a bheith aon rud eile seachas sealadach. Is tábhachtach a rá arís nár cuireadh in aghaidh déanta an oird ar an 16ú Iúil, 1997. I ndiaidh déanta an oird sin, bhí sé oscailte do na Gilligans agóid a chur ar an ord trí mheán achomhairc nó go hailtéarnach ar iarratas i gcomhréir le Cuid 3(3) an Achta nó le linn iarratais i gcomhréir le Cuid 4 an Achta. Ar deireadh, d'úsáid na Gilligans a gcearta chun agóide ar an gcinneadh go bhfuarthas an maoin i gceist go díreach nó go hindíreach trí mheán fáltais ó choireacht in éisteacht chuimsitheach foimh Feeney J.

Ní raibh sé le tuiscint go raibh cearta na Gilligans faoin Choinbhinsiún níos mó in aon slí ná iad siúd a thugann an Bhunreacht. Ní fheicim aon bhunús le rá go raibh déanamh oird Chuid 3 ar an 16ú Iúil, 1997 ag sárú cearta bunreachtúla nó Coinbhinsin na Gilligans. Rinneadh ionadaíocht ar Mr agus Mrs Gilligan araon ar an lá sin. Níor chuir siad in aghaidh déanta an oird. Fiú má cheaptar nár chuir siad in aghaidh déanta an oird mar gheall ar mhíthuiscint maidir le nádúr oird Chuid 3 d'ainneoin cinnte roimhe sin ar na himeachtaí ag an gCúirt Uachtarach ina ndearna Murphy J cur síos ar scéim an Achta, ní bheadh an t-ord déanta in ann a bheith faoi agóid ag achomharc nó i

gcomhréir le forálacha an Achta. I ngach cúinsí, tá mé sásta nach raibh sárú ar bith ar phrionsabal dlíthiúlachta faoi Airteagal 1 Prótacal 1 le Coinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna.

Ar deireadh, ba chóir dom tagairt bheag a dhéanamh ar phointe déanta thar ceann CAB maidir le hinfheidhmeacht de chuid Coinbhinsin Eorpach um Chearta Daonna ar na himeachtaí sin ina ndearnadh argóint, ós rud é go ndearnadh Acht Choinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna i 2003, ní féidir é a chur i bhfeidhm ar chodanna agus oird na n-imeachtaí déanta ansin sula tháinig an tAcht sin in éifeacht. Ní mór cuimhniú gur cuireadh tús le himeachtaí ar ord diúscartha Chuid 4 i 2004, agus óna thaobh sin, ní féidir go mbeadh aon cheist nó cúlghabháil maidir le hinfheidhmeacht an Choinbhinsin ar na himeachtaí sin. Ní gan dheacracht atá ceist infheidhmeachta cúlghabhála an Choinbhinsin chuig rudaí a tharla roimh 2003, braite air in imeachtaí i ndiaidh 2003. Breathnaigh mar shampla ar chinneadh na Cúirte seo in *Dublin City Council v Fennell* [2005] 1 IR 604.) D'ainneoin sin, thug mé conclúid nár chuir déanamh oird diúscartha ar Chuid 4 sna himeachtaí sin in aghaidh prionsabail dlíthiúlachta, ní gá ceist infheidhmeachta cúlghabhála ar Choinbhinsiún Eorpach um Chearta Daonna a chur san áireamh.

Conclúid

Tá mé sásta nach bhfuil na Gilligans i dteideal leanúint sna gluaisní Greendale. Níor chruthaigh siad gur cás éisceachtúil é breithiúnas na Cúirte Uachtaraí seachadta sna himeachtaí sin i 2008 ina mbíonn breithiúnas nó ord deiridh curtha

ar leataobh mar gheall ar chúinsí annamh nó éisceachtúla. Chuige sin, ní mór a thaispeáint gur sáraíodh a gcearta bunreachtúla, gan chion uathu. Ar na cúiseanna leagtha amach agam thuas, tá mé sásta nár tharla sárú dá leithéid. Níl aon rud seachtrach sna cúinsí a bhaineann leis an gcás seo a théann go dtí fréamh riaracháin breithiúnach cóir agus bunreachtúil, a gcuirfeadh breithiúnas na Cúirte Uachtaraí 2008 ar leataobh.

Ag tús an bhreithimh sin, d'aithin mé croílár le háitiú thar ceann Gilligans nach raibh aon trialach ar an ábhar sin chun a fháil amach an bhfuarthas an maoín ag eisiúint sna himeachtaí sin go díreach nó go hindíreach le fáltais cóiriúla nuair a rinneadh ord na Coda oibriúcháin 3, a reoigh an maoín i lámha na Gilligans i gcomhréir le hAcht 1996. Mar thoradh, rinneadh maíomh nach raibh aon ord bailí ó Chuid 3; mar sin, bhí an éisteacht roimh Feeney J. Gan dhlíntse agus ní raibh sé in ann seasamh. Ar deireadh, ní raibheadar in ann aon ord diúscartha a dhéanamh faoi réir Achta 1996 mar gheall ar an maoín. De réir tugtha faoi deara níos luaithe, tugann an tAcht 1996 páirtí a raibh tionchar ag ord Chuid 3 air réimse deiseanna chun achomharc a dhéanamh ar dhéanamh oird Chuid 3. Tagann an chéad dheis dá leithéid sin ag Cuid 3 na héisteachta féin. Mura ndéantar ceistiú ag an staid sin, is féidir déanamh an oird Chuid 3 a cheistiú ag éisteacht Chuig 3(3). Ar deireadh, is féidir le hachomharc a bheith ann le linn éisteachta Chuid 4. Is tábhachtach béim a chur ar an scéal nach gcuirtear bac ar pháirtí faoi thionchar oird dá leithéid sin ó cheistiú a dhéanamh níos déanaí sna himeachtaí mura gcuirtear in aghaidh déanta oird Chuid 3. Seo a tharla

anseo. Bhí trialach iomlán ar fhíor-ábhar an cháis, is é sin an raibh na hionaid maoine faighte go díreach nó go hindíreach le fáltais ó choireacht. Fuair an trialach sin éisteacht an-fhada roimh Feeney J. Ina raibh fianaise tugtha ag finéithe thar ceann CAB agus thar ceann na Gilligans, ag spreagadh breithiúnais cuimsitheach ag Feeney J. Ar an 27ú Eanáir 2011.

D'fhan an fianaise curtha ar fáil ar dtús ag CAB i substaint, ós rud é gur bhraith siad air sin i ngach uair a raibh siad os comhair na cúirte, bogtha thar a chinn nó thar ceann na Gilligans. Ós rud é go raibh go leor atagartha ar an bhfianaise sin, trí mheán spleáchais, faoi réir measúnaithe athdhéanta faoi iniúchadh breithiúnach le linn na n-imeachtaí, ag tabhairt go leor deiseanna do na Gilligans an fhianaise a úsáid, nó a barántúlacht, iontaofacht nó luach a cheistiú. Anuas air sin, níor baineadh bonn ón teachtaireacht lárnach a bhí ag CAB, agus dá bhrí sin is cosúil gur shroich sé stádas a d'fhéadfaí a chur i gcomparáid leis an gceann a iarrtar ó aon iarrthóir in imeachtaí ina bhfuil ualach dlíthiúil na fianaise air.

Chomh maith leis, nuair a bhreathnaítear sna himeachtaí sin ar bhealach aonair, ní mór glacadh leis go raibh éisteacht substainteach ann, ar dtús ar iarratas an CAB i gcomhair oird Chuid 3 maidir leis an maoín i gceist a bhfuarthas amháin nuair a shaoraigh CAB ualach ó ábhair a chruthú de réir sonraithe i gCuid 3 an Achta 1996. Ansin, ar an éisteacht a ndearnadh ar an iarratas Chuid 3(3) ar na Gilligans, agus ar deireadh, ar an iarratas chun ord a dhiúscairt, arís rud nach bhfaightear ach i gcúinsí ina bhfuil na

réamhchoinníollacha reachtaíochta leagtha amach i gCuid 4 an Achta 1996 comhlíonta. Dá bhrí sin, ní féidir glacadh leis nach bhfuair na Gilligans trialach cóir agus baintear úsáid as an mbrí leagtha amach sa Choinbhinsiún don abairt sin.

I gconclúid, bheadh iarratais na Gilligans dífe agam ar ghluaisní Greendale, mar aon leis na hachomhairc.

Biúró um Shóchmhainní Coiriúla v. J.McN.

25Ú Bealtaine 2017, An Chúirt Uachtarach: Clarke J., Laffoy J., O'Malley Iseult J [2017] IESC 30

Custam - An Biúró um Shóchmhainní Coiriúla - Cuid 966 leis an Acht Comhdhlúite Cánach - fianaise Deimhnithe

BREITHIÚNAS LEIS AN MBREITHEAMH CLARKE SEACHADTA AR AN 25Ú BEALTAINÉ 2017.

1. Réamhrá

1.1 Baineann an t-achomharc seo le dliteanas féideartha i gcomhair cánach. Cé gur tugadh é faoi theideal an ghearánaithe/freagróra ("CAB"), baineann sé i bhfírinne, ar chúiseanna a ndéanfaidh mé trácht orthu, le héileamh tugtha ag oifigeach amháin an chomhlachta sin.

1.2 Bhí réimse ábhair canbhasáilte ar an achomharc sin. Láimhseáladh ceisteanna maidir le réim reachtúil lena féidir na measúnuithe cánaacha éirí conclúideach agus nach mbeifear in ann iad a oscailt. Bhí sé sin láimhseáilte i dteannta le hábhair maidir le cruthúnas cuí nach mór bheith forthairgthe le cúirt chun dliteanas a bhunú do cháin ar iarratas i gcomhair breithiúnais achoimrigh.

1.3 D'ainneoin sin, rinneadh argóint maidir le pointe eile, a thagann chun cinn ar dtús de réir loighice, an raibh sé cruthaithe go raibh oifigeach an CAB in ann na himeachtaí sin a thabhairt in aon chor. Dá raibh sé curtha ina luí ar an gcúirt nach raibh go leor fianaise maidir leis sin, sa chás sin ba chóir na himeachtaí sin a dhíbhe. Sa chás sin freisin, ní bheadh gá chun aon cheann de na hábhair eile a láimhseáil.

1.4 I gcás gur tugadh na himeachtaí achoimreacha sin in aghaidh cosantóra/freagróra ("Mr McN") ag éileamh suimeanna a raibh le n-íocadh dar leis ar dhliteanas cánach, a raibh deiridh de réir na hargóinte.

Bhí an t-éileamh maidir le €3,313,990.15 ag baint leis an gcáin, agus ús €1,791,168.75 i gcomhair cánach agus ús suas go dtí an 27ú Mheán Fómhair 2007 ar shuim €1,522,821.40. Bhí éileamh ar ús leanúnach freisin.

1.5 Tugadh saoirse chun breithiúnas deiridh a thosú ag an Máistir ach rinne McN achomharc chuig an Ard-Chúirt. Bhí réimse ábhair iarrtha roimh an Ard-Chúirt ar an achomharc sin. D'ainneoin sin, ar chonclúid deiridh na hArd-Chúirte (Feeney J.), dúradh i mbreithiúnas ar an 14ú Mheán Fómhair 2009 (*Criminal Assets Bureau v. McN* [2009] IEHC 414)) gur "cruthaíodh i bhfianaise agus/nó fíricí admháilte na cruthúnais is gá chun eascrú i

mbreithiúnas tugtha i bhfábhar an ghearánaithe...". Sa tslí céanna, dúradh nár éirigh le Mr McN aon chosaint bona fide a aithint. Dá bhrí sin, dhíbhe an Ard-Chúirt achomharc Mr McN agus dheimhnigh sí ord an Mháistir.

- 1.6 Thug Mr McN achomharc ar an gcúirt seo. Dúirt mé ar deireadh, i gconclúid, gur chóir an t-achomharc seo a cheadú. Tháinig mé ar an tuairim sin toisc go gceapaim go dtugann ceann de na bunúis curtha ar aghaidh ag Mr McN (acmhainn chun agartha) bunús cuí chun an t-achomharc seo a dhiúscairt. Sna cúinsí sin, ní dóigh liom gur gá déileáil leis an gcuid eile de na bunúis a mbraith muid orthu. Dá bharr, molaím déileáil leis na fíricí agus argóintí a bhfuil ábhartha don chúis i gceist.

2. Na Fíricí

- 2.1 Rinneadh argóint thar ceann CAB nach raibh na tuairisceáin chánacha déanta ag Mr McN maidir leis an mbliain cánach 2000/1 agus gach ceann de na blianta cánacha (a ndeachaigh trí athrú féilire ag an am) idir 2001 agus 2005. Ar an mbonn sin, dúradh gur ardaíodh measúnuithe maidir le gach ceann de na blianta cánacha sin ar an 17ú Iúil, 2007.
- 2.2 Ina dhiaidh sin, dúradh nach raibh aon achomharc seolta maidir leis na measúnuithe sin laistigh

teorainn ama a soláthraíonn an dlí. Anuas air sin, dúradh nach raibh aon iarratas chun achomhairc déanaigh tugtha roimh thús na n-imeachtaí. Cé go mbeidh sé riachtanach, ar feadh tamaill, gnéithe áirithe dan scéim reachtaíochta in am trátha, is soiléir gur féidir síneadh ama a lorg chun achomharc déanach a sheoladh in aghaidh measúnuithe ach go bhfuil teorainneacha móra ar an teidlíocht, go háirithe nuair a chuireadh tús leis na himeachtaí cheana. Sna cúinsí sin, deirtear gur éirigh na measúnuithe ábharacha deiridh agus conclúideacha agus nach féidir síneadh ama a lorg a thuilleadh chun achomharc ina n-aghaidh toisc nach nearnadh iarratas dá leithéid sin roimh thús na n-imeachtaí. De réir cosúlachta, ba mhaith le Mr McN a rá go raibh na suimeanna ardaithe ar na measúnuithe i bhfad níos mó ná an fíor-shuim cánach le híocadh.

- 2.3 D'ainneoin sin, tugadh an t-ábhar roimh an chúirt ar achomharc ón Máistir, ardaíodh fadhb eile dlíthiúil sonrach thar ceann Mr McN maidir le hacmhainn an oifigigh i gceist chun agartha. Bhí an t-ábhar sin faoi achomharc ag an gCúirt seo freisin. Chun ciall a bhaint as an ábhar dlíthiúil sin, is gá ar dtús rud éigin a rá maidir leis an rialachán a rialaíonn CAB, is é sin an tAcht Bhiuró um Shóchmhainní Coiriúla ("an tAcht 1996").

3. An tAcht 1996

3.1 Cé go dtugtar cur síos ar an ngearánaí mar CAB, i bhfírinne is oifigeach bhiúró an CAB é an gearánaí (ar a dtugtar cur síos chun cuspóra anaithnideachta mar “Oifigeach an Bhiúró loncaim 32”). Pléadálann an tacaíocht speisialta leis an éileamh go “dTugann an gearánaí na himeachtaí seo in ainm Bhiúró um Shóchmhainní Coiriúla i gcomhair forála Chuid 10 an Achta um Bhiúró Shóchmhainní Coiriúla, 1996”.

3.2 I gcuid ábhartha, rialaíonn Cuid 10(4) an Achta 1996 gur chóir d’oifigeach bhiúró a bhfuil mar oifigeach leis na Coimisinéirí loncaim agus a dhéanann cumhachtaí nó dualgais faoi dhlí ioncaim na cumhachtaí sin a úsáid “in ainm an Bhiúró agus ní in ainm an oifigigh bhiúró aonair bainteach leis, d’ainneoin aon fhorála dá mhalairt in aon achtú ábhartha”.

3.3 Ní raibh aon agóid ann, dá bharr, go mbeadh oifigeach anaithnid an bhiúró, amhail Oifigeach an Bhiúró loncaim 32, i dteideal na himeachtaí sin a choinneáil faoi ainm CAB. D’ainneoin sin, leanann sé gur gá machnamh a dhéanamh ar an mbunús dlíthiúil ar a thug Oifigeach an Bhiúró loncaim 32 na himeachtaí sin agus thairg sé an cruthúnas a bhí ag teastáil chun an t-éileamh a bhunú.

3.4 Spreagann sé sin an tuiscint ar Chuid 966 an Achta um Chomhdhlúthú Cánach, 1997 (“an tAcht 1997”).

4. Cuid 966

4.1 Tugann Cuid 966(1), gan dochar d’aon bhealaí eile ina féidir íocaíocht ar shuimeanna le n-íocadh a chur i bhfeidhm maidir le cáin ar ioncam. Is féidir le hoifigeach na gCoimisinéirí loncaim “údaraithé acu chun cuspóirí an fo-ailt seo” agair a dhéanamh ina (h)ainm féin san Ard-Chúirt chun suimeanna le n-íocadh a athshlánú agus tugann an fo-alt céanna gur féidir na himeachtaí ábharacha, mar anseo, a thosú le gairmí iomlánacha. Leanann sé, má bhíonn Oifigeach an Bhiúró loncaim 32 údaraithé chun cuspóra Chuid 996(1), gur féidir leis imeachtaí a thabhairt chun cánach ina ainm féin agus gur féidir leis, mar gheall ar an Acht 1996, amhlaidh a dhéanamh ag úsáid ainm CAB.

4.2 Ina dhiaidh sin is gá Cuid 966(3) a úsáid, a thugann forálacha, chun cuspóra na n-imeachtaí faoi Chuid 966, deimhniúchán sínithe ag Coimisinéir loncaim, ag deimhniú gur oifigeach é an duine leis na Coimisinéirí loncaim agus go bhfuil údarás aige i gcomhréir leis an gcuid sin, chun a bheith mar chruthúnas prima facie ar na hábhair sin.

- 4.3 Ní raibh aon dheimhniúchán, de réir Cuid 966(3), déanta mar chruthúnas. Ceann de na fadhbanna dlíthiúla a tháinig chun solais ná maidir le an féidir teidlíocht a chruthú i gcomhair Oifigigh an Bhiúró loncaim 32 (ag úsáid ainm CAB) chun na himeachtaí sin a thabhairt in aon slí eile. Fadhb eile ná an raibh, más indéanta fiú go teoiriciúil, údarás dá leithéid sin cruthaithe i gcúinsí an cháis seo.
- 4.4 Sa chomhthéacs sin, déantar tagaird ag CAB ag para. 2 leis an dtacaíocht éilimh, a léann mar a leanas:-
- “Is Oifigeach an Bhiúró é an gearánaí, ceaptha ag Biúró um Shóchmhainní Coiriúla i gcomhréir le cuid 8 le hAcha Bhiúró um Shóchmhainní Coiriúla, 1996. Is oifigeach freisin é an gearánaí leis na Coimisinéirí loncaim, ainmnithe ag na Coimisinéirí loncaim chun na cumhachta agus feidhmeanna a bhaineann leis an Oifigeach Bailiúcháin a úsáid, agus a raibh údaráithe freisin ag na Coimisinéirí loncaim chun agair ina ainm féin san Ard-Chúirt.”
- 4.5 Anuas air sin, i mionnscribhinn mionnaithe ag Oifigeach an Bhiúró loncaim 32, tá áitithe ag para. 1 go raibh an t-oifigeach i gceist “ainmnithe mar is cuí chun na cumhachta agus feidhmeanna tugtha don Oifigeach Bailiúcháin a úsáid i gcomhréir le Cuid 851(3)(a) agus (b) an Achta.” Ar an mbonn sin, agus ag brath ar fhianaise i mionnscribhinn chun éifeachta cosúla, rinneadh argóint freisin, fiú mura mbeadh deimhniúchán tairgthe faoi Chuid 966(3), chruthaigh Oifigeach an Bhiúró loncaim 32 go raibh sé i dteideal na himeachtaí a thabhairt bunaithe ar an scéal é go raibh sé ainmnithe, i gcomhréir le Cuid 851(3)(a) an Achta 1997, thar ceann an Oifigigh Bailiúcháin, chun na cumhachtaí a bhaineann leis an Oifigeach Bailiúcháin a úsáid.
- 4.6 Deirtear go dtugann Cuid 851(2) feidhm agus cumhacht don Oifigeach Bailiúcháin chun cáin a bhailiú a bhfuil le híocadh, a deirtear, ag aon am agus go neamhspleách ó Chuid 966, gur féidir leis an Oifigeach Bailiúcháin agair agus, dá bharr, gur féidir leis an oifigeach bhiúró i gceist an chumhacht céanna a úsáid má bhíonn sé ainmnithe faoi chuid 851(3)(a). Dúradh go raibh fianaise chun na héifeachta sin, ansin ag bunú teidlíochta chun agair.
- 4.7 Dá bhrí sin, faoin cheannteideal seo, bhí dhá fhadhb tánaisteach. An chéad cheann ná arbh é deimhniúchán faoi Chuid 966(3) an t-aon bhealach trína féidir teidlíocht de chuid Oifigeach an Bhiúró loncaim 32 na himeachtaí sin a thabhairt chun gur féidir iad a bhunú. Mura mbeadh aon dheimhniúchán dá leithéid sin,

déarfaí, ba é sin léamh an dlí, gur chóir na himeachtaí a bhfuil ag teastáil teipeadh. Ar an lámh eile, dá raibh sé indéanta teidlíocht a chruthú d'Oifigeach an Bhiúró loncaim 32 chun na himeachtaí sin a thabhairt ar bhealaí eile, tháinig an fhadhb ar bhunaíodh teidlíocht chun na himeachtaí a thabhairt i pé bealaí ailtéarnacha ar chóir a bheith incheadaithe.

- 4.8 Molaím déileáil leis an dá ábhar, ansin. Beidh mé, dá bharr, ag úsáid ar dtús na ceiste arbh é deimhniúchán an t-aon bhealach faoi 966(3) le teidlíocht a chruthú i gcomhair Oifigigh an Bhiúró loncaim 32 chun deimhniúchán dá leithéid sin a agair faoin gcuid sin, agus ba chruthúnas riachtanach é in imeachtaí dá leithéid sin.

5. An cruthúnas riachtanach é Deimhniúchán faoi Chuid 966(3)?

- 5.1 Cé gur chosúil gor pointe an-teicniúil é sin, is tábhachtach béim a chur ar an scéal é gur bunábhar le haon imeacht chúirte é teidlíocht a chruthú chun agair. Ní bheidh fadhb i go leor cásanna, nó an chuid is mó dóibh. Má deirim go raibh mé gortaithe i dtimpiste móitair mar gheall ar neamart de chuid cosantóra, ansin is soiléir go leor gur mise an t-aon duine i dteideal agair. Má dhéanaim maíomh go raibh caillteanas agam mar gheall ar bhriseadh conartha ag páirtí ainmnithe,

ansin, arís, is soiléir gur féidir liom na himeachtaí a thabhairt.

- 5.2 D'ainneoin sin, seans go bhfuil cúpla cás ann agus ní bheidh sé chomh soiléir céanna go raibh teidlíocht ag an duine a thosaíonn na himeachtaí chun agair. Níl teidlíocht nádúrtha ag aon duine aonair nó comhlacht chun imeachtaí a thabhairt chun athshlánaithe cánach a deirtear a bhfuil le híocadh. Is ábhar reachta é dliteanas a bhfuil ag aon íocóir cánach chun cáin a íocadh, dár ndóigh. Is ar an reachtaíocht chuí a bhaineann sonraíochtaí faoi conas imeachtaí le hairgead a athshlánú a deirtear go bhfuil le híocadh chun cánach a thabhairt agus go háirithe sonrú cé le dul chun cúirte ina c(h)oinne. Dár ndóigh, ní féidir le gnáth-bhall an phobail imeachtaí dá leithéid sin a thabhairt chun athshlánaithe cánach. Ach sa chaoi céanna, ní féidir le státseirbhíseach imeachtaí a thabhairt díreach toisc gur oifigeach an Stáit é, chun cáin a athshlánú. Mar shampla, ní féidir le hOifigeach na nGardaí, gan údarasú dlíthiúil cuí, agair chun cánach a deirtear a bhfuil le híocadh. Ó thaobh dlíthiúla de, ní bhaineann an scéal é go bhfuil fiach cánach ag duine le hOifigeach na nGardaí. Leanann sé gur ábhar é aitheantas ar theidlíocht chun agair, cé nach bhfuil conspóid air sin de ghnáth, a bhfuil tábhacht air. Gan

- údarasú cuí, bheadh aon imeachtaí mícheart go hiomlán.
- 5.3 In aghaidh an chomhthéacs sin, dírímse ar Chuid 966.
- 5.4 Tá go leor fo-ailt tábhachtacha ag Cuid 966, ar a laghad cuid acu deartha chun an próiseas a éascú ó thaobh fíricí lárnacha a chruthú i gcineálacha áirithe bailiúcháin cánach. Is é an bun-fhoráil i gCuid 966 a bhfaightear i fo-alt (1), a cheadaíonn d'oifigeach leis na Coimisinéirí loncaim, "údraithe acu chun cuspóirí an fo-ailt sin", agair ina (h)ainm féin chun cáin a athshlánú. Dár ndóigh, bheadh Oifigeach an Bhiúró loncaim 32, ag úsáid ainm CAB, i dteideal na himeachtaí sin a thabhairt dá raibh sé indéanta a thaispeáint gur oifigeach é leis na Coimisinéirí loncaim agus go raibh údarás aige, faoi Chuid 966(1), chun imeachtaí den chineál sin a thabhairt ina ainm féin. D'ainneoin sin, is ábharach é a thabhairt faoi deara i gCuid 966(1), go ndeirtear "gan dochar d'aon bhealaí ina féidir íocaíocht na suimeanna le n-íocadh" a chur i bhfeidhm. De réir dealraimh, is soiléir dá bharr go bhfuil Cuid 966(1) ceadaitheach agus nach bhfuil aon imeachtaí ag teastáil chun bailiúcháin cánach ábharaigh a thabhairt sa slí a chlúdaíonn an fo-alt.
- 5.5 Tugann Cuid 966(3) a leanas: "in imeachtaí i gcomhréir leis an gcuid seo", is féidir deimhniúchán sínithe ag Coimisinéir loncaim chun éifeachta gur oifigeach é duine ar leith leis na Coimisinéirí loncaim agus go raibh sé údraithe chun cuspóirí fo-ailt (1) chun an fhianaise a thógáil do na fíricí sin go dtí go gcruthaítear a mhalairt. Leanann sé, dá bharr, go dtabharfadh foirm cuí dheimhniúchán sínithe ag Coimisinéir loncaim fianaise prima facie gur oifigeach é duine éigin leis na Coimisinéirí loncaim agus údraithe chun agair ina (h)ainm féin agus, arís ar bhonn prima facie, teidlíocht a bhunú chun agair.
- 5.6 Is ábharach é freisin chun a thabhairt faoi deara go gceadaíonn Cuid 966(5) deimhniúchán cosúil le hábhair difriúla lena n-áirítear an fíric gur éirigh na measúnuithe deiridh agus go raibh na suimeanna le n-íocadh. Bhí deimhniúchán dá leithéid sin faoi Chuid 66(5) mar chuid d'fhianaise roimh an Máistir agus an Ard-Chúirt araon. D'ainneoin sin, ní raibh aon dheimhniúchán faoi Chuid 966(3) ag cruthú gur oifigeach é Oifigeach an Bhiúró loncaim 32 leis na Coimisinéirí loncaim agus go raibh sé údraithe faoi fo-alt (1) chun imeachtaí a thabhairt ina ainm féin. Ní mór deimhniúchán údaráis faoi fo-alt (3) a bheith "sínithe ag Coimisinéir loncaim". Ar an lámh eile, is féidir deimhniúchán a chruthaíonn fiacha faoi fo-alt (5) a bheith

“sínte ag oifigeach leis na Coimisinéirí Ioncaim”. Ní féidir le deimhniúcháin fo-ailt (5) easpa deimhniúcháin fo-ailt (3) a athchur.

5.7 Sna cúinsí sin, tagann an cheist an raibh easpa deimhniúcháin fo-ailt (3) cinniúnach. I mo thuairim, ní féidir a rá go bhfuil easpa deimhniúcháin faoi Chuid 966(3) cinniúnach do na himeachtaí chun bailiúcháin cáineach. Má tá bunús reachtaíochta le teidlíocht ag duine aonair chun na himeachtaí a thabhairt, ansin níl an scéal é nár bunaíodh teidlíocht reachtaíochta chun amhlaidh a dhéanamh cinniúnach don chás. Dár ndóigh, tá an foclaíocht le Cuid 966(1), mar a dúirt mé cheana, ceadaitheach seachas riachtanach.

5.8 Leanann sé go mbeadh sé oscailte d'Oifigeach an Bhiúró (nó aon duine eile) a thaispeáint go raibh fianaise, neamhspleách ó dheimhniúcháin faoi Chuid 966(3), go raibh siad i dteideal agair faoi Chuid 966(1) nó, tábhachtach, gur féidir údarasú eile a aimsiú sa reachtaíocht i gcomhair teidlíochta chun imeachtaí a thabhairt ina n-ainm féin agus go raibh go leor fianaise chun na coinníollacha a chruthú de réir riachtanais ag foráil reachtaíochta eile comhlíonta.

5.9 Dár ndóigh, níl easpa deimhniúcháin faoi Chuid 966(3) ábharach. Ciallaíonn sé gur bhealach éasca

go leor é chun a chruthú má tá duine i dteideal agair ina (h)ainm féin mar gheall ar Chuid 966(1) nó nach raibh agus dá bharr nach féidir brath air. Nuair a bhíonn deimhniúcháin dá leithéid sin ann, tugann sé fianaise prima facie a thugann teidlíocht don Mháistir agus don chúirt araon chun conclúid a dhéanamh go raibh an duine i gceist i dteideal agair. Mura bhfuil deimhniúcháin dá leithéid sin ann, ciallaíonn sin gur gá teidlíocht chun agair a thaispeáint ar bhealach eile.

5.10 Leanann sé gur gá machnamh an raibh aon fhianaise roimh an Máistir agus an Ard-Chúirt óna féidir a chinneadh go raibh Oifigeach an Bhiúró Ioncaim 32, neamhspleách ó dheimhniúcháin faoi Chuid 966(3), cruthaithe le bheith i dteideal agair.

6. Teidlíocht níos Ginearálta chun agair?

6.1 Tugtar an fheidhm is ginearálta le cáin a bhailiú, ag Cuid 851 an Achta 1996, ar an Oifigeach Bailiúcháin. D'ainneoin sin, ceadaíonn cuid 851(3)(a) do na Coimisinéirí Ioncaim daoine a ainmniú chun aon cheann de na cumhachtaí a chur i ngnímh thar ceann an Oifigigh Bailiúcháin aon cheann de na cumhachtaí agus feidhmeanna curtha ar an Oifigeach Bailiúcháin ag rialachán ioncaim. Sa chaoi céanna, léiríonn cuid 851(3)(b) gur féidir cumhachtaí agus feidhmeanna dá leithéid sin a “chur i ngnímh

- thar a c(h)inn” ag daoine ainmnithe. Rinne an tOifigeach Bailiúcháin an tagairt i gcomhair “thar a c(h)inn”.
- 6.2 Is soiléir, dá bharr, ag leibhéal prionsabail, gur féidir aon oifigeach leis na Coimisinéirí loncaim bheith ainmnithe ag na coimisinéirí sin chun feidhmeanna a dhéanamh “thar ceann” an Oifigh Bailiúcháin, aon cheann de na cumhachtaí agus feidhmeanna leis an Oifigeach Bailiúcháin.
- 6.3 D’ainneoin sin, tá fíor-cheist ann maidir le ar chóir foráil ginearálta cead a thabhairt do dhuine aonair chun imeachtaí a thabhairt ina (h)ainm féin, seachas imeachtaí a thabhairt ar ainm an Oifigh Bailiúcháin agus thar ceann an Oifigh Bailiúcháin. Is tábhachtach a thabhairt faoi deara nach n-aistríonn s.851 cumhachtaí ón Oifigeach Bailiúcháin go dtí an duine ainmnithe. Seachas sin, ceadáíonn sé go gcuirfidh an duine sin cumhachtaí i ngnímh “thar ceann” an Oifigh Bailiúcháin.
- 6.4 Tagann gné s.851 i bhfócas go háirithe nuair a bhíonn sé léite i dteannta le cuid 966. Dá mbeadh Cuid 851 léite ag cur cumhachta san áireamh sa chuid a bhaineann leis an nduine ainmnithe chun cás a thabhairt sna cúirteanna ina (h)ainm féin, ansin ní bheadh aon ghá do Chuid 966 i gcomhair duine a raibh i gcumhacht cheana féin chun imeachtaí a thabhairt ina (h)ainm féin mar thoradh ar údarasú cuí faoi Chuid 851. I bhfocail eile, má thugann Cuid 851(3) teidlíocht do Choimisinéirí loncaim, le linn oifigeach loncaim a ainmniú chun cumhachtaí agus feidhmeanna an Oifigh Bailiúcháin a dhéanamh thar a chinn, imeachtaí a thabhairt ina (h)ainm féin, ansin ba leor ainmniúchán faoi Chuid 851 chun cead a thabhairt d’oifigh loncaim chun imeachtaí a thabhairt ina n-ainm féin. Dá raibh sé sin an léamh ceart ar Chuid 851, ansin bheadh Cuid 966 iomarcach chun cumhachta feidhme ar féidir a bheith níos cúng a dhéanamh, ag déanamh agra in ainm an duine féin, bheadh sé sin ann cheana sa chumhacht níos ginearálta chun feidhmeanna a dhéanamh thar ceann an Oifigh Bailiúcháin, a gceadaítear le cur ar dhuine ainmnithe ag Cuid 851.
- 6.5 Sna cúinsí sin, ní dóigh liom gur féidir a rá go gceadaíonn údarasú faoi Chuid 851 do dhuine ainmnithe faoin chuid sin imeachtaí a thabhairt faoina (h)ainm féin. Seachas sin, ceadáíonn sé don duine beartais a ghlacadh “thar ceann” an Oifigh Bailiúcháin (mar a shonraíonn an chuid féin) seachas ina (h)ainm féin. Dá bhrí sin, mar shampla, is féidir éileamh ar cháin bheith sínte ag oifigeach “thar ceann” an Oifigh Bailiúcháin.

6.6 Ar na cúiseanna sin, ní dóigh liom go gceadaíonn údarasú ginearálta chun gníomhú thar ceann an Oifigigh Bailiúcháin do dhuine dul níos faide agus imeachtaí a thabhairt ina (h)ainm féin, i gcodarsnacht le beartais a ghlacadh de réir gá chun imeachtaí a thabhairt thar ceann an Oifigigh Bailiúcháin. Dá nglacfaí tuairim eile ar an gcuid sin, déanfaí iomarcaíocht de Chuid 966(1), agus dá bharr, bheadh sé contráilte i bprionsabal.

6.7 I mo thuairim, dá bharr, an t-aon bhealach ina féidir le duine aonair, nach é an tOifigeach Bailiúcháin, bheith údraithe chun imeachtaí a thabhairt ina (h)ainm féin (i gcodarsnacht le thar ceann an Oifigigh Bailiúcháin) ná le Cuid 966(1). D'ainneoin sin, ar chúiseanna luaite cheana, ní dóigh liom gurb é dearbhú faoi Chuid 966(3) an t-aon bhealach ina féidir údarú faoi Chuid 966(1) a bhunú. Is féidir é a bhunú, i bprionsabal, le haon bhealach fianaise cuí.

6.8 Sa chomhthéacs sin, is gá athbhreithniú a dhéanamh ar an bhfianaise a raibh roimh an Máistir agus an Ard-Chúirt chun a fháil amach an raibh go leor fianaise sa slí sin.

6.9 Ar an mionnscribhinn bunaidh de chuid John O'Mahoney, sa Bhiuró um Shóchmhainní Coiriúla,

mionnaithe ar an 27ú Nollag 2007, tá teistithe gurb ionann Oifigeach an Bhiuró Ioncaim 32 agus "oifigeach na gCoimisinéirí Ioncaim ainmnithe ag na Coimisinéirí Ioncaim chun aon chumhacht agus fheidhm an Oifigigh Bailiúcháin a dhéanamh...". Feictear dom gur leor an deimhneasc sin chun a chruthú gur oifigeach leis na Coimisinéirí Ioncaim é Oifigeach an Bhiuró Ioncaim 32. D'ainneoin sin, mar gheall ar m'anailíse ar Chuid 851, níl mé sásta go dtéann an deimhneasc i gceist chomh fada chun údarú a bhunú i gcomhair imeachtaí a thabhairt in ainm an oifigigh i gceist faoi Chuid 966, ós rud é nach dtugtar imeachtaí dá leithéid "thar ceann" an Oifigigh Bailiúcháin ach in ainm an duine i gceist.

6.10 Sa chaoi céanna, i mionnscribhinn mionnaithe ag Oifigeach an Bhiuró Ioncaim 32, i mí Dheireadh Fómhair 2008, tá deimhneasctha go bhfuil sé ainmnithe chun cumhachtaí agus feidhmeanna de réir tugtha don Oifigeach Bailiúcháin a dhéanamh mar thoradh ar Chuid 851(3) an Achta 1997. Is féidir na cumhachtaí sin, de réir mínithe cheana, bheith déanta thar ceann an Oifigigh Bailiúcháin agus ní in ainm an duine féin.

6.11 Ar deireadh, i mionnscribhinn eile mionnaithe ag John O'Mahoney, is cosúil go bhfuil deimhneasc

- chuige sin sa mhionnscribhinn bunaidh.
- 6.12 Leanann sé gurb é an t-aon fhianaise roimh an Ard-Chúirt ná chun éifeachta go raibh Oifigeach an Bhiuró loncaim 32 in ann cumhachtaí agus feidhmeanna an Oifigh Bailiúcháin a dhéanamh thar ceann an Oifigh Bailiúcháin. Ní raibh aon fhianaise chun a bhunú go raibh Oifigeach an Bhiuró 32 údaraithe chun imeachtaí a thabhairt ina ainm féin, i gcodarsnacht le thar ceann an Oifigh Bailiúcháin.
- 6.13 Bheadh sé, gan amhras, níos éasca teidlíocht d'Oifigeach an Bhiuró loncaim 32 a bhunú chun na himeachtaí sin a thabhairt ina ainm féin, nó freisin trí mheán deimhniúcháin faoi Chuid 966(3). D'ainneoin sin, níor cruthaíodh aon dheimhniúchán dá leithéid i bhfianaise. Bheadh sé fiú indéanta na hábhair céanna a chruthú ar bhealaí eile éigin le fianaise inghlactha. D'ainneoin sin, i mo thuairim, ní raibh go leor fianaise ann chun teidlíocht a chruthú d'Oifigeach an Bhiuró loncaim 32 chun na himeachtaí sin a thabhairt ina ainm féin agus dá bharr gan fhianaise chun a bhunú gur fhéadfadh na himeachtaí a thabhairt ag an oifigeach sin ag úsáid teidil CAB i gcomhréir le ceada chuige sin san Acht 1996.
- 6.14 Is gá ábhar amháin eile a phlé. I bhforbairt nós imeachta ait, a
- tharla nuair a tugadh na himeachtaí sin roimh an Mháistir, cuireadh cáipéis ar chóir a bheith ina "chosaint agus frithéileamh" i gcomhad thar ceann Mr McN, a raibh, de réir dealraimh, ullmhaithe ag an abhcóide, Mr Russell, a raibh díbharraithe ó shin. Bhraith Feeney J. Go pointe éigin ar an scéal é gur léirigh tacaíocht speisialta ar an éileamh, de réir luaite níos luaithe, i measc rudaí eile, go raibh an gearánaí "údaraithe freisin ag na Coimisinéirí loncaim chun agair a thabhairt ina ainm féin..." Ní raibh aon dhiúltú ar an gcáipéis ar chóir a bheith ina chosaint maidir leis an maíomh sin. Ar an mbonn sin, ghlac Feeney J. Maíomh san áireamh maidir le húdarás, a raibh curtha leis na pléadálacha gan diúltú.
- 6.15 D'ainneoin sin, is dóigh liom nach féidir brath mar is cuí ar an gcáipéis i gceist chun cuspóra a rialú go raibh údarás ag Mr McN (de réir easnamh diúltaithe) le hOifigeach an Bhiuró loncaim 32 chun agarth. Ní dhéanann rialacha na cúirte aon fhoráil, in imeachtaí na ngairmí achoimrithe, chun cosaint agus frithéileamh a sheoladh sa ghnáth-bhealach. Dár ndóigh, is é pointe an imeachta ar fad maidir le gairmí achoimrithe nach bhfuil páirtí i dteideal cosanta (agus, más cuí, frithéileamh), seachas má chruthaítear don chúirt go bhfuil cosaint bunaithe acu ar féidir a argóint. I mo thuairim, dá

bharr, ní mór glacadh leis an gcáipéis i gceist amhail is nach bhfuil éifeacht dhlíthiúil aige. Nuair a bhí sé seolta, níor thug an chúirt cead chun cosanta. Ní dhéanann rialacha na gCúirteanna Uachtaracha foráil ar bith chun cáipéis dá leithéid a chur i gcomhad ag an stad sin. Tá sé, is gá dom a rá, dochreidte go mbeadh duine a raibh cáilithe ag an mbarra chomh haineolach sin ar na nósanna imeachta cuí le leanúint gur cuireadh cáipéis dá leithéid sin i gcomhad. Cé is moite dá tharla, ní raibh aon bhunús dlíthiúil ann chun an cáipéis i gceist a chur i gcomhad. Dá bharr, ní raibh sé, in aon bhrí an téarma, ina phléadáil sna himeachtaí sin, ós rud é go raibh sé go hiomlán neamhúdaraith. Sna cúinsí sin, ní dóigh liom gur féidir glacadh leis amhail is dá raibh admhálacha tuigte ann a dtabharfadh faoiseamh d'Oifigeach an Bhiuró loncaim 32 ó ualach a bhaineann lena údarás chun agartha a chruthú, ar bhealach cuí le fianaise. Dá bhrí sin, ar na cúiseanna a ndearna mé anailís orthu thuas, níl mé sásta go raibh go leor fianaise ann chun údarás chun agartha a chruthú. Is dóigh liom a leanúint nach féidir easnamh fianaise dá leithéid a leigheas le hábhar cáipéise nach bhfuil ina bhealach aitheanta pléadála in imeachtaí dá leithéid seo (ar a laghad ag an staid ina bhfuiltear leis na himeachtaí).

6.16 Is dóigh liom ar lean gur chóir don Ard-Chúirt na himeachtaí sin a dhíbhe ar bhonn nár chruthaigh an gearánaí, Oifigeach an Bhiuró loncaim 32 ag feidhmiú in ainm OAB, teidlíocht chun agartha i gcomhair cánach a bhfuil mar ábhar an éilimh.

7. Nótaí Breise

7.1 De réir cosúlachta, tá an freagra a bhfuil tairiscithe agam don achomharc seo teicniúil go míchuí. D'ainneoin sin, ar na cúiseanna leagtha amach cheana, is rí-thábhachtach go gcinntíonn na cúirteanna go bhfuil fianaise cuí rompu chun teidlíocht a bhunú don duine aonair ainmnithe mar ghearánaí chun na himeachtaí a thabhairt sa chéad áit.

7.2 Anuas air sin, is féidir a thabhairt go dtabharfadh an bunús lena bhfuil tairiscithe agam go mbeadh Mr McN i dteideal bheith rathúil san achomharc sin beagán buntáiste a thabhairt dó, ós rud é gur annamh an t-amhras gur éasca an fhadhb a leigheas de réir aitheanta sa bhreithiúnas in imeachtaí eile. In ainneoin sin, seans, i gcúinsí ar leith a bhaineann leis an gcás seo, gur féidir go mbeadh cinneadh na himeachtaí a dhíbhe ina bhuntáiste do Mr McN., chomh fada agus nach bhfuil na himeachtaí in eiseadh, is féidir leis síneadh ama a lorg chun achomharc ar na measúnuithe déanta ar na fiúntais. De réir

léirithe níos luaithe, is féidir síneadh ama a thabhairt má bhíonn na himeachtaí in eiseadh. Ní mór dom béim a chur ar an scéal é nach mbeidh aon rud sa bhreithiúnas seo glactha mar ag tabhairt le fios go bhfuilim i bhfábhar aon thoradh ar leith ar iarratas chun síneadh ama a thabhairt ar achomharc ar mheasúnuithe nó in aon imeachtaí eile ar féidir a thabhairt maidir leis na cáin sin.

- 7.3 I ndiaidh conclúide gur chóir na himeachtaí sin a dhíbhe ar bhonn nach raibh fianaise roimh an Máistir nó an Ard-Chúirt chun a chruthú go raibh Oifigeach an Bhiuró loncaim 32 i dteideal na himeachtaí sin a choinneáil chun bailiúcháin cánach ina ainm féin, leanann sé nach gá machnamh a dhéanamh ar phointí eile a raibh ardaithes thar ceann Mr McN san achomharc seo. Dá bharr, ní thabharfainn aon tuairim an raibh Feeney J. I gceart sna tuairimí a léirigh sé ina bhreitheamh ar na ceisteanna sin.

8. Conclúid

- 8.1 Ar na cúiseanna leagtha amach sa bhreithiúnas seo, tháinig mé ar an tuairim nach bhfuil go leor fianaise roimh an Máistir agus roimh an Ard-Chúirt chun a chruthú gur féidir le hOifigeach an Bhiuró loncaim 32 (ag úsáid teidil CAB mar is cuí) na himeachtaí sin a thabhairt ina ainm féin. Níl mé sásta gurb é

deimhniúchán faoi Chuid 966(3) an Achta 1997 é an t-aon bhealach ina féidir teidlíocht dá leithéid sin a chruthú. D'ainneoin sin, ar na cúiseanna ar trial mé anailís a dhéanamh orthu, níl mé sásta gur bunaíodh teidlíocht chun agartha ina ainm féin, i ngach cúinsí sa chás seo, ag aon slí eile ach oiread.

- 8.2 Leanann sé, i mo thuairim, gur chóir na himeachtaí bheith dífe ag an Ard-Chúirt ar bhonn nár chruthaigh an gearánaí teidlíocht chun na himeachtaí a choinneáil ina ainm féin. Ba mhaith liom, dá bharr, an t-achomharc a cheadú agus an t-ord a athchur, ag díbhe na n-imeachtaí.
- 8.3 Ba chóir go mbeadh sé soiléir nach bhfeidhmíonn ord ag díbhe na n-imeachtaí mar bhac ar aon dhuine údaraithe mar is cuí ó imeachtaí nua a thabhairt ag iarraidh aon cháin le híocadh mar is cuí a athshlánú. Anuas air sin, ciallaíonn an scéal é go bhfanfaidh na himeachtaí sin dífe ach gur féidir imeachtaí nua a dhéanamh sa todhchaí gur féidir go mbeidh tréimhse nach mbeidh aon imeachtaí chun athshlánaithe na gcánach ábharacha in eiseadh in aghaidh Mr McN. Is féidir leis, sna cúinsí sin, iarratas a dhéanamh chun sínte ama chun achomharc a thabhairt in aghaidh na measúnuithe a bhfuil mar ábhar leis na himeachtaí sin ar bhealach chun machnamh a cheadú an

Cuid a Seacht

Breithiúnais Tábhachtacha na Cúirte le linn 2017

raibh na measúnuithe i gceart nó nach raibh. D’ainneoin sin, níl sé ar an gCúirt seo aon thuairim a léiriú ar chóir iarratas a thabhairt nó nár chóir, agus más amhlaidh, an mbeadh sé cuí síneadh ama a thabhairt. Ní raibh na hábhair sin roimh an Chúirt.

Cuid a hOcht

Forbairtí idirnáisiúnta

An Pheirspictíocht Idirnáisiúnta

Mar ghníomhaireacht tosaigh sa chomhrac in aghaidh na coiriúlachta, tá cumas an Bhiúró maidir leis an bhfeidhm seo a chomhlíonadh, chomh maith lena rath go dtí seo, bunaithe go mór ar a chur chuige ilghníomhaireachta agus ildisciplíneach, arna tacú le sraith uathúil de phrionsabail dhlíthiúla. Tá ról tábhachtach ag an mBiúró i gcomhthéacs forfheidhmithe an dlí ar leibhéal idirnáisiúnta.

An Oifig um Aisghabháil Sócmhainní (ARO)

Mar a luadh i dtuarascálacha roimhe seo, is é an Biúró an Oifig um Aisghabháil Sócmhainní (ARO) ainmnithe in Éirinn. Tar éis Cinneadh ón gComhairle Eorpach i 2007, bunaíodh na hOifigí um Aisghabháil Sócmhainní ar fud an Aontais Eorpaigh chun ligean do mhalartú faisnéise idir gníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí a bhí páirteach in imscrúdú, sainaithint agus coigistiú sócmhainní a mheastar gur fáaltaí ó iompar coiriúil iad.

Mar chuid dá thiomantas mar Oifig um Aisghabháil Sócmhainní, d'fhreastail an Biúró ar thrí chruinniú a tionóladh san Eoraip chun obair agus comhoibriú na nOifigí Aisghabhála Sócmhainní a phlé. Tionóladh na cruinnithe seo sa Bhruiséil.

Le linn 2017, fuair an Biúró tríocha trí iarratas ar chabhair. Bhí an Biúró in ann faisnéis a sholáthar maidir leis na hiarratais seo. Fuarthas na hiarratais ó naoi dtír éagsúla laistigh den Aontas Eorpach. Sheol an Biúró é féin seacht n-iarratas déag chuig seacht dtír dhifriúla agus fuair sé freagraí ar na hiarratais seo.

Oibríochtaí Idirnáisiúnta

Ó thaobh oibríochtúil, leanann an Biúró lena bheith páirteach i roinnt oibríochtaí idirnáisiúnta. D'fhéadfadh rannpháirtíocht an Bhiúró in oibríochtaí dá leithéid a bheith difriúil de réir imthosca an cháis. D'fhéadfadh sé go gcuirfí faisnéis leanúnach ar fáil d'fhonn cuidiú le himscrúdú i ndlínse eile. Níos minice, beidh ról gníomhach i gceist maidir le spriocanna coiriúla aonair agus a gcuid sócmhainní a lorg agus a aimsiú i gcomhar le gníomhaireachtaí den chineál céanna i ndlínse eile.

Europol

Leanann an Biúró lena ról mar phríomhghníomhaireacht forfheidhmithe dlí na hÉireann i roinnt oibríochtaí idirnáisiúnta atá á mbainistiú ag Europol. Bíonn na hoibríochtaí seo dírithe ar ghníomhaíochtaí de dhronganna eagraithe trasnáisiúnta nach dtugann aon aitheantas d'aon teorainn agus a dhéanann iarracht leas a bhaint as na deiseanna a bhfuil ann mar gheall ar shaoirse gluaiseachta ar fud na dteorainneacha idirnáisiúnta ina ngníomhaíocht choiriúil nó chun gníomhaíocht den sórt sin a éascú.

Interpol

Is gníomhaireacht é Interpol atá comhdhéanta de bhallraíocht na n-eagraíochtaí póilíneachta i gcéad nócha tír ar fud an domhain. Is é príomhfhaidhm na gníomhaireachta ná imscrúduithe intíre a éascú a théann thar teorainneacha náisiúnta agus idirnáisiúnta. D'úsáid an Biúró an

Cuid a hOcht

Forbairtí idirnáisiúnta

ghníomhaireacht seo i roinnt imscrúduithe a rinneadh i 2017.

CARIN

I 2002, comh-óstáil an Biúró agus Europol comhdháil i mBaile Átha Cliath ag Óstán Camden Court. Tarraingíodh na rannpháirtithe ó chleachtóirí forfheidhmithe dlí agus cleachtóirí breithiúnacha.

Lógó de CARIN



Ba é cuspóir na comhdhála ná moltaí a chur i láthair a bhain le hábhar de bhrabús coireachta a aithint, a aimsiú agus a ghabháil. Ba é ceann de na moltaí a tháinig chun cinn sna ceardlanna ná féachaint ar líonra neamhfhoirmiúil de theagmhálacha a bhunú chomh maith le grúpa comhoibritheach i réimse aitheantais agus aisghabhála de shócmhainní coiriúla. Bunaíodh Líonra Idirghníomhaireachta Camden um Aisghabháil Sócmhainní (CARIN) mar thoradh air sin.

Is é aidhm CARIN feabhas a chur ar éifeachtacht na n-iarrachtaí chun brabúis aindleathacha na gcoirpeach a bhaint astu.

Reáchtáladh seoladh oifigiúil den Líonra gníomhaireachtaí CARIN um Aisghabháil Shócmhainní i rith Comhdhála Bunaithe CARIN sa Háig, i Meán Fómhair 2004.

Tá rúnaíocht bhuan CARIN bunaithe i gceanncheathrú Europol sa Háig. Tá an eagraíocht faoi rialú Choiste Stiúrtha de naoi gcomhalta agus Uachtaránacht rothlach.

Le linn 2017, d'fhan an Biúró mar bhall den Ghrúpa Stiúrtha agus d'fhreastail sé ar an gCruinniú Ginearálta Bliantúil a reáchtáladh i Stócólm idir an 11 agus 13 Deireadh Fómhair 2017.

ALEFA

(Cumann na gCuntasóirí Fóiréinseacha um Fhorfheidhmiú Dlí)

Is tionscadal arna maoiniú ag an Eoraip é an Líonra ALEFA a bunaíodh chun cáilíocht agus cumhacht de chuntasaíocht fhóiréinseach a fhorbairt ar fud na ngníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí chun cabhrú leis na cúirteanna, íospartaigh, finnéithe, amhrastaigh, cosantóirí agus a n-ionadaithe dlíthiúla maidir le himscrúdú a dhéanamh ar chalaois líomhanta, nó coireacht fhioscach, airgeadais nó coireacht eagraithe thromchúiseach.

Tá baint ag Ballstáit uile an AE leis an Líonra ALEFA agus tugann sé cuireadh do rannpháirtíocht ó na Stáit Aontaithe, Ceanada agus ón Astráil.

Le linn 2017, bhí baint ag an mBiúró, mar bhall den Ghrúpa Stiúrtha ALEFA, le Ciste Slándála Inmheánaí an AE a fhorbairt - Tionscadal póilíneachta maoinithe, "Financial Investigation as a means to combat Trafficking in Human Beings (THB)" (*"Imscrúdú Airgeadais mar*

bhealach chun dul i ngleic le Gáinneáil ar Dhaoine (THB)".

Is í aidhm an tionscadail ná teicnící anailíse airgeadais a fheabhsú agus chun feabhas a chur ar aimsiú agus ar choigistiú fáltais choireanna THB. Soláthróidh Grúpa Stiúrtha ALEFA ócáid oiliúna um imscrúdú airgeadais THB agus cuirfidh sé lámhleabhar imscrúdaithe airgeadais THB chun cinn, ag Europol i rith 2018. Maidir leis sin, ghlac an Biúró páirt i gcruinnithe tionscadail de chuid an Ghrúpa Stiúrtha agus ar thaighde tionscadail sa Ghearmáin.

Lógó de ALEFA



An Coláiste Idirnáisiúnta um Imscrúdú Airgeadais (ICOFI)

Chuir an Biúró teagascóir ar fáil ar chúrsa ICOFI dar teideal "Recovering of Damages of MTIC Fraud" (*"Damáistí de Chalaóis MTIC a Aisghabháil"*). Tá an ICOFI lonnaithe i mBúdaipeist agus tá sé suite san Ionad Oiliúna Idirnáisiúnta a bhfuil ina hóstach freisin don Aonad Náisiúnta CEPOL, an tAcadamh Idirnáisiúnta um Fhorfheidhmiú Díl, agus an tAonad Náisiúnta um Acadamh Póilíní Lár na hEorpa.

Bhí rannpháirtithe ó gach cearn den AE ag an gcúrsa le teagascóir an CAB ag díriú ar thaithí an Bhiúró maidir le dul i ngleic le

Calaois MTIC agus maidir lena scileanna in airgeadraí fóirúla.

Reáchtáladh an Chomhdháil ICOFI ar "New Trends in the Financial Frauds-LEA Perspective of the Virtual Currencies" (*"Treochtaí Nua i gCalaoisí Airgeadais- Peirspictíocht LEA maidir leis na hAirgeadraí Fóirúil"*) idir an 20 agus 23 Samhain 2017 ag Coláiste Oiliúna Idirnáisiúnta i mBúdaipeist san Ungáir. Chomh maith le dhá theagascóir a chur ar fáil don chúrsa seo ar thug léacht ar thaithí an Bhiúró agus ar fhorbairt deachleachtas sa réimse seo, d'fhreastail beirt Oifigigh eile ón mBiúro ar an gcúrsa seo le haghaidh oiliúna agus teagaisc sa réimse seo.

Lógó de ICOFI



Comhdhála ar Airgeadra Fóirúil

Siompóisiam ar Airgeadra Fóirúil

Tugadh cuireadh don Bhiúró cur i láthair a thabhairt ag an "Siompóisiam ar Airgeadra Fóirúil" a bhí ar siúl idir an 1 agus 3 Lúnasa 2017 in Atlanta, Georgia. Eagraítear an chomhdháil seo ag Comh- Thascfhórsa Náisiúnta um Cibirimscrúdú (NCIJTF) sna Stáit Aontaithe Mheiriceá. D'iarr siad go sonrach go dtabharfar

Cuid a hOcht

Forbairtí idirnáisiúnta

aghaidh sa chur i láthair ar an urghabháil ag an mBiúró ar an airgeadra fíorúil ar a dtugtar 'Ethereum', an chéad urghabháil dá leithéid maidir le Forfheidhmiú Dlí. D'aontaigh an Biúró leis an iarratas seo mar chuid dá cuid iarrachtaí chun oibriú le comhpháirtithe ilghníomhaireachta eachtracha d'fhonn feabhas a chur ar chomhar, comhordú agus roinnt faisnéise agus é ag iarraidh coirpigh a aithint agus a gcuid fáltas coireachta a dhiúltú agus a bhaint astu.

8^ú Chomhdháil Réigiúnach um Chumann Idirnáisiúnta d'Ionchúisitheoirí Oirthear na hEorpa agus Lár na hÁise

Iarradh ar an mBiúró forbhreathnú a chur i láthair maidir lena chreat reachtaíochta maidir le sócmhainní a reo agus coigistiú de shócmhainní i ríomhairgeadra. Tionóladh an chomhdháil seo in Tbilisi agus d'eagraigh Oifig Phríomh-Ionchúisitheoir an tSeoirsia í.

Tionóladh an chomhdháil i mí an Mheithimh 2017 agus éascaíodh ionchúisitheoirí ó gach cearn den réigiún tuiscint níos fearr a fháil ar na dúshláin a bhaineann le fáltas coireachta a aisghabháil atá comhdhéanta de ríomhairgeadra agus d'airgeadraí fíorúla.

Comhdháil SENTER

Reáchtáladh an dara Chomhdháil SENTER bhliantúil idir an 7 agus an 9 Samhain 2017 in Bled, sa tSlóivéin. Ba é an tionscadal "Strengthening European Network Centres of Excellence in Cybercrime" ("*Líonra Eorpach na Lárionad Sármhaitheasa sa Chibearchoireacht a Neartú*") a bhí mar téama ag comhdháil na bliana seo maidir

leis an gcomhrac in aghaidh an chibearchoireachta agus faisnéis foinse oscailte. Ag an gcomhdháil, i measc na n-ionadaithe forfheidhmithe dlí a fhreastalaíonn uirthi, bhí na Póilíní, Ionchúisitheoirí agus Breithiúna, Eagraíochtaí Neamhrialtasacha ábhartha, ionadaithe ó chomhlachtaí oideachais agus ollscoileanna éagsúla lena n-áirítear institiúidí agus ranna taighde agus forbartha.

Tugadh cuireadh don Bhiúró cur i láthair a thabhairt faoina thaithí maidir le húsáid de agus imscrúdú a dhéanamh ar airgeadraí fíorúla i ngníomhaíocht choiriúil agus chun rannchuidiú le díospóireachtaí struchtúraithe maidir leis na deacrachtaí sochaí a thagann chun cinn dá bharr agus maidir leis na réitigh fhéideartha.

Caidreamh le Gníomhaireachtaí Forfheidhmithe Dlí Seachtracha

Tá caidreamh uathúil ag an mBiúró leis na húdaráis sa Ríocht Aontaithe, ós rud é gurb é an t-aon tír lena bhfuil teorainn talún ag Éirinn agus rinneadh an caidreamh seo idir an dá dhlínse a fhorbairt thar na blianta.

Comhdháil um Choireacht Eagraithe Trasteorann

Leis an gComhdháil um Choireacht Eagraithe Trasteorann, tugtar deis do gach gníomhaireacht forfheidhmithe dlí ón dá thaobh den teorainn teacht le chéile agus athbhreithniú a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí a tharla sa bhliain roimhe sin chomh maith le pleanáil a dhéanamh don bhliain atá le teacht. Tugtar an deis freisin eolas agus taithí a

mhalartú agus dea-chleachtas a aithint in aon réimse comhoibrithe áirithe.

Tascfhórsa Comh-Ghníomhaireachta Trasteorann (JATF)

Ba thiomantas ó Rialtais na hÉireann agus na Breataine a bhí i mbunú an Tascfhórsa Comh-Ghníomhaireachta Trasteorann sa *Chomhaontú 'Tús Úr' 2015* agus tá an Tascfhórsa ag feidhmiú ó 2016 ar aghaidh.

Is éard atá sa Tascfhórsa Comh-Ghníomhaireachta ná Grúpa Maoirseachta Straitéisí a aithníonn agus a bhainistíonn na tosaíochtaí straitéiseacha maidir leis an gcomhrac i gcoinne coireachta eagraithe tras-dhlínse agus Grúpa um Chomhordú Oibríochtaí a chomhordaíonn oibríochtaí comhpháirteacha agus a bhainistíonn na hacmhainní ilghníomhaireachta atá riachtanach do na hoibríochtaí sin.

Leis an Tascfhórsa Comh-Ghníomhaireachta Trasteorann, tugtar le chéile na gníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí ábhartha sa dá dhlínse chun comhordú níos fearr a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí straitéiseacha agus oibríochtúla i gcoinne na coireachta eagraithe trasteorann. Tá an Tascfhórsa comhdhéanta d'Oifigigh Shinsearachá ón nGarda Síochána, an SPTÉ, Custam na gCoimisinéirí Ioncaim, Ioncam agus Custaim (HMRC), an Biúró um Shócmhainní Coiriúla agus an Ghníomhaireacht Náisiúnta Coireachta (a bhfuil an príomhról acu maidir le sócmhainní coiriúla a aisghabháil).

Uaireanta áirítear seirbhísí cuí forfheidhmithe dlí eile (mar shampla

gníomhaireachtaí cosanta comhshaoil agus seirbhísí inimirce) nuair a éilítear orthu le hoibríochtaí an Tascfhórsa.

D'fhreastail an Biúró ar gach cruinniú mullaigh de chuid an Tascfhórsa Comh-Ghníomhaireachta le linn 2017 agus chuir sé le roinnt oibríochtaí comhpháirteacha.

Cuairteanna ar an mBiúró

Leanann rath an Bhiúró le haird idirnáisiúnta a mhealladh. Le linn 2017, d'éascaigh an Biúró cuairteanna ó thoscaireachtaí eachtracha inar cumhdaíodh réimse disciplíní, náisiúnta agus idirnáisiúnta araon.

I mBealtaine 2017, agus i gcomhar le hOifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí, fuair an Biúró toscaireacht d'ionchúisitheoirí ó Mhontainéagró. Thug an chuairt seo deis do na hionchúisitheoirí teacht le chéile agus ábhair imní choitianta a phlé agus d'éascaigh siad foghlaim dhá bhealach ar conas dul i ngleic le coireacht eagraithe thromchúiseach. Chomh maith leis sin, bhuail an toscaireacht leis an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí agus leis an nGarda Síochána.

Fuair an Biúró toscaireacht ón gCoiste um Ghnóthaí Dlí agus Cearta an Duine de chuid Chomhairle na hEorpa i mí Mheán Fómhair 2017. Ba é cuspóir na cuairte ná tuiscint dhomhain a fháil ar mhodheolaíocht forghéillte neamh-chiontaithe na hÉireann. Chuidigh an chuairt seo leis an gCoiste lena staidéar dar teideal "*Fighting Organized Crime*" (*Comhrac i gcoinne Coireachta Eagraithe*)

Cuid a hOcht Forbairtí idirnáisiúnta

a chur i gcrích trí choigistiú sócmhainní mídhleathacha a éascú.

Fuair an Biúró toscaireacht ó Aonad ARO agus Anailís Fhaisnéise na Laitvia i mí Dheireadh Fómhair 2017. Ba chuairt forbartha eolais agus faisnéise a bhí sa chuairt seo agus mar sin bhí cainteoirí ann ó gach réimse den Bhiúró a bhfuil baint acu le gníomhaíochtaí oibríochtúla laethúla.

Le rannpháirtíocht leanúnach an Bhiúró in imscrúduithe a bhfuil gné idirnáisiúnta acu, tugtar an deis chun rannchuidiú agus faisnéis a thabhairt don fhreagra forfheidhmithe dlí idirnáisiúnta maidir leis an mbagairt leanúnach atá ann mar gheall ar ghníomhaíocht choiriúil eagraithe trasnáisiúnta. Ina theannta sin, leis an rannpháirtíocht seo, tugtar deis don Bhiúró a thaithí a roinnt lena ghníomhaireachtaí comhpháirtíochta idirnáisiúnta.

Cuairt ó Cahthaoirleach agus Coimisinéir na gCoimisinéirí Ioncaim an 18 Eanáir 2017

Thug an Cathaoirleach agus Coimisinéir d'Oifig an Choimisinéara Ioncaim cuairt ar an mBiúró an 18 Eanáir 2017.



Cuairt ón Aire Dlí agus Cirt agus Comhionannais, an tUasal Charlie Flanagan, TD, an 2 Deireadh Fómhair 2017

Ar an Luan 2 Deireadh Fómhair 2017, thug an tAire Dlí agus Cirt agus Comhionannais, an tUasal Charlie Flanagan, TD, cuairt ar Oifigí an Bhiúró. Bhuaill an tAire Flanagan le Príomh-Oifigeach an Bhiúró, Oifigigh an Bhiúró, Foireann an Bhiúró agus Foireann Phríomh-Aturnae an Stáit atá lonnaithe in Oifigí an Bhiúró. Tugadh faisnéis don Aire maidir le feidhmiú an Bhiúró agus chuaigh sé isteach sna hoifigí ina ndearna sé teagmháil leis na hoifigigh agus leis an bhfoireann go léir. Pléadh leibhéil agus acmhainní foirne agus tugadh faisnéis don Aire maidir le hobair an Tascfhórsa Speisialta Coireachta agus maidir le hoiliúint agus imscaradh Phróifíleoirí Rannacha um Shócmhainní Coiriúla oilte.



Cuairt ó Choimisinéir Gníomhach an Gharda Síochána, an tUasal Dónall Ó Cualáin an 22 Nollaig 2017

Chuir an Biúró bliain an-rathúil i gcrích leis an gcuairt ó Choimisinéir Gníomhach an Gharda Síochána, an tUasal Dónall Ó Cualáin ar an mBiúró an 22 Nollaig 2017. Bhuaile an Coimisinéir Ó Cualáin le Príomh-Oifigeach an Bhiúró, Oifigigh an Bhiúró, Foireann an Bhiúró agus Foireann Phríomh-Aturnae an Stáit atá lonnaithe in Oifigí an Bhiúró. Thug saineolaí ó Aonad Anailíse an Bhiúró faisnéis don Choimisinéir maidir le húsáid an DarkNet ag coirpigh agus thug Oifigeach Biúró faisnéis don Choimisinéir i nGaeilge maidir le himscrúdú an Bhiúró a bhí mar chúis le haisghabháil de chripteargeadraí.



Cuid a hOcht
Forbairtí idirnáisiúnta

*Fágadh an leathanach seo folamh d'aon
ghnó*

Cuid a Naoi

Tuarascáil Bhliantúil um Nochtuithe Cosanta

An tAcht um Nochtadh Cosanta, 2014

Éilítear le hAlt 22 den Acht um Nochtadh Cosanta 2014 go ndéanfaidh gach comhlacht poiblí tuarascáil maidir le nochtadh cosanta a ullmhú agus a fhoilsiú don bhliain díreach roimhe sin tráth nach déanaí ná an 30 Meitheamh.

Ní bhfuair an Biúró aon nochtadh cosanta Biúró sa tréimhse tuairiscithe suas go dtí an 31 Nollaig 2017.

Cuid a Naoi

Nochtadh Cosanta Tuarascáil Bhliantúil

*Fágadh an leathanach seo folamh d'aon
ghnó*

Cuid a Deich

Conclúidí

Le linn 2017, tá a dhualgas reachtúil neamhspleách á fheidhmiú ag an mBiúró chun dul sa tóir ar fháltais iompair choiriúil. D'fhonn é seo a dhéanamh, d'fheidhmigh an Biúró de réir fhorálacha Acht PoC 1996 arna leasú, mar aon leis an reachtaíocht loncaim agus Leasa Shóisialaigh, chomh maith le cumhachtaí faoin gcód coiriúil a fheidhmiú. Cuireann an Biúró fáilte roimh na cumhachtaí breise agus na hathruithe a tugadh i bhfeidhm trí thosach feidhme an Achta um Fháltais ó Choireacht (Leasú), 2016, a úsáideadh go rathúil. Le forálacha an Achta um Biúró um Shócmhainní Coiriúla, 1996 arna leasú, foráiltear d'fheidhmeanna an Bhiúró a fheidhmiú trí chur chuige ildisciplíneach a úsáid.

Lean an Biúró air ag díriú ar shócmhainní a eascraíonn as iompar coiriúil amhrasta lena n-áirítear gáinneáil ar dhrugaí, calaois, goid, sciúradh agus smuigleáil breosla agus an trádáil tobac neamhdhleathach chomh maith le treochtaí nua atá ag teacht chun cinn, mar shampla an úsáid a bhaint as an ngnó mótair chun sócmhainní coiriúla a cheilt, agus an úsáid de chripteargeadraí chun sócmhainní a aistriú agus calaois idirnáisiúnta.

Le linn 2017, chuir an Biúró béim ar leith ar dhíriú ar na dronganna coiriúla eagraithe a bhfuil páirt acu i gcoireacht thromchúiseach agus eagraithe, chomh maith le coireacht mhaoine, amhail buirgléireacht agus robálacha. Le gníomhaíochtaí an Bhiúró, cuirtear béim ar leith ar choireacht tuaithe agus bhí roinnt gníomhartha an Bhiúró ag tacú le forghníomhú an dlí in áiteanna réigiúnacha.

Mar thoradh ar na himscrúduithe a rinne an Biúró agus na himeachtaí agus na gníomhartha iarmhartacha bhí suimeanna os cionn € 1.6 milliún á chur ar aghaidh chuig an Státchiste faoi reachtaíocht um Fháltais ó Choireacht. Ina theannta sin, bailíodh breis is € 2.3 milliún in loncam agus fuarthas breis is € 319,000 i ró-íocaíochtaí Leasa Shóisialaigh.

Ar leibhéal idirnáisiúnta, tá naisc láidre cothaithe ag an mBiúró agus lean sé air le teagmháil a dhéanamh le húdaráis bhreithiúnacha agus fhorfheidhmithe dlí ar fud na hEorpa agus ar fud an domhain chun díriú ar shócmhainní a eascraíonn as iompar coiriúil amhrasta.

Lean an Biúró lena chaidreamh le roinnt gníomhaireachtaí forfheidhmithe dlí a fhorbairt le naisc tras-dhlínse, go háirithe, Interpol, Europol, loncam & Custaim na Banríona (HMRC), an Ghníomhaireacht Náisiúnta Coireachta sa Ríocht Aontaithe agus an Líonra CARIN. Mar an Oifig um Aisghabháil Sócmhainní ainmnithe (ARO) in Éirinn, leanann an Biúró air le tuilleadh forbartha a dhéanamh ar naisc fheabhsaithe forfheidhmithe dlí le Ballstáit eile san AE.

Agus é ag leanúint dá chuspóirí, leanann an Biúró air le teagmháil dhlúth a dhéanamh leis an nGarda Síochána, leis na Coimisinéirí loncaim, leis an Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Cosanta Sóisialta agus leis an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais chun straitéis chomhleanúnach a fhorbairt chun díriú ar na sócmhainní agus na fáltais a eascraíonn as iompar coiriúil. Meastar gur uirlis éifeachtach í an straitéis seo sa

Cuid a Deich

Conclúidí

chomhrac foriomlán i gcoinne na coireachta eagraithe.

Le linn 2017, cuireadh breis is € 4.3 milliún ar aghaidh chuig an bPríomh-Chiste mar thoradh ar ghníomhartha an Bhiúró.

Tá an fhoireann ildisciplíneach fós ag croílár an tsamhail CAB ina n-oibríonn gairmithe le chéile chun críche coitianta chun na gnóthais a fuair na coirpigh go míchuí a dhiúltú agus a bhaint astu.

Leanann an Biúró air ag fás agus ag forbairt mar fhreagra ar an mbagairt atá ann mar gheall ar choirpigh áitiúla, náisiúnta agus idirnáisiúnta.

Le linn na bliana, bunaíodh Oifig Faisnéise agus Measúnaithe chun spriocanna féideartha a mheas ag tús an phróisis.

D'fhonn íocaíocht na sócmhainní leis an Stát a ghairmiúlú ag deireadh an phróisis, bhunaigh an Biúró Oifig Bainistíochta Sócmhainní i rith 2017.

Aguisín

Cuspóirí agus feidhmeanna an Bhiúró

Cuspóirí an Bhiúró: Alt 4 den An tAcht fán mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, 1996 & 2005

4.—Faoi réir forálacha an Achta seo, is iad cuspóirí an Bhiúró—

(a) na sócmhainní a aithint, cibé áit ina bhfuil siad, de dhaoine a eascraíonn iad nó a bhfuil amhras ann go n-eascraíonn siad iad go díreach nó go hindíreach, as iompar coiriúil,

(b) gníomh iomchuí a dhéanamh faoin dlí chun na sócmhainní nó sochair na sócmhainní sin a bhaint as na daoine nó iad a dhiúltú, go hiomlán nó go páirteach, de réir mar is cuí, agus

(c) tabhairt faoi aon imscrúdú nó aon obair ullmhúcháin eile i ndáil le haon imeachtaí a eascraíonn as na cuspóirí a luaitear i míreanna (a) agus (b).

Feidhmeanna an Bhiúró: Alt 5 den An tAcht fán mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, 1996 & 2005

5. - (1) Gan dochar do ghinearáltacht Alt 4, is iad feidhmeanna an Bhiúró a bheidh ag feidhmiú trína Oifigigh Biúró, na gníomhartha riachtanacha uile a ghlacadh—

(a) i gcomhréir le feidhmeanna an Gharda Síochána, chun sócmhainní a choigistiú, a shrianadh, a reo, a chaomhnú nó a urghabháil, a aithnítear mar shócmhainní a eascraíonn nó a bhfuil amhras ann go n-eascraíonn siad go díreach nó go hindíreach, as iompar coiriúil.

(b) faoi réir na hAchtanna loncaim nó aon fhoráil d'aon achtachán eile, cibé acu a rithfear roimh an Acht seo nó dá éis, a bhaineann le hioncam, chun a áirithiú go mbeidh fáltais ó iompar coiriúil nó ó iompar coiriúil amhrasta faoi réir cánach agus go ndéantar na hAchtanna loncaim, i gcás inarb iomchuí, a chur i bhfeidhm go hiomlán i ndáil le fáltais nó iompar den sórt sin, de réir mar a bheidh,

(c) faoi na hAchtanna Leasa Shóisialaigh chun imscrúdú agus cinneadh a dhéanamh, de réir mar is cuí, ar aon éileamh ar shochar nó i ndáil le sochar (de réir bhrí Alt 204 den Acht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú), 1993) ag duine ar bith atá i mbun iompair choiriúil, agus

(d) ar iarratas ón Aire Leasa Shóisialaigh, imscrúdú agus cinneadh a dhéanamh, de réir mar is cuí, ar aon éileamh ar shochar nó i ndáil le sochar, de réir bhrí Alt 204 den Acht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú), 1993, i gcás go ndeimhníonn an tAire Leasa Shóisialaigh go bhfuil

Aguisín

Cuspóirí agus feidhmeanna an Bhiúró

forais réasúnacha ann a chreidiúint, i gcás imscrúdaithe áirithe, go bhféadfadh Oifigigh an Aire Leasa Shóisialaigh a bheith faoi réir bagairtí nó foirmeacha imeaglaithe eile,

agus áirítear le gníomhartha dá leithéid, nuair is iomchuí, faoi réir aon chomhaontaithe idirnáisiúnta, comhoibriú le haon fhórsa póilíneachta, nó le haon údarás, a bhfuil ina údarás a bhfuil feidhmeanna aige a bhaineann le fáltais coireachta a aisghabháil, údarás cánach nó údarás slándála sóisialta de chríoch nó stát seachas an Stát.

(2) Maidir leis na nithe dá dtagraítear i bhfo-alt (1), ní fhorléireofar aon ní san Acht seo mar ní a bhaineann ná a chuireann srian, i slí ar bith —

(a) ar chumhachtaí nó dualgaisí an Gharda Síochána, na gCoimisinéirí Ioncaim nó an Aire Leasa Shóisialaigh, nó

(b) ar fheidhmeanna an Ard-Aighne, an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí nó Príomh-Aturnae an Stáit.

Nótaí

[illegible]

[illegible]

An Biúró um Shócmhainní
Coiriúla
Cearnóg Fhearchair
Baile Átha Cliath 2
D02 PT89